Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

DANMARKS

FOLKEVISER

I UDVALG.

End har de Sange saa frisk en Duft,
som Engens Blomster i Morgenluft;
de har en Farve saa dansk, saa fager,
som lysblaa Kornblomst i Rugens Ager.

J. L. Heiberg

DANMARKS FOLKEVISER

I UDVALG

VED

SVEND GRUNDTVIG.

KÆMPEVISER — TRYLLEVISER.
LEGENDEVISER — HISTORISKE VISER.

KJØBENHAVN.
P. G. PHILIPSENS FORLAG.
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co.
1882.

INDHOLD.

I. KÆMPEVISER.

1. Tor af Havsgaard.
2. Ungen Svejdal.
3. Sivard Snarensvend.
4. Gramvold Kongesøn.
5. Sivard og Brynild.
6. Frændehævn.
7. Hævnersværdet.
8. Karl og Kragelille.
9. Ormekampen.
10. Angelfyr og Hjelmer Kamp.
11. Orm Ungersvend.
12. Hagbard og Signe.
13. Svend Vonved.
14. Grimilds Hævn.
15. Kong Didrik og hans Kæmper.
16. Kong Didrik i Birtingsland.
17. Kong Didrik og Løven.
18. Ulv van Jærn.
19. Raadengaard og Memering.
20. Holger Danske og Burmand.
21. Stærk Didrik og HolgerDanske.
22. Svend Feldings Pilgrimsfærd.
23. Svend Felding og Dronning Jutte.

II. TRYLLEVISER.

1. Elveskud.
2. Elvehøj.
3. Germand Gladensvend.
4. Hr. Bøsmer i Elvehjem.
5. Elvekongens Brud.
6. Agnete og Havmanden.
7. Rosmer Havmand.
8. Kjeld Rune og Havfruen.
9. Ørnen i Bedelund.
10. Harpens Kraft.
11. Nøkkens Svig.
12. Havfruens Spaadom.
13. Varulven.
14. Lindormen.
15. Eline af Vildenskov.
16. Valravnen.
17. Mø i Ulveham.
18. Mø i Fugleham.
19. Mø i Ormeham.
20. Linden.
21. Blak og Ravn hin brune.
22. Ridder i Hjorteham.
23. Hr. Tidemands Runer.
24. Runetvangen.
25. Hr. Peders Runer.
26. Ridder Stig Hvide.
27. Kongesønnens Runer.
28. Ridderens Runeslæt.
29. Ribold og Guldborg.
30. Aage og Else.
31. Moderen under Mulde.
32. Hr. Morten af Fugelsang.
33. Den talende Harpe.

LEGENDEVISER.

1. Mariskjold
2. Jesus og Maria
3. Maria Magdalena
4. Korset og Kronen
5. Den blinde ved Korset.
6. Sankt Jakob.
7. Himmelbruden
8. Fru Ingelils Døtre.
9. Synd og Naade.
10. Den rige Mands Sjæl.
11. Barnesjælen.
12. De søfarne Mænd.
13. Møen paa Baalet.
14. Hellig Olav.

HISTORISKE VISER.

1. Erik Emuns Drab
2. Svend Grade.
3. Tovelille.
4. Dronning Dagmar.
5. Dronning Dagmars Død.
6. Dronning Bengerd.
7. Valdemar Sejer fangen.
8. Marsk Stig.
9. Marsk Stigs Døtre
10. Niels Ebbesen.
11. Dronning Margrete.
12. Kristjan den første i Frisland.
13. Kong Hans i Ditmarsken.
14. Kristjan den anden.
15. Frederik den anden i Ditmarsken.

ORDTYDNINGER.

Gramvold
Kongesön
I. KÆMPEVISER.
Storidal
Orm Ungersvend
Holger Danske
SIVARD SNARENSVEND
Alf i Odderskjær

1. TOR AF HAVSGAARD.

Det er et gammelt hedensk Gudekvad om Tordenguden Tor, som tidlig i Middelalderen er gaaet over i Folkeviseform (DgF. 1). I Danmark er Visen optegnet i 16de Aarhundrede, men tillige umiddelbart mundtlig forplantet lige til vore Dage. Fra Sverige og Norge haves nærliggende Optegnelser af den fra 17de Aarhundrede.

Det hedenske Oldkvad, hvoraf vor Vise er fremgaaet, findes i den ældre Edda og hedder dèr Þrymskviða eller Hamarsheimt. Visens Tor af Havsgaard er da egentlig Guden Tor, Odins Søn af Asgaard; Hammeren, som han ikke kan undvære, er den bekjendte Mjølner (Lynet); Tossegreven af Nørrefjæld er Tursedrotten Trym af Jættehjem; Lokke Løjemand er den snilde Loke Løvøs Søn, og Jomfru Frøjeborg er Gudinden Frøja.

Det var Tor af Havsgaard,
rider over de grønne Enge;
tabte han sin Hammer af Guld,
og borte var den saa længe.
Tor han tæmmer Fole sin i Tømme.

2. Det var Tor af Havsgaard,
han taler til Broder sin:
»Du skalt fare til Nørrefjæld
og lyse efter Hammer min.«

3. Det var Lokke Løjemand,
satte sig i Fjederham:
saa fløj han til Nørrefjæld
alt over det salte Vand.

4. Midt udi den Borgegaard
der axler han sit Skind,
saa ganger han i Stuen
alt for den Tossegreve ind.

5. »Du vær velkommen, liden Lokke!
du vær velkommen her!
hvor stander Huen i Havsgaard?
og hvor stande Landen der?«

6. »Vel stander Huen i Havsgaard,
og vel stande Landen der;
men Tor han haver sin Hammer mist,
fordi er jeg kommen her.«

7. »Ikke fanger Tor sin Hammer igjen
for Guld eller gode Ord:
femten Favne og fyrretyve
der ligger han graven i Jord.

8. Ikke fanger Tor sin Hammer igjen,
det maat du lide paa,
før end jeg faar Jomfru Frøjeborg
med alt det Gods, hun aa.«

9. Det var Lokke Løjemand,
satte sig i Fjederham:
saa fløj han tilbage igjen
alt over det salte Vand.

10. Midt udi den Borgegaard
der axler han sit Skind,
saa ganger han i Stuen
for Tor sin Broder ind.

11. »Ikke kan du din Hammer igjen
af Tossegreven faa,
med mindre vi give hannem Frøjeborg
med alt det Gods, hun aa.«

12. Det var Jomfru Frøjeborg,
hun blev i Sind saa vred:
Blodet af hver en Finger sprang
og randt paa Jorden ned.

13. Mælte det den stolte Jomfru,
hun op fra Bænken sprang:
»Ret aldrig tager jeg til Mand
den Trold saa led og lang.«

14. »Hør du, kjære Søster min!
du vær nu ikke saa braad!
hvor meget røde Guld giver du mig,
om jeg finder bedre Raad?

15 Tage vi Tor, vor gamle Broder,
saa vel vi børste hans Haar,
føre vi hannem til Nørrefjæld
alt for saa væn en Maar!«

16. Det var Tor af Havsgaard,
lader Brudeklæder skære;
og det var Lokke Løjemand,
skulde Brudeterne være.

17 Førte de den unge Brud
alt i den Bryllupsgaard;
det vil jeg for Sanden sige,
der var Guld ej for Legerne spart.

18. Saa toge de den unge Brud,
satte hende paa Brudebænk;
frem da gik den Tossegreve,
han bar for hende Skjænk.

19. En Oxekrop saa aad hun op,
vel tredive Svineflykke,
syv Hundred Brød hendes Maaltid var,
saa lyste Bruden at drikke.

20. En Oxekrop saa aad hun op,
vel tredive Svineflykke;
tolv Tønder Øl saa drak hun ud,
før hun kunde Tørsten slykke.

21. Tossegreven paa Gulvet gik,
han mon sig saa ilde kære:
»Hveden er saa, den unge Brud
hun vil saa meget tære?«

22. Svared det liden Lokke,
han smiler under Skarlagenskind:
»I otte Dage fik hun ikke Mad,
saa haver hun stundet til din.«

23. Det var gamle Tossegreve,
han glædtes ved de Ord:
»Bærer nu ind den Hammer af Guld!
bærer ham for Brudebord!«

24. Otte vare de Kæmper,
bare Hammeren ind paa Træ;
det vil jeg for Sanden sige,
de lagde 'n over Brudens Knæ.

25. Det var da den unge Brud,
tog Hammeren i sin Haand:
og det vil jeg for Sanden sige,
hun slynged ham som en Vaand.

26. Slog hun den Tossegreve ihjel,
den Trold baade led og lang;
saa vog hun alle de andre smaa Trolde,
at Retten maatte have sin Gang.

27. Det var Tor af Havsgaard,
holdt med de Trolde godt Ting:
femten Trolde og fyrretyve
de laa der i en Ring.

28. Mælte det Lokke Løjemand,
monne sig saa vel omtænke:
»Nu ville vi fare til vort eget Land,
mens Bruden er vorden Enke.«

Tor han tæmmer Fole sin i Temme.

2. UNGEN SVEJDAL.

Ogsaa denne Vise (DgF. 29) er en i Middelalderen opstaaet Omdigtning af hedenske Mytekvad: Grógaldr og Fjölsvinnsmál, hvis Sammenhæng og oprindelige Enhed først er opklaret ved Hjælp af denne Vise, som paa Dansk findes optegnet i 16de og 17de Aarhundrede og tillige er funden levende i Nutidens folkelige Overlevering baade i Sæland og i Jylland. Ogsaa i Sverige er Visen optegnet baade i det 17de og i det 19de Aarhundrede.

Visens Helt Ungen Svejdal hedder i Oldkvadet Svipdag; hans runebundne Fæstemø, som den danske Vise ikke véd Navn paa, kaldes i Oldkvadet Menglad (den smykkeglade); den svenske Vise kalder hende Spegelklar.

Det var ungen Svejdal,
han skulde Bolden lege:
Bolden drev i Jomfruens Bur,
det gjorde hans Kinder blege.
Du lad dine Ord vel!

2. Bolden drev i Jomfruens Skjød,
og Svenden efter gik;
før han ud af Buret kom,
stor Sorg han i Hjærtet fik.

3. »Hør du, ungen Svejdal!
kast ikke din Bold paa mig!
der sidder en Mø i fremmed Land,
hun bider fast efter dig.

4. Du skalt aldrig Søvnen sove,
ej heller Roen faa,
før du faar løst det sorrigfuld' Hjærte,
som længe haver ligget i Traa.«

5. Det var ungen Svejdal,
han svøber sig Hoved i Skind,
saa gaar han i Højeloft
for raske Hovmænd ind.

6. »Her sidder I, alle mine gode Mænd!
og drikker Mjød af Skaale!
imen jeg ganger til Bjærget ud,
alt med de døde at tale.

7. Her sidder I, mine raske Hovmænd!
og drikker baade Mjød og Vin!
imen jeg ganger til haarden Hald
og vækker op Moder min.«

8. Det var ungen Svejdal,
han tager til at kalde:
der revner Mur og Marmelsten,
og Bjærget tager til at falde.

9. »Hvem er det, der kalder?
hvo vækker mig saa mod?
maa jeg ikke med Freden være
op under den sorte Jord?«

10. »Det er ham ungen Svejdal,
allerkjæreste Sønnen din:
saa gjærne bedes han gode Raad
af kjære Moder sin.«

11. »Jeg lod dig baade Sølv og Guld,
mer end du vilde have;
maa jeg da ikke med Roen ligge
udi min egen Grave?«

12. »Jeg haver fanget mig Stifmoder,
hun er mig vorden saa haard:
hun haver mit Hjærte i Tvangen lagt
for den, jeg aldrig saa'.

13. Hun bad mig aldrig Søvnen sove,
ej heller Roen bide,
før jeg faar løst den stolte Jomfru,
som længe haver ligget i Kvide.«

14. »Skal jeg mig nu oprejse
af Søvn og dyben Dvale,
alle dine Veje
skalt du fuld vel fare.

15. Jeg skal give dig Folen,
og han skal være dig god:
han ganger saa vel over salten Hav
som paa den grønne Jord.

16. Jeg skal give dig Sværdet,
er ristet med Runemaal:
hvor du rider gjennem mørken Skov,
der brænder det som et Baal.

17. End skal jeg give dig røde Guldring,
som dig skal glimme paa Hænde:
første du finder din stolte Jomfru,
saa gjørlig skal hun dig kjende.«

18. Det var ungen Svejdal,
bandt sig sit Sværd ved Side,
han satte sig paa sin gode Hest,
han agted ej længer at bide.

19. Det var ungen Svejdal,
han tog sin Hest med Spore:
saa red han over det brede Hav
og gjennem de grønne Skove.

20. Han red over det vilde Hav
og gjennem de mørke Skove,
til han kom for det samme Slot,
hans Mø monne inde sove.

21. Det var ungen Svejdal,
han rider ud med den Strand:
der møder ham Jomfruens Hyrde,
han driver det Fæ til Vand.

22. »Vel mødt, goden Hyrde!
og Sandingen sige du mig:
er her en Jomfru paa dette Slot?
hvis Fæ driver du for dig?«

23. »Jeg siger det ikke for Knæfald
og ikke for Guld saa rød:
det er mig haardt forbudet,
det bliver at koste min Død.«

24. »Hør du, goden Hyrde!
du dølg det ikke for mig!
bliver jeg Konge paa dette Land,
til Ridder slaar ieg dig.«

25. »Her er en Jomfru paa dette Land,
hun ligger i stærken Traa
alt for en Svend, hedder Svejdal,
hun aldrig med Øjen saa'.

26. Midt udi den grønne Lund
der stander min Jomfrus Gaard:
Huset er af graa Malmersten,
og Porten er lagt med Staal.

27. Plankerne ere af haarde Jærn,
og Porten er af Staal;
det er vel atten Vinter siden,
den Jomfru Solen saa'.

28. Løven og den vilde Bjørn
de stande der inden fore:
der kommer aldrig nogen levende ind,
uden det ungen Svejdal vaare.

29. Inden for min Jomfrus Port
staar Bjørnen og Løven gram;
men er I den rette Svejdal,
saa frit maa I gaa fram.

30. Midt udi min Jomfrus Gaard
der stander saa grøn en Lind:
er I den rette Svejdal,
saa frit ganger I der ind!«

31. Frem red ungen Svejdal,
og ind ad Porten han saa:
alle da vare de Laase,
de fulde selv der fraa.

32. Løven og den vilde Bjørn
de fulde den Herre til Fod;
Linden med hendes gyldne Blade
hun bugned neder til Rod.

33. Linden hun bugned neder til Jord
alt med sine gyldne Blade:
op da stod den stolte Jomfru,
som længe havde ligget i Dvale.

34. Det da mælte den skjønne Jomfru,
hun hørte, de Sporer klang:
»Hjælp nu, Gud Fader i Himmerig,
jeg maatte blive løst af Tvang!«

35. Ind da kom den liden Smaadreng,
var klædt i Kjortel hvid:
»Længes eder efter Svejdal,
da er han nu kommen hid.«

36. »I stander nu op, I Riddere tolv!
og tager ungen Svejdals Hest!
I stander nu op, I Jomfruer ni!
og følger mig allernæst!

37. Bærer nu ud de Ligebaare
og saa de høje Rue!
følger I mig i Højeloft,
den Ungersvend at skue!«

38. Ind tren ungen Svejdal
saa rød som en Rosensblomme;
det da var den stolte Jomfru,
hun favned saa vel hans Komme.

39. »Vær velkommen, ungen Svejdal,
og ædelig Herre min!
tak have Gud Fader i Himmerig,
os baade haver løst af Pin'!«

40. Saa drukke de deres Bryllup
med Fryd og megen Ære:
han fik Krone og Kongenavn,
den Hæder var han vel værd.

41. Drukke de deres Bryllup,
og vel i Dage ni:
alt da gik den gode Hyrde
og glædtes i alle de.

42. Det var Kongen Svejdal,
han op i Vejret saa':
»Hvor er nu den Hyrde god,
jeg skal til Ridder slaa?«

43. Frem gik goden Hyrde,
han rødmed som et Blod:
Kongen slog hannem til Ridder,
gav ham Guld og grønne Jord.

44. Tak have ungen Svejdal!
saa vel holdt han sit Ord:
Hyrden gav han Ridderslag
og satte hannem øverst til Bord.

45 Nu haver ungen Svejdal
forvundet baade Angest og Kvide,
saa haver og den stolte Jomfru,
hun sover alt ved hans Side.
Du lad dine Ord vel!

3. SIVARD SNARENSVEND.

Denne danske Folkevise (DgF. 2), optegnet i 16de Aarhundrede, besynger en Del af det store heroiske Oldsagn om Sigurd Faafnesbane, som i denne og flere danske Folkeviser kaldes Sivard Snarensvend. Grammen er da den berømte Hest, som i Oldsagnet hedder Grane. Paa Dansk er kun Visens Begyndelse bevaret; den foreligger fuldstændigere i norske og svenske Former og ses da at svare til det eddiske Digt Gripisspá og til Dels ogsaa til Reginsmál.

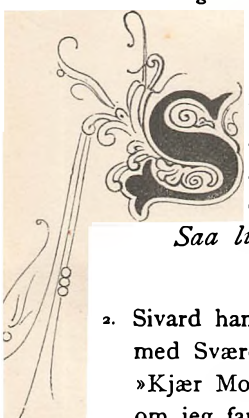

Sivard han slog sin Stiffader ihjel
alt for sin Moders Bedste;
saa lyster ham Sivard til Hove at ride,
og Lykken saa vil han friste.
Saa listelig da render han Grammen
under Sivard.

2. Sivard han gaar for sin Moder at staa,
med Sværd ved venstre Side:
»Kjær Moder! jeg vil nu til Hove,
om jeg fanger Hesten at ride.«

3. »Da skal jeg give dig Ganger god,
som vel skal bære dig fram:
jeg vil give dig den samme Hest,
som Drengene de kalde Gram.«

4. Ledte de frem den gode Hest,
lagde paa den forgyldene Grime:
hans Øjen de lyse som Morgenstjærner,
og Ild springer af hans Mile.

5. Sivard strøg af sine Handsker smaa,
hans Hænder vare meget hvide:
og selver gjorded han sin gode Hest,
paa Svende turde han ikke lide.

6. Selver gjorded han sin gode Hest,
paa Svende turde han ikke lide:
Grammen baade bed og slog,
og Ilden drev af hans Mile.

7. Sivard sættes til sin gode Hest,
han binder op Hjælm hin bjærte;
hans Moder fulgte hannem langt af By,
hun gjordes saa trang om Hjærte.

8. Det var Sivards kjære Moder,
fulgte hannem saa langt over Hede:
»Du vogt dig, Sivard, kjære Sønnen min,
vogt dig for Grammen hans Vrede!«

9. »Hør I det, min kjære Moder!
I skulle hverken sørge eller kvide:
I haver født saa rask en Søn,
som vel sin Hest kan ride.«

10. Det var Sivard Snarensvend,
han tog sin Hest med Spore:
Grammen han sprang ad Marken ud,
det var ikke alt af gode.

11. Grammen han tog ad Heden ud,
det var ikke alt af gode:
for vist er Svenden i Sadelen saar,
hans Støvler stande fulde af Blode.

12. I Nætter tre og Dage tre
sprang Grammen over Bjærge og Dale,
til han kom for saa højt et Hus,
de Porte var i Laas med alle.

13. Kongen stander paa højen Værn,
og ser han ud saa vide:
»Og hisset ser jeg en galen Mand,
sin Hest kan dog vel ride.

14. Hisset ser jeg en galen Mand,
sin Hest kan dog vel ride,
eller det er Sivard, min Søstersøn,
og han haver været i Stride.«

15. Grammen han tog da Mile for Tand,
og han sprang over de Tinde:
det vidste ingen Jorderigs Mand,
før end Hest og Mand var inde.

16. Der blegned Fruer og skjønne Jomfruer
under deres Skarlagenskind;
Kongen han gik saa gladelig
imod kjær Søstersøn sin.

17. »Jeg raader eder, alle mine Mænd!
at I gjøre Sivard godt:
jeg vil eder for Sandingen sige,
han taaler slet ingen Spot.«

Saa listelig da render han Grammen under Sivard.

4. GRAMVOLD KONGESØN.

Denne Vise (DgF. 29) er kommen til os i en Række indbyrdes meget afvigende danske Opskrifter fra 16de og 17de Aarhundrede og er ogsaa for nylig forefunden levende i Folkemunde i Jylland. Uden for Danmark findes den kun i norsk Traditjon i Telemarken, hvor den dog er sammenblandet med Visen om »Ormekampen« (Nr. 9 herefter).

Dens Æmne er ubekjendt, hvis det ikke, som her formodet, er en fordunklet Fremstilling af Sigurd Faafnesbanes Ormekamp og paafølgende Møde med den vise Valkyrje Sigrdrive, saa at vor Vise altsaa oprindelig svarer til de to Eddakvad Fáfnismál og Sigrdrífumál.

Der ligger et Bjærg i Østerled,
med Sølv og med Guld det røde:
der inde ligger den lede Lindorm,
han lægger de Lande øde.
Der ligger en Orm for Iserland op over Floden.

2. Det var Gramvold Kongens Søn,
han vilde til Bern udride:
da fandt han paa den lønlige Sti,
som randt der op under Lide,
Alt til hin stolten Sølverlad op under Liden.

3. Da fandt han paa den lønlige Sti,
til Sølverbjærg monne lide:
der mødte ham den lede Lindorm,
i Græsset monne hen skride,
Alt til hin stolten Sølverlad op under Liden.

4. »Vel mødt, Gramvold Kongens Søn!
og hvort da vilt du ride?
hvem kjendte dig den lønlige Sti,
som rinder her under Lide,
Alt til hin stolten Sølverlad op under Liden?«

5. Svared det Gramvold Kongens Søn,
som Gud skød hannem i Hue:
»Alle de Stier, der jeg kan,
dem haver mig kjendt Vor-Frue.
Det svared han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

6. Alle de Stier, der jeg kan,
dem haver mig kjendt Vor-Frue:
alt skal jeg veje din lede Lindorm,
som Guld bærer under sine Bove.«
Det svared han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

7. Det da mælte den lede Lindorm,
han svared ham alt saa trøst:
»Ikke vejer du den Orm i Dag,
du haver ikke Hjærte udi Bryst.«
Det mælte den Orm for Iserland op over Floden.

8. Svared det Gramvold Kongens Søn,
han var sig saa fri af Hjærte:
»End skal jeg stride med dig i Dag,
vaare du end tøsser saa stærker.«
Det svared han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

9. Mælte det Gramvold hans gode Hest,
for han kunde Mandemaal:
»Og vilt du veje den Orm i Dag,
maat du have Hjærte som Staal.«
Det mælte han Gramvolds gode Hest op under Liden.

10. Det var Gramvold Kongens Søn,
han drog ud Adelring:
det maatte man høre saa langt af Led,
hvor Ormen skifte Lyd omkring.
Det gjorde han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

11. De stridde i Dage, de stridde i to,
den tredje Dag ad Kvælde:
det var da Gramvold Kongens Søn,
den lede Lindorm han fælde.
Det gjorde han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

12. Det var Gramvold Kongens Søn,
han svang sit Sværd af Vrede:
saa hug han til den lede Lindorm,
dens Hoved røg over Hede.
Saa ligger den Orm for Iserland op over Floden.

13. Saa tog han det blodige Hoved,
han satte det paa sit Spær:
og saa red han til Sølverbjærg,
han roste udaf sin Færd,
Alt for hin stolten Sølverlad op under Liden.

14. Tog han saa det Ormehoved,
han satte det paa sit Spjud:
og saa red han til Sølverbjærg
og bød stolt Sølverlad ud.
Det gjorde han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

15. »Hel stander I, stolten Sølverlad,
i eders Skarlagen røde!
nu haver jeg vejet den lede Lindorm
og skilt eder ved den Møde.«
Det mælte han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

16. »Og haver du vejet den lede Lindorm
og skilt mig ved den Kvide:
da haver du vundet alt Sølverbjærg,
dèr ligger i Sølvet det hvide.
Det mælte hun stolten Sølverlad op under Liden.

17. Og haver du vejet den lede Lindorm
og skilt mig ved den Møde:
da haver du vundet alt Sølverbjærg,
dèr ligger i Guldet det røde.
Det mælte hun stolten Sølverlad op under Liden.

18. Og haver du vejet den lede Lindorm
og skilt mig ved min Harm:
da skalt du raade for Sølverbjærg
og sove udi min Arm.«
Det mælte hun stolten Sølverlad op under Liden.

19. Mælte det Gramvold hans gode Hest,
for han havde Mandetykke:
»Giver du den Hedning din Tro,
dig sker ret aldrig Lykke.«
Det mælte han Gramvolds gode Hest op under Liden.

20. Svared det Gramvold Kongens Søn,
i Sadelen der han sad:
»Raader I selv for Sølv og Guld,
min skjønne Fru Sølverlad!
Det svared han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

21. Jeg haver mig en Jomfru fæst
i Østerkongens Rige:
det forbyde den volde Gud,
at jeg skulde hende svige!
Der svared han Gramvold Kongens Søn op under Liden.

22. Jeg haver mig en Jomfru fæst,
er Kejserens Datter af Romme:
hver den Dag, der østen dages,
da venter hun min Komme.
Farer I vel, stolten Sølverlad op under Liden!«

23. Det var Gramvold Kongens Søn,
han kaste sin Hest omkring:
»I haver gode Nat, stolten Sølverlad!
jeg kommer her aldrig igjen.
Farer I vel, stolten Sølverlad op under Liden!«

24. Bort red Gramvold Kongens Søn,
hans Hest gik alt i Spring:
ude stod stolten Sølverlad,
og hende rand Taar paa Kind,
Alt for hin væne Gramvold Kongens Søn op under Liden.

5. SIVARD OG BRYNILD.

I denne Vise (DgF. 3), saaledes som den lød i Danmark i 16de Aarhundrede, have vi en mærkelig Gjenklang af Kjærnepunktet i Oldsagnet om Sigurd Faafnesbane: hans Forhold til Gudrun Gjukedatter, her kaldet Signild, hvem han ægter, og til Brynhild Budledatter, hvem han tager ud af Ilden og skjænker til sin Svoger og Fostbroder Gunnar, der her i Visen er forvexlet med Broderen Hogne, her kaldet Helled Haagen. Brynhild elsker Sigurd, og da hun ikke selv kan besidde ham, formaar hun hans Svogre Gjukes Sønner til at tage ham af Dage, hvorefter hun dræber sig selv, for at følge med Sigurd til Valhal.

Sivard han haver en Fole,
den er saa spag:
han tog stolt Brynild af Glarbjærget
om lysen Dag.
Kongen hans Sønner af Danmark.

2. Han tog stolt Brynild af Glarbjærget
om lysen Dag:
han gav hende Helled Haagen
for Stalbroderlag.

3. Det var Sivard Snarensvend,
red sig under Ø,
fæste han stolten Signildlil,
saa væn en Mø.

4. Stolten Brynild og stolten Signild,
de Jomfruer to,
de ginge dennem til Strande,
deres Silke at to.

5. »Hør du det, stolten Signildlil,
kjære Søster min!
hvor fikst du den røde Guldring
paa Finger din?«

6. »Saa fik jeg den røde Guldring
paa Finger min:
den gav mig Sivard Snarensvend,
kjær Fæstemand min.

7. Den gav mig Sivard Snarensvend,
i Fæstensgave;
men dig gav han Helled Haagen
for Stalbroderlag.«

8. Det første stolten Brynild
den Tidend fraa,
da gik hun sig i Højeloft,
og syg hun laa.

9. Stolt Brynild ganger i Højeloft,
og syg hun laa;
alt ganger han Helled Haagen
hende til og fraa.

10. »Hør du, stolten Brynildlil,
Allerkjæreste min!
og védst du ingen gode Raad
til Sygdom din?

11. Er der nu noget i Verden til,
du Bod kan af faa:
skulde det koste alt mit røde Guld,
du skalt det naa.«

12. »Der er slet intet i Verden til,
kan raade mig Bod,
foruden Sivard Snarensvend
hans Hjærteblod.

13. Der er slet intet i Verden til,
min Hu leger paa:
foruden jeg kunde Sivards Hoved
i Hænde faa.«

14. »Hvor skulde jeg Sivard Snarensvend
hans Hoved faa!
hans Hals er haard som blanken Jærn,
der bider intet paa.

15. Det Sværd er ikke i al Verden til,
hannem bider paa,
foruden hans eget det gode Sværd,
det kan jeg ikke faa.«

16. »Da ganger I eder i Højeloft
for Sivard ind!
beder hannem laane eder sit gode Sværd
for Ære sin!

17. Beder hannem laane eder sit gode Sværd
for Ære sin!
I siger: jeg har lovet et Dystered
for Kjæreste min.

18 Første han fanger eder det gode Sværd
af Hand fra sig:
jeg beder eder for den volde Gud,
I glemmer ikke mig!«

19. Det var ham Helled Haagen,
svøber sig i Skind,
saa ganger han sig i Højeloft
for Sivard ind.

20. »Her sidder du, Sivard Snarensvend,
kjær Stalbroder min!
vilt du laane mig dit gode Sværd
for Ære din?

21. Vilt du laane mig dit gode Sværd
for Ære din?
jeg haver mig lovet et Dystered
for Kjæreste min.«

22. »Og laaner jeg dig mit gode Sværd,
hedder Adelring:
ret aldrig kommer du i den Strid,
du skalt jo vinde.

23. Mit gode Sværd, hedder Adelring,
skalt du vel faa;
men vogt dig vel for de blodige Taar,
under Hjaltet staa!

24. Du vogt dig for de blodige Taar,
de ere saa rød:
og rinde de neder ad Finger dine,
da bliver du død.«

25. Det var ham Sivard Snarensvend,
var Stalbroder tro:
laante han bort sit gode Sværd,
sig selv til Uro.

26. Det var da Helled Haagen,
det Sværd uddrog:
og det var Sivard, hans kjære Stalbroder,
der han da vog.

27. Saa tog han det blodige Hoved
under Skarlagenskind,
saa bar han det i Højeloft
for stolt Brynild ind.

28. »Her haver du det blodige Hoved,
du efter mon traa;
for din Skyld har jeg vejet min gode Stalbroder,
det angrer mig saa.«

29. »Tager I bort det blodige Hoved!
lad mig det ikke se!
for vist havde jeg ham kjærer' end I,
dog jeg voldte ham Ve.«

30. Det var da Helled Haagen,
sit Sværd uddrog:
og det var hende stolt Brynildlil,
han i Midje vog.

31. »Nu haver jeg vejet min gode Stalbroder
og min skjønne Jomfru;
end skal jeg veje den tredje til,
det har jeg i Hu.«

32. Satte han det gyldne Hjalte
imod en Sten:
raadte da Odden af Sivards Sværd
hans Hjærte Men.

33. Det var alt saa ilde,
Den Jomfru blev fød,
der to saa ædelig Kongens Børn
skulde blive for ød.

Kongen hans Sønner af Danmark.

6. FRÆNDEHÆVN.

I denne Vise (DgF. 4), sungen i Danmark i 16de Aarhundrede, finde vi en Gjenklang af det tragiske Oldsagn om Gjukungernes Drab ved Atle, som efter Sigurds Død havde ægtet deres Søster Gudrun, og om den Hævn, som hun derefter tog for sine Brødre. Signild er her som i forrige Vise Gudrun, Brødrene ere Gunnar og Hogne, hendes grusomme Husbond Lovmaar er da Atle.

Medens denne Vise er udsprungen af den gamle nordiske Sagnform, som den foreligger i Eddakvadene Atlakviða og Atlamál, har det danske Folk ogsaa sunget en fra Tyskland indvandret Vise, hvori det samme Sagn berettes i en væsentlig afvigende Skikkelse; det er Visen om »Grimilds Hævn«, Nr. 14 i denne Række.

Stolt Signildlilles Brødre de toge paa Hand,
de gifte deres Søster til fremmede Land.
Hun fælded saa modige Taare.

2. De gifte hende bort, den væne Mø,
de gave hende over saa bred en Sø.

3. De gifte hende bort i fremmede Land,
de gave hende sin Faders Bane i Hand.

4. De loved til hende at komme
og hver en signede Sommer.

5. Men det stod saa i otte Aar,
stolt Signild hun aldrig sine Brødre saa'.

6. Stolt Signild lader brygge og blande Vin,
hun byder sine Brødre hjem til sin.

7. Saa hjærtelig lo da Hr. Lovmaar,
han lo ikke før i otte Aar.

8. Stolt Signildlil stander i Lofte,
og ser hun ud saa ofte.

9. Og ser hun ud saa vide,
hun ser sine Brødre ride.

10. Stolt Signildlil svøber sig Hoved i Skind,
hun gaar i Loft for Hr. Lovmaar ind.

11. »Min Herre! om det saa nu vare,
det mine Brødre kom here?« —

12. »Da vilde jeg gjøre mod Brødre dine,
som de vare alle Sønner mine.«

13. Hr. Lovmaar han tog da til at le,
den haarde Mur den revned derved,

14. Mælte det Barn, i Vuggen laa,
det talte aldrig før end daa:

15. »Det er ej for det gode,
min Fader ler ad min Moder.«

16. Det led fast ad Aftenmaal,
de Herrer skulde til Borde gaa.

17. Hr. Lovmaar satte hun op til Bord,
sine Brødre satte hun for paa Stol.

18. Hr. Lovmaar skjænked hun klaren Vin,
sød Mælk skjænked hun for Brødre sin'.

19. De vidste ej andet, end Hr. Lovmaar druk',
da slog han det under den Bænkestok.

20. Stolt Signild gaar sig til Senge,
at rede under raske Drenge.

21. Hun redte dem Senge paa Stene,
hun vilde dem Søvnen formene.

22. Hun lagde ved deres Side
deres Sværd og hvasse Knive.

23. Det lakked fast ad Aftenmaal,
da monne alle til Senge gaa.

24. Den første Søvn, stolt Signelil fik,
Hr. Lovmaar af hendes Arme gik.

25. Hr. Lovmaar gik sig til Halle,
han vog hendes Brødre alle.

26. Han gik sig til Senge,
han vog de raske Drenge.

27. Han drog ud baade Sværd og Kniv,
han skilte dem alle ved deres Liv.

28. Hr. Lovmaar han tog det Dyreshorn,
han lod deri det varme Blod.

29. Saa tog han det Brødreblod,
han bar det ind for stolt Signild god.

30. Hr. Lovmaar ind ad Døren tren,
stolt Signild falmer i Rosenskind.

31. »Siger mig, Hr. Lovmaar, kjær Herre min!
hvor haver I været om Nattetid?«

32. »Jeg var mig ude paa Hælde,
som jeg hørte de Høge gjælde.«

33. »Saa længe snakker du om Høge dine:
Herre Gud naade vel Brødre mine!«

34. »Du drik nu, drik, stolt Signild god!
du drik af dine Brødres Blod!«

35. »Saa lidet skjøtter jeg om Brødre mine,
mens jeg haver eder, min Herre, i Live.« —

36. Det stod saa udi otte Aar,
Hr. Lovmaar aldrig sine Sønner saa'.

37. Hr. Lovmaar lader brygge og blande Vin,
han byder sine syv Sønner hjem til sin.

38. Hr. Lovmaar stander i Højeloftssvale,
han hørte sine Sønner i Gaarden tale.

39. Hr. Lovmaar han svøber sig Hoved i Skind,
han ganger i Loft for stolt Signild ind.

40. »Stolt Signild! om det nu saa vare,
det mine syv Sønner kom here?« —

41. »Da vilde jeg gjøre mod Sønner dine,
som de vare alle Brødre mine.«

42. Hun satte Hr Lovmaars Sønner til Bords,
hun skjænked dem Mjød i dyren Skaal.

43. Hr. Lovmaar drak Vin og Mjød hin klare,
han tog saa lidet sit Liv til Vare.

44 Stolt Signild gaar sig til Senge,
at rede under raske Drenge.

45. Hun redte deres Senge paa Dune,
hun vilde dem Søvnen vel unde.

46. Hun redte deres Senge paa Bolstre blaa,
end skrev hun der Søvneruner paa.

47. Den første Søvn, Hr. Lovmaar fik,
stolt Signild af hans Arme gik.

48. Hun gik sig til Stokke,
som Sværde stod i Flokke.

49. Stolt Signild gaar sig til Halle,
Hr. Lovmaars syv Sønner hun kvalde.

50. Saa tog hun dem i gulen Lok,
hun vog dem over den Sengestok.

51 Saa tog hun deres Hjærteblod,
og det lod hun i Dyreshorn.

52 »Vaager op, vaager op, min Herre god!
I drikker af eders syv Sønners Blod!«

53. »Alt skulde jeg være fuld saare tørst,
om jeg skulde have til Blodet Lyst.«

54. Hr. Lovmaar greb efter sin brune Brand,
stolt Signild havde bundet ham Fod og Hand.

55. »Hold op, stolt Signild, du hug ikke mig!
ret aldrig da vil jeg svige dig.«

56. »Mig tykte, der var stor Svig i dig,
den Tid du vogst min Fader fra mig.

57. Først togst du min Fader af Liv,
og saa mine raske Brødre syv.

58. Saa vist skal jeg nu hævne't paa dig,
som du haver slaget dem alle fra mig.«

59 Stolt Signelil drog Kniv af Ærme rød,
saa slog hun Hr. Lovmaar til sin Død.

60 Mælte det Barn, i Vuggen laa:
»Jeg hævner det, om jeg leve maa.«

61. Hun stødte til Vuggen med sin Fod,
det Barnet rulled der ud paa Jord.

62. »Du est af det samme Blod,
jeg véd, du bliver mig aldrig god.«

63. Saa tog hun det lidet Nap,
hun brød dets Hoved mod Sengeknap.

64. Og al den Nat hun vaagede,
de Jordeklæder hun magede.

65. »Nu haver jeg vejet Mand for Mand,
nu vil jeg hjem til min Moders Land.«
Hun fælded saa modige Taare.

7. HÆVNERSVÆRDET.

Denne Vise (DgF. 25) er paa Dansk kun kommen til os i et eneste Haandskrift fra midt i 16de Aarhundrede; men i Norge lever den endnu i Folkemunde. Den lader sig ikke henføre til noget bekjendt Oldsagn, men dens Grundtanke er afgjort hedensk, om den end her fremtræder i en Middelalders-Dragt, som har faaet et kristeligt Tilsnit, saa den for saa vidt ogsaa kunde regnes for en Legendevise.

Saa vel hej!
Hr. Peder kom til Borgeled,
Danerkongen han stod der ved.
Velan! vel over at ride!

2 »Velkommen, Hr. Peder, Selle min!
har du end ikke hævnet Faders Død din?«

3 »Jeg haver mig været saa sønderlig,
alt som den Sol hun neder sig.

4. Jeg haver og været saa vesterlig,
alt som den Sol hun hviler sig.

5. Jeg haver og været saa norderlig,
alt som den Frost han fryser sig.

6. Nu er jeg her saa østerlig,
alt som den Dag han lyser sig.

7. Men aldrig haver jeg fundet den Mand,
min Faders Bane mig vise kan.«

8. »Hvad da vilt du give den Mand,
din Faders Bane dig vise kan?«

9. »Jeg vil give hannem Guld og Sølv
og Pendinge, mens han have vil.

10. Jeg vil give hannem mere:
Snækken med al hendes Rede.«

11 Det mælte Kongen under Skind:
»Her finder du nu Faders Bane din.

12. Du tørst ikke ved at lede om Land:
her ser du din Faders Banemand.

13. Herre Gud han hjælpe nu mig,
saa sandt som jeg vog din Fader fra dig!«

14. Hr. Peder han slog sig for sit Bryst:
»Du lig kvær, Hjerte! du vær vel tyst!

15. Du lig kvær, Hjærte! vær ikke for braad!
alt skal jeg hævne, det snarest' jeg maa.«

16. Hr. Peder han ganger i Gaarde,
med sit gode Sværd at raade.

17. »Hør du nu, Sværdet hint gode!
kanst du vel røre i Blode?

18. Sværdet! vilt du nu hjælpe mig?
jeg haver ikke Broder i Live uden dig.«

19. »Hvorledes kan jeg nu hjælpe dig?
mit gode Hjalt er i sønder i mig.«

20. Hr. Peder han ganger i Smedje,
han lader sit Sværd der bøde.

21. Han lod smedde Hjalten af hvide Sølv
og Knappen af det røde Guld.

22 »Sværdet! vilt du nu hjælpe mig?
jeg haver ikke Broder i Live uden dig.«

23. »Vær du kun i din Hu saa haard,
som jeg skal være i Odden snar!

24. Vær du kun i din Hu saa trøst,
som jeg skal være i Hjalten fast!«

25. Hr. Peder han ganger til Halle,
som Kæmperne drukke snjalle.

26. Hr. Peder han vilde sit Sværd der prøve:
otte Kæmper hug han til Døde.

27. Han hug baade ude og inde,
han spared hverken Mø eller Kvinde.

28. Han agted hverken Bud eller Bønner,
han spared ikke Kongen og hans Sønner.

29 Det mælte det Barn, i Vuggen laa:
»Fuld ilde hævner du Faders Død saa.

30. Fuld ilde har du hævnet Faders Død din;
Gud unde mig en Gang at hævne min!«

31. »Alt haver jeg nu hævnet Faders Død min,
men aldrig skalt du hævne din!«

32. Saa tog han det Barn af Vrede,
han hug det sønder i Midje.

33. »Du stil dig nu, hin brune Brand
du stil dig i Vor-Herres Navn!«

34. Det mælte Sværdet baade træt og mod
»Nu lysted mig efter dit eget Blod.

35. Og havde du nu ikke nævnet mig,
ret nu skulde jeg have vejet dig.«

36. Hr. Peder gik sig til Smedje,
lod slaa sig Jærn om Midje.

37. Han lod slaa sig Jærn om Haand og Fod,
for han vilde gange af Landet ud.

38. Saa tog han sig Pilgrimsstav i Hand,
saa fór han sig saa vide om Land.

39. Han fór sig over Ørsels Hav,
og han gik til den hellige Grav.

40. Ikke da kunde han fange Bod,
og end sad ham Jærn om Haand og Fod.

41. *Saa vel hej!*
Hr. Peder han ganger over Kongens Grav:
alle da sprang ham Jærnen af.
Velan! vel over at ride!

8. KARL OG KRAGELILLE.

Det nordiske Oldsagn om Asløg, Datter af Sigurd Faafnesbane og Brynhild Budledatter, som efter begge sine Forældres Død af sin Fosterfader førtes af Land, skjult i en Harpe, som derpaa, da Fosterfaderen var myrdet af nogle Bønder, under Navnet Krage voxte op som deres Datter og vogtede deres Geder, indtil hun fandtes af Regner Lodbrogs Mænd og derefter blev hans Dronning, — det findes besunget i to gamle danske Folkeviser (DgF. 22 og 23). Den sidste af dem, som her meddeles efter Optegnelser fra 16de Aarhundrede, er baade den i sig selv interessanteste og tillige den, som staar Oldsagnet nærmest.

Herre Karl sidder over sit brede Bord,
og taler han til sine Svende:
»I skulle fly mig den vænest' Jomfru,
der Solen mon over skinne.«
Imeden jeg rider selver ene.

2. Op da stode de Dannesvende,
de svared deres Herre saa:
»Hvor skulle vi finde den vænest' Jomfru,
der Solen skinner paa?«

3. »Leder I eder i Lande!
og leder I eder i Rige!
I skulle mig den Jomfru fly,
der vel kan være min Lige.«

4. Bort da rede de Dannesvende
baade over Land og Rige:
de kunde ikke finde den Mø,
dem tykte, kunde være hans Lige.

5. Hjem da rede de Dannesvende
alt over de grønne Tvede:
dèr fandt de saa skjøn en Jomfru,
hun vogted de Bønder deres Geder.

6. »Hil sidder I, min skjønne Jomfru,
op under den Lind saa grøn!
hvad for Adel ere I af,
imeden I ere saa skjøn?«

7. »Hyrden er min Fader,
han vogter det Fæ under Lide;
og selv da hedder jeg Kragelille,
alt om I ville det vide.

8 Hyrden er min Fader,
han vogter det Fæ i Mose;
og selv da hedder jeg Kragelille,
mit Navn tør jeg ikke rose.«

9 Revne saa vare hendes Klæder,
og alle i Stykker smaa;
men Haar havde hun som spundet Guld,
imellem hendes Hærder laa.

10. Hendes Hals var hvid som Hermelin,
hendes Kind var rosensrød;
det undred alle de danske Hovmænd,
det hun skulde lide den Nød.

11. Hjem da rede de Dannesvende,
de monne deres Herre sige:
»Vi kunde ikke finde den Mø,
der vel maatte være eders Lige.

12. Men love I os, vor ædelig Herre!
at gjøre os ingen Men:
da vise vi eder den vænest' Jomfru,
der Solen over sken.«

13. »Det hun håver ikke Slot eller Fæste,
og heller hun er ikke rig:
ere hun dannis og dydelig
da maa hun være min Lig'.«

14. »Vi rede over de Enge
og over de grønne Tvede:
dèr funde vi den skjønne Jomfru,
hun vogted de Bønder deres Geder.

15. Hyrden er hendes Fader,
han vogter det Fæ i Mose,
og selv da hedder hun Kragelille,
sit Navn tør hun ikke rose.

16. Revne saa vare hendes Klæder,
og alle i Stykker smaa,
men Haar havde hun som spundet Guld,
imellem hendes Hærder laa.

17. Hendes Hals var hvid som Hermelin,
hendes Kind var rosensrød:
det maatte vel undre hver Dannemand,
det hun skulde lide den Nød.«

18. »Da slaar I over hende Silke!
sætter hende paa Ganger rød!
saa fører I hende til Axelborg,
og lader mig se den Mø!«

19. Bort da rede de Dannesvende
alt over de grønne Tvede:
de rede til hende Kragelille,
hun gik og vogted de Geder.

20. De sloge over hende Silke,
satte hende paa Ganger rød;
det vil jeg for Sanden sige,
hun var den allervæneste Mø.

21. Saa førte de hende til Axelborg,
sloge over hende Skarlagenskind,
saa fulgte de hende i Højeloft
for unge Hr. Karl og ind.

22 Det da var den skjønne Jomfru,
hun ind ad Døren tren;
og det var ungen Herre Karl,
han stander hende op igjen.

23 Det var ungen Herre Karl,
han klapper paa Hynde blaa:
»I kommer, min skjønne Jomfru,
og hviler eder her paa!

24. I siger mig nu, min skjønne Jomfru,
I siger mig det i Løn:
hvad for Adel ere I af,
imeden I ere saa skjøn?«

25. »Kong Sivard hedde min Fader,
han døde i Ormegaard:
Fru Brynild hedde min Moder,
selv hedder jeg Adelraad.

26. Jeg var mig end saa liden
og end saa liden en Maar:
de Bønder sloge min Fader ihjel,
kaste hannem i Ormegaard.

27. Min Moder blev ud af Landet ført,
jeg véd ikke, om hun er død;
siden haver jeg hos de Bønder været,
og de have mig opfødt.«

28. Mælte det ungen Herre Karl,
klapped hende ved hviden Kind:
»I skulle hverken sørge eller kvide,
I ere Allerkjæreste min.

29. Vil Gud Fader i Himmerig
give mig dertil Evne,
da skal jeg inden Maanedsdag
eder over de Bønder hævne.«

30. »Vil I mig over de Bønder hævne,
det er mig ikke imod;
I skaaner dog Bondens Hustru!
hun var mig altid god.

31. Vil I mig over de Bønder hævne,
som sloge min Fader til Døde:
I skaaner dog Bondens Hustru!
som mig gav Klæde og Føde.«

32. Frem gik Jomfru Adelraad,
gav unge Herre Karl sin Tro;
det skete end før Maanedsdag,
han lod deres Bryllup bo.

33. Det var ungen Herre Karl,
tog hende udi sin Favn:
»Alt det Gods, vi avle maa,
det gaar os baade til Gavn.«
Imeden jeg rider selver ene.

9. ORMEKAMPEN.

Et andet Sagn om Regner Lodbrog, som berettes baade i islandske Sagaer og i Saxos Krønnike, er det om hans Kamp med Lyngormen, som laa for Tora Borgehjorts Jomfrubur. Dette Sagn gjenfinde vi, paa Navnene nær næsten uforandret, i denne danske Vise, bevaret i en eneste Opskrift fra 16de Aarhundrede (DgF. 24). Den norske Overlevering, som endnu lever i Telemarken, sammenblander denne Vise med den om Gramvold Kongens Søn, Nr. 4 her foran.

eg var mig saa lidet et Barn,
jeg gjemte det Fæ under Lide:
jeg fandt paa den spragled' Orm,
i Græsset saa monne han skride.
Der hun bær Prisen for dem.

2. Jeg tog op den spragled' Orm,
svøbte hannem udi Kaabe blaa,
saa bar jeg hannem til Lundegaard,
Hr. Helsing hans Datter at faa.

3. »Du hav Tak, favren liden Dreng!
du hav Tak for din Gave!
du haver en Bøn ved mig igjen,
inaar du vilt den have.«

4. Fostred hun hannem i Vinter
og fulde Vinter tre:
det vord en den ledeste Orm,
der nogen Mand havde set.

5. Hr. Helsing med hans væne Hustru
de bære daglig Harm:
de maa ikke med deres Datter tale
alt for den lede Orm.

6 Hr. Helsing han lader yppe et Hov,
det springer over Landet saa vide:
ihvilken Svend den Orm kan slaa,
den vil han sin Datter give.

7. Det svared han Sivard Ingvorsen,
han sprang over breden Bord:
»Jeg vil mig mod Ormen stride;
Hr. Helsing! I holder eders Ord!«

8. De fægted al den lange Dag,
til Solen gik til Kvælde:
det var Sivard Ingvorsen,
blev død alt paa de Fælde.

9 Der kom Bud i højen Loft,
at Sivard han var død:
saa saare da græd den stolte Jomfru
alt under Skarlagen rød.

10 Saa saare græd Fruer og stolte Jomfruer
alt under deres Skarlagen rød,
der de fulgte Sivard Ingvorsen
til Grinderslev Kloster død.

11. Det stod saa i Vinter
og vel i Vinter to:
det ingen turde i højen Loft
alt til den Jomfru gaa.

12. Hr. Helsing sender Bud til Kongens Gaard:
om nogen den Orm vilde slaa,
da vilde han hannem sin Datter give
og alt det Gods, han aa.

13. Det spurgte Peder Riboldsen,
og saa tog han opaa:
»Jeg vil mig mod Ormen give,
om jeg kan Jomfruen faa.«

14. Han førte sig i sin Skjorte,
den var af Silke smaa,
og over i sin Brynje,
den var af Jærnet graa.

15. Han drog paa sin Trøje,
den var med røde Guld trend,
og over i den Tyrehud,
hun var i Tjæren omvendt.

16. Han lod grave de otte Grave,
de runde alle fulde med Blod;
det var Peder Riboldsen,
han i den niende stod.

17. De fægtes al den lange Dag,
til Solen gik til Kvælde:
død da blev den lede Orm
alt paa de grønne Fælde.

18. Der var Glæde i Lundegaard,
stor Lyst at høre derpaa:
Hr. Helsing han gav sin Datter bort,
Peder Riboldsen hende tog.

19. Nu haver Peder Riboldsen
forvundet al sin Nød:
han haver vundet den skjønne Jomfru
og slaget den Orm til Død.
Der han bær Prisen for dem.

10. ANGELFYR OG HJELMER KAMP.

Det er et fordunklet Minde om den i Hervors Saga efter nordiske Oldkvad berettede Kamp paa Samsø mellem Arngrimssønnen Angantyr med hans elleve Brødre og Hjalmar Kappe (Kæmpe), som er bevaret i denne danske Folkevise (DgF. 19), i Haandskrifter fra 16de Aarhundrede. Endnu fjærnere fra Oldsagnet ligger en svensk Opskrift af Visen fra 17de Aarhundrede. Hovedafvigelsen mellem vor Vise og Oldsagnet er den, at Angelfyr og Hjelmer Kamp her gjøres til Brødre, og at Visens Alf i Odderskjær svarer baade til Jætten Arngrim og til Hjalmars tro Stalbroder Orvarodd.

Alf han bor i Odderskjær,
baade rig og kaad med alle:
saa væne da haver han Sønner to,
de lade sig Kæmper kalde.
Men nu driver Bølgen paa hviden
Sand for norden.

2. Alf han bor i Odderskjær,
han haver de Sønner snelle:
og de vil Kongens Datter bede
alt udaf Opsals Vælde.

3. Det var ungen Hjelmer Kamp,
han beder lægge Sadel paa Heste:
»Jeg rider mig til Opsal i Dag,
og Kongens Datter at fæste.«

4. Det svared ungen Angelfyr,
han stod i Skarlagen rød:
»Ikke skal du i Aften vinde
den hin væne Mø.«

5. Det var ungen Angelfyr,
han beder sadle sine Heste:
»Alt skal jeg ride til Opsal i Dag,
skulde Jorden end under mig briste.«

6. Midt ud i den Borgegaard
der axle de deres Skind,
saa gange de i Højeloft
for Opsals Konge ind.

7. Ind kom ungen Hjelmer Kamp,
og stedes han for Bord:
»Konge! vil I mig eders Datter give?
I vider mig Ansvar god!«

8 Ind kom ungen Angelfyr,
hannem skinner Guld over Hand:
»Konge! du giv mig Datter din!
og røm selver af dine Land!«

9 Længe sad Kongen af Opsal,
og tænkte han derpaa:
hvad han skulde de Hellede to
for et Ansvar faa.

10. Det var Opsals Konge,
han svared alt saa dertil:
»Jeg giver min Datter gjærne den Mand,
som hun selv have vil.«

11. »I haver Tak, kjære Fader min,
for I satte Kaaret til mig!
da giver mig ungen Hjelmer Kamp!
han bliver vel Mand for sig.

12. Jeg vil ikke have hannem Angelfyr,
han er saa led en Trold,
saa er Fader, og saa er Moder,
og saa er Slægten al.«

13. Det svared ungen Angelfyr,
han var i Hu saa haard:
»Da gaa vi os i Gaarden ud,
vi fægte om den væne Maar!«

14. Det var Opsals Konge,
han svared et Ord dertil:
»Sværdene er hvasse, og Drengene er raske,
de maa vel prøve godt Spil.«

15. Det var ungen Angelfyr,
og han sit Sværd uddrog:
og det var ungen Hjelmer Kamp,
der han til Jorden vog.

16. Alf han stander i Odderskjær,
og ser han ud saa vide:
»Mig vorder saa ve om Hjærte mit,
og hvor monne Hjelmer lide?«

17. Alf han stander i Odderskjær,
han lyder alt over de Fælde:
da maatte han høre saa lang en Vej
hans Sønner deres Sværde gjælde.

18. Det hørte Alf i Odderskjær
ud over den brede Hede:
»Hvad monne mine Sønner gange til Hand?
hvi monne de være saa vrede?«

19. Det var Alf af Odderskjær,
han springer til Ganger røde:
og end kom han til Kongens Gaard,
førend Hjelmer gik til Døde.

20. »Sig mig, ungen Hjelmer Kamp,
allerkjæreste Sønne min!
og hvi da rinde de blodige Strømme
alt ud af Hoved din?«

21. Det var ungen Hjelmer Kamp,
han svared sin Fader saa:
»Det gjorde mig Angelfyr, Broder min,
han kunde ikke Jomfruen faa.

22. Jeg haver vel atten Ulivssaar,
de ere baade dyb og ond;
havde jeg ikke uden ét af dem,
jeg kunde ikke leve en Stund.«

23. »Hør du, ungen Angelfyr!
om du est Sønnen min:
hvi da sad dit gode Sværd
saa løst i Hænde din!«

24. Det var Alf af Odderskjær,
vred op en Eg med Rod:
han slog til ungen Angelfyr,
det han faldt død til Jord.

25. »Lig nu, ungen Angelfyr!
og Blodet rinder dig til Døde;
saa ve var mig i Hjærte mit,
der jeg saa' Hjelmer bløde.

26 Lig nu, ungen Angelfyr!
og Blodet rinder ud med alle;
saa ve var mig i Hjærte mit,
der jeg saa' Hjelmer falde.«

27. Nu ligger Alf af Odderskjær
hans Sønner slagne ihjel;
end raader Kongen af Opsal
for sin væne Datter selv.

28. Nu da ligge de Kæmper to,
de ligge nu baade i Grave;
og Kongen giver vel Datter sin
den Svend, som han vil have.

Men nu driver Bølgen paa hviden Sand for norden.

11. ORM UNGERSVEND.

Denne gamle Vise (DgF. 11) haves paa Dansk i flere Opskrifter fra 16de Aarhundrede og er funden endnu levende i uafhængig Overlevering baade i Sæland og i Jylland. Svenske Former af den haves fra 17de og fra 19de Aarhundrede. Norsk er den funden i Nutids Traditjon. En Række islandske Ormars-rímur i Haandskrifter fra 15de Aarhundrede ere byggede paa samme Vise, der saaledes ses i tidlig Tid at have tilhørt hele Norden, og vistnok grunder sig paa hedensk Oldtidsdigtning.

Det var højen Bermer Rise,
han var saa meget uhyre:
han var galen og aldrig vís,
og ingen Mand kunde hannem styre.
Men Skoven stander al udi Blomster.

2. Og det var højen Bermer Rise,
han binder sig Sværd ved Side:
saa vil han sig til Kongens Gaard,
som Kæmper monne slaa og stride.

3. »Her sidder du, Danerkonning,
alt over dit brede Bord!
du skalt mig din Datter give
og skifte med mig din Jord.

4. Du skalt give mig Datter din
og skifte med mig dine Lande,
eller du skalt mig den Kæmpe faa,
i Kredsen tør med mig stande.«

5. Det svared ham dansker Konning,
han svared det Ord dertil:
»Jeg giver dig aldrig Datter min,
det gaa, ihvor Herre Gud vil!

6 Du faar intet af Datter min,
ej heller af mine Lande;
jeg skal dig vel den Kæmpe faa,
i Kredsen tør med dig stande.«

7. Det var ham Danerkonning,
han ganger i Borgestove:
»Hvilken udaf mine danske Hovmænd
vil Striden mod Bermer vove?

8. Her sidder I, alle mine Kæmper gode,
som jeg haver i mit Brød!
hvo vil mig over Bermer hævne
og vinde saa væn en Mø?«

9. Alle sad Kæmper og danske Hovmænd,
og ingen turde svare et Ord,
foruden Orm hin Ungersvend,
han sad allernederst til Bords.

10. Det var Orm hin Ungersvend,
han sprang over breden Bord;
og det vil jeg for Sanden sige,
han mæled et Manddomsord.

11. »Vil I give mig den Jomfru fin
og dertil Rige og Land,
da vil jeg vove mit unge Liv
alt for den Liljevand.

12. Jeg vil gaa den haarde Gang
i Kredsen med Bermer Rise;
maatte jeg eders Datter vinde,
min Lykke da vil jeg prise.«

13. Det svared han Danerkongen,
han sig over Axel saa':
»Og hvem da er den Mysseling,
saa store Ord kommer fraa?«

14. »Jeg er ingen Mysseling,
enddog I mig saa kalde:
Frommer saa hedde Fader min,
paa Iseland monne han falde.«

15. »Og ti du, Orm hin Ungersvend!
du est ikke uden et Barn:
dig tager han højen Bermer Rise
og træder dig neder i Skarn.«

16. »Og ikke da er jeg noget Barn,
jeg er mine femten Aar fulde:
jeg tager ham højen Bermer Rise
og dykker ham neder i Mulde.«

17. Silde om Aften, Sol gik neder,
og Dug drev over de Spange,
da lysted hannem Orm Ungersvend
til Bjærget ud at gange.

18. Silde om Aften, Dug drev paa,
og Svende red Heste til Bække,
da lysted hannem Orm til Bjærget at gaa,
sin Fader vilde han opvække.

19. Det var Orm hin Ungersvend,
han klapper paa Bjærg med Stang:
det maatte man høre saa langt af Led,
hvor Birting i Bjærget klang.

20 Klapper han saa paa Bjærg med Stang,
der revned den haarde Hald:
det hørte han, inde i Bjærget laa,
hvor højt det i Bjærget gjaldt.

21. »Hvem vækker mig saa aarle
og gjør mig saa stor en Men?
maa jeg ikke med Naade være
op under den haarde Sten?«

22. »Det er mig Orm Ungersvend
og kjære Sønnen din:
jeg venter mig saa god en Gave
af kjære Fader min.«

23. »Og est du Orm hin Ungersvend,
allerkjæreste Sønnen min:
hvad heller vilt du have Guld eller Sølv
eller Penge af Fader din?«

24. »Jeg vil ikke have Guld eller Sølv,
ikke Penning eller Pennings Værd;
men jeg vil have hannem Birting,
det er fuld godt et Sværd.«

25. »Og ikke faar du mit gode Sværd,
at vinde saa væn en Mø,
før du haver været paa Iseland
og hævnet din Faders Død.«

26. »Og kan jeg nu ikke Birting faa,
og maa jeg hannem ikke nyde,
da skal jeg tage Haand i haarden Hald
og Bjærget over eder bryde.«

27. Han rakte hannem Birting af Bjærget ud,
han bød hannem Hjaltet imod:
»Bliv du haard og haandestærk,
og Kæmper falde for din Fod!«

28. Det var Orm hin Ungersvend,
han binder sig Sværdet ved Lænd;
og saa gaar han i Borgestuen ind
til alle Kongens Mænd.

29. Ind kom Orm hin Ungersvend,
og stedes han for Bord:
»Og hvor er nu den lede Trold,
i Aftes talte store Ord?«

30. Mælte det højen Bermer Rise,
han sig over Axel saa':
»Og er det ikke anden Mand,
I Striden skal med mig staa!«

31. Saa skreve de Kredsen paa den Vold
med deres forgyldte Skjolde;
og det vil jeg for Sanden sige,
de vare to Hellede bolde.

32. Saa ginge de sig i Kredsen ind
med Skjold og saa med Sværd:
og det var højen Bermer Rise,
han blev huggen af ved Knæ.

33. »Nu haver jeg været i mangen Kiv
med Kæmper og raske Helte:
men aldrig var det gode Kæmper deres Sæd,
de monne saa nederlig fælde.«

34. »Du varst høj, og jeg var lav,
dog Kæmper vare vi begge:
jeg hug til det, som jeg kunde naa,
og længer kunde jeg ikke række.«

35. Det var Orm hin Ungersvend,
tager Birting paa sin Bag,
saa lakker han til Strande neder
alt i saa fuldgod Mag.

36. Og det var Orm hin Ungersvend,
han styred sin Snække under Ø:
og nu vilde han til Iseland,
at hævne sin Faders Død.

37. Og det var Orm hin Ungersvend,
han tren paa hviden Sand:
der møder hannem Gjord og Erland,
de gange ud med den Strand.

38. »Velkommen, favren Ungersvend!
vær velkommen til vort Land!
kjender du ikke Orm hin Ungersvend?
monne han være vorden til Mand?«

39. »Det er ej længe siden jeg hannem saa',
han red til Ting og Stævne:
og han svor om den øverste Gud,
han vilde sin Faders Død hævne.«

40. Og det var Gjord og Erland,
de stødte op Muld med Sværd;
»Ret aldrig faar han for Fader sin
enten Penning eller Pennings Værd.«

41. »Er I Gjord og Erland?
Orm Ungersvend maa jeg mig nævne;
I haver slaget min Fader ihjel,
hans Død vil jeg nu hævne.«

42. Saa skreve de Kredsen paa den Vold
med tre forgyldene Skjolde:
»Nu er jeg én, og I ere to,
dog Marken skal jeg beholde.«

43. De stridde i Dage, de stridde i to,
den tredje Dag til fulde:
og alt løb Hundene til og fra
med store Kjødstykker i Munde.

44 De stridde i Dage, de stridde i to,
den tredje Dag ogsaa:
det da hørte den Havfru god,
ved Havsens Bunde hun laa.

45. Det da mælte den Havfru god,
og end saa godt et Ord:
»Hør du, Orm hin Ungersvend!
dit Sværd det er forgjort.

46. Hør du, Orm hin Ungersvend!
dit Sværd det er forgjort:
du kast det tre Gange avet om Hoved
og stik saa Odden i Jord!«

47. Han kaste det tre Gange avet om Hoved
og stak saa Odden i Jord:
saa hug han Gjord og Erland
alt neder for sin Fod.

48. Saa tog han sit gode Sværd,
svøbte det i Silke rød:
saa drog han hjem til Land igjen,
drak Bryllup med sin Mø.

49. Der var Glæde i Kongens Gaard
og favert at lyde derpaa:
Kongen han gav sin Datter bort,
Orm Ungersvend hende tog.
Men Skoven stander al udi Blomster.

12. HAGBARD OG SIGNE.

Sagnet om disse tvendes trofaste Kjærlighed har været kjendt og elsket i Norden saa langt tilbage, at det allerede for tusend Aar siden stod for vore hedenske Fædre som et ærværdigt Minde fra en længst forsvunden Tid. Saaledes nævnes det i Skjaldekvad fra niende Aarhundrede. Men af alle de Oldkvad, hvori Sagnet utvivlsomt har været besunget, er intet kommet til os i det gamle Sprog. Vi have det kun i denne over hele Norden sungne Folkevise fra Middelalderen (DgF. 20) og saa i Saxos latinske Danmarks-Krønnike.

Da Saxo skrev (ved Aar 1200), viste man i Sigersted ved Ringsted de Steder, hvor Kong Siger (Visens Sigvard) havde bot, hvor Signes Bur havde staaet, og hvor Hagbard blev hængt. Ogsaa mange andre Steder i de nordiske Riger have dog baade i ældre og nyere Tid gjort Krav paa at være Sagnets Skueplads. Saadanne Steder findes i Nørrejylland, i Sønderjylland og paa Als; i fire svenske Landskaber: Halland, Bleking, Nerike og Upland; i fem norske: i Trondhjems, Bergens, Kristjanssands og Kristianias Stifter. Baade paa den jyske Hede, mellem Norges Fjælde og ved en af de svenske Søer viser man det Sted, hvor den onde Terne blev sat levende i Jord, og hvorover hendes Sjæl endnu flagrer som en skrigende Fugl.

Hagbard Konning og Sigvard Konning
de ypped dennem en Kiv:
alt om hende stolten Signelille,
hun var saa væn en Viv.
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

2. Hagbard drømte en Drøm om Nat,
i Loftet som han laa;
vaagned han saa mod i Hu,
han sagde sin Moder derfraa:

3. »Mig tykte, jeg var i Himmerig,
det var saa fager en By:
jeg havde stolt Signild udi min Arm,
vi fulde igjennem den Sky.«

4. Der var ingen i Kongens Gaard,
der kunde Drømmen raade;
hans Moder græd og Hænder slog,
hans Søster hun fælded Taare.

5. Mælte det Hagbards Fostermøder,
hun gav vel Drømmen i Gøm:
»Gak du dig til Elvens Datter!
hun raader vel din Drøm.«

6. Det var Hagbard Kongens Søn,
tager Sværd i venstre Hænde:
saa gik han til Bjærget ud,
som Elvens Datter var inde,

7. Klapper han paa den Bjærgedør
med lidel smaa Finger og lette:
vaagen laa hun Elvens Datter,
hun vidste vel, hvad det sædte.

8. »Mig drømte, jeg var i Himmerig,
det var saa fager en By;
mig tykte, det Himmelen brast itu,
jeg faldt igjennem den Sky.«

9. »Det I tykte, I vare i Himmerig,
det boder, I vinder en Mø;
det I tykte, I fulde igjennem den Sky,
det boder, I skal for hende dø.

10. Alt er det eder til Lykke lagt,
I vinder saa væn en Viv;
men vider det, Hagbard Kongens Søn!
for hende lader I Liv.«

11. »Imen det er mig til Glæde givet,
at jeg maatte vinde den Mø:
saa lidet jeg det vurde vil,
skulde jeg end for hende dø.«

12. Mælte det Hagbard Kongens Søn,
han tog sig det ikke til Harm:
»Give det Gud Fader i Himmerig,
jeg laa udi Signilds Arm!«
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

---

13. Hagbard lader sig voxe Haar
og Kvindeklæder skære;
han siger, han vil til Hove ride,
det maa saa mangen Mand kære.
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

14. Hagbard lader sig Klæder skære
alt udi Jomfrulige:
saa rider han til Danemark,
Konning Sigvard vilde han svige.

15. »Der han kom paa Heden ud,
dèr tumled Hagbard sin Hest;
men der han kom til Kong Sigvards Gaard,
han red, som en Jomfru kunde bedst.

16. Hagbard han stiger over Stætte,
hans Brynje hun var al ny:
det klinger i det kolde Jærn,
det gjorde saa stor en Gny.

17. Midt udi den Borgegaard
dèr axler han sit Skind,
saa ganger han i Højeloft
for stolten Signild ind.

18. »Hil sidder I, Fruer og stolte Jomfruer,
baade Møer og høviske Kvinder!
og mest hin stolte Signelille,
alt om I ere her inde!

19. Hil sidder I, stolten Signelille!
I spinder det Silketvinde;
Hagbard haver mig til eder sendt,
om I vilde mig Sløgder kjende.

20 Hør I, stolten Signelille!
og ville I mig det unde,
at jeg maatte Sløgder af eder lære?
saa faa ere de, dem kunne.«

21. Alt sad stolten Signelille,
hun turde ikke svare et Ord,
før det mælte Sigvard Konning,
han sad over breden Bord:

22 »Haver dig Hagbard en Jomfru sendt,
du skulde hende Sløgder lære:
da skalt du lære hende Sax og Søm
og vogte hendes Hæder og Ære.

23. Vel maa I tilsammen være
efter begge eders Vilje;
men vogter eder for Herre Hagbard!
han kan saa listelig gilje.

24. Vel maa I tilsammen være
efter begge eders Raade;
men vogter eder for Herre Hagbard,
han daarer eder ikke baade!«

25. Det gjorde stolten Signelille
alt med saa megen Ære:
hun fulgte Hagbard i Fruerstue,
som han skulde Sløgder lære.

26. »Alle de Sløgder, der jeg kan,
dem lærer jeg eder saa gjærne:
I skulle æde med mig af Fad
og sove hos min Terne.«

27. »Jeg haver ædet med Kongebørn
og sovet i deres Arm:
skal jeg nu hos den Terne sove,
da dør jeg af den Harm.«

28. »Hør I det, min skjønne Jomfru!
I bærer der ikke for Kvide!
I skulle æde med mig af Fad
og sove ved min Side.

29 Hvad jeg kan gjøre for Hagbards Skyld,
det gjør jeg med fuldgodt Skjel:
I skulle æde af Fad med mig
og sove hos mig selv.«
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

---

30. Alle da sade de stolte Jomfruer
og syde hver som de kunde,
foruden Hagbard Kongens Søn,
han legte med Naalen i Munde.
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

31. Hagbard han legte med Naal i Mund,
hans Øjen de legte som Stjærner:
ihvor som hun stolt Signelille var,
did hen saa' Hagbard saa gjærne.

32. De syde Hjort og de syde Hind,
som de paa Skoven runde:
aldrig fik Hagbard saa stor en Skaal,
han drak den jo ud til Bunde.

33. Alle da sade de skjønne Jomfruer
og syde deres Silkesøm,
foruden hende den arge Terne,
hun gav det saa vel i Gøm.

34. Mælte det den arge Terne,
hendes Ord vare alle onde:
»Aldrig saa' jeg nogen stolt Jomfru,
der mindre Sløgder kunde.

35 Aldrig saa' jeg nogen skjønne Jomfru,
der mindre Sløgder kjende;
og aldrig saa' jeg nogen stolt Jomfru,
der bedre kunde Øjen vende.

36. Aldrig saa' jeg nogen skjønne Jomfru,
der værre kunde sømme Lin;
og aldrig saa' jeg nogen stolt Jomfru,
der bedre kunde drikke Vin.

37. Aldrig saa' jeg nogen skjønne Jomfru,
der værre kunde røre Naal;
og aldrig saa' jeg nogen stolt Jomfru,
der bedre kunde tømme Skaal.

38. Hun syr aldrig saa liden en Søm,
hun har jo sin Naal i Munde;
og hun faar aldrig saa stor en Skaal,
hun drikker den jo ud til Bunde.

39 Jeg saa' aldrig to saa djærve Øjen
under nogen skjøn Jomfrus Braa;
hendes Hænder ere som haarde Jærn,
fast de ere hvide og smaa.«

40. »Sid og ti, du arge Terne!
og Skam saa skalt du faa;
hvad enten du syr vel eller ilde,
jeg passer der lidet paa.

41. Sid og ti, du arge Terne!
og skjøt du intet om mig!
om jeg vender min Øjen ud eller ind,
jeg vender dem ret aldrig til dig.«

42 Alle da sade de stolte Jomfruer
og syde hver som de turde;
alt sad Hagbard Kongens Søn,
kaste ud de Dyr paa Borde.

43. Alle da sade de skjønne Jomfruer
og sømmed Guld over Knæ,
foruden Hagbard Kongens Søn,
han ridsed de Dyr paa Træ.

44. Han tog ud sin liden Kniv,
han ridsed, som vel han kunde:
han skrev dèr baade Hjort og Hind,
som de paa Skoven runde.

45 Han skrev Hjort, og han skrev Hind,
som de for Rakken monne fly;
han skrev den vildene Fugl i Skov,
som den til Kvisten monne ty.

46. Han skar ud de vildene Fuglé,
der sidde i Skoven paa Kviste;
de andre Jomfruer de undred derpaa,
de vilde hannem ikke miste.

47. Han skrev Løg, og han skrev Bøg,
som de i Skoven monne være;
stolt Signild hun sad og saa' derpaa,
hun vilde det gjærne lære.

48 Han skar ud Roser, han skar ud Liljer,
som de i Skoven oprunde;
efter da syde stolt Signelille,
det bedste der hun kunde.

49. Han skrev Hjort og han skrev Hind,
og han skrev Løg og Lilje;
han skrev stolt Signild og hendes Møer
alt efter deres egen Vilje.

50. Han skrev Hjort, og han skrev Hind,
og saa den vilde Raa;
saa drev han den Dag til Ende,
den mørke Nat kom paa.
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

---

51. Sildig om den Aften,
der Dug drev over Guldspange,
det var da alle de Jomfruer,
de skulde til Senge gange.
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

52. De tændte op de høje Voxlys,
de brunde i forgyldene Klove;
saa fulgte de de to Kongebørn
i Højeloft at sove.

53. Fulgte de de to Kongebørn
over den Højeloftsbro;
for gik hun stolten Signelille,
rød Skarlagen efter sig drog.

54. For gik hun stolten Signelille,
rød Skarlagen efter sig drog;
efter gik Hagbard Kongens Søn,
hans Hjærte i Brystet lo.

55. Fulgte de de to Kongebørn
til deres Sovestue:
efter da gik den falske Terne,
hun havde saa ondt i Hue.

56. Hagbard han sættes paa Sengestok,
den Terne drog af hans Sko:
det maatte man høre saa langt af Led,
alt hvor hans Hjærte det lo.

57. Det var Hagbard Kongens Søn,
han sattes i Sengen ned:
og det vil jeg for Sanden sige,
hans Brynje skingred derved.

58. Mælte det stolten Signelille
og ret af Hjærtens Værk:
»Aldrig saa' jeg saa skjøn en Jomfru,
der havde saa haard en Særk.«

59. Hun lagde sin Haand paa Hagbards Bryst,
den skinned af Guld saa rød:
»Hvi er ikke Brysten paa eder voxen
alt som paa anden Mø?«

60. »Det er saa Sæd i min Faders Land,
at Jomfruer ride til Tinge:
fordi er ikke Brysten voxen paa mig,
udaf de Brynjeringe.«

61. Sammen ligge de to Kongebørn,
de sove hinanden saa nær:
saa begyndte de at tale
om, hvem de mest havde kjær.

62. »I siger mig, stolten Signelille!
men vi ere ene to:
er der nogen i Verden til,
der eders Hu leger paa?«

63. »Der er slet ingen i Verden til,
der min Hu leger paa,
foruden ham Hagbard Kongens Søn,
og ham maa jeg ikke faa.

64. Foruden ham Hagbard Kongens Søn,
jeg aldrig med Øjen saa',
uden jeg hørte hans forgyldene Lyd,
naar han rede til Tinge og fraa.«

65. »Er det Hagbard Kongens Søn,
I haver i Hjærtet saa kjær:
da vender eder hid, stolt Signelille!
han er eder alt saa nær.«

66. »Er I nu Hagbard Kongens Søn,
hvi vilde I mig saa skjænde?
hvi red I ikke i min Faders Gaard
med Høg paa højre Hænde?

67. Hør I, Hagbard Kongens Søn!
hvi vilde I mig saa svige?
hvi red I ikke i min Faders Gaard
og bad om mig, eders Lige?«

68. »Jeg var i eders Faders Gaard
med Høg paa højre Hænde:
eders Fader han er en hastig Mand,
hører aldrig et Ord til Ende.

69. Eders Fader han er en hastig Mand,
og han er vorden mig vred:
han siger, han vil lade mig hænge,
det første han mig mon se.«

70. »Hør I det, Hagbard Kongens Søn!
jeg ræddes for eders Liv:
fregner det min kjære Fader,
her bliver fuld ond en Kiv.«

71. »I ræddes ikke, stolt Signelille!
I gruer ikke for min Færd,
imen jeg haver min Brynje blaa,
dertil mit gode Sværd!

72. For oven ved mit Hovedgjærd
dèr ligger mit Sværd det gode:
den Svend er ikke af Kvinde fød,
som der kan stande imode.

73. For neden ved mine Fødder
dèr ligger min Brynje ny:
og vare de hundred væbned' Mænd,
jeg vilde ikke for dem fly.

74. Der er ingen i eders Faders Gaard,
og der mig binde maa,
saa længe jeg haver mit gode Sværd
og saa min Brynje blaa.«

Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø

75. Hagbard Konning og Signelille
de hvile tilsammen i Sale;
saa lidet de sove den lange Nat,
de havde saa meget at tale.

Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

76. Alt da snakked de Kongebørn,
de mente, de var ene to:
ude da stod den arge Terne,
og lydde hun derpaa.

77. Ude da stod den falske Terne,
og lydde hun derpaa;
saa stjal hun bort hans gode Sværd
og saa hans Brynje blaa.

78. Stjal hun bort hans gode Sværd
og saa hans Brynje blaa;
saa gik hun til det samme Loft,
som Sigvard Konning i laa.

79. »Sover I, vaager I? min ædelig Herre!
I sove nu alt for længe:
nu er han Hagbard Kongens Søn
med eders Datter i Senge.«

80. »Stat og ti, du arge Terne!
og lyv du ikke paa hende!
i Morgen, før end Sol nedgaar,
da skal jeg lade dig brænde.«

81. »Hør I, Sigvard Konning!
I maa mine Ord vel tro:
her er Hagbards gode Sværd,
dertil hans Brynje blaa.«

82. Op sprang Sigvard Konning,
han raaber over al sin Gaard:
»Vel op, alle mine Mænd!
I drager eders Brynjer paa!

83. Vel op, alle mine Mænd!
I klæder eder uden Fals!
her er Hagbard Kongens Søn,
han er fuld haard en Hals.«

84. Vaagen laa stolt Signelille,
og lydde hun derpaa:
»I vaager op, Hagbard Kongens Søn!
min Fader han kalder saa.«

85. Op sprang Hagbard Kongens Søn,
han ledte under Hovedgjærd:
borte da var hans Brynje blaa
og saa hans gode Sværd.

86. Borte da var hans gode Sværd,
som han forlod sig paa:
»Hjælpe nu Gud! stolten Signelille!
nu er vi baade forraad.

87. Hjælpe nu Gud! stolten Signelille!
her bliver fuld ond en Færd:
borte er min Brynje
og saa mit gode Sværd.«

88. Stødte de paa Døren
baade med Skjold og Spjud:
»Du stat op, Hagbard Kongens Søn!
og gak i Gaarden ud!«

89. Det var Sigvard Konning,
han stødte paa Dør med Fod:
alle de Nagler, i Døren vare,
de stunke Hagbard imod.

90. Tak have Hagbard Kongens Søn,
han varde sig som en Mand:
han varde sig alt saa længe,
som Fjælen i Sengen vand.

91. Han varde sig med Sengestolper
og alt det, han værge med kunde:
der faldt for hannem af Kongens Mænd,
som Løven falder i Lunde.

92. Somme han monne med Hænder slaa
og somme med Fødder støde:
tredive af de Kongens Mænd
for Signelils Bur laa døde.

93. Det mælte han Hagbard Konning,
han stod paa baade sin Knæ:
»Nu er jeg en fattig fangen Mand,
jeg haver intet at værge mig med.«

94. Toge de Hagbard Kongens Søn,
de lagde ham Fjedrene paa:
alle da stunke de sønder itu,
som de havde været af Straa.

95. De toge Bast og haarde Baand,
at binde Herre Hagbards Hænder:
det Baand var ikke i Verden saa stærkt,
han kunde jo rykke det sønder.

96. Toge de Hagbard Kongens Søn,
satte hannem i Bolte ny:
han sled dem saa snarlig sønder,
som de havde været af Bly.

97. Skam da faa den gamle Terne!
hun gav ud det Raad:
»I faar ikke Hagbard bunden i Dag,
uden med stolt Signilds Haar.

98. I tager et Haar af Signilds Hoved,
binder om hans Hænder med Liste!
før han skulde slide det Baand i sønder,
da lod han sit Hjærte briste.«

99. Saa toge de et Haar af Signilds Hoved,
de bunde det om Hagbards Hænder:
han havde hende i sit Hjærte saa kjær,
han vilde ikke rykke det sønder.

100. Bunde de Hagbards Hænder to
med Signelils gule Lok:
da stod han alt saa stille,
som han vare smedd i Stok.

101. Mælte det stolten Signelille,
og hende rand Taar paa Kind:
»Hagbard! I slaar det Haar i sønder!
jeg haver vel flere igjen.«

102. Toge de Hagbard Kongens Søn,
lagde ham i Bøjen hin haarde:
stolt Signelil gaar hannem til og fra,
hun fældte saa modige Taare.

103. Toge de Hagbard Kongens Søn,
lagde hannem i haarde Jærne:
stolt Signelil gaar baade ud og ind,
hun beder for hannem saa gjærne.

104. »Hør I, Hagbard Kongens Søn!
og ville I længer leve,
saa væne da haver jeg Morsøstre tre,
de skulle eder i Live bede.«

105. Svared det Hagbard Kongens Søn
udaf saa megen Vrede:
»Saa lidet passer jeg paa det Liv,
der Kvinder skulde mig til bede.

106. Hør I det, stolten Signelille!
I lader Godvilje kjende:
første I se mig hænge i Gren,
I lader eder Bure brænde!«

107. »Ja, er her nogen i min Faders Gaard,
som voldet haver i eders Død,
da skal jeg det hævne i Dag
paa deres Fæstemø'r.«

108. Det var stolten Signelille,
hun kalder sine Jomfruer sammen:
»Vi ville gange i Højeloft
og have baade Lyst og Gammen.«

Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

109. Toge de Hagbard Kongens Søn,
fulgte hannem af Slottet ned:
der græd for ham baade Fruer og Møer,
de skare saa ilde derved.
Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

110 Toge de Hagbard Kongens Søn,
fulgte hannem for oven den By:
dèr fik han se den høje Galge,
og den var gjort udaf ny.

111. Der han kom for oven den By,
hannem randt saa mangt udi Hove:
»End lyster mig i Verden at se,
hvor stolt Signild hun holder sin Love.«

112 Mælte det Hagbard Kongens Søn,
der han den Galge saa':
»I hænger først op min Kaabe!
I lader mig se derpaa!

113. I hænger først op min Kaabe!
hun er af Skarlagen rød:
alle de Fruer, der hende monne se,
de ynkes vel over min Død.«

114 Stolt Signild hun stander i Bure,
hun ser den Kaabe at hænge:
lagde hun Ild i Bure sin,
sig selver inde at brænde.

115. Mælte det stolten Signelille,
hun mælte et Ord med Pris:
»I Dag vil jeg mig selver døde,
finde Hagbard i Paradis.«

116 Det var stolten Signelille,
stak Ild i Tag og Rør:
saa brændte hun sig selver inde
med alle sine Mø'r.

117. Tændte hun Ild i Tag og Rør
og Ild udi hver en Vraa:
selv lagde hun sig til Hvile ned,
alt under de Bolster blaa.

118. Saa længe stod Hagbard Kongens Søn,
sagde, han vilde Verden skue,
indtil han saa' stolt Signilds Bur
at stande i lysen Lue.

119. Det var Hagbard Kongens Søn,
han sig over Axel saa':
da stod stolten Signilds Bur
og brændte i Lue hin blaa.

120. Mælte det Hagbard Kongens Søn,
der Luen legte i Sky:
»Havde jeg nu ti Tusend Liv,
jeg ønskte ikke ét af di.

121. Tager nu ned min Kaabe rød!
hun maa vel paa Jorden ligge:
havde jeg nu ti Tusend Liv,
jeg vilde ikke ét af dem tigge.«

122. Mælte det Sigvard Konning,
han holdt paa Gangere graa:
»Hveden er dette brændende Baal,
den store Røg driver fraa?«

123. Det da svared den liden Smaadreng,
saa saare hans Øjen monne rinde:
»Det er hende stolt Signelille,
hun lader Godvilje kjende.«

124. Mælte det Sigvard Konning,
og saa tog han opaa:
»I redder nu, alle mine Mænd!
lader det ikke saa ilde gaa!

125. Somme I løber til Buret,
I lader ikke Signelille brænde!
somme I løber til Galgen,
I lader ikke Hagbard hænge!«

126 Der de komme til Buret,
da var stolt Signild brændt;
og der de komme til Galgen,
da var Herre Hagbard hængt.

127. Der de komme til Galgen,
da var den Herre aldød;
og der de komme til Buret,
laa stolt Signild brændt i Glød.

128. Mælte det Sigvard Konning
udaf ret Hjærtens Værk:
»Havde jeg det kun førre vidst,
den Elskov havde været saa stærk!

129. Havde jeg det førre vidst,
at Kjærlighed var saa stærk:
jeg vilde ikke have gjort den Gjerning i Dag,
ikke for al Danemark.

130 Havde jeg det førre vidst,
Godvilje havde været saa huld:
jeg vilde ikke have skilt de unge to ad
for tusend Tønder Guld.

131 Hagbard er hængt, og Signelille brændt,
det er fuld ynkeligt et Mord;
da tager I nu den arge Terne,
sætter hende strax levende i Jord!

132 Tager I nu den forbandede Terne,
sætter hende levende i Muld!
hun haver skilt mig ved Datter min
og ved en Maag saa huld.«

Hvad heller I vinde mig eller end saa væn en Mø.

13. SVEND VONVED.

Skjønt denne Vise (DgF. 18) har mange Berøringspunkter med ældgamle folkelige Overleveringer og efter alle indre Mærker at dømme maa have sin Rod i Hedenskabet, saa lader dog hverken dens Æmne som saadant eller dens Helt — som nærmest minder om Hamlet-Typen — sig paavise udenfor denne særlig danske Folkevise, der er kommen til os i tre, temmelig afvigende, Optegnelser fra 16de Aarhundrede — de to af dem kalde Helten Svend Nordmand —, alle prægede af den underlige, halvdunkle, tungsindige Romantik, som udgjør Visens Karaktermærke.

Svend Vonved sidder i Bure,
han slaar Guldharpen prude.
Han slog Guldharpen under Skind,
dèr kom hans Møder gangendes ind.
Se dig ud, Svend Vonved!

2. Ind kom hans Moder, Fru Adelin,
hun maatte vel være Dronning fin:
»Hvi sidder du her i Lofte
og leger saa tit og ofte?

3. Bedre maatte du dig udride,
med andre Kæmper at stride.
Heller maat du hævne Faders Bane din,
end her at slaa Guldharpen min.«

4. »Skal jeg mig udride,
med andre Kæmper at stride:
Hævner jeg ikke Faders Bane min,
ret aldrig kommer jeg hjem til din.«

5. »Naar maa jeg lade blande Vin?
naar maa jeg vente Komme din?«
— »Naar Sten tager til at flyde,
naar Ravn tager til at hvidne.«

6. Fru Adelin blev i Sind saa vred:
»Jeg hører, min Søn! at du est ræd.
Naar tager Sten at flyde?
og naar mon Ravnen hvidne?«

7. »Aldrig vil Stenen flyde,
og aldrig vil Ravnen hvidne.
Aldrig maa I lade blande Vin,
aldrig maa I vente Komme min.«

8. »Da skal jeg dig vare:
ilde skalt du fare.
Usejr være i dit gylte Sværd!
og ondt være udi al din Færd!«

9. »Ihvor jeg rider over Hede,
jeg agter ikke Kvindevrede.
I stiller eder dog, Fru Adelin!
I stiller eder, kjære Moder min!

10. I ønsker mig ingen Usejr at faa!
I vide ikke, hvor min Rejse kan gaa.
I lader dog brygge og blande!
I venter mig hjem til Lande!«

11. »Da skal jeg dig gale:
vel saa skalt du fare.
Sejr udi din høje Hest!
Sejr i dig selv allermest!

12. Sejr i din Haand, Sejr i din Fod!
og Sejr i alle dine Ledemod!
Signe dig Drotten dyre!
alle Helgen skal for dig styre.«

13. Svend Vonved binder Sværd ved Side,
ham lyster med Kæmper at stride.
Han rider sig af Gaarde,
saa underlig er hans Fore.

14. Hans Hjælm og han var blinkende,
hans Spore de var klingende,
Hans Ganger han var springende,
selv red den Herre saa syngende.

15. Han red i Dage, han red i tvaa:
ingen levende Sjæl han saa'.
»Heja!« sagde den Ungersvend,
»er her ikke Folk i Verden end?«

16. Han saa' sig under Lide
store Hjorde frem skride.
Sad der paa Høj op under et Træ
saa stor en Hyrde og vogted Fæ.

17. Han taled til ham saa overbrat:
»Vís mig godt Herberg i denne Nat!
Og hør, du Hyrde, hvad jeg spør dig:
hvis er det Fæ, du driver for dig?

18 Hvor da staar den Fisk i Flod?
hvor da gaar de Foler i Stod?
Hvor da blæs den haardeste Vind?
hvor drikker Kongen med Kæmper sin'?«

19. Hyrden sad og tavede til,
ingen Ansvar hannem give vil.
Svend Vonved red den Hyrde saa nær,
ikke dog vilde han drage Sværd.

20. Han bar op sin Nøve,
han slog den Hyrde ved Øve:
»Lig du nu død paa denne Sand!
jeg finder vel Vej i dette Land.«

21. Svend Vonved red over vilden Mark,
der mødte ham en Kæmpe stærk.
Saa' han sig under Lide
en undelig Kæmpe at skride.

22. Bassen bar han paa Lænde,
og Bjørn i højre Hænde.
Hver en Finger, der han aa,
der spiller paa baade Hjort og Raa.

23. »Hør, du Dyrkarl! hvad jeg siger dig:
du skalt skifte de Dyr med mig.
Hvad heller da vilt du figte,
eller Dyren med mig skifte?«

24. »Heller da vil jeg figte,
end Dyren med dig skifte.
Ret aldrig vord mig budet det Bud,
siden jeg Esmer Konning vog.«

25. Da lo Svend Vonved under Skind:
»Her finder jeg Faderbane min. —
Den Tid du Esmer Konning vog,
min Fader du af Live tog.«

26. De vejdes i Dage, de vejdes i tvaa,
ingen kunde Sejr af anden faa.
Den tredje Dag ad Kvælde
Svend Vonved Dyrkarl fælde.

27. Han bandt sit Sværd ved Side,
med flere Kæmper at stride.
Saa' han sig op under Bjærg i Læ,
dèr sad en Hyrde og vogted Fæ.

28. »Hør, du Hyrde! jeg tror dig bedst:
og du skalt vise mig Kæmper flest.
Og Svar skalt du mig give,
om du vilt blive i Live.

29 Hvad er trinder' end et Hjul?
hvor da holder man fejerste Jul?
Hvad fylder alle Dale?
hvad klæder fejerst i Sale?

30. Hvad er sorter' end Slaan i Høst?
hvad lyder højer' end Tyrerøst?
Hvor er Broen bredest?
hvad er Mennesken ledest?

31. Hvor da ligger den højeste Vej?
hvor da skjænkes den ledeste Drik?
Hvor er der Mur og Fæste?
hvor pleje Kæmper at gjæste?«

32. »Solen er trinder' end et Hjul,
i Himmerig holder man fejerste Jul.
Sne fylder alle Dale,
Mand klæder fejerst i Sale.

33. Synden er sorter' en Slaan i Høst,
Torden lyder højer' end Tyrerøst.
Isen er Broen bredest,
Trolden er Mennesken ledest.

34. Til Paradis gaar den højeste Vej,
i Helvede skjænkes den ledeste Drik.
Hisset ligger Mur og Fæste,
og dèr pleje Kæmper at gjæste.«

35. Han tog en Guldring af sin Barm,
han satte den paa den Hyrdes Arm:
»Nu sig, du varst den første Mand,
der noget godt af Svend Vonved vand!«

36. Svend Vonved han red for Borgetind,
han bad de Vægtere lade sig ind.
Ingen der det gjorde,
og ingen der det turde.

37. Tog han sin Hest med Spore,
den sprang over Porte og Mure.
Saa gik han sig i Stuen ind,
som Kongen han sad med Kæmper sin'.

38. Svend Vonved satte sig øverst til Bord,
men ikke mælte han til nogen et Ord.
Han aad og drak og fik sig Mad,
ikke da spurgte han nogen ad.

39. Tog han da saa til Orde,
som han sad over Borde:
»Aldrig kom jeg i nogen Stad,
saa mange forbanded' stumme i sad.«

40. Mælte det Kongen af Vrede
alt over Bord hint brede:
»Hør du det, du galne Mand!
hvad da vilt du her i mit Land?«

41. »Jeg vil med min ene Taa
slaa dig alle dine Lande fraa.
Jeg vil med min ene Finger
slaa dig alle dine Ledemod sønder.«

42. Kongen han taler til Kæmper fem:
»Binder mig denne galne Svend!
Binder mig denne Hærjensøn!
giver i Galgen ham sin Løn!«

43. »Tag du fire til de fem!
stat selv midt imellem dem!
En Hærjensøn da bliv du dig,
til du faar bundet Baand paa mig!

44. Konning Esmer var min Fader,
Dronning Adelin min Moder.
De mig det saa haardt forbøde,
mit Guld paa hver Skalk at øde.«

5. Svend Vonved drog Sværd af Skede,
ham lyste med Kæmper at stride.
Vog han fire, og vog han fem,
saa vog han Kongen og alle dem.

46 Først da vejed han Randulv,
saa da vejed han Strandulv,
Saa da vejed han Eggevald,
og sidst da vejed han Kongen selv.

47. Satte han Sværd i Skede,
ham lyste nu hjem at ride.
Svend Vonved red i sin Moders Gaard,
alt sad hans Moders dèr ude for.

48. Der han kom til Borgeled,
femten Troldkvinder sad ude ved.
De stode for ham med Rok og Ten,
de sloge ham over hans Skinneben.

49. Svend Vonved kaste sin Hest omkring,
de femten Troldkvinder vog han i Ring.
Hans Moder nød saa ond en Lykke:
han hug hende i tusend Stykke.

50. Svend Vonved gik sig i Stuen ind,
han aad og drak den klare Vin.
Saa slog han Guldharpen saa længe,
at sønder ginge alle de Strænge.
Se dig ud, Svend Vonved!

14. GRIMILDS HÆVN.

Denne Vise (DgF. 5), optegnet i 16de Aarhundrede, har i Grunden samme Æmne som »Frændehævn«, Nr. 6 her foran; men medens vi hist havde en Gjenklang af den gamle nordiske Sagnform, møde vi her den tilsvarende tyske, som haves i Nibelungenlied og i Didrikssaga, i Følge hvilken Grimild (Kremild, svarende til de nordiske Sagns Gudrun) hævner Segfreds (= Sigurds) Drab paa sine Brødre: Helled Haagen (= Hogne), der her, som i Visen Nr. 5 her foran, er den egentlige Drabsmand, Gynter og Gernot (= Gunnar og Guttorm), samt den i tyske Sagn hjemmehørende Helt Falkvor Spillemand, hvem vor Vise gjør til en af hendes Brødre. Kong Ettelin er Kremilds Husbond Etzel (= Atle); Geffred er Tyskernes Gelfrat, som svarer til det forræderske Sendebud Knefrod (eller Vinge) i de nordiske Sagn; den i Visen nævnte Eggert (Eckewart) tilhører alene den tyske Sagnform.

Saxo melder, at en saxisk Sanger kvad denne Vise, naturligvis paa Tysk, for Knud Lavard før hans Drab ved Haraldssted Aar 1131; og den er da sagtens ej længe derefter gaaet over i dansk Maal, hvori den saa har holdt sig i Folkemunde i 400 Aar, før den blev optegnet.

Det var Frue Kremild,
hun lader Mjøden blænde:
det var saa mangen Helled fri,
der hun Bud efter sende.

2. »Du bed dem komme til Orlog!
du bed dem komme til Krig!
der skal saa mangen fri Helled
for lade sit unge Liv.«

3. Bød hun saa Helled Haagen,
hannem bød hun ikke til Strid:
heller til Lyst og Gammensfærd,
det var alt gjort udaf Svig.

4. Bød hun Helled Haagen
og Falkvor Spillemand,
Hr. Gynter og Hr. Gernot,
og flere, jeg nævne kan.

5. Det var Helled Haagens Moder,
hende drømte saa underlige:
det den gode Fole styrte,
der han skulde paa ride.

6. Frem gik Frue Bodil,
Helled Haagens Moder:
»Vogt dig vel, kjær Sønne min!
din Søster vil dig forraade.

7. Drømmen haver at sæde,
hvem hannem forstande kan:
kommer du til det hunske Land,
det skader saa mangen Mand.«

8. Svared det Helled Haagen,
han agte saa lidet paa Drømme:
»Rædde ere de Kvinderaad,
fuld ilde de Kæmper sømme.«

9. De Herrer rede af Gaarde
ud med den Strand saa vide:
funde de dèr den Mareminde
hvilende under Lide.

10. »Hør du, gode Mareminde!
du est saa vís en Viv:
skal jeg paa det hunske Land
forgjøre mit unge Liv?«

11. »Vend om, Helled Haagen!
du est en Ridder saa bold:
nok haver du i dit eget Land
Gods og Borge i Vold.

12. Du haver baade Guld og Sølv,
Fæster og Borge røde:
kommer du paa det hunske Land,
da bliver du raadt til Døde.«

13. Vred blev Helled Haagen,
og han sit Sværd uddrog:
det var den søllige Mareviv,
han Hovedet af hug.

14. »Her da maat du ligge død
paa den hvide Sand:
fuldvel skal jeg atter komme
fra det hunske Land.«

15 De Herrer ride med Strande,
som Strømmen rinder strid:
funde de dèr den Færgemand
sovende hos sin Viv.

16. »Vaag op, goden Færgemand!
du før os over Sund!
jeg giver dig min gode Guldring,
han vejer vel femten Pund.«

17 »Hav du selv din gode Guldring!
jeg maa hannem ikke eje:
aldrig kommer jeg i den Stad,
jeg bær jo for hannem Treje.

18. Aldrig kommer jeg i den Stad,
jeg tager jo for hannem Nød;
jeg fører dig ikke over Sund i Dag,
Fru Kremild mig det forbød.«

19 Vred blev Helled Haagen,
og han sit Sværd uddrog:
det var den søllige Færgemand,
han Hovedet fra hug.

20. Saa tog han det blodige Hoved,
han kaste det ud i Sund,
skød han Kroppen efter,
bad, de skulde findes ved Bund.

21. Hr. Gynter og Hr. Gernot
de styred det Skib fra Lande;
der de komme dèr midt paa Sund,
dem voxte Vejr til Hande.

22. Sønder ginge de Aarer
i Falkvor Spillemands Hand;
Helled Haagen med sin forgyldene Skjold
styred selv det Skib til Land.

23. Det var Helled Haagen,
han tren dèr først paa Sand;
den næste Mand, hannem efter traad,
det var Falkvor Spillemand.

24. Ude da stande de Kurer,
de trample paa de Tinde:
»Her ere komne paa vort Land
saa stolte Ædelinge.

25. Her ere komne paa vort Land
to saa modige Mænd:
de ere klædte i haarde Jærn,
deres Heste komme springende frem.

26. Den ene han fører Fedel og Bue,
den anden har fører en Ørn:
og det vil jeg for Sanden sige,
de ere to Kongebørn.«

27. Mælte det Frue Kremild
i sin Skarlagen grøn:
»Han fører ingen Fedel
for nogen Herreløn.

28. Det er Helled Haagen
og Falkvor Spillemand:
og baade mine Brøder,
det siger jeg for Sand.«

29. Det var Frue Kremild,
svøber hun sig i Skind,
saa gaar hun i Gaarden ud,
hun byder de Hellede ind.

30. »Værer mig alle velkomne
for inden mine Vælde!
foruden han Helled Haagen,
ham maa jeg saa dyre undgjælde.

31. Her maa ingen Sværde
paa mit Slot nu drage:
mig tykte det saa ilde at være,
Konning Segfred han blev slagen.

32. Ganger I eder i Stuen ind!
I drikker baade Mjød og Vin!
Jeg glemmer aldrig Kong Segfreds Død,
den Stund mig vindes Liv.«

33. Det var ham Konning Ettelin,
han taler til sine Mænd:
»Vi skulle med Helled Haagen i Dag
holde saa raskt et Rend.

34. Vi ville holde med ham et Rend
og slaa hannem til hans Død:
saa maa vi volde hans møgle Guld,
dertil hans Borg saa rød.«

35. Det svared han Helled Haagen
for inden ved den Dør:
»Jeg vil det med eder vove,
om I det vove tør.

36. Jeg vog hannem Geffred
med min egen Hand;
men jeg gav hannem Eggert Liv,
han var saa from en Mand.«

37 Ud da skrede hundred Sværd,
de sunge saa højt i Sky;
det var ham Helled Haagen,
han vilde ikke for dem fly.

38. Det hørte Falkvor Spillemand,
han snart over Borden sprang:
hannem gled Sværd af Skede,
saa mandelig han det svang.

39. Sønder gik det gode Sværd
i Falkvor Spillemands Hand:
han saa' sig op over den Dør
saa stærk en Staalestang.

40. Falkvor fik den Stang i Hænde.
og da blev han saa glad:
han slog vel tredive Kæmper
udaf det første Slag.

41. »Eja!« sagde Falkvor Spillemand,
»nu gaar min Fedel i Lag!«
Da slog Helled Haagen
tyve i samme Slag.

42. Det var Kongen Ettelin,
han rømte ud i den Gaard:
stunken var han med røde Blod,
saa ilde da var han saar.

43. »Hør du, Frue Kremild!
du bind over Vunder mine!
ussen maa jeg sige deraf,
os gjæstede Brødre dine.«

44. Det var Frue Kremild,
hun tren i Stenstuen ind:
»I vejer ham Helled Haagen i Dag,
fast han er Broder min!

45. Slaar nu, alle mine Mænd,
som jeg haver givet Brød!
den, som tør min Broder veje,
skal raade hans Borg saa rød.

46. Sparer nu ikke de unge!
og sparer nu ikke de gamle!
lader dem alle lige gaa!
de ere mig onde alle sammel.«

47. Værged sig end de Ædlinge,
de værged sig, som de kunde:
der fulde af Fru Kremilds Mænd,
som Løvet falder i Lunde.

48. Det var Frue Kremild,
hun gjordes alt saa vred:
»Bedre maatte du hjemme været,
end du her hid udred.

49. Her er vel hundred Enker,
før du lader denne Strid.« —
Det svared Helled Haagen:
»Det haver du selv saa flyd.

50. Ussen alle de Stunde,
de Dage, der jeg hid fór!
jeg hug saa dybe Vunder,
det var mig saa saare imod.

51. Jeg hug saa dybe Vunder,
det var mig saa saare imod;
men ejuvé! Søster Kremild!
du varst mig aldrig god.«

52. Det var Helled Haagen,
han løste op Hjælmen sin:
»Mig brænder alt saa saare
under haarde Brynje min.

53 Jeg er baade træt og mod
alt udaf Hjærte min:
give't Gud Fader i Himmerig,
jeg havde et Horn med Vin!«

54. Han strøg op sit Hjælmenet,
han drak af Mandeblod:
»In nomine domini!«
var Helled Haagens Ord.

55. »Nu ligge alle Fru Kremilds Mænd
slagne døde til Jord,
og dertil Falkvor Spillemand,
min hjærtekjære Bro'r.

56. Døde er alle mine Brøder,
selv haver jeg Ulivssaar:
ussen maa jeg sige deraf,
jeg fór i Kremilds Gaard.«

15. KONG DIDRIK OG HANS KÆMPER.

Denne Vise (DgF. 7), er tillige med flere andre, formodentlig ved samme Tid som den forrige, midt i 12te Aarhundrede, fra Nedertyskland indvandret i Danmark og Sverige, og er dèr optegnet i mange forskjellige Former. Alle de danske foreligge i Haandskrifter fra 16de Aarhundrede; de svenske ere noget yngre, og paa Færøerne har man endnu i dette Aarhundrede kunnet optegne Visen i meget gammel Skikkelse.

Den svenske Didrikskrønnike fra midt i 15de Aarhundrede røber paa adskillige Steder Indflydelse af den da i Sverige sungne Vise; og den ved Aar 1250 efter nordtyske Mænds mundtlige Meddelelser forfattede norske Didrikssaga har baade benyttet denne Vise i dens nedertyske Grundform og vidner, at tilsvarende Viser alt da bleve sungne i Danmark og Sverige.

Det historiske Forbillede for den store tydske Sagnhelt Didrik af Bern er som bekjendt Italiens Behersker, den østgotiske Konge Tjodrik den store ved Aar 500; dog er han i Sagnene bleven sammenblandet med en et Hundred Aar ældre vestgotisk Konge af samme Navn.

Konning Didrik sidder paa Berne,
han roser udaf sin Vælde:
»Jeg haver Kæmper udi min Gaard,
de ere baade høvske og snelle.
Der stander en Borg, hedder Bern; dèr
bor han paa Konning Didrik.

2. Jeg haver de Kæmper over mit Bord,
de ere baade raske og rige:
der er nu ingen i Verden til,
vi ville en Fod fra vige.

3. Svarer mig, mine Kæmper gode!
alt om I monne det vide:
er der nu nogen i Verden til,
som vover mod os at stride?«

4. Alle da tavde de Kæmper
over det brede Bord,
foruden Hr. Brand Vidfærdling,
han mæled et Manddomsord.

5. »End er der flere i Verden til,
som tør sig for Kæmper kalde;
og der var end aldrig saa rask en Helled,
at han vandt Sejer over alle.«

6. Konning Didrik op fra Borde sprang,
og rykker han ud sin Kniv:
»Flyr du mig ikke den samme Kæmpe,
da skal det koste dit Liv.«

7. Svared det Hr. Brand Vidfærdling,
han mæled saa dristelige:
»Isung Konning paa Brattingsborg
han vil for ingen Mand vige.

8. Han haver sig de elleve Sønner,
selv er han Kæmpen den bedste,
Sivard saa hedder hans Mærkesmand,
hannem stak end ingen af Heste.«

9 Konning Didrik raaber over al sin Gaard,
beder Staldsvende sadle Heste:
»Saa Mænd véd, Hr. Brand Vidfærdling!
dine Ord lyster mig at friste.

10. Hør du, Hr. Brand Vidfærdling!
men du haver vandret saa vide:
føre skalt du mit Banner i Dag,
og fremmerst skalt du ride.«

11. Saa rede de al den lange Dag,
alt som de kunde bedst;
men der de komme for Bertingsskov,
da vendte Brand sin Hest.

12. »Her sømmer det ingen fattig Karl
at føre sin Herres Mærke:
her ligger'en Trold paa Bertingsskov,
de kalde hannem Risker hin stærke.«

13. Det var ham Vidrik Verlandssøn,
og tager han til sin Kniv:
»Jeg holder det for ingen Hovmand at være,
som ræddes for sit Liv.«

14. Det mælte han Vidrik Verlandssøn,
han svared af fuldgod Hov:
»Jeg vil være forrest i Hoben i Dag
igjennem den Bertingsskov.

15. Her holder I, alle Kongens Mænd,
op under disse grønne Tvede,
imeden jeg riden i Skoven frem!
jeg vil os Vejen oplede.«

16 Mælte det Konning Didrik,
og svared han saa for sig:
»Finder du den Risker i Dag,
saa gjærne hjælper jeg dig.«

17. Det svared Vidrik Verlandssøn,
han svared sin Herre med Vrede:
»De Smedesvende have mit Sværd saa smedt,
det bider saa vel Staal som Klæde.«

18. Vidrik sidder paa Skemmings Bag
med Mimring ved sin Side:
red han saa flux i Skoven ind,
han vilde ikke længer bide.

19. Vidrik rider i Skoven frem,
han ypped en Vise og kvad:
det hørtes vel femten Mile
ud i det salte Hav.

20. Det var Vidrik Verlandssøn
han red i Skoven fram:
der fandt han Langben Risker,
han laa saa led og saa lang,

21. Til red Vidrik Verlandssøn,
han stødte paa Risen med Skaft:
»Du vaag op, Langben Risker!
mig tykkes, du sover vel hart.«

22. »Her haver jeg ligget i atten Aar
under disse grønne Lide:
her kom end aldrig saa from en Helled,
der mig turde vække og bide.

23 Her haver jeg ligget i atten Aar,
mig vakte ret aldrig Mænd:
du rid bort, favren Ungersvend!
mig lyster at sove end.«

24. Det var Vidrik Verlandssøn,
satte Risen Skaft i Side:
»Du stat op paa dine lange Ben!
jeg vil dig vække og bide.«

25. Det var Langben Risker,
han vinker op med sit Øje:
»Hveden da er den liden Svend,
som saa sine Ord kan føje?«

26 »Verland hedde min Fader,
han var en Smed vel skjøn:
Bodil saa hedde min Moder,
en Kongens Datter væn.

27. Skræp saa hedder min gode Skjold,
saa mangen Pil er i skudt;
Grib da hedder min gode Hjælm,
saa mangt et Sværd haver brudt.

28. Skemming hedder min gode Hest,
er falden af Graamands Stod;
Mimring hedder mit gode Sværd,
det rødmer i Kæmpeblod.

29. Selv hedder jeg Vidrik Verlandssøn,
med Mimring ved min Side:
staar du ikke op paa dine lange Ben,
fuld saare skalt du det kvide.«

30. »Nok da haver du mig fortalt
af dine Vaaben sløve:
du rid bort, favren Ungersvend,
om dig lyster længer at leve!

31. Rid bort, favren Ungersvend!
du vinder her ingen Pris;
skal jeg staa op mod dig i Dag,
da slider jeg paa dig Ris.«

32. Vidrik Skemming med Sporen hug,
han sprang op paa Riskers Liv:
sønder ginge de Ribben syv,
og deraf yppes deres Kiv.

33. Det var Langben Risker,
han napped til Staalstang:
han slog efter Vidrik Verlandssøn,
det langt i Fjælden klang.

34. Det var Langben Risker,
han svang Staalstangen i Hænde:
han slog et Slag efter Vidrik,
det Stangen i Bjærget vende.

35. Han slog et Slag efter Vidrik,
saa Stangen af Haand ham fór:
Skemming forsprang ham Slaget for,
og Stangen drev dybt i Jord.

36. Det var Langben Risker,
og han tog til at jamre:
»Nu sidder min Stang i Bjærget fast
mellem tvende haarde Hamre!«

37. Vidrik tog Mimring i baade Hænde,
og han hug alt saa fast:
han hug et Stykke af Riskers Laar,
fem Par Øxens fulde Last.

38. »Nu haver jeg dig saa jammerlig slagen,
jeg haver over dig Vælde:
du vise mig nu det møgle Guld,
du haver i disse Fjælde!

39. Du skalt nu vise mig alt det Guld,
du haver i disse Skoge,
eller jeg skal hugge dig alt saa smaa,
som Vind blæser Løv i Sloge.«

40. »Hør du, Vidrik Verlandssøn!
du hug mig ikke til Døde!
jeg skal vise dig det samme Hus,
er fuldt med Guld det røde.«

41. Vidrik red, og Risker krøb,
de vare da baade lige høje:
funde de dèr paa Riskers Hus,
det havde forgyldene Fløje.

42. »Her finder du det møgle Guld,
dèr jeg haver i min Vold:
stat fra Hest, du Kæmpe god!
løft fra den store Hald!«

43. Vidrik tog paa den med baade Hænde,
han kunde den ikke kny;
Risker tog paa den med Finger to,
han løfte den højt i Sky.

44 »Hør du, favren Ungersvend!
og du est ingen Mand:
jeg løfter mere med Finger to,
end du med hele Hand.«

45. »Det er Sæd udi vort Land
blandt Riddere høvske og snilde:
de pleje deres Styrke paa Kæmper at prøve,
og ikke paa Stene at spilde.«

46. »Her er inde meget mere Guld,
end alt det, din Herre han aa;
hør du, Vidrik Verlandssøn!
du skalt her først indgaa.«

47. Det svared Vidrik Verlandssøn,
han kjendte vel Riskers Sned:
»Du skalt selver først indgaa,
jeg véd ikke din Døresæd.«

48 Det var Langben Risker,
han ind ad Døren krøb:
Vidrik hug til med baade Hænde,
han hannem Hoved kløv.

49 Saa tog han den døde Krop,
han rejste den op til en Eg;
saa red han til Kong Didriks Tjæld,
sagde, han havde været i Leg.

50 Tog han et Stykke af Riskers Tunge,
gjorde blodig baade Mand og Hest:
saa red han til Kong Didriks Tjæld,
sagde, han var skammelig læst.

51. »Her holder I nu, I gode Mænd!
op under disse grønne Lide:
Risker haver mig jammerlig slagen,
det maa I vel alle kvide.«

52. Mælte det Konning Didrik,
han blev udi Hu saa mod:
»Ilde haver jeg mod Vidrik gjort,
saa ilde da er han baard.

53. Haver Risker dig jammerlig slagen,
svarlig da monne det svide:
da vende vi os og ride hjem!
jeg vil ikke længer fremride.«

54. »Du vend dig snart, Konning Didrik!
du vend dig snart med mig!
alt det Guld, der Risker aatte,
det vil jeg vise dig.«

55. »Haver du slaget Risker i Dag,
det springer over Landen saa vide:
den Kæmpe fødes ikke i Verden til,
du maat jo frit med stride.«

56. Det var Konning Didriks Mænd,
det første de Risker saa':
det var deres meste Kunst,
de lode af Skoven staa.

57. Det var alle de Kongens Kæmper,
de monne af Skoven rende,
foruden han Hr. Brand Vidfærdling,
han monne sin Bue spænde.

58. Det var da Vidrik Verlandssøn,
og han tog til at le:
»Turde jeg Manden levende bide,
tør i hannem vel døder se.«

59 Det var Vidrik Verlandssøn,
han stødte til Risker med Skaft:
neder da faldt den døde Krop,
og Hovedet fløj i Mark.

60. Det var da alle de Kongens Mænd,
de stode og saa' derpaa;
saa skifted de Guldet med Hatte,
de kunde ingen Skaaler faa.

61. »Er nu Risker slagen ihjel,
da lyster mig frem at ride;
ride vi os til Brattingsborg,
imod Konning Isung at stride!«

62. Saa rede de al den lange Dag
op under de grønne Lide;
saa sloge dè op deres Silketjæld,
de skinned over Volde saa vide.
Der stander en Borg, hedder Bern; dèr bor han paa Konning Didrik.

---

63. De vare vel syv og syvsindstyve,
der de droge ud fra Hal;
og der de komme for Brattingsborg,
dèr sloge de op Silketjald.
Det dønner under raske Hovmænd, der de udride.

64. Aarle var det om Morgenen,
Solen skinner over Eng:
op stod Sivard Snarensvend,
han klædes for sin Seng.

65. Sivard ganger i Vigskaar ud,
og Hornet haver han i Hænde:
ser han alle de Silketjæld,
saa gjørligen han dem kjende.

66. Ser han alle de Silketjæld
over de grønne Volde:
ser han Solen lege dèr
paa alle de gyldne Skjolde.

67. Sivard ganger i Hallen ind,
for Konning Isung at stande:
»Her er komne de stærke Kæmper
hid til vore Lande.«

68. Kongen ganger paa højen Værn,
og ser han ud saa vide:
»Hvi have de Herrer deres Liv saa fal,
at dem lyster her at stride?«

69 Svared det Sivard Snarensvend,
han var en Mand saa vis:
»Det er Kong Didrik udaf Bern,
han agter at vinde her Pris.«

70 Mælte det Konning Isung,
han taler til Ridder og Mænd:
»I henter mig Brand Hr. Vidfærdling!
han er vist under Tjælden med dem.«

71. Ind kom Brand Hr. Vidfærdling,
og stedes han for Bord:
»Hvad ville I mig? Konning Isung!
hvi haver I sendt mig Ord?«

72. »Hør du, Brand Hr. Vidfærdling!
rømt af dit rette Brød!
hveden ere de Kæmper gode,
du nu est i Ledtog med?«

73. »Jeg tjente eder tro i otte Aar,
da tog I fra mig min Hest;
nu haver jeg ført de Kæmper hid,
som agte at være eders Gjæst.«

74. »Tog jeg end fra dig Hesten din,
du maatte dog ej fra mig vige;
nu sig mig, hvo de Kæmper ere,
som tør imod mig stride!«

75. »Der skinner i den første Skjold
en Løve alt saa bjært,
Kronen af det røde Guld,
det er Konning Didriks Mærke.

76. Det er ham Konning Didrik,
og han bor sig i Berne:
og det vil jeg for Sanden sige,
han strider mod eder saa gjærne.

77. Der skinner i den anden Skjold
en Hammer og en Tang:
den fører Vidrik Verlandssøn,
beder slaa og ingen tage til Fange.

78. Der skinner i den tredje Skjold,
dèr sidder i Høg hin haarde:
den fører han Mester Hildebrand,
han kan sig selv vel vaarde.

79. Der skinner i den fjerde Skjold
Linden alt saa grøn:
den fører han ungen Humlunger,
er Hornboge Jarlens Søn.

80. Der skinner i den femte Skjold
en Ulv iblandt de Ris:
den fører han ungen Ulv van Jærn,
for Kæmper bær han Pris.

81. Der skinner i den sjette Skjold
en Gam saa rød som Guld:
den fører han Helled Haagen,
han er en Kæmpe huld.

82. Der skinner i den syvende Skjold
en Fedel og en Bove:
den fører han Falkvor Spillemand,
han vil drikke og ikke sove.

83. Der skinner i den ottende Skjold
et Vildsvin og en Mand:
den fører han Detlev Danske,
sit Sværd vel røre kan.

84. Der skinner i den niende Skjold,
dèr sidder i Ravn hin brune:
den fører han rigen Raadengaard,
han kan vel raade de Rune.

85. Der skinner i den tiende Skjold
Lindormen alt saa led:
den fører han Orm Ungersvend,
han ræddes for ingen Mands Vrede.

86. Der skinner i den ellevte Skjold
to Pile og de ere hvide:
dem fører han Hvitting Herfredssøn,
for han vil altid stride.

87. Der skinner i den tolvte Skjold
dèr skinner i en Kølve:
den fører han Munk Broder Alsing,
de Kæmper lyster ham at følge.

88. Der skinner i den trettende Skjold,
dèr skinner en brændende Brand:
den fører jeg, Brand Vidfærdling,
gjennem alle Herrers Land.

89. Der skinner i den trettende Skjold,
dèr skinner en brændende Love:
den haver jeg, Brand Vidfærdling, ført,
siden først jeg red til Hove.«

90. »Rid bort, Brand Hr. Vidfærdling!
og hav du friligt Lejde!
vi frygte saa lidet Kong Didriks Mænd,
enten de føre Fred eller Fejde.«

91. Mælte det Konning Isung,
for han var aldrig ræd:
»Henter mig hid mine elleve Sønner,
og alle jærneklæd!«

92. Ind da komme de Kæmper unge,
og stedtes de for Bord:
»Hvad ville I? kjære Fader vor!
hvi have I sendt os Ord?«

93 »Hør I det, mine elleve Sønner!
I stande i Brynjesærke:
her er kommen Konning Didrik
med alle sine Kæmper stærke.

94. Her er kommen Konning Didrik,
vil Styrke med os prøve:
det vil jeg for Sandingen sige,
fuld dyre skal han det kjøbe.

95. Sende vi først vor Mærkesmand,
han maa sig vel Kæmpe kalde:
han skal prøve en Dyst i Dag
og prøve den for os alle. —

96 Hør du, Sivard Snarensvend!
du est en rask Hovmand:
du skalt stride mod en af Didriks Mænd
for mig og alle min Land.«

97 Det var Sivard Snarensvend,
han sprang paa Graamands Bag,
saa red han til Kong Didriks Tjæld
udi det samme Lag.

98 Det var Sivard Snarensvend,
han klapper paa Dør med List:
»Er her nu nogen Kæmpe god,
vil ride med mig en Dyst?

99. Hvilken af eder, I Dannesvende!
vil Dysten med mig friste:
da ville vi ride et Rend i Dag
om begge voŕe gode Heste.«

100. Kaste de Tærning paa Tavlebord,
de Tærninge runde saa vide:
og det faldt ungen Humlung til,
han skulde med Sivard ride.

101. Humlung slog de Tavel sammen,
hannem lyste ikke længer at lege;
og det vil jeg for Sanden sige,
hannem gjordes Kinderne blege.

102. Den første Red de sammen rede,
de Hellede vare baade stærke;
men det var hin unge Humlung,
han drev saa langt i Marke.

103. »Nu haver jeg dig til Marken stungen,
din Hest maa du nu bøde;
men kommer du her i Morgen,
jeg vil dig atter møde.«

104. Bort red Sivard Snarensvend,
førte Humlungs Hest ved Hand;
saa glade vare alle paa Brattingsborg,
for Sivard Dysten vand.

105. Det var ham ungen Humlung,
han ganger for Vidrik ind:
»Hør du, Vidrik Verlandssøn!
du laane mig Hesten din!«

106. »Ikke fanger du af Skemming i Dag,
foruden du sætter mig Pant:
otte de bedste Borge,
din Fader haver i sit Land.

107. Otte de bedste Borge,
din Fader haver i sit Land.
dertil din yngste Søster,
den lyse Liljevand.«

108. »Jeg haver ikke Søster uden én,
hun er mig af Hjærtet kjær:
det kom ret aldrig udi min Hu
at bytte hende for en Mær.

109. Jeg haver ikke Søster uden én,
et Spejl over alle Kvinde:
og fanger han Skemming Skade i Dag
jeg bøder det fuldt med hende.

110 De otte Borge saa bolde
dem sætter jeg dig til Fæste,
og dertil min kjære Søster,
hun bliver dig Pantet bedste.«

111 »Sivard han er en starblind Svend,
ser ikke sit Spær til Ende:
og fanger han Skemming Skade i Dag,
du bøder det ej med alle dine Frænder.

112 Om alle dine Borge vare af Guld,
og alle de Vande vare Vin:
jeg vilde det ikke for Hesten have,
jeg takker Gud, han er min.

113. Saa spiller Spæret i Sivards Haand,
som Kringlen ringler i Spore;
du vogt dig, ungen Humlung,
du kommer dèr ikke fore!«

114. Det var Vidrik Verlandssøn,
han kaste sin Handske mod Bord:
»Det er vel otte Vinter siden,
jeg gjorde min Hest med Gjord.«

115. Humlung sattes paa Skemmings Bag,
saa gladelig monne han ride:
Skemming tykte det underligt være,
det hannem stod Spore i Side.

116. Mælte det Sivard Snarensvend,
han holdt under grønne Lide:
»Hvad heller ser jeg en drukken Hovmand,
eller Hesten kan han ikke ride?«

117. Den første Red, de sammen rede,
de Hellede vare baade vrede:
sønder ginge begge deres Skjolderemme,
deres Skjolde dreve langt af Lede.

118. Den anden Red, de sammen rede,
de vare to Kæmper baade:
sønder brast Humlungs Sadelgjord,
saa ilde vord hannem til Mode.

119. »Mig tykkes, du est en favr Ungersvend,
og Dysten kant du vel ride:
stat du af og gjörd hannem bedre!
den Stund vil jeg dig bide.«

120. Han stod af at gjorde sin Hest
op under saa grøn en Lide:
han kunde ikke naa det Mon igjen
paa Alne nær halvtredje.

121. Den tredje Red, de sammen rede,
de vare to Kæmper stærke:
stak han til ungen Humlung saa,
at han drev langt i Marke.

122. »Nu haver jeg dig til Marken stungen,
og vunden haver jeg din Hest:
du sig mig nu, favren Ungersvend,
hveden du kommen est!

123. Nu haver jeg dig fra Hesten stødt,
og Skemming han er min:
sig mig nu, favren Ungersvend,
dit Navn og Ætten din!«

124. »Hornboge hedder min Fader,
en Jarl paa Bertings Ø:
det jeg skal sige dig af min Byrd,
dertil tvinger mig stor Nød.

125 Hornboge hedder min Fader,
en Jarl paa Bertings Land:
selv hedder jeg ungen Humlunger,
hvor jeg rider i Marken fram.«

126 »Vel kjender jeg din Fader,
han er min fuldgode Ven:
tag du nu selv din Hest igjen!
du est min kjær Søstersøn.

127 Er Hornboge Jarlen Fader din,
da est du min næste Frænde:
da tag din Hest og far i Fred!
jeg dig ikke fører kjende.

128 Tag du nu min Skjolderem,
du bind mig til den Eg!
og rid du saa til Tjælden igjen,
sig, du haver vunden den Leg!«

129 Saa tog han Sivards Skjolderem,
han bandt hannem ved den Eg;
saa red han til Kong Didriks Tjæld,
sagde, han havde vunden den Leg.

130 Humlung ind under Tjælden tren,
han kaste sit Sværd paa Bord:
»Nu haver jeg bunden den Helled haard,
som taled de store Ord.«

131 Alle da tavde de Kæmper
over det brede Bord,
foruden Vidrik Verlandssøn,
han svared dertil et Ord.

132 »Hør du, unge Humlunger!
og du far vist med Tant:
det var ej med Vold, men med Vilje gjort,
alt om du Sivard bandt.«

133 Vidrik var en alvorlig Svend,
og Skjæmt kunde han ikke lide:
»Jeg vil ride mig i Skoven ud,
og Sandingen vil jeg vide.«

134. Vidrik sprang paa Skemmings Bag,
som Fugl i Sky han fór:
red han sig paa Skoven op,
som Sivard bunden stod.

135. Sivard stander i Lunden bunden,
og ser han ud saa vide:
»Hisset ser jeg Vidrik Verlandssøn,
og Skemming under hannem skride.

136. Hisset kommer Vidrik Verlandssøn
haver Mimring ved sit Laar:
bider jeg hannem bunden i Dag,
han hugger mig Saar i Saar.«

137. Det var Sivard Snarensvend,
han stamper i Jord med Fod:
saa brød han løs den haarde Hald,
og Egen tog han op med Rod.

138. Vred han Egen op med Rod,
han vilde ikke bunden bide:
»Kommer han her, Vidrik Verlandssøn,
han hugger mig Rev fra Side.«

139. Kong Isung stander paa Brattingsborg,
og ser han Sivard komme:
»Sivard haver i Lunden været,
han bær paa Bagen en Blomme.«

140 Kongen stander paa højen Værn
alt i sin Brynje ny:
»Hisset kommer Sivard Snarensvend,
han fører os Sommer i By.«

141. Dronningen staar i Højeloft,
og ser hun ud saa summe:
»Saa Mænd, du gjorde det af Nød,
du rykte op slig en Blomme!«

142. Sivard ganger paa Slottet ind
med Egen mellem sine Hænder:
»Se nu her, kjær Herre min
dette gjorde mine egne Frænder.«

143. Der gaar Dans paa Brattingsborg,
dèr danse de stærke Helte:
dèr danser Sivard, den starblinde Svend,
med Egen under sit Bælte.

144. Der var Glæde i Kong Isungs Gaard,
de drukke baade Mjød og Vin:
de Konger de skiltes Venner ad,
og hver drog hjem til sin.

Det dønner under raske Hovmænd, der de udride.

16. KONG DIDRIK I BIRTINGSLAND.

Denne Vise (DgF. 8) er vel egentlig fra først af en yngre Formatjon af forrige Vise, der i sig har optaget andre gamle Sagntræk; men den er dog, saaledes som den er kommen til os i en enkelt Opskrift fra 16de Aarhundrede, saa karakteristisk ved sin raske Indgang og sin kjække Humor, og har — til Dels vel ved Hjælp af sin prægtige Melodi — saa gammel Hævd paa at staa som en af Hovedrepræsentanterne for den gamle Kæmpevise, at den ikke maatte savnes i dette Udvalg.

Kongen raader for Borgen
og saa for alle Land,
og saa for mangen rasker Helt
med draget Sværd i Hand.
Meden Kongen raader for Borgen.

2. Lad den Bonde raade for sin Bo,
den Hovmand for sin Hest!
Kongen udaf Danemark
han raader for Borg og Fæst'.

3. Kong Didrik sidder paa Brattingsborg,
han ser sig ud saa vide:
»Ingen véd jeg i Verden til,
der kan være min Lige.«

4. Svarede Brand Hr. Vidfærdling,
for han havde vandret saa vide:
»End vil jeg vise eder Kæmpen den,
der skal være eders Lige.

5. Han hedder Isung Kongen
og bygger paa Birtingsland:
og han haver den i Følge med sig,
som bider med Ulvetand.

6. Han haver den i Følge med sig,
som bider med Ulvetand:
han vil intet andet æde,
end Kjød af kristen Mand.

7. Hver den Dag, der østen dages,
da fersker han sin Mund
med Orme og Padder og anden Ukrud,
for han er kommen af Helvedes Grund.«

8. Mælte det Hvitting Herfredssøn,
han vord saa højt at le:
»Skulle I i Aar til Birtingsland,
da vil jeg være en af de.«

9. »I Fjor varst du paa Birtingsland,
dèr miste du din Hest;
véd Mænd, Hvitting Herfredssøn!
du sidder hjemme bedst.«

10. »Bliver jeg hjemme paa Brattingsborg,
da miste jeg Fod og Hand!
haver jeg ikke Hest at ride paa,
da løber jeg med af Land.«

11 De rede ud af Brattingsborg,
saa mange Helte trøste:
der maatte Stenene revne ved,
og Jorden under dem ryste.

12. De rede ud af Brattingsborg,
alt som de kunde bedst:
efter løb Hvitting Herfredssøn,
for han havde ingen Hest.

13 Længe løb Hvitting Herfredssøn,
til han blev i Huen vred:
han slog en Kæmpe fra Hesten neder
og satte sig op og red.

14. Mælte det Konning Didrik,
han sig over Axel saa':
»Nu ser jeg den Hovmand ride,
som førre var van at gaa.

15. Hør du, Hvitting Herfredssøn!
du giv mine Ord godt Gjem:
rid du nu fore til Birtingsland
og før du os Skatten hjem!«

16. Det svared Hvitting Herfredssøn,
han blev saa højt at le:
»Maa jeg ride fore til Birtingsland,
vi blive ikkun Seller tre!«

17. »Jeg faar dig Vidrik Verlandssøn,
den anden stærk Didrik af Berne:
det er de bedste Orlogsmænd,
som stride ville fuld gjærne.«

18. De satte sig paa deres Heste,
de rede saa langt af Led;
og det vil jeg for Sandingen sige,
de vare i Hu saa vred'.

19. Kuren stander paa Værne,
og ser han ud over Hede:
»Hisset ser jeg de Kæmper tre,
mig tykkes, de ere fuld vrede.

20. Den ene er Hvitting Herfredssøn,
han miste her i Fjor sin Hest:
det vil jeg for Sandingen sige,
han bliver os fuld haard en Gjæst.

21. Den anden er Vidrik Verlandssøn,
med Hammer og Tang i Mærke;
den tredje er Didrik van Berne,
han er en Djævel stærk.«

22. De satte deres Heste ude,
paa Slottet ginge de ind:
det vil jeg for Sandingen sige,
de vare vel haarde i Sind.

23. Saa toge de den Portener,
hugge hannem i Stykker smaa;
saa ginge de i Stuen ind,
for Kongen monne de staa.

24. Mælte da Isung Konge,
og talede han et Ord:
»Hveden ere de Tølpersvende,
som staa her for vort Bord?«

25. Mælte det Kongens Skjænkere,
som skjænkede Mjød og Vin:
»Tage vi vore hvasse Spjud
og drive dem ud igjen!«

26. Det var Hvitting Herfredssøn,
han tager den Skjænker i Skjæg,
han slaar hannem ved Øre saa,
at Hjærnen stank paa Væg.

27. Det var Hvitting Herfredssøn
han gjorde deraf en Leg:
han kaste den døde op paa Bord:
»Her, plukker mig denne Steg!«

28. Frem tren Didrik van Berne,
drog Sværd af forgyldene Kavle:
han hug til Isung Konning saa,
at Odden stod i hans Navle.

29. Frem tren Vidrik Verlandssøn,
og han hug sig en Ring:
han hug firti Kæmper ihjel,
selv løb han uden omkring.

30. Ind kom Kongens Moder,
hun var baade gammel og graa:
»Her vil mer end Haandekraft
til Sejer af dem at faa.«

31. Det var Hvitting Herfredssøn,
han hende med Sværdet hødte:
køs hun sønder hans gode Sværd,
der hun det med Øjen mødte.

32. Køs hun sønder hans gode Sværd,
det udi Hjaltet brast;
Hvitting tog hende om baade Hænde,
han slog hende isaa fast.

33. Hun skob sig i Tranelige,
hun fløj saa højt ved Sky:
Hvitting udi Fjederham,
han lader fast efter kny.

34. De fløj saa i Dage,
og de fløj saa i tvaa:
omsider fik han Tranen om baade Ben,
han rev hende i Stykker smaa.

35. De rede ud af Birtingsland
med dragne Sværd i Hænde:
alle laa dèr de Kæmper døde,
det monne fast efter kjende.

Meden Kongen raader for Borgen.

17. KONG DIDRIK OG LØVEN.

Visen om Kong Didrik og Løven (DgF. 9) hører sandsynligvis, ligesom Nr. 14 og 15 her foran og Nr. 18 her efter, til dem, der i det 12te Aarhundrede ere overgaaede fra nedertysk til dansk Traditjon. Der er Rimelighed for, at det er dens Æmne, som findes fremstillet paa den mærkelige udskaarne Kirkedør fra Island i oldnordisk Museum. Visen er kommen til os i sex Opskrifter fra 16de Aarhundrede.

Det var Herre Konning Didrik,
han skulde til Bern udride:
red han sig mod Bjærget frem
op under den grønne Lide.
Den Lindorm han tog hannem af.

2. Red han sig mod Bjærget frem
op under den grønne Lide:
dèr saa' han den Løve og den Lindorm,
de monne saa haardelig stride.

3. Fandt han paa den grønne Vold
saa ynkelig en Kiv:
den Løve og den lede Lindorm
de fægtes om begge deres Liv.

4. Dè stridde i Dage, de stridde i to,
den tredje Dag ad Kvælde:
det var da den lede Lindorm,
den Løve i Græsset fælde.

5. Det da raabte den Løve,
der han saa' Kongen ride:
»Du hjælp mig, Herre Konning Didrik!
skil mig ved Angest og Kvide!

6. Du hjælp mig, Herre Konning Didrik!
du fri mig under dit Vold!
du hjælp mig for den forgyldene Løve,
som skreven stander i din Skjold!«

7. Det var Herre Konning Didrik,
og han sit Sværd uddrog:
saa hug han til den lede Lindorm,
det Odden i Jorden stod.

8. Han hug til den lede Lindorm,
og han hug isaa fast:
Skam da faa hans onde Sværd,
det sønder i Hjaltet brast!

9 Saa knytte hun Manden i sin Stjært,
tog Hesten under sin Tunge:
og saa gik hun ad Bjærget ind
alt til sine elleve Unger.

10. Hun tog Hesten i sin Mund
og Manden under sin Hale:
saa skred hun ad Bjærget ind,
hendes Unger laa dèr i Dvale.

11. Manden kaste hun op i Vraa
og Hesten for sine Unger:
»Æder I nu, min elskelig Børn!
mig lyster at sove gange.

12. Æder I nu denne liden Brad!
mig lyster at sove gaa;
første jeg vaagner af Søvne op,
da skulle I Manden faa.«

13. Det var Herre Konning Didrik,
han saa' sig i Bjærget omkring:
dèr fandt han paa saa godt et Sværd,
man kalder det Adelring.

14. Han fandt paa saa godt et Sværd,
dertil en sølvslagen Kniv:
»Gud naade din Sjæl, Konning Segfred!
her haver du ladet dit Liv.

15 Jeg haver været i mangen Strid
og i mangen Herrefærd:
aldrig jeg end andet vidste,
end du vart vejen med Sværd.«

16 Det var Herre Konning Didrik,
vilde se, om Sværdet kunde due:
han hug saa i haarden Hald,
det Bjærget stod alt i Lue.

17. Mælte det den mindste Orm,
han laa op i en Vraa:
»Vækker du vor Moder af Søvne,
det vil dig fuld ilde gaa.«

18. Det svared Herre Konning Didrik,
han var udi Hu saa gram:
»Saa skal jeg din Moder vække,
det I skulle alle faa Skam.«

19. Op da vaagned den gamle Orm.
og gjorde hun sig saa krus:
»Hvem gjør Bonden Ufred
alt i hans eget Hus?«

20. Mælte det den lede Lindorm,
hun var dog i Hu saa mod:
»Og hvem gjør Bonden Ufred
udi hans egen Bo?«

21. »Det er mig, Konning Didrik,
mig lyster med dig at tale:
i Gaar barst du mig i Bjærget ind,
du krøged mig under din Hale.«

22. »Hør du, Herre Konning Didrik!
du hug nu ikke mig!
din Fæstemø er i Bjærget fast,
og hende da viser jeg dig.

23. For oven ved mit Hoved
dèr ligge de Nøgler smaa;
for neden ved mine Fødder
dèr skalt du til hende gaa.«

24. »For oven ved dit Hoved
dèr skal jeg tage paa;
for neden ved dine Fødder
dèr skal jeg lade af.«

25. Først vog han den lede Lindorm,
og saa hendes elleve Unger;
saa vilde han ud af Bjærget gaa
med Sværd og Brynje hin tunge.

26 Saa vilde han ud af Bjærget gange,
men Stenene stode imod:
han havde fuld nær i Bjærget bleven
blandt Edder og Ormeblod.

27. »Gud forbande den Løve!
og Herre Krist give hannem Skam!
havde han ej standen skreven i min Skjold,
min Ganger havde baaret mig fram.«

28. »Hør du, Herre Konning Didrik!
og band du ikke mig!
hug du fast for inden!
her uden da hjælper jeg dig.«

29. Det var Herre Konning Didrik,
han fast i Bjærget hug:
og det da var den søllige Løve,
han skrabte og han grov.

30 Løven grov, og Kong Didrik hug,
det Bjærget stod alt i Gløde;
havde den ikke faaet ham af Bjærget ud,
den havde sørget sig selv til Døde.

13. »Hør du, Herre Konning Didrik!
for Hest du dig ikke skal kære:
du læg paa mig din forgyldene Sadel!
saa vel skal jeg dig hjem bære.«

32. Det var Herre Konning Didrik,
han rider ad Vejen fram;
alle de Dage, han leve maa,
den Løve han tjener ham.

Den Lindorm han tog hannem af.

18. ULV VAN JÆRN.

Kong Didriks Frænde, Ulv van Jærn, er egentlig den tyske Sagnhelt, Didriks Søstersøn Wolffhart von Garten (ɔ: Garda i Norditalien); og skjønt ingen bevaret tysk Sagnkilde kjender noget til vor Vises Æmne: hans Hærtog for at hævne sin Faders Fald, saa maa det dog antages, at denne danske Vise er grundet paa en nu forgaaet nedertysk. Vor Vises Hovedperson er imidlertid Vidrik Verlandssøn, der af Folket opfattedes som en gammel dansk Kæmpe, hjemmehørende i Skaane; og denne Vise (DgF. 10) med sin ejendommelige vilde Kampglæde er i hvert Fald en ægte gammeldansk Folkevise, som sikkert har frydet Krigerne i de to første Valdemares Følge, og som derfor ogsaa blev tagen til Forbillede, da man Aar 1208 vilde besynge den svenske Kong Sverker, som med sin Frænde Kong Valdemar Sejers bedste Kæmper stræbte at gjenvinde den svenske Trone (DgF. 136).

Visen er os bevaret i fem danske Opskrifter fra 16de og én fra 17de Aarhundrede, og den synges endnu i Jylland. Desuden haves tre svenske Opskrifter fra 17de Aarh. og to mærkelige færøske fra 19de, ligesom der foreligger Beviser for, at Visen i ejendommelige Former har været sungen i Norge, endog helt op i Midnatssolens Egne.

Det var ungen Ulv van Jærn,
han rider til Kæmpestævne:
»Min Herre! I laaner mig af eders Mænd!
jeg vil min Faders Død hævne.«
De lægte en Leg, og Legen var alt
udaf Vrede.

2. »Jeg vil laane dig af mine Mænd,
som stride ville fuld gjærne,
slige som Vidrik Verlandssøn,
stærk Didrik udaf Berne.

3. Konning Didrik ind i Hallen tren,
han skinned som brændende Brand:
»Hvilken af eder, mine Dannesvende!
vil følge min Frænde af Land?«

4. Alle da skøde de Hætte for Mund,
og ingen turde Kongen svare,
foruden Vidrik Verlandssøn,
han kjendte ikke Frygt eller Fare.

5. Svared det Vidrik Verlandssøn,
han gjorde deraf godt Gammen:
»Det vaare, som vi drukke Mjød af Skaale,
kunde vi kun komme sammen.«

6. Mælte det Vidrik Verlandssøn,
han tænkte paa Hæder og Ære:
»Sende vi først vort Fejdebud!
ustjaalne komme vi dere!«

7. Det var ungen Hammer hin graa,
og han løb vred af By:
hver Mand, hannem hørte eller saa',
de fældte baade Lød og Lyd.

8. Frem løb ungen Hammer hin graa,
og hannem sken Guld paa Bryst:
ingen Høg og ingen Hund
kunde følge den Svend til Gjæst.

9. Ind kom ungen Hammer hin graa
og stedes han for Bord:
han var snild i Tunge sin,
han kunde vel føje sine Ord.

10. »Hil sidder I, Konning af Brattesvendel!
og flere vil jeg ikke nævne:
i Morgen kommer ungen Ulv van Jærn,
han vil sin Faders Død hævne.«

11 »Er det ham, den usle Hund,
tør Æggen imod mig vende!
bedre da maatte han hjemme være,
sit Fæ i Fold at gjenne.

12. Bedre da maatte han hjemme være
og gjemme sit Fæ under Lide,
end han vil sende mig Fejdebud,
med mig i Morgen at stride.

13 Bedre maatte han en Orm være
og krybe under høje Halde,
end han ypper den samme Kiv,
hans Fader monne i falde.

14. Bedre maatte han en Orm være
og krybe under Torne stinde:
hans Fader stod mig ikke Hug uden to,
han stander mig halve minde.«

15. »Hør I, Konning af Brattesvendel!
I holder Tand for Tunge!
op da voxer den liden Rakke
med hvasse Tænder i Munde.«

16. »Jeg vurder ingen Hedning, jeg skjøder ingen Kristen
eller nogen Verdsens Mand,
foruden ham Vidrik Verlandssøn,
jeg agter, han er langt af Land.

17. Et Sinde var jeg paa Brattingsborg,
som Kæmper de drukke inde:
Vidrik drev dèr Daarespil,
det ganges mig sent af Minde.

18. Femten Kæmper slog han til Jord,
han holdt det kun for en Leg;
jeg stod saa nær og saa' derpaa,
jeg gjordes i Kinder bleg.«

19. Til da svared det Sendebud,
for det gjorde Kongen Vande:
»Det er alt ham Vidrik Verlandssøn,
som Striden skal fore stande.«

20. »Hør du, goden Hammer hin graa!
og Sandingen sige du mig:
vedst du af Vidrik Verlandssøn,
du dølg hannem ikke for mig!«

21. »Vidrik han ligger i Lofte syg,
sin Hest kan ikke ride;
end haver min Herre andre Mænd,
eder tør i Marken bide.«

22. Op stod en af Kongens Kæmper,
og svared han saa dertil:
»Vel kjender jeg Vidrik Verlandssøn,
hans Fader var en Smed.«

23 Det var ungen Hammer hin graa,
han vredes ved det Ord:
saa slog han til den samme Kæmpe,
at han faldt død til Jord.

24. Det mælte Kongen af Brattesvendel,
han blev i Huen saa mod:
»Hvi slog du min gjæveste Kæmpe,
han ligger død paa Jord?«

25. Det svared han ungen Hammer hin graa,
og svared han saa for sig:
»Jeg maatte det aldrig af hannem høre,
han spotted enten Vidrik eller mig.«

26. Det var ungen Hammer hin graa,
og han begyndt at hikke:
»Hør du, Konning af Brattesvendel!
du byde mig dog at drikke!«

27. Det var ungen Hammer hin graa,
han gjord' et af stort Hovmod:
han drak ud en Tønde Øl,
slog Tønden for Kongens Fod.

28. Op sprang ungen Hammer hin graa,
han vilde ikke længer bede:
»I møder i Morgen paa Birtingshede!
dèr finde I Kæmper til Rede.«

29. Det svared Kongen af Brattesvendel,
han svarede som en Mand:
»Jeg møder i Morgen i Oddestorm,
om Hesten mig bære kan.«

30. Bort løb ungen Hammer hin graa,
og hannem sken Guld paa Hænde:
ingen Høg og ingen Hund
kunde følge ham en Dag til Ende.

31. Hjem kom ungen Hammer hin graa,
saa rød som Rosensblomme:
»I hvæsser eders Spjud! I reder eders Sværd!
i Morgen vil Kongen komme.«

32. De rede al den mørke Nat
alt over den sorte Hede:
der skinned Lys, som det vaare Dag,
alt udaf Vaaben dere.

33. De rede gjennem de tykke Skove
og over de grønne Volde:
det var alt som Solen havde skint
af deres forgyldene Skjolde.

34. De rede frem for Birting
og frem ad Birtingsmyre;
de vare syv Hundred stærke Kæmper,
alle læste i Sadel dyre.

35 Ud paa den samme Birtingshede
der hulde de Herrer deres Strid:
det var saa mangen uskyldig Mand,
maatte lade sit unge Liv.

36. De hugge med Sværd, de skøde med Buer,
ihvilket som mest formaatte;
ud saa randt den røde Sved,
og Ild gik af deres Hatte.

37. Dèr holdt Kongen af Brattesvendel
under Guldhjælmen røde:
han vidste ikke af, før hans gode Hovmænd
de styrte for hannem døde.

38. Det var Kongen af Brattesvendel,
han tager til at kalde:
»Monne ikke Vidrik være her nær?
hvi monne mit Folk saa falde?«

39. Det var Kongen af Brattesvendel,
ser han ud over de Marke:
»Jeg frygter, Vidrik Verlandssøn
er her med Skemming hin stærke.«

40. Det svared en af Kongens Kæmper,
han ser sig ud saa vide:
»Hisset ser jeg Vidrik Verlandssøn,
og Skemming under hannem skride.«

41. Svared en anden af Kongens Kæmper,
for han vel Vidrik kjende:
»Dèr er han Vidrik Verlandssøn,
han rør nu Mimring i Hænde.«

42. Det var Kongen af Brattesvendel,
han ser gjennem Hjælmen trang:
»Ussen strider jeg mod den Skjold,
der skinner i Hammer og Tang.

43. Ussen strider jeg mod den Skjold,
der skinner i Hammer og Tange;
visselig vorder jeg vejen i Dag,
for Vidrik griber ingen til Fange.«

44. Det var Kongen af Brattesvendel,
han tog sin Hest med Spore,
han rendte mod Vidrik Verlandssøn,
vilde rende hannem neder til Jorde.

45. Det var Kongen af Brattesvendel,
og han hug alt saa fast:
Vidrik kunde ikke andet gjøre,
end bøde for hans Kast.

46. »Nu haver jeg standet dig tyve Hug,
vel flere og ikke færre:
du stat mig ét for alle dem
alt for din kongelig Ære!«

47. »Haver du standet mig tyve Hug,
og flere og ikke færre,
jeg stander dig ét for alle dem
og vorder ikke Konning des værre.

48. Jeg tager nu en Silketraad,
binder om min Hjælm hin røde:
jeg vilde ej, min Fæstemø skulde spørge,
en Smedesvend skulde hugge mig til Døde.«

49. Vidrik taler til Mimmering:
»Monne du nu noget due?
det var ikke fulde femten Aar,
jeg hug af vredere Hue.«

50. Saa hart holdt han om Hændinge,
det Blod sprak af Neglerod;
han hug paa Kongens gyldne Hjælm,
det Odden i Sadelen stod.

51. Det var Vidrik Verlandssøn,
han hug, og ikke han hødte:
han hug paa Kongens gyldne Hjælm,
det Odden i Sadelen mødte.

52 »Hør du, Konning af Brattesvendel!
du lad dig det ikke fortykke:
naar du falder af Sadelen neder,
da falder du i to Stykke.«

53. Mælte det Vidrik Verlandssøn,
han vord i Kinderne rød:
»Det er end stor Ynk at se derpaa,
at saadan en Kæmpe skulde dø.

54. Nu haver jeg været i mangen Dyst,
blandt Kæmper hændig' og haarde;
men aldrig jeg nogen Kæmpe saa',
der sig saa mandelig vaarde.«

55. Mælte det Vidrik Verlandssøn,
han holder under grønne Lide:
»Er her nogen af Kongens Kæmper,
som vil nu mere stride?«

56. Svared det ungen Hammer hin graa,
han blinker op med sin Øven:
»De ligge nu alle og tie kvær
udi deres første Søvn.«

57. Død ligger Kongen af Brattesvendel
udi sin Blod saa rød;
Ulv van Jærn han takked Vidrik,
han hævned hans Faders Død.

58. Alle da rede Konning Didriks Mænd
saa glade fra det Stævne;
gladest rider ungen Ulv van Jærn,
han har sin Faders Død hævnet.

De legte en Leg, og Legen var alt udaf Vrede.

19. RAADENGAARD OG MEMERING.

Denne Vise (DgF. 13), første Gang udgiven 1853, hører til de mærkeligste Levninger af vor gamle Folkesang. Den her givne Text er kommen til os i et jysk Haandskrift fra 1550: men Visen er i nærliggende Former levende forplantet i jysk Traditjon indtil denne Dag. Den uskyldig anklagede Dronning Gunild, som er Visens Midtpunkt, er i den danske Overlevering gift med Hertug Henrik af Brunsvig, hvorved er ment Henrik Løve sidst i 12te Aarh. Men Visen maa forud her i Landet, ligesom da den i England blev almindelig sungen og antagen for historisk i Begyndelsen af 12te Aarh., have nævnet den tyske Kejser Henrik den tredje i Spejer (Spyre), gift Aar 1036 med Knud den stores Datter Gunild. Senere er den i England bleven henført til Kong Henrik den anden, og den er endnu i dette Aarhundrede funden i Folkemunde i Skotland. Men førend Visen lød enten i England eller i Danmark, har den været sungen i Nederlandene og i Tyskland om Kejser Henrik den anden i Begyndelsen af 11te Aarh. — Paa Island lød Visen i det 17de Aarh. og paa Færøerne endnu i det 19de, men paa begge Steder kaldes Gunilds Husbond Kong Didrik; og hertil passe de to faste Navne i Visen, som allerede lode i den i England i 13de og uden Tvivl ogsaa i 12te Aarh.: Raadengaard (Ravengaard, eng. Roddyngar, Sir Aldingar, Rodingham, fær. Roysningur, isl.

Rognvaldr) og Memering (eng. Mimecan); saa der er Sandsynlighed for, at vor Vise fra først af har besunget Kong Didrik af Bern og hans Dronning Gudelind.

ru Gunild sidder i Spyre,
hende bedes Bejle saa dyre.
Hende Fru Gunild.

2. Hende bedes Bejle af Sønden,
de rigest' og de yngest'.

3. Hende bedes Bejle af Vesten,
de rigest' og de bedste.

4. Hende bedes Bejle af Østen,
de rigest' og de trøste.

5. Hende bedes Bejle af Norden,
alle de, bede turde.

6. Hende bad Hertug Henrik,
han hende bad, og han hende fik.

7. Storm og Strid der efter ginge,
saa kranke Skæbne de sammen finge.

8. Den Herre skulde i Leding fare,
Raadengaard skulde hjemme være.

9 »Vogte du vel Brunsvig,
og halve bedre Slesvig!

10. Vogte du fuldvel Spyre,
og mest Fru Gunild hin dyre!«

11. Hertugen styrer sin Snække fra Land,
Raadengaard rider sin Ganger paa Sand.

12. Raadengaard axler Skarlagenskind,
han gaar i Loft for Dronningen ind.

13. »I skal faa mig Sværd Adelring,
saa bad Henrik Herre min.«

14 »Ikke sagde min Herre saa,
det sidste Sinde han skiltes mig fraa.«

15 »Kan jeg ikke Sværd Adelring faa,
da skal jeg eder lyve opaa.«

16. »Da lyv og lyv, det du faa Skam!
end er Herre Gud langt bedre end Gram!

17 Hertugen kom fra Leding hjem,
Raadengaard gaar hannem ud igjen.

18. »Hvor staar det i Spyre?
hvor lider Fru Gunild hin dyre?«

19. »Eders Lande staa, som de stode,
Fru Gunild saa ilde gjorde.«

20. »Og ikke vil din Ord jeg tro:
jeg aldrig Utroskab til hende saa'.«

21. »Jeg det med min Øjen saa',
at Ærkebispen hos hende laa.«

22. »Da skal jeg hende saa bærje og slaa,
det ingen Mand hende hjælpe maa.«

23. Hertug Henrik axler Skarlagenskind,
han gaar i Loft for Dronningen ind.

24. Hertugen ind ad Døren tren,
Dronningen stod hannem op igjen.

25. »Velkommen, ædelig Herre min!
hvor haver eder i Leding lidt?«

26. »Vel havde mig lidt i Leding i Aar,
havde du ikke saa ilde gjort.«

27. »Min naadige Herre! I siger ikke saa!
ret aldrig jeg der tænkte opaa.«

28. »Saa visselig du der tænkte paa,
der Ærkebispen hos dig laa.«

29. Saa slog han hende saa saare,
slet ingen hende hjælpe turde.

30. Der var heller ingen inde,
foruden to høvske Kvinde.

31. Foruden to høvske Vive,
de bade den Frue i Live:

32. »Min ædelig Herre! I skal det ikke tro,
Raadengaard haver hende løjet paa.«

33. »Da skal hun nu fly sig den Mand,
i Krinsen tør med Raadengaard stande.«

34. Aabenhoved og barefod,
saa ussel kom hun af Døren ud.

35. Hun gik sig til Halle,
som Kæmper drukke snjalle.

36 Dronningen ind ad Døren tren,
alle stode Kæmper hende op igjen.

37. »Er her nu ingen inde,
som fægte vil for Kvinde?«

38. Alle stode Kæmper og taved,
foruden Memering, svared:

39. »Jeg tjente i eders Faders Gaard
vel i fulde femten Aar.

40. Jeg saa' eder aldrig saa ussel,
saa bar om eders Axel.

41. Jeg saa' eder aldrig barefod
paa den grønne Græsserod.

42. Somme da gav han Gøben Guld,
og somme da gav han Skaaler fuld.

43. Raadengaard gav han allermest,
men han haver svegen eder allerførst.

44 Al Tid sad jeg ved Ende,
som alle gode Gaver vende.

45. Nu vil jeg for eder i Krinsen gaa,
om I vil mig Sværd Adelring faa.«

46. »Alt om du vilt i Krinsen gaa,
saa vel skalt du Sværd Adelring faa.«

47. De skreve Krinsen paa den Mold,
de ginge der i med Sværd og Skjold.

48. »Nu skalt du saa sværge mig,
at du vedst ikke Sværd Adelring.«

49. »Saa hjælpe mig Gud, for oven bor:
jeg véd ikke uden Greb for oven Jord!

50. Nu skalt du saa sværge igjen,
at du vedst ikke Sværd Sudevind.«

51. »Saa hjælpe mig Gud, for oven bor,
som jeg véd ikke Sudevind oven Jord.«

52. Det første Hug, der Raadengaard hóg,
da hug han Memerings Skjold i to.

53. Det mælte Hertugen, som han stod:
»Nu maat du se, den Gjerning du gjorde.«

54. »Jeg haver ikke den Gjerning gjort,
enddog min søllige Kæmpe saa fór.«

55. Det første Hug, der Memering hóg,
da hug han Raadengaards Sværd i to.

56. »Du holdt op, Memering! hug ikke end,
meden jeg kan min Sko tvinge!«

57. Raadengaard neder ad Jorden lød,
Sværd Sudevind han for sig skød.

58. »Nu haver du dig om Mén svoren,
din søllige Sjæl hun er forloren.«

59. Det næste Hug, der Ravengaard hóg,
da hug han Memerings Sværd i to.

60. »Holdt op, Raadengaard! hug ikke end,
meden jeg kan min Sko tvinge!«

61. Memering neder til Jorden lød,
Sværd Adelring han for sig skød.

62. »Nu haver du dig om Mén svoren,
din søllige Sjæl hun er forloren.«

63. »Jeg haver mig ikke om Mén svoren:
jeg vidste ikke uden Greb for oven Jorden.«

64. Det næste Hug, der Memering hóg,
da hug han Raadengaards Sværd i to.

65. Det tredje Hug, der Memering hóg,
da hug han Raadengaards Hals i to.

66. »Se nu, kjære Herre min!
hvor han fór med Kæmpen din!

67. Min ædelig Herre! ville I nu tro,
at Raadengaard haver mig løjet paa?«

68. Hertug Henrik klapper hende paa hviden Kind:
»Forlad mig det, Allerkjæreste min!«

69. Memering kom dèr stalkende hjem
med blodigt Hoved og brøden Ben.

70. »Fru Gunild! gjør for eders Faders Sjæl saa:
giv mig Brød, mens jeg leve maa!«

71. »Hør du, Memering, Vennen min!
jeg skal lade læge Saaren din.

72. Alle dine Dage jeg giver dig Brød,
selv skalt du slide Skarlagen rød.«
Sagde Fru Gunild.

20. HOLGER DANSKE OG BURMAND.

Hvor tidlig man i Danmark har sunget denne Vise (DgF. 30), er det nu ikke godt at vide; optegnet er den først bleven i 16de Aarhundrede; men der er meget, som taler for, at den alt har lydt her ved Aar 1200. Den er uden Tvivl kommen her ind over Nederlandene fra Frankrig, hvor Ogier le danois var en af Hovedheltene i Karl den stores Sagnkreds; men i Danmark og Sverige kaldtes han tidlig Holger, og det danske Folk tilegnede sig ham som Natjonalhelt, lod ham være en Søn af Tyre Danebod, som bygte Danevirke, gjorde ham i den her følgende Vise til Konge i Nørrejylland og lod ham sejerrig afvise Tyskens Overgreb, og talrige Folkesagn fra forskjellige Egne af Landet lade ham endelig som Danmarks Folkeaand sidde slumrende i en Høj eller under en Borg, for endnu en Gang i yderste Nød at frelse sit Fædreland.

Burmand holder i Felden ud,
han lader sin Skjold vel skinne:
spør han Vej til Ungerlands Konning,
for han haver Datter hin væne.
Holger Danske han vandt Sejer af
Burmand.

2. »Hør du, Ungerlands Konning!
og hvad jeg vil dig sige:
du skalt give mig Datter din
og skifte med mig dine Rige.

3. Du skalt give mig Datter din
og skifte med mig dine Lande,
eller du skalt fly mig den samme Mand,
i Striden kan mod mig stande.«

4. »Jeg haver ikke Datter uden én,
Jomfru Gloriant de hende kalde:
hende haver jeg Konning Karvel givet,
jeg tror hannem vel for alle.«

5. Det svared hun Jomfru Gloriant,
hun vilde ikke længer tie:
»Her er en Fange i Taarnet inde,
jeg tror, han tør hannem bie.«

6. Det var Jomfru Gloriant,
tog over sig Kaaben blaa:
saa gik hun til Fangetaarn,
som alle de Fanger i laa.

7. Det var Jomfru Gloriant,
hun raaber over alle de Fanger:
»Du svar mig, goden Holger Dansk!
om du est før at gange!

8. Est du levende? Holger Dansk!
og vilt du med mig tale,
jeg fører dig af Fangetaarn,
dit Hjærte fange Husvale!«

9 »Her haver jeg ligget i atten Aar
alt som en fattig Fange;
vel vorde eder, Jomfru Gloriant!
det I vilde til mig gange!«

10. »Hør du, goden Holger Dansk!
jeg klager for dig min Vande:
her er end saa ful en Gast
kommen paa vore Lande.

11. Han haver min Fader om mig bedet,
han er en Kæmpe saa led,
og han haver sig saa grum en Hest,
som du haver nogen Tid set.

12. Manden er gram, og Hesten er grum,
det siger jeg dig for Sand:
jeg haver det for Sandingen spurgt,
han bider med Ulvetand.

13. Han vil ikke andet æde,
end Kjød af kristen Mand;
og han vil ikke andet drikke,
end Blod, med Edder bland.«

14. »Her haver jeg ligget i atten Aar
og lidt baade Hunger og Tørst:
fuld liden Styrke haver jeg dertil
at stride mod Trolden først.

15. Eders Fader haver eder Kong Karvel givet,
han er eders Fæstemand:
kan han eder ikke selver værge,
da gange I Trolden til Hand.

16. Men kunde I fly mig min Hest igjen,
min Brynje og Sværd saa god:
alt vil jeg gjør'et for eders Skyld,
at ride hannem Burmand imod.

17. Kong Karvel er min Stalbroder god,
visselig skal han det spørge:
at før da skal jeg lade mit Liv,
end Burmand skal eder hjemføre.«

18. Hun tog Holger af Taarnet ud,
hun lod hannem Klæder skære,
saa satte hun hannem øverst til Bords.
og skjænked hannem Vin hin klare.

19. Burmand kom der ridend' i Gaard,
han agted, den Jomfru hjemføre;
Holger Dansk red hannem igjen,
han fik hannem andet at gjøre.

20. De fægtes i Stunde, de fægtes i to,
den tredje og sammelund:
saa satte de dem alt paa en Sten,
dèr vilde de hvile en Stund.

21. Det var leden Burmand Kamp,
han taler til Holger Danske:
»Vilt du nu tro opaa min Gud,
da vil jeg tage dig til Fange.«

22. Det svared goden Holger Danske,
han yppede først den Kiv:
»Første du kommer i Helvede ind,
síg, Holger han sendte dig did!«

23. Sammen da rede de Hellede to,
og de vare Kæmper stærke:
sønder ginge deres gode Hjælme,
deres Glavind fløj langt i Marke.

24. De stridde alt saa mandelig,
de vare baade trætte og mod:
slagen da blev han Burmand Kamp,
faldt død for Holgers Fod.

25. Holger red til den skjønne Jomfru,
slog op med højre Hand:
»Nu maa I for denne hedenske Hund
beholde eders Fæstemand.«

26. Op stod hun Jomfru Gloriant,
saa smal som Liljevaand:
hun løste af hannem Brynje og Sværd
alt med sin hvide Haand.

27. Hun tog hannem listelig i sin Arm,
hun minded hannem for hans Mund:
»Lovet være Gud Fader i Himmerig,
I ere baade karsk og sund!«

Holger Danske han vandt Sejer af Burmand.

21. STÆRK DIDRIK OG HOLGER DANSKE.

Denne Vise (DgF. 17), formodentlig digtet her i Landet i 12te Aarhundrede, skjønt først optegnet i 16de, er fra første Færd en Tendensvise, som allerede gamle Anders Vedel saa', naar han siger, at »vore Forfædre vilde dermed give til Kjende, at Danmark er et frit Kongerige og aldrig haver været udi nogen fremmed Herres Vold, ej heller nogen Tid været skatskyldigt andre fremmede Fyrster.«

Kong Didrik staar her som Tyskens, Holger Danske som Danskens Repræsentant, og det i Visen besungne Sammenstød imellem dem er en fri Digtning, hvis særlige historiske Anledning dog ikke kan angives. Visen tager sig ogsaa den Frihed, imellem Holgers Kæmper at nævne adskillige, som rettelig høre hjemme i Kong Didriks Kreds og ere laante fra Viserne om ham.

Stærk Didrik bor i Berneland
alt med sine atten Brøder,
og hver af dem haver Sønner tolv,
vel stærke Kæmper og vrede.
Men nu stander Striden for norden
under Jutland.

2. Søster haver han femten,
og hver haver Sønner tolv,
den yngste hun haver tretten,
de holde deres Liv saa fal.

3. De ginge frem for Bern at staa,
saa mange skjønne Kæmpekroppe;
det vil jeg for Sandingen sige,
de syntes over Bøgetoppe.

»Nu have vi stridt al Verden igjennem,
og altid have vi vundet;
Kong Holger Danske af Danemark,
ham have vi end ikke fundet.

Det have vi hørt sige af Holger Danske,
han bor i Nørre-Jutland:
han lader sig krone med røde Guld,
han vil aldrig være nogens Mand.«

Sverting fik op en stor Staalstang,
og saa tog han til at true:
»Vel hundred af Kong Holgers Mænd
jeg vurder ikke ved en Flue.«

»Hør du, Sverting, du sorte Svend!
du vurde dem aldrig saa ringe!
vi have hørt sige af Kong Holgers Mænd,
de er raske unge Drenge.«

Det svared han højen Bermer Rise,
han kunde sit Mod ikke gjemme:
»I Morgen ville vi til Danemark,
om Holger vil bie os hjemme.«

De droge ud af Berneland
med atten Tusend Heste,
og de droge dem til Danemark ind,
Konning Holger vilde de gjæste.

Kong Didrik sendte Kong Holger Bud
og lod hannem saa tilbyde:
»Hvad heller vilt du os i Marken møde,
eller du vilt os Skatten yde?«

11. Kong Holger han blev i Huen vred,
slig Spot kunde han ikke lide:
»Du bed hannem møde paa sletten Hede!
vi ville gjærne med ham stride.

12. Skatten véd dansk Mand intet af,
han plejer den selv at tage;
men ville I Skatten af os hente,
den skal eder ilde smage.«

13. Kong Holger lader kalde sine Kæmper til Raad,
han gav dem Sagen til Kjende:
»Stærk Didrik kommer udi vort Land,
han vil os slet overvinde.«

14. Det da svared de Kæmper gode,
de vare ved saa frit et Mod:
»Komme de Berner i Danemark ind,
de komme ikke alle her ud.«

15. Saa hedde Kong Holgers Kæmper gode:
Svend Felding og Iver Blaa,
Helled Haagen og Vidrik Verlandssøn,
Ulver Jærn og Koller hin graa.

16. Stærk Didrik og Kong Holger Danske
de mødtes paa sorten Hede:
det blev saa vældig en Sammengang
af stærke Kæmper og vrede.

17. De sloges i Dage, de sloges i tre,
ingen vilde den anden vige;
de ypped dem fuld stor en Strid,
det vil jeg for Sandingen sige.

18. De sloges tre Nætter og tre Dage,
der styrte saa mangen skjøn Mand;
Kong Holgers Mænd bleve alle ved Magt,
der fulde mange af Berneland.

19. Det mælte da højen Bermer Rise,
han var ikke glad i Sinde:
»Nu lever kun hundred af vore Mænd,
hvor skulde vi Striden vinde!«

20. Det da mælte stærk Diderik,
han saa' sig op til Sky:
»Det er Tid, vi drage til Bern igjen,
her have vi ingen Ly.«

21. Stærk Didrik tog til baade sin Ben,
han løb over Bjærge og Dale;
Sverting han traadte den samme Sti,
ihvor fast han før kunde prale.

22. Det mælte liden Ulver Jærn,
han holdt under grønnen Lide:
»Fuld lidet tør de der rose af,
de vare i Danmark at stride.«

23. Den Tid de droge af Berneland,
de var vel atten Tusend Mænd;
der kom ikkun tilbage igjen
halvtredjesindstyve og fem.

24. Blodet det rinder i striden Strøm,
over Mark og Hede det flød:
og Røgen stander i Himlen op,
at Solen blev blodig og rød.

Men nu stander Striden for norden unaer Jutland.

22. SVEND FELDINGS PILGRIMSFÆRD.

Svend Felding er en dansk Sagnhelt, ingen véd, hvor gammel, af hvem der har gaaet stort Ry baade i ældre og nyere Tid. Denne Vise om ham (DgF. 31) foreligger først i Haandskrifter fra 16de Aarhundrede, men var dog alt i 15de kjendt højt oppe i Sverige, hvor Kampen mod Trolden afmaledes paa en Kirkehvælving i Sødermanland. Den tilhører vistnok egentlig 12te Aarhundrede, og dens Fortælling om Herberget for danske Pilegrimme er sagtens en Erindring om det Gjæstehus, som Kong Erik Ejegod grundede i Lucca Aar 1098.

Svend Felding sidder paa Helsingborg,
han lover en Pilgrimsfærd;
han var sig baade mild og blid,
han gjorded sig med sit Sværd.
Men mig lyster at følge Svend Felding.

2. Det var Hr. Svend Felding,
han vilde gange til Rom;
det maa vel alle danske love,
at han dèr nogen Tid kom.

3. Vandred han Hr. Svend Felding,
i Valland alt saa vide
gjæste han sig en stolt Jomfru
saa sildig en Aftenstide.

4. Hun satte Svend Felding øverst til Bords
over andre Ridder i Skare;
og alt da spurde den skjønne Jomfru,
ihveden han kommen vare.

5. »Jeg er mig en fattig Pilegrim,
er kommen af Danemark;
jeg vil mig til Rom at gange,
for Synden var mig saa stærk.«

6. Hun saa' alt paa hans Skjorte,
den var med røde Guld næst:
»Det er ingen fattig Pilegrim,
os haver i Aften gjæst.

7. Det er ingen fattig Pilegrim,
os monne i Aften gjæste;
men I ere Kongen af Danemark,
thi ville I vide vort bedste.«

8. »Ikke er jeg Konge af Danemark,
og jeg rider ikke saa stærk:
jeg er mig en fattig Bondesøn,
er fød i Danemark.

9. Hør I det, min stolte Jomfru!
I lader eder ikke fortykke:
der fødes mange Børn i Danemark,
hver med sin egen Lykke.«

10. »Jeg haver det alle mine Dage hørt,
de danske Mænd ere saa fromme:
jeg takker Gud Fader i Himmerig,
her maatte en af dem komme.«

11. Det da mælte den skjønne Jomfru,
saa saare hendes Øjen de runde:
»Her er en Trold vant paa vort Land,
han lader os gaa til Grunde.

12. Her er en Trold vant paa vort Land,
han lægger mine Lande øde:
han vil ikke have anden Kost,
end Fruer og Jomfruer til Føde.«

13. »Havde jeg Hest, og havde jeg Harnisk,
der mig var vel til Maade:
da vilde jeg gjør'et for eders Skyld,
at bryde med Trolden en Stage.«

14. Saa ledte de frem de spanske Ørs,
de vare alle murehvide:
det første han lagde paa dem sin Haand,
de fulde til Jorden som Tige.

15. »Der vilde jeg give til det røde Guld,
og vel et Hundred Mark:
at jeg havde nu en dansker Hest,
var født i Danemark.«

16. Det da mælte den Møllermand,
han stod dèr ved de Mure:
»Jeg haver saa god en dansker Hest,
ihvem hannem ride turde.

17. Alt haver jeg en dannebroget Hest,
er fød i Sæbylund:
hvert Sinde han til Møllen gaar,
han bær vel femten Pund.«

18. »Hør du, goden Møller!
du lad mig Hesten se!
ere vi baade danske to,
vi stride mod Trolden led.«

19. Den Tid, der Hesten han kom frem,
han var, som Mølleren sagde:
højen Hov og breden Bringe,
Svend Felding den Sadel paa lagde.

20. Han gjorded Hesten saa overfast,
og mest alt over det tykke:
det første Hesten rakte sig,
den Gjord gik al i Stykke.

21. »Jeg førte ud af Danemark
vel femten gode Guldringe:
havde jeg nu en Sadelgjord,
da skulde de alle springe.«

22. Femten da vare de skjønne Jomfruer,
de væved af Silketraade,
før de kunne faa en Sadelgjord,
Svend Felding kunde være til Maade.

23. Saa aarlig om den Morgen,
da var den Sadelgjord rede:
syv Alne lang og Kvarter tyk,
fem Spand udi sin Bredde.

24. Svend Felding drog af sine Handske smaa,
hans Hænder vare murende-hvide:
og selv gjorded han sin gode Hest,
paa Svenden turde han ikke lide.

25. Han gjorded Hesten saa overfast,
han strammed saa hart den Gjord:
Hesten sank for hannem i Knæ
og neder til den Jord.

26. »Vidste jeg nu, min gode Hest!
at du havde Mandevid:
da skulde jeg dig en Prikke linde,
alt førend jeg sidder til dig.«

27. Der han havde Hesten en Prikke lindet,
da spilled den alt saa glad:
og det var da Svend Felding,
han satte sig paa hans Bag.

28. Den første Red, de sammen rede,
de Hellede var baade stærke:
Svend Feldings Spær det brast i to,
hans Skjold drev langt i Marke.

29. Svend Felding fandt paa saa godt et Raad,
og sig saa vel til Føje:
»Du mød mig i Morgen i Marken ud!
jeg skal dig bedre fornøje.

30. Det var ikke mit Alvor i Dag,
jeg vilde min Hest ikkun prøve;
du kom her i Morgen paa samme Sted!
jeg skal dig mandelig møde.«

31. De fulgte Svend Felding af Staden ud,
og baade Mand og Kvinde:
»Giv'et Gud Fader i Himmerig,
Svend Felding han maatte vinde!«

32. »I lægger nu bort det kronede Spær,
som man i Marken mon føre!
I tager mig hid en Skudemast!
jeg mægter den vel at røre.«

33. Den anden Red, de sammen rede,
de Hellede var baade vrede:
Trolden hans Hals den sønder brast,
hans Hoved drev langt i Hede.

34. Troldens Hals den brast i to,
hans Ryg i femten Stykke;
Svend Felding red til den skjønne Jomfru,
hun monne ham en Skaal til drikke.

35. Ud da ginge de Riddere ni,
de løfte Svend Felding af Heste:
»Land og Rige staa eder til Rede,
om I ville den Lilje fæste.«

36. »Min Fæstemø sidder i Danemark,
hun bær for mig stor Kvide:
for syv Tønder af det røde Guld
jeg vilde hende ikke svige.

37. I lader nu bygge et muret Hus
alt med saa megen Fromme!
I lover mig, aldrig Herberg at spare
for Pilegrim, som her monne komme!

38. I lader nu det Herberg bygge
her uden for den Stad!
I sparer for danske Pilegrimme
hverken Øl eller Mad!

39. Gjæster eder nogen dansk Pilegrim,
da sparer hverken Vin eller Brød!
de bede godt for Svend Feldings Sjæl,
naar han er for langen død!«

Men mig lyster at følge Svend Felding.

23. SVEND FELDING OG DRONNING JUTTE.

Denne Vise (DgF. 32) er egentlig bygget paa den foregaaende og forudsætter den som almindelig bekjendt. Den forudsætter ogsaa Visen om Dronning Dagmars Bryllup Aar 1205. Den er rimeligvis digtet i Danmark i Anledning af Kong Erik Plovpennings Giftermaal Aar 1239 med den saxiske Fyrstedatter Jutte (Judit). Svend Felding er da her benyttet som Repræsentant for den danske Folkeaand, og Visens Syn paa Tysken er ganske det samme, som har affødt Nr. 21 her foran om Kong Didrik og Holger Danske.

Der stunder ind til Danemark
saa mangen ædelig Mand,
og flere tyske Riddere,
end jeg nævne kan.
De stunde ind til Danmark.

2 Det var Danerkonning,
han taler til Svende to:
»I beder hannem Hr. Svend Felding
i Stuen ind for mig gaa!«

3. Ind kom Hr. Svend Felding
og stedes han for Bord:
»Hvad vil I mig? Danerkonning!
hvi have I sendt mig Ord?«

4. »Hør du, Hr. Svend Felding!
du est en Ridder med Ære:
du skalt dig til Tyskland ind,
at hente min Hjærtenskjære.«

5. »Skal jeg ind til Tyskland
og hente eders Hjærtenskjære:
da vide I vel, Danerkonning!
jeg kan ikke ene fare.

6 Hundred Ridder, vel jærnklædte,
og dem skulle I mig faa,
og I skulle lade vore Kjortler
med Maardskind underslaa.«

7. Vunde de op deres Silkesejl
op i forgyldene Raa;
saa sejled de ind til Tyskland
i mindre end Uger to.

8. Saa kaste de deres Anker
opaa den hvide Sand;
og det var Hr. Svend Felding,
han tren der først paa Land.

9 Midt udi den Borgegaard
dèr axle de Skarlagenskind,
og saa gaa de i Højeloft
for Tysklands Konning ind.

10. »Hil sidder I, Tysklands Konning,
over eders brede Bord!
Konningen udaf Danemark
han haver sendt eder Ord.

11. Konningen udaf Danemark
han sender eder Ord med Ære:
vi skulle føre eders Datter hjem,
hun er hans Hjærtenskjære.«

12. »Lægger I neder eders Skarlagenskind,
og ganger I eder til Bord!
I bider her til i Morgen!
jeg vider eder Ansvarord.«

13. Dèr laa de i Maaneder,
og dèr laa de i tre:
de kunde ikke Frøken Juttelille
for deres Øjen se.

14. Børen blæser saa blidelig,
og Bølgen leger paa Sande;
de ædelig' Herrer af Danemark
de gange for Kongen at stande.

15. »Børen blæser saa blidelig,
og Skiben tage til at skride:
min Herre! I vider os Ansvarord!
vi kunne ikke længer bide.«

16. Det var Silke og Skarlagen,
der blev paa Jorden bredt:
og det var Frøken Juttelille,
hun blev i Sal indledt.

17. Det mælte Hr. Svend Felding,
det første han Juttelille saa':
»Skam da faa de Hænder to,
og der din Øjen skulde to!

18. Skam da faa de Hænder to,
og der din Øjen skulde to!
saa faa og den Tjenestekvinde,
der dig skulde Vandet faa!«

19. »Hør du, Hr. Svend Felding!
du spotte mig ikke for Had!
jeg haver det for Sanden spurt,
du est et Slegfredbarn.«

20. »Og er jeg end et Slegfredbarn,
dog haver jeg Frænder bedst:
alt vil jeg slide rød Skarlagen
og ride min egen Hest.«

21. »Der er aldrig saa arg en Skalk,
haver han to røde Hose:
hvor han kommer i Tyskland ind,
han kalder sig være en Rose.«

22. »Der er aldrig saa arg en Svik,
haver hun en sprunget Hue:
hvor hun kommer i Danemark,
hun lader sig kalde en Frue.«

23. Det var Silke og Skarlagen,
der blev paa Jorden bredt:
og det var Frøken Juttelille,
hun blev til Stranden ledt.

24. Det var Hr. Svend Felding,
tog Juttelil i sin Arm:
satte han hende i Bunken ned,
det gjaldt i hver hendes Tarm.

25. Saa vunde de op deres Silkesejl
op i forgyldene Raa;
saa sejled de hjem til Danemark
i mindre end Uger to.

26 »Vi ville nu tage Frøken Juttelille
og døbe hende ude for Stavn:
vi kalde hende Frøken Jutland,
det er et halv fejre Navn.«

27. Det var Hr. Svend Felding,
han styred sin Snække til Land;
det var Kongen af Danemark,
han render sin Gangen paa Sand.

28. Det var Hr. Svend Felding,
han vifter op med sin Hat:
»Min Herre! I sprænger ikke Ørs i Dag!
vi have ikke Fryden fat.«

29. Det var Frøken Juttelille,
det første hun Brudehus saa':
»Skam faa alle de Tømmermænd,
som her lagde Vind opaa!

Skam faa alle dè Tømmermænd,
som her toge Øl og Mad!
baade først og sidst Svend Felding,
som her var Raadsmand ad!«

31. »Stolperne ere alle af Eg,
og Tiljerne alle af Bøg;
det er et halv bedre Brudehus,
end du til var nogen Tid fød.

32. Huset er bygt af Eg og Bøg,
de bedste i Danmarks Skove;
lidet est du værd, Frøken Juttelille!
hos Danerkongen at sove.«

33. »Fuld ussen maa jeg Kronen
udi Danmark bære,
skal jeg af et Slegfredbarn
saalunde svaret være.«

34. »Enddog jeg er et Slegfredbarn,
det vorder jeg ad at lide:
jeg saa' end aldrig nogen Moders Søn,
jeg turde jo fuldvel bide.«

35. »Det mælte tyske Peder Kæmpe,
han var en Helled stærk:
»Nu vil jeg dyste med dig i Dag
om et Ørs og hundred Mark.«

36. »Ikke vil jeg dyste om Penninge
og ikke om Penninges Værde;
men jeg vil dyste med dig i Dag
for danske Jomfruers Ære.«

37. Den første Red, de sammen rede,
de Hellede var baade stærke:
isønder gik Svend Feldings Spær,
hans Skjold drev langt i Marke.

38. Da lo hun Frøken Juttelille
under hendes Skarlagenskind:
»Slige ere alle mine Mænd,
jeg førte med mig i Danmark ind.«

39. Det var Hr. Svend Felding,
han render ad Brudehus:
»Herre! I laaner mig Ørs i Dag!
jeg er ad Dysten fus.«

40. »Da leder I nu ud Graaben,
er haglet som en Ørn!
I faar hannem Hr. Svend Felding!
jeg venter, han tager en Tørn.

41. Leder hannem nu ud Graaben,
lægger hannem Guldsadel paa!
det er vel fulde otte Vinter,
siden han sidst Solen saa'.«

42. Den anden Red, de sammen rede,
de Hellede var baade vrede:
da knælede Peder Kæmpes Hest,
hans Hals drev langt i Hede.

43. Da græd Frøken Juttelille
og Hænder sammen slog:
»Ussen jeg til Danmark kom
med stærke Hellede to!«

44. Da lo han Danerkonning
op under Guldkronen røde:
»Slige ere alle mine Mænd,
som jeg giver Klæde og Føde.«

45. Aarle om Morgen, det var Dag,
Fru Jutte kræver Morgengave:
»I giver mig Svend Feldings Hoved!
og andet vil jeg ikke have.«

46. »Jeg haver Guld, og jeg haver Sølv,
og jeg haver Borg og Fæste;
du faar ikke én af mine gode Mænd,
som ride skal mine Heste.

47. Jeg vil give dig Guld og Sølv,
og dertil Borge saa bolde;
men selv vil jeg have mine Dannesvende,
som jeg skal Landet med holde.«

48. Mælte det Hr. Svend Felding,
han stod paa Jorden alene:
»Knæler jeg for Jutte i Dag,
da briste baade mine Bene!«

De stunde ind til Danmark.

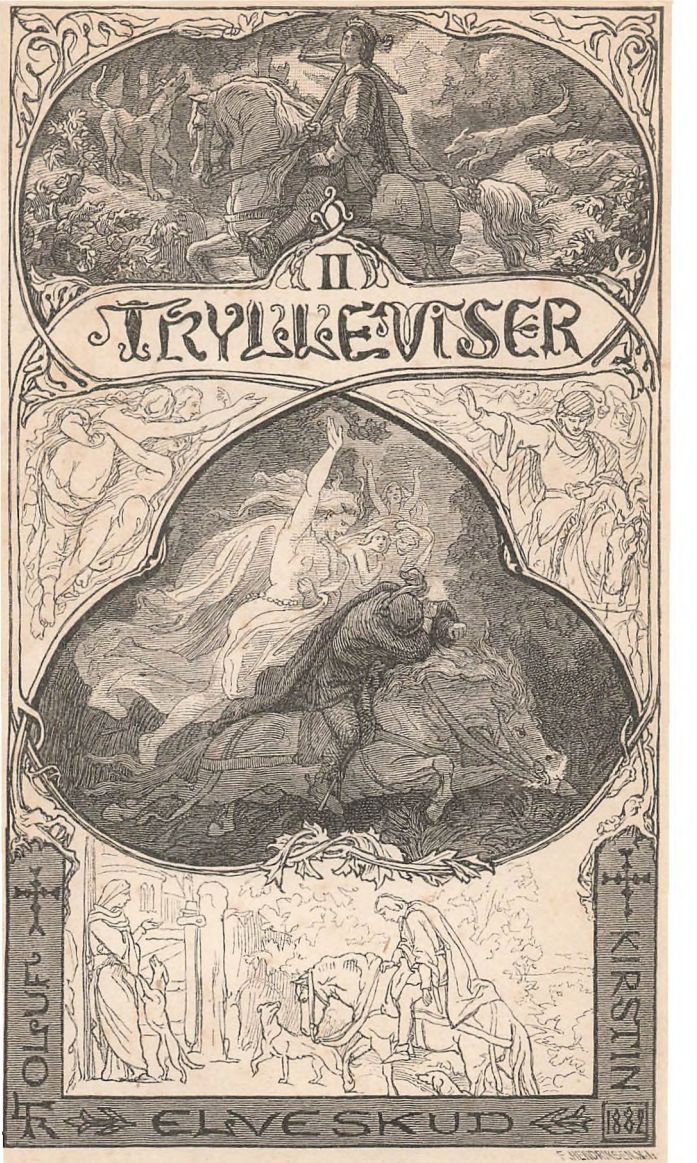
II
TRYLLEVISER
OLUF
KIRSTIN
ELVESKUD

1. ELVESKUD.

Denne berømte Vise (DgF. 47), kjendt i syvti nordiske Opskrifter, ældre og yngre, danske, svenske, norske, færøske og islandske, og desuden skotsk, vendisk, bømisk, tysk, fransk, italiensk, katalonsk, spansk og bretonsk, foreligger fuldstændigst i en dansk Opskrift fra 1550, som her er lagt til Grund, og saa — i bretonsk Overlevering fra Nutiden. Sammenhængen hermed er sandsynligvis den, at Visen oprindelig har hjemmme i Bretagne og dèr fra alt tidlig i 12te Aarh. er naat op til Norden, hvor den i rigt varierede Former har været en Yndlingsvise indtil denne Dag.

Hr. Oluf rider om Otte,
men lysen Dag hannem totte.
Men Dansen den gaar saa let gjennem Lunden.

2. Hr. Oluf rider frem ad Bjærge,
dèr danse Elver og Dværge.

3 Dèr danser Dværg, og dèr danser Elv,
dèr danser hun Elvedronningen selv.

4. Der traad en Jomfru af den Dans,
hun lagde sin Arm om Hr. Olufs Hals.

5 »Hør I, Hr. Oluf hin blide!
hvort lyster eder nu at ride?«

6. »Jeg vil ride mig under Ø,
at tale med min Fæstemø.«

7. Den Jomfru rækker Haand fra sig:
»Alt skal I først, Hr. Oluf! danse med mig.«

8. »Ikke jeg tør, og ikke jeg maa:
i Morgen skal mit Bryllup staa.«

9. »Hr. Oluf! ville I mig love,
jeg giver eder rige Gave.

10. Jeg vil eder give en Ganger graa,
han gaar en Time til Rom og fraa.

11. Den Ganger graa skulle I vel faa,
og Sadel af Guld, at lægge derpaa.

12. Jeg giver eder en Brynje ny:
I tørve aldrig for nogen Mand fly.

13. Jeg giver eder saa godt et Sværd,
der kom aldrig sligt i Herrefærd.

14. Og slige ere alle mine Bænke,
som Guld, var lagt i Lænke.

15. Slige ere alle mine Vindebro,
som Guld, skinner over eders Hænder to.«

16. »Behold du selv dit Guld saa rød!
jeg vil hjem til min Fæstemø.«

17. »Og vilt du nu ikke danse med mig,
Sot og Sygdom skal følge dig.

18 Hvad heller vilt du i Aften dø,
eller du vilt ligge syg syv Aar under Ø?«

19. »Langt heller ligger jeg i Morgen Lig,
end jeg vil ligge syv Vinter syg.«

20. Hr. Oluf bukker over Sadelbue,
saa red han gjennem den Elvelue.

21. Men hun slog ham mellem Hærde,
det han faldt neder til Jorde.

22. Hun slog ham over hans Hærde god,
at Slaget gjaldt i hans Hjærterod.

23 »Stat op, Hr. Oluf! og rid nu hjem!
du lever ikke Dag foruden én.«

24 Hun løfte Hr. Oluf paa Ganger rød:
»Og rid du nu hjem til din Fæstemø!«

---

25. Hr. Oluf han vender sin Ganger omkring,
alt saa mødig red han hjem.

26. Og der han kom til sit Borgeled,
hans kjære Moder hun stod dèr ved.

27. »Hør du, Hr. Oluf, kjær Sønne min!
hvi bær du nu saa bleg en Kind?

28. Hvi bær du nu saa bleg en Kind?
og hvi rinder Blod fra Sadel din?«

29. »Min Ganger han var ikke visser paa Fod,
han snubled over en Ellerod.«

30. »Hør du, Hr. Oluf! du farer med Tant:
du haver vist været i Elvkvindedans.«

31. »Ja, jeg maa vel bære Kinden bleg,
for jeg haver været i Elvkvindeleg.

32. Min kjære Moder! I reder mig Seng!
min kjære Søster! følg mig udi den!

33. Min kjære Fader! I tager min Hest!
min kjære Broder! du hente mig Præst!

34. I lægger mig paa de Bolstre blaa!
her vil jeg ligge og dø derpaa.«

35. »Ti kvær, Hr. Oluf! du síg ikke saa!
saa mangen bliver syg, de dø ikke af.«

36. »Gange nu alt, som gange maa!
men aldrig skal jeg min Fæstemø faa.«

37. »Da síg mig, Hr. Oluf! under Ø:
og hvem giver du din Fæstemø?«

38. »Min Fader skal have min Ganger graa,
han rider saa tit i Kongens Gaard.

39. Min Moder skal have min hængende Karm,
hun bar mig saa listelig i hendes Barm.

40. Min Søster skal have mit Guld saa rød,
min yngste Broder min Fæstemø.

41. I stander op, alle mine Brødre sju!
I rider imod min unge Brud!

42. Og hører I det, mine rige Maage!
tager vel imod min stolte Jomfrove!«

43. Hr. Oluf vendtes til Væggen brat,
han døde end før end Midjenat.

44. Aarle om Morgen, Dag det var,
da kom liden Kirstin med Brudeskar'.

45. Der de komme for oven By,
Alle ginge Klokker, som de vare ny.

46. Det mælte Bruden i samme Stund,
hendes Hjærte det var af Sorgen tungt:

47. »Hvi monne alle de Klokker saa gaa?
jeg véd her ingen, der syger laa.«

48 »Det er saa Sæd paa dette her Land,
at ringe imod sin Liljevand.

49. Det er saa Sæd paa denne her Ø,
at ringe imod sin Fæstemø.«

50. Liden Kirstin kom kjørend' over den Toft,
da brændte der Lys i Højeloft.

51. »Herre Krist hjælp' mig af al min Klag'!
nu brænder her Lys ved den klare Dag.

52 Herre Krist hjælp' mig af al min Nød!
jeg frygter, Hr. Oluf han er død.«

53. Saa førte de Bruden i Gaarde,
alle græde Fruer saa saare.

54. De fulgte Bruden i Salen ind
med sorrigfuldt Hjærte og Rosenskind.

55. De satte Bruden paa Brudebænk,
frem ginge Riddere, bare hende Skjænk.

56. Det mælte Bruden over Borde,
hun taled sorrigfulde Orde:

57 »Jeg ser her Ridder' gaa ud og ind,
jeg ser ikke Hr. Oluf, kjær Herre min.

58. Jeg ser eder alle med Roser i Sko,
men ikke ser jeg den, jeg har lovet min Tro.«

59. Det svared hans Moder, som hun kunde bedst:
»Ridder Oluf er i Lunden, at tæmme sin Hest.

60 Baade med Høg og saa med Hund
Hr. Oluf er reden i Rosenslund.«

61 »Haver han nu kjærer' sin Høg og sin Hund,
end han haver sin unge Brud?

62. Vil han heller ride med Rakker og Tove,
end han vil sidde med sin Brud i Stove?«

63. Sildig om Aften, Røg faldt aa,
da skulde den Brud til Sænge gaa.

64 De tændte op de Brudeblus,
saa fulgte de Bruden til Brudehus.

65. De fulgte Bruden til Brudeseng;
efter gik Hr. Olufs liden Smaadreng.

66. »Jeg lader eder vide, Hr. Olufs Mø!
min Herre han ligger paa Baaren død.

67. Min Herre han ligger i Loftet Lig,
hans Broder skal I eders Tro nu giv'.«

68. »Ret aldrig skulle I den Dag leve,
jeg skal to Brøder min Tro bortgive.

69. Men det ser jeg paa store og smaa,
Hr. Oluf er ikke langt her fraa.«

70. »Det duer ikke længer at dølge for dig:
Hr. Oluf han ligger i Højeloft Lig.«

71. Saa bad hun alle de Fruer,
det hun maatte Liget skue.

72. De stødte op den Højeloftsdør,
de høje Raa de stode der for.

73. Liden Kirstin løb til de høje Raa,
de hvide Lin hun deraf slog.

74. Hun tog op det Skarlagen rød:
dèr laa Hr. Oluf og var død.

75. Hun lagde sin Haand paa hans Bryste:
saa saare hendes Hjærte det ryste.

76 Hun minded ham for hans blege Mund:
hendes Hjærte det brast i samme Stund.

77. Det var en stor Ynk at se den Nød,
der Bruden monne af Sorgen dø.

78. Andendags Morgen, der Dagen gjordes ljus,
der kom tre Lig af Hr. Olufs Hus.

79. Det ene var Hr. Oluf, det andet hans Mø,
det tredje hans kjær Moder, af Sorgen var død.

Men Dansen den gaar saa let gjennem Lunden.

2. ELVEHØJ.

Saaledes som denne Vise (DgF. 46) her meddeles, er den os bevaret i Haandskrifter fra 16de Aarh.; og den er ogsaa funden umiddelbart forplantet i Nutids jyske Traditjon. Den er tillige funden i Norge og i flere ældre og nyere svenske Former.

eg var mig en fattig Ungersvend,
jeg skulde at gilje ride:
saa red jeg mig ud i Rosenslund,
mig lystede dèr at hvile.
Siden jeg hende først saa'!

2. Jeg lagde mit Hoved til Elvehøj,
mine Øjen de finge en Dvale:
der kom tre Jomfruer gangendes ud,
de vilde gjærne med mig tale.

3. Den ene klapped mig ved hviden Kind,
den anden hvisked mig i Øre:
»I vaager op, fagren Ungersvend!
om eder lyster Dansen at røre.

4. I stander op, fagren Ungersvend!
om eder lyster Dansen at røre;
min Jomfru skal for eder en Vise kvæde,
den fejerste, I lyster at høre.«

5. De bare frem en Stol af Guld,
den Jomfru skulde derpaa hvile;
men det vil jeg for Sandingen sige,
det ligtes mig saa ganske ilde.

6. Hun bar op, en Vise hun kvad,
saa herlig da monne hun synge:
de stride Strømme de stilledes derved,
som førre vare van at rinde.

7. De stride Strømme de stilledes derved,
som førre vare van at rinde;
den liden smaa Fisk i den salte Flod
han stilledes alt med sine Finne.

8. Den liden smaa Fisk i den salte Flod
han stilledes alt med sine Finne;
og de vildene Dyr, i Skoven vare,
de glemte deres Spring at springe.

9. De vildene Dyr, i Skoven vare,
de glemte deres Spring at springe;
de lille smaa Fugle paa Kviste sade,
de fældte deres Sang for hende.

10. De dansed ud, og de dansed ind,
og hver med Kjæreste sin;
alt sad jeg fattig Ungersvend,
jeg havde min Haand under Kind.

11. »Hør du, fagren Ungersvend!
og vilt du hos os være,
da ville vi kjende dig ramme Runer
og have dig alt saa kjær.

12. Vi ville kjende dig Bassen at binde
og Ørnen op under Sky,
og Dragen med det møgle Guld
skal for dig af Landet fly.«

13. De dansed ud, og de dansed ind
alt i den Elvefærd:
alt sad jeg tavs og saa' derpaa
og støtted mig paa mit Sværd.

14. »Hør du det, fagren Ungersvend!
vilt du ikke med os tale,
da skal Sværd og hvasse Kniv
lægge dit Hjærte i Dvale.«

15 End kom en Jomfru gangendes ud
med hvide Sølvkar paa Hænde:
hun spildte Drikken alt for sin Fod,
saa gjørlig monne hun mig kjende.

16 »Hør du det, kjære Søster min!
du vilt ikke svige mig:
og skal jeg drikke med dig i Dag?
saa sandelig sige du mig!«

17. »Lad Hornet saa listelig til din Mund!
lad Mjøden ad Brystet nedrinde!
det er saa ledt i Bjærget at være
alt hos de Elvekvinder.«

18. Saa satte jeg Hornet for min Mund,
det Mjøden ad Brystet nedrunde;
de Elvekvinder klapped alt med deres Hænder,
dè tænkte, de havde mig vundet.

19. »Hør du det end, kjær Søster min!
vilt du med mig bortride?
jeg vil dig føre saa langt af Led,
du skalt vel for Elver blive.«

20. »Du fører mig aldrig saa langt af Led,
vaare det end til Verdens Ende:
jeg maa jo dog komme hid igjen,
før end Solen hun monne oprinde.«

21. Havde Gud ikke gjort min Lykke saa god,
at Hanen havde slaget med Vinge:
da var jeg dog kommen i Bjærget ind
alt til de Elvekvinder.

22. Thi raader jeg nu hver Ungersvend,
som ride vil i Skove:
han ride sig ikke til Elvehøj
og lægge sig dèr at sove!

23. Thi raader jeg nu hver Dannesvend,
som rider sig ud at gilje:
han dvæle sig ikke under Elvehøj!
dèr havde jeg saa nær faret ilde.
Siden jeg hende først saa'!

3. GERMAND GLADENSVEND.

Æmnet for denne Vise (DgF. 33) kjendes nu kun fra Visen, som den for 3—400 Aar siden lød i Danmark og paa Island. Visen selv tilhører kjendelig den kristne Middelalder, sagtens 12te Aarhundrede; men Æmnet er sikkert ældre og nedarvet fra den hedenske Oldtid. Trolden har oprindelig været tænkt som en Havjætte, og baade Germands Moder og hans Fæstemø som Valkyrjer.

Sin Skæbne kan ingen undfly; et givet Ord kan ikke rokkes; det er Oldtidens Tankegang. Men den glade Ungersvend har dog ikke levet forgjæves: »hans Vilje den var god«, siger Visen; det er: hans Kjærlighed var ægte, og han vandt i sit korte Liv en lige saa ægte Kjærlighed hos hende, der fulgte ham i Døden. Det er det samme Syn paa Livets Gang og Livets Værd, som møder os i Sagnet om Hagbard og Signe og saa mange andre heroiske Oldsagn. Den lede Gam kunde vel forkorte Heltens Liv, men ikke røve hans Sjæl.

Vor Konning og vor unge Dronning
de sejled over salten Sø;
deres Skib det blev paa Havet holdet,
de finge ikke bliden Bør.
Saa flyver han over den Rin.

2 Skibet blev paa Havet holdet,
de kunde ikke Børen faa;
alt var det saa ilde gjort,
de bleve ikke hjemme i Aar.

3. Dronningen ganger i Skibet frem,
hun vrider sin hvide Hand:
»Monne der ingen i Verden være,
os Børen sende kan?

4. Er her nogen under Vandet dulgt,
der Skibet holde maa:
jeg giver eder baade Sølv og Guld,
at I lader os Børen faa.«

5. Det svared en Røst fra Havsens Bund,
og svared den hende saa:
»Du ejer ikke Sølv eller Guld,
som dertil hjælpe maa.

6. Hav du selv baade Guld og Sølv!
jeg passer der intet paa;
det er alt under Linde din,
der jeg mon efter traa.«

7. »Jeg haver ikke under min Linde,
foruden mine Nøgler smaa:
kommer jeg levende til Land,
jeg lader mig andre slaa.«

8 Saa tog hun de Nøgler smaa,
hun kaste dem ud for Stavn;
de finge Bør hin blide,
de sejled saa glade til Havn.

9. Børen blæste, og Skibet skred,
de sejled saa glade til Land;
den Tid hun tren af Skibet ud,
da laa hendes Nøgler paa Sand.

10. Dronnningen ganger paa hviden Sand,
da fik hun fuld stor en Harm:
da fandt hun, at en liden Kind
vare kveg udi hendes Barm.

11. Det var ikke dereſter,
foruden Maaneder fem:
Dronningen ganger i Bure,
hun føder saa fager en Svend.

12. Fød blev han om en Aften,
de kristned hannem om Naat:
de kalded ham Germand Gladensvend,
de dulgte ham, meden de maatte.

13. Fostred de hannem i Vinter,
og vel i Vinter ni:
han blev en den gjæveste Svend,
der nogen med Øjen vilde se.

14. Saa vel han voxte, saa vel han trevst,
sin Hest kunde han vel ride;
hvert Sindė han til sin Moder saa',
saa saare da monne hun kvide.

15. Det var hans kjære Moder,
hun sørged alle Tid saa saare:
hvert Sinde hun ham med Øjen saa',
da fælded hun modige Taare.

16. »Hør I det, min kjære Moder!
I siger mig af eders Ve!
hvi græder I saa jammerlige,
hvert Sinde I mig monne se?«

17. »Fuld vel da maa jeg græde,
jeg maa vel for dig kvide:
du varst dig saa liden,
der du varst Trolden given.«

18. »Hør I det, min kjære Moder!
I lader bort fare eders Vaande!
hvad Lykke Gud mig give vil,
den ganger mig vel til Haande.

19. Hør I det, min kjære Moder!
I tør ikke for mig kvide:
giver mig heller Sadel og Hest!
jeg vil mig af Landet ride.«

20. Det var Germand Gladensvend,
han rider sig under Ø;
og det vil jeg for Sanden sige,
han fæste saa væn en Mø.

21. Der han var fulde femten Aar,
da lyste ham en Jomfru at love:
Kongens Datter af Engelland,
den allerskjønnest' Jomfrove.

22. Fæste han stolten Sølverlad,
hun var en Rosensblomme:
hver den Dag, der østen dages,
da venter hun hans Komme.
Saa flyver han over den Rin.

23. Der var Glæde i Kongens Gaard
og Glæde over alt det Land,
for han Germand Gladensvend
han var nu vorden til Mand.
Saa flyver han over den Rin.

24. Dronningen sidder i Bure,
hun sømmer det hvide Lin;
Germand sidder i Højeloft,
han drikker den klare Vin.

25. Det var om en Torsdags Morgen,
saa aarlig om den Høst:
aaben stod den Fruerstue-Dør,
der kom saa led en Røst.

26. Ind da kom den ledeste Gam,
han sættes den Frue næst:
»Mindes eder, Allerkjæreste min!
jeg tjente eder allerbedst?

27. Mindes eder, Allerkjæreste min!
I gave dertil eders Minde:
det jeg maatte eje den liden Ting,
I bare da under Linde?

28. Mindes eder, Allerkjæreste min!
jeg hjalp eder af eders Nød?
hvor er nu det fagre Barn,
I have til Verden fød?«

29. Hun svor om Gud, hun svor om Mænd
og alt det, hun sværge maatte:
hun vidste hverken Datter eller Søn,
der hun i Verden aatte.

30. Bort da fløj den lede Gam,
han gav fuldt ondt et Skrig:
»Hvor jeg finder Germand Gladensvend,
da er han given mig.«
Saa flyver han over den Rin.

---

31. Det stod saa i Vinter,
og vel i Vinter fem:
stolt Sølverlad sidder i Engelland,
hun venter sin Fæstemand hjem.
Saa flyver han over den Rin.

32. Saa saare da mon han længes
bort til sin Fæstemø;
men ikke da maatte han sejle og ro
alt over den salte Sø.

33. Ind kom Germand Gladensvend,
var klæd i Skarlagen rød:
»Kjær Moder, I laaner mig Fjederham!
jeg flyver til min Fæstemø.

34. Hør I det, min kjære Moder!
laaner mig eders Fjederham!
jeg vil flyve over salten Rin,
bort til min Liljevand.«

35. »Min Fjederham hænger i Højeloft,
alle Fjedre ere sledne ner:
flyver du over den salte Rin,
jeg ser dig ret aldrig mer.

36. De Vinger de ere saa brede,
de Fjedre fare vide om By:
lever jeg mig til Sommer,
jeg lader mig gjøre en ny.«

37. »Maa jeg nu ikke den Fjederham faa,
og maa jeg den ikke nyde:
da vinder jeg Sejl i højen Raa,
den stærke Bølge at bryde.«

38. »Tag du da min Fjederham,
og flyv du nu der hen!
men møder dig den lede Gam,
du kommer her aldrig igjen.«

39. »Møder mig end den lede Gam,
fuld vel kommer jeg igjen;
saa Mænd véd, min kjære Moder!
alt skal jeg flyve der hen.«

40. Saa satte han sig i Fjederham,
og slog han ud sine Vinge:
igjen sad hans kjære Moder,
og hende runde Taar paa Kinde.

41. Han satte sig i den Fjederham,
han fløj saa højt ved Sky:
saa saare græd hans kjære Moder,
der hun gode Nat ham bød.

42. Han fløj op, og han fløj ned,
og han fløj alt saa trøst;
men der han kom over vilden Hav,
da hørte han Gamme-Røst:

43. »Vær velkommen, Germand Gladensvend!
fuld vel da kjender jeg dig:
du varst dig saa liden,
der du varst given mig.

44. Vel mødt, Germand Gladensvend!
hvor haver du været saa længe?
førend du varst til Verden fød,
varst du mig given i Hænde.«

45. »Du lad mig flyve, du lad mig fare
bort til min Fæstemø!
første jeg kommer tilbage igjen,
vi findes op under Ø.«

46. »Da skal jeg dig mærke,
saa vel skal jeg dig kjende:
ihvor du kommer i fremmede Land,
du skalt mig ikke glemme.«

47. Saa hug han ud hans højre Øje,
drak halvt hans Hjærteblod;
end fløj han til Jomfruens Bur,
for Viljen den var god.

48 Han sættes paa Jomfruens Burebrand,
han var baade gusten og bleg:
alle de Møer, i Buret vare,
de lode baade Lyst og Leg.

49. Alle de Møer i Buret vare,
de glemte baade Glæde og Gammen;
op stod stolten Sølverlad,
hun slog sin Hænder sammen.

50. »Vær velkommen, Germand Gladensvend!
hvor haver du været i Leg?
hvi er dine Klæder saa blodige?
og hvi er din Kind saa bleg?«

51. »Far nu vel, stolten Sølverlad!
ret nu maa jeg bort flyve:
den skal have mit unge Liv,
der mig mit Øje mon ryve.

52. Far nu vel, stolten Sølverlad!
Gud gjøre eder Lykken god!
den skal nu have mit unge Liv,
der drak halvt mit Hjærteblod.«

53. Det gjorde stolten Sølverlad,
for hun havde hannem saa kjær:
hun lod Germand Badet rede,
hun tjente hannem alt saa nær.

54. Saa tog hun et Horn af Guld,
hun skjænked i klaren Vin:
»Nu tømmer jeg den sidste Skaal
med Allerkjæresten min.«

55. Saa tog hun ud en Sølverkam,
hun kæmmed hans fagre Haar:
for hver en Lok, hun redte,
hun fælded saa modige Taar.

56. Det var Germand Gladensvend,
klapped hende ved hviden Kind:
»I græder ikke, stolten Sølverlad!
hver bier saa Skæbne sin.«

57. For hver en Lok, hun redte,
hun fælded saa modige Taar:
alt banded han hans Moder,
hans Skæbne havde gjort saa haard.

58. Mælte det stolten Sølverlad,
hun tog hannem i sin Arm:
»Forbandet være den Moder,
der saa forraader sit Barn!«

59 »I stiller eder, stolten Sølverlad!
I bander ikke Moder min!
hun kunde der intet i volde,
min Lykke gjordes saa ublid.«

60 Han satte sig i sin Fjederham,
han fløj saa højt under Sky;
hun satte sig i en anden,
hun lod fast efter kny.

61. »Vender eder, stolten Sølverlad!
I vender eder snart igjen!
eders Loftsdør stander aaben,
eder Nøgler ligge paa Sten.«

62. »Enddog min Dør stander aaben,
mine Nøgler ligge paa Sten:
alt skal jeg eder følge did,
som I finge eders Men.«

63. Hun satte sig i sin Fjederham,
hun fløj med hannem til Sky:
alle de Fugle, der hun saa',
dem klipped hun sønder i syv.

64. Alle de Fugle, der hun mødte,
dem klipped hun alt saa smaa;
men der hun mødte den lede Gam,
hannem kunde hun ikke naa.

65. Saa tog han Germand Gladensvend,
kaste hannem i salten Vand:
ikke fik stolten Sølverlad
foruden hans højre Hand.

66. Det var stolten Sølverlad,
hun fløj ud med den Strand:
hun fandt ikke af Germand Gladensvend
foruden hans højre Hand.

67. Gjorde det stolten Sølverlad,
hun lagde den til sin Mund;
og det vil jeg for Sandingen sige:
hun svalt udi samme Stund.

Saa flyver han over den Rin.

4. HR. BØSMER I ELVEHJEM.

Foruden den gammeldanske Opskrift, i Haandskrift fra 16de Aarh., som her er lagt til Grund, have vi af denne Vise (DgF. 45) en Række nydanske, nylig optegnede efter den jyske Almues Sang. Visen er ogsaa i dette Aarh. funden i Folkemunde i Sverige og Norge. Forførersken, som i ny norsk ligesom i gammel dansk Traditjon kaldes Elvekvinde, nævnes overalt i ny dansk og svensk Overlevering som Havfrue.

Hr. Bonde han bor sig ude ved Åa,
saa væne da haver han Døtter to.
Men Linden hun løves.

2. Døtter to og Sønner fem,
Hr. Bøsmer var den vænest' af dem.

3. Den Elvekvinde bor sig ude i Aa,
vel femten Vinter lagde hun det i Traa.

4. I femten Vinter og end et Aar,
hvorlunde hun skulde Hr. Bøsmer faa.

5. Sildig om Aften, der Dug drev paa,
den Elvekvinde axlede Kaabe blaa.

6. Den Elvekvinde axlede Kaabe blaa,
til Hr. Bøsmers Loft saa monne hun gaa.

7. Hun klapped paa Loftsdør med sit Skind:
»Staar op, Hr. Bøsmer! og lader mig ind!«

8. »Ingen da haver jeg Stævne sat,
og ingen lader jeg i Loft om Nat.«

9. Lidel da havde hun Finger med Liste,
fuldvel hun de Nagler vidste.

10. Fagre da havde hun Finger og smaa,
og selv pilked hun de Laase fraa.

11. Hun satte sig paa hans Sengestok,
hun legte alt med hans gule Lok.

12. Hun satte sig paa hans Sengerjæl,
saa listelig hun til hannem tal:

13. »Du gjør det, Hr. Bøsmer! for din Tro:
du mød mig i Morgen paa Elvebro!«

14. Hr. Bøsmer han vaagner om Midjenat,
udaf sine Drømme siger han saa brat.

15. »Mig tykte, en Jomfru hos mig stod,
hun var saa væn, som Vox var snod.

16. Mig tykte, en Jomfru hos mig vaar,
i Silkesærk, med udslaget Haar.

17. Jeg haver hende lovet alt paa min Tro,
jeg skal hende møde paa Elvebro.«

18. »Du lig, Hr. Bøsmer! giv den Drøm ej i Gøm!
det er den Elvekvinde, vilder dig i din Søvn.«

19. »Som Herre Gud vil, min Drøm maa gaa;
men visselig skal jeg holde min Tro.«

20. Aarle om Morgen, Solen sken,
Hr. Bøsmes klædte sig for sin Seng.

21. Han drog i sin Skjorte smaa,
og over i Fløjels Trøje blaa.

22. Bukkeskinds Støvle drog han over Fod,
forgyldene Spore spændte han imod.

23. Hr. Bøsmer han taler til Svende to:
»I sadler mig min Gangere graa!

24. I sadler mig min Gangere hvid!
til Elvebro saa vil jeg ride.«

25. Hr. Bøsmer han binder sig Sværd ved Side,
hans Moder hun monne sine Hænder vride.

26. Hr. Bøsmer han ud af Gaarden red,
hans Moder hun græd, og Hænder hun vred.

27. Og der han kom paa Elvebro,
dèr snaved hans Ganger i røde Guldsko.

28. Og Gangeren snaved i røde Guldsøm,
Hr. Bøsmer faldt ud for striden Strøm.

29. Hesten den sank, og Sadlen den flød,
Hr. Bøsmer han faldt i Elvkvindens Skjød.

30. »Velkommen, Hr. Bøsmer, hjem til min!
jeg haver blandet baade Mjød og Vin.«

31. »Behold du selv baade Mjød og Vin!
saa usæl kom jeg hjem til din.«

32. »Siger mig, Hr. Bøsmer! paa eders Maal:
hvor er I fød? hvor er I baaren?

33. Hvor er I fød? hvor er I baaren?
og hvor have I eders Fæstemø udkaaren?«

34. »I Danemark er jeg fød og baaren,
og dèr er alle mine Hovklæder skaaren.

35. Dèr er ogsaa min Fæstemø,
med hende vil jeg baade leve og dø.«

36. Den Elvemø taler til Ternen sin:
»Du hente mig ind et Horn med Vin!

37. Du hente mig ind et Dyreshorn!
og kast du der i to Elvekorn!«

38. Den Terne hun ind ad Døren tren,
Hornet i hendes Hænder sken.

39. »I drikker! Hr. Bøsmer! jeg drikker eder til;
og saa maa I fare, alt hvort I vil.«

40. Han lagde til Munden, saa liden en Drik:
al Verden hannem af Huen gik.

41. Han glemte sin Fader og Moder,
hans Søster og hans Brøder.

42. Han glemte og sin Fæstemø,
som han skulde med baade leve og dø.

43. »Siger mig, Hr. Bøsmer! paa eders Maal:
hvor er I fød? hvor er I baaren?

44. Hvor er I fød? hvor er I baaren?
og hvor have I eders Fæstemø udkaaren?«

45. »I Elvehjem er jeg fød og baaren,
og dèr er alle mine Hovklæder skaaren.

46. Og her staar I, min Fæstemø!
med eder vil jeg baade leve og dø.«

47. Den Elvemø haver nu forvunden sin Kvide,
hun lægger Hr. Bøsmer ved sin Side.

48. Hannem græde for Fader og Moder,
hans Søster og hans Brøder.

49. Halve mere da sørged hans Fæstemø,
hun gav sig i Kloster op under Ø.
Men Linden hun løves.

5. ELVEKONGENS BRUD.

Denne Vise (DgF. 37) har fra gammel Tid hørt til de mest udbredte og yndede nordiske Folkeviser. Tre danske Opskrifter haves fra 16de, mange flere fra 19de Aarh. Fra Norge og Sverige kjendes talrige nye Optegnelser, ligesom Visen ogsaa har været sungen paa Island og Færøerne. Den her givne Form slutter sig nærmest til den gamle danske Overlevering.

Malfred og hendes Moder
— *Men Gjøgen han gal* —
de sidde i deres Bure.
— *under Højelofts Svale.*
Men Malfred hun græder udi Lunden;
udi Loftet dèr hun sørged.

2. »Hør du, Malfred, Datter min!
hvi falme Rosenskinder din'?«

3. »Fordi da falme min' Kinder saa,
alt for jeg gjør mit Guld saa smaa.«

4. »Andre Jomfruer gjøre og Guldet smaa,
men ikke da falme deres Kinder saa.«

5. »Min kjære Moder! I vredes ikke veder!
al min Sorrig klager jeg nu for eder.

6. Det burde ikke være for eder dulgt:
den Elvekonge hannem haver jeg fulgt.

7. Han mig lokked, og han mig loved,
saa ofte da have vi sammen sovet.

8. Født haver jeg den Elvekonge
otte Sønner baade yske og unge.

9 Den niende var en Pige,
thi gjøres mine Kinder saa hvide.«

10. »Hør du, Malfred, Datter min!
hvor fødte du Smaabørnen din?«

11. »Somme fødte jeg i Højeloft,
og somme fødte jeg paa grønne Toft.

12. Aldrig saa snart var de født til Jord,
før den Elvekonge dem i Bjærg indtog.«

13. »Er det nu Sandingen, du siger for mig,
bort af Bure da skynd du dig!

14. Og haver den Elvekonge lokket dig,
da haver du ikke mere Moder i mig.«

15. De tænkte, de vare ene to,
den Elvekonge stod og lydde paa Ord.

16 Og han slog hende med Elverod:
»Du skynd dig ad Bjærget, til din Bo!«

17. Og han slog hende med Elvekvast:
»Du skynd dig ad Bjærget nu med Hast!

18 Men hør du, Malfred, Allerkjæreste min!
hvi røbte du mig for Moder din!

19. Havde du vor Elskov længer kunnet dulgt,
da maatte du længer din Moder have fulgt.«

20. Stolt Malfred tog over sig Kaabe blaa,
til sin Faders Loft saa monne hun gaa.

21. »Gode Nat, Fader og Moder!
min Søster og min Broder!

22. Gode Nat, Venner flere!
I se mig nu aldrig mere.

23. Signe eder Krist hin rige,
baade Venner og Frænder tillige!

24. Far nu vel, alt det, Gud haver skabt!
en bedre Lykke saa var mig agt.«

25. Saa saare da rand hende Taar paa Kind,
der hun skulde skilles fra Moder sin.

26. Saa slog hun over sig Skarlagenskind,
saa sorrigfuld gik hun ad Bjærget ind.

27. Stolt Malfred ind ad Bjærget tren,
hendes otte Sønner ginge hende igjen.

28. De to de toge hendes Skarlagenskind,
de to fulgte hende i Bjærget ind.

29. De to de toge hende Hynde og Stol,
de to de bredte hende Tjæld for Fod.

30. Op stod hendes Datter, saa smal som Vaand,
hun havde to Sølvkar i hviden Haand.

31. Det ene med Mjød, det andet med Vin:
»Og vær nu velkommen, Moder min!«

32. »Usinde jeg din Moder var:
jeg dig aldrig Klæder skar.

33. Det er meget bedre at være død,
end her at leve med Sorrig og Nød.«

34. Stolt Ludselil taler til Terne sin:
»Du hente mig ind et Horn med Vin!

35. Du hente mig ind et Dyreshorn!
du kaste deri to Elvekorn!«

36. »Min kjære Moder; drikker Vin med mig!«
— »Var det end Vand, jeg drak det med dig.«

37 Saa tog hun Hornet, hun drak en Drik:
al Verden hende af Huen gik.

38. Den Elvekonge ind ad Døren tren,
stolt Malfred stander hannem op igjen.

39. Han klapper hende ved hviden Kind:
»Velkommen, Malfred, i Bjærget ind!«

40. Den Konge tog Malfred i sin Favn,
gav hende Guldkrone og Dronningenavn.

41. Hendes Seng var bredt med Skarlagen rød;
— *Men Gjøgen han gal* —
men end før Midnat var hun død.
— *under Højelofts Svale.*

Men Malfred hun græder udi Lunden; udi Loftet dèr hun sørged.

6. AGNETE OG HAVMANDEN.

Af denne Vise (DgF. 38) haves ingen gamle Optegnelser; men den er nu almindelig i Folkemunde i alle Egne af Danmark, i Norge og Sverige, ogsaa i Nordtyskland og tilgrænsende slaviske Lande. Visen sluttes nu ofte med Agnetes Vægring ved at følge ned i Havet til sine smaa Børn. Mange Former af den, baade danske, norske, tyske og slaviske, tilføje dog forskjellige Slutninger, der alle gaa ud paa, at Agnete straffes for sin Utroskab. — Den Slutning, som Visen her har faaet (V. 41—50), er en saadan, som vel kunde være den oprindelige, skjønt den nu i Folkemunde dels er helt tabt, dels forvansket eller forbyttet.

gnete hun stander paa Højelands Bro,
— *Fuglene synge.* —
og op kom den Havmand fra Bølgen den blaa.
— *Skjønne Agnete!* —

2. Hans Haar det var som det pureste Guld,
hans Øjne de vare saa frydefuld'.

3. »Og hør du, Agnete saa favr og saa fin!
og vil du nu være Allerkjæreste min?«

4. »O, ja saamænd, det vil jeg saa,
naar du tager mig med under Bølgen den blaa.«

5. Han stopped hendes Øren, han lukte hendes Mund,
saa førte han hende ned paa Havsens Bund.

6. Paa Havsens Bund der stander hans Bo,
dèr ganger Agnete i røde Guldsko.

7. Dèr var de tilsammen i otte Aar,
syv Sønner og en Datter med den Havmand hun faar.

8. Agnete hun sad ved Vuggen og sang:
da hørte hun Engellands Klokker de klang.

9. Agnere hun ganger for den Havmand at staa:
»Og maa jeg mig én Gang til Kirke gaa?«

10. »O, ja saamænd, det maa du saa,
naar du kommer igjen til Børnene smaa.«

11. »Ja, visselig og sandelig jeg det vil:
der er mig intet kjærere i Verden til.«

12. »Men naar du nu skal til Kirke gaa,
saa maa du ikke tage dit røde Guld paa.

13. Og naar du kommer paa Kirkegaard,
saa maa du ej slaa ud dit fagre gule Haar.

14. Og naar du triner i Vaabenhuset ind,
saa maa du ikke smile under Skarlagenskind.

15 Og naar du kommer paa Kirkegulv,
saa maa du ikke gaa til din Moder i Stol.

16. Og naar Præsten han nævner den høje,
saa maa du dig ikke nedbøje.«

17. Men der hun nu skulde til Kirke gaa,
saa tog hun alt sit røde Guld paa.

18. Og der hun nu kom paa Kirkegaard,
Agnete slog ud sit fagre gule Haar.

19. Og der hun tren i Vaabenhuset ind,
Agnete hun smiled under Skarlagenskind.

20. Og der hun nu kom paa Kirkegulv,
Agnete gik ind til sin Moder i Stol.

21. Og da Præsten han nævned den høje,
hun monne sig dybt nedbøje.

22. Da mælte hendes Moder, hun stod hende nær:
»Agnete! Agnete! hvor kommer du her?

23. Agnete! Agnete! kjær Datter saa blid!
hvor har du været saa lang en Tid?

24 Hvor har du været saa lang en Tid?
og hvor er du bleven om Kind saa hvid?«

25. »Paa Havsens Bund der stander min Bo,
dèr haver jeg givet den Havmand min Tro.

26. Dèr skinner ikke Sol hin blide,
derfor er mine Kinder saa hvide.

27. Sønnerne syv jeg haver ham født,
den ottende er saa liden en Mø.«

28. »Hvad gav dig den Havmand for Æren din,
der han dig fæsted til Bruden sin?«

29. »Han gav mig Guldringene fem,
baade Roser og Liljer var lagt udi dem.

30. Og han gav mig det røde Guldbaand,
der bindes ikke bedre om Dronningens Haand.

31. Og han gav mig de guldspændte Sko,
der findes ikke bedre paa Dronningens Fod.

32. Og han gav mig en Harpe af Guld,
at lege paa, naar jeg var sorrigfuld.

33. Men nu vil jeg blive paa grønneste Grund,
og aldrig vil jeg mere til Havsens Bund.«

34. De tænkte, de vare dèr ene to,
men alt stod den Havmand og lydde derpaa.

35. Den Havmand han tren ad Kirkedøren ind,
alle de smaa Billeder de vendte sig omkring.

36. Hans Haar det var som det pureste Guld,
hans Øjne de vare saa taarefuld'.

37. »Agnete! Agnete! kom til Havet med mig!
dine smaa Børn de længes efter dig.«

38. »Ja, lad dem længes, mens de længes vil!
dem kommer jeg aldrig mere til.«

39. »O, tænk paa de store! og tænk paa de smaa!
og mest paa den lille, som i Vuggen laa!«

40. »Nej, aldrig vil jeg tænke paa store eller smaa,
og mindst paa den lille, som i Vuggen laa.«

41. Den Havmand bar op sin højre Hand:
»Mulm og Mørke over alle Land!«

42. Der kom Mulm og mørken Sky,
den skjulte saa vidt over Land og By.

43. Agnete hun ganger i Blinde,
hun kan ingen Veje finde.

44. Hun agted sig at gange over grønneste Grund,
da tog hun den Sti til Havsens Bund.

45. Hun agted sig at gange til sin Moders Gaard,
da tog hun den Sti, til Bunden laa.

46. »Velkommen, Agnete, under Bølgen den blaa!
ret aldrig skal du mere paa grønne Jord gaa.

47. Ret aldrig skal du mere paa grønne Jord gaa,
og aldrig ser du mere dine Børn saa smaa.

48. Men her skal du sidde paa haarde Graasten,
og her kan du lege med døde Mænds Ben.

49. End lader jeg dig dog den Harpe af Guld,
den maa du end slaa saa sorrigfuld.«

50. Det maatte man høre i grønneste Lund:
— Fuglene synge. —
Agnete slog Harpen paa Havsens Bund.
— Skjønne Agnete! —

7. ROSMER HAVMAND.

Tre danske Opskrifter af denne Vise (DgF. 41), alle fra 16de Aarh. og indbyrdes meget afvigende i Sagnform, ligge til Grund for denne Text. Ogsaa i Norge, paa Færøerne og i Skotland er Visen funden, de to sidste Steder i rig og ejendommelig Udvikling. Shakspeare har kjendt en engelsk Form af den. Til Danmark synes Visen at være kommen fra Norge.

Der bor en Frue i Danemark,
Fru Hillelille lader hun sig kalde;
hun lader bygge en Borg af ny,
den skinner over Danemark alle.
De maa saa vel i Danmark.

2. Hun lod bygge en Borg af ny,
den skinned over Lande saa vide;
hendes Datter blev hende stjaalen fra,
det var hendes største Kvide.

3 Bukkebjørn og Elversten,
og flere kan jeg ikke nævne,
de lode sig bygge saa haard en Knar,
til Grønland monne de stævne.

4. Det var Fru Hillelilles yngste Søn,
ung Roland monne han hede:
han vilde med paa Knarren gange,
sin Søster vilde han oplede.

5. Skibet skrider i Havet ud,
det brummer som Bjørn sin vrede;
hvide Gæs over Grunden vade,
det voldte Trolden hin lede.

6. Hvide Gæs over Grunden vade,
alt ude i Grønlands Hav;
og det da var den gode Knar,
blev slagen sønder i Kvag.

7. Alle de Danerkongens Mænd
de sunke neder i Sand;
foruden han ungen Roland,
en liden grøn Sti han fand.

8. Ung Roland gik ad Bjærget frem,
han saa' de Gnister drive:
»Vorde nu af, hvad Herre Gud vil!
her maa jeg bjærge mine Live.«

9. Ung Roland ind ad Bjærget tren,
sine Hænder kunde han ikke røre:
»Herre Gud naade dig søllige Svend!
hvad haver du her at gjøre?«

10. Mælte det Jomfru Svanelille,
hun slog sine Hænder sammen:
»Hveden da est du søllige Svend?
du finder her liden Gammen.«

11. Svared det ungen Roland,
han svared det alt for Sand:
»Jeg er mig en Enkesøn,
en fattig skibbrøden Mand.

12. Min Moder hun bor i Danemark,
Fru Hillelille monne hun hede;
min Søster hun blev os stjaalen fra,
saa længe efter hende jeg ledte.«

13 »Og est du født i Danemark,
er Fru Hillelille din Moder:
det vil jeg for Sandingen sige,
og da est du min Broder.

14. Og hør du det, min kjære Broder!
bedre maatte du hjemme være:
havde du hundred Liv og ét
du miste dem alle here.

15 Gak dig nu i Stuen ind,
saa frossen og saa vaad!
men kommer han Rosmer rækkendes hjem,
han æder dig op i ét Maal.

16 Sid du neder, du usselig Væt!
og varm du dine Bene!
men kommer han Rosmer rækkendes hjem,
han steger dig alt paa Tene.«

17. Saa satte hun ham i saa liden en Vraa,
som hun i Bjærget kunde se:
hun bad ham for den øverste Gud,
han vilde hverken lege eller le.

18. Rosmer han kom af Havet hjem,
han rører op i de Brande:
»Her haver været en kristen Mand,
jeg lugter endnu hans Ande.«

19. Rosmer han kom rækkendes hjem
silde om Aftens Tide:
»Hvor haver du gjort af Kraaser mine,
som du haver haft at vide?«

20. »Her fløj en Fugl hen over vort Hus
med Mandeben i Munde:
han kaste ind, jeg kaste ud,
det snareste der jeg kunde.«

21. Hun redte Rosmer saa herligt Bad,
hun taled til hannem med Liste:
»Her er kommen min Søstersøn,
og hannem vil jeg ikke miste.«

22. Hun redte Rosmer saa god en Seng,
hun kaldte hannem være sin kjære:
»Her er kommen min Søstersøn,
og maa han hos os være?«

23. »Og er her kommen en liden Smaadreng,
er født udaf dine Lige:
da skal jeg love hannem tryggelig Tro,
jeg vil hannem aldrig svige.«

24. »Ind da kom hendes yngste Broder,
han skulde for Rosmer gange:
hans Hjærte bæved, hans Krop den skjalv,
han kunde fuld ilde stande.

25. Saa tog han ungen Roland,
han satte hannem paa sit Knæ:
klapped han hannem saa listelig,
han blev baade gul og blaa.

26. Ind kom Jomfru Svanelille,
hende randt saa meget i Sind:
»Ikke da haver I Finger dertil
at klappe saa liden en Kind.«

27. Roland ganger i Rosmers Gaard,
og vel i Aarene tre;
Fru Hillelille sidder i Danemark,
bær for hannem daglig Ve.

28. Det var Jomfru Svanelille,
hun ganger for Rosmer at stande:
»Svenden haver saa længe ude været,
han stunder nu hjem til Lande.«

29. »Haver han saa længe ude været,
og længes han hjem til Land,
da skal jeg give hannem en Kiste med Guld
og bære hende selv til Strand.«

30. Det gjorde hun Jomfru Svanelille
alt med saa megen Liste:
hun tog af det Guld saa rød
og lagde sig selv i Kiste.

31. Han tog Kisten i sin Mund
og Manden opaa sin Bag;
saa fór han gjennem det salte Vand
saa listelig i sin Mag.

32. »Nu haver jeg dig til Lande ført,
som du ser Sol og Maane;
end giver jeg dig den Kiste med Guld,
hun ganger dig vel til Haande.«

33. »Du hav Tak, Rosmer Rækkeben!
du hav Tak for din Møde!
mangen Fugl flyver vidt over Hav,
finder hjemme sine Unger døde.«

34 Rosmer han fór i Havet ud,
saa Bølgen brødes ved Sky;
men der han kom sig ad Bjærget hjem,
Jomfru Svane var rømt af By.

35. Saa runde Taare paa Rosmers Kind
som Hagl i haardeste Byge:
»Den, jeg havde svoret tryggelig Tro,
vilde mig saa skammelig svige!«

36. Fór han atter ad Havet ud,
sin Harm kunde han ikke rumme:
han blev til en Kampesten graa,
dèr stander han end en Dumme.

37. Men der var Glæde i Fru Hillelils Gaard
og over al Danemarks Rige:
begge hendes Børn var kommen hjem,
som hun monne saare for kvide.
De maa saa vel i Danmark.

8. KJELD RUNE OG HAVFRUEN.

Kun i én dansk Opskrift fra 16de Aarh. er denne Vise (DgF. 43) kommen til os. Men baade i Skaane og oppe i Sverige har der fra gammel Tid været mange lignende Sagn om Kjeld Rune, Kettil Runske, der er den samme som de islandske Sagaers Ketill Hængr, der skal have levet i det norske Nordland i 9de Aarhundrede.

Kjeld Rune han lader bygge et Skib,
der kom ret aldrig paa Vandet slig.
De hente deres Guld til Grønland.

2. Det var forgyldt mellem begge Stavn,
dèr staar skrevet Jomfru Mari hendes Navn.

3. Det var forgyldt mellem begge Bord,
Jesu Navn stod skrevet der over.

4. Sejlet var af Silke smaa,
hver anden Dug gul, hver anden blaa.

5. Raaen var af det hvide Sølv,
og Mærset af det røde Guld.

6. De til Stranden udbaare
Kjeld Rune hans Akker og Aare.

7. Kjeld Rune han sejler i Havet fram,
dèr møder hannem en Havfru gram.

8. »Hør du, Kjeld Rune! du vend dig hjem!
eller jeg skal skjænde dit Skib i Sten.«

9. »Ret aldrig skalt du den Dag leve,
jeg skal mig for en Havfru give.«

10. Den første Bølge, den Havfru kaste paa,
sønder da ginge baade Sejl og Raa.

11. Den anden Bølge, den Havfru skød,
Silkesejl i Havet flød.

12. Det da mælte den Styresmand:
»Er her nu ingen, der Runer kan?«

13. Det svared Kjeld Rune, den velbyrdig Mand
»De Runer jeg selv vel skrive kan.«

14. Han skrev de Runer paa Lindekvist,
han bandt den Havfru med stor List.

15. Han skrev de Runer paa Lindegren,
han bandt den Havfru til en Sten

16. »Kjeld Rune! Kjeld Rune! løs du nu mig!
syv Tønder Sølv saa giver jeg dig.

17. Syv Tønder Sølv, den ottend' af Guld;
min ædelig Herre! vær naadefuld!«

18. »Sid du her! du kvæles paa kveg!
ret aldrig løser jeg det Baand af dig.

19. Du sig for alle, hvem her komme fram:
dig bandt Kjeld Rune med hviden Hand.«

20. Kjeld Rune han sejler til Grønland hjem,
den Havfru sidder bunden ved den Sten.
De hente deres Guld til Grønland.

9. ØRNEN I BEDELUND.

To danske Opskrifter i Haandskrifter fra 16de Aarh., en dansk Opskrift efter Nutids Traditjon paa Færøerne og en norsk ligeledes fra Nutiden give os denne Vise (DgF. 12) i meget nær overensstemmende Former. Den har i 17de Aarh. været stedfæstet i Vendsyssel.

Det var rigen Raadengaard,
han rider i Rosenslund,
dèr møder hannem Ørnen af Bedelund
saa aarlig en Morgenstund.
Men nu gjælder Ørnen i Bedelund isaa aarlig.

2. »Hil mødt, rigen Raadengaard!
og hvi rider du saa ene?
hvor er din Høg? hvor er din Hund?
hvor er dine mange Svene?«

3. »Somme ere paa den salte Sø,
den bratte Bølge at bryde;
og somme de ere i Bedelund,
de vilde Dyr at skyde.«

4. »Skyder du nu de vilde Dyr,
som mig ere lagt til Føde:
saa Mænd véd, rigen Raadengaard!
dine Lande skal jeg lægge øde.«

5. »Nok saa haver jeg Øxen og Kør,
baade Foler og fede Heste;
saa Mænd véd, Ørnen af Bedelund!
jeg agter saa lidet dit Gjæste.«

6. »Jeg skjøtter ikke om dine Øxen eller Kør,
dine Foler eller fede Heste;
saa Mænd véd, rigen Raadengaard!
jeg agter dig hjemme at gjæste.

7. Jeg skal komme udi din Gaard,
og tage dèr af det bedste:
saa væne da haver du Søster to,
dem agter jeg mig at fæste.«

8. »Da haver jeg dem saa hæderlig holdet,
siden deres Fader bortdøde;
det forbyde den øverste Gud,
du skulde de Blomster lægge øde!«

9. »Kan jeg ikke af dine Søster faa
alt med din fuldgode Minde:
da skal jeg have Allerkjæreste din,
et Spejl over alle Kvinde.«

10. Det var rigen Raadengaard,
han bukker under Lindekviste:
dèr skrev han de ramme Runer,
som han for langen vidste.

11. Saa bandt han Ørnen af Bedelund,
saa højt over alle Kviste:
»Og hør du det, du grumme Ørn!
min Kjæreste skalt du nu miste.«

12. Nu sidder Ørnen i Bedelund,
han svælter over sin Vinge;
bort rider rigen Raadengaard,
han lader sin Gangere springe.

13. Og nu sidder Ørnen i Bedelund,
han svælter over sin Klo;
saa glad rider rigen Raadengaard,
han lader sit Bryllup bo.

Men nu gjælder Ørnen i Bedelund isaa aarlig.

10. HARPENS KRAFT.

Talrige Opskrifter af denne Vise (DgF. 40) kjendes fra Danmark, Norge, Sverige og Island. Den her givne Text grunder sig fornemmelig paa de gamle danske fra 16de og 17de Aarh. Visen er kun delvis gjenfunden i tysk og slavisk Traditjon, hvor netop Redningen ved Harpeslætten fattes.

Vilmund og hans væne Brud
— *Strængen er af Guld.* —
de legte Tavel i hendes Bur.
Saa liflig legte han for sin Jomfru.

2. De legte Tavel med Guld saa rød,
og e da græd den væne Mø.

3. Hver Gang Guldtærning rand paa Bord,
den Jomfru fælded saa modig Taar.

4 »Hvad heller for Guld I græde?
eller for gode Klæde?

5 Græde I Guld, eller græde I Jord?
hvad heller den Svend, I har givet Tro?

6. Græde I Sadel, eller græde I Hest?
eller den Svend, der eder haver fæst?«

7. »Ikke for Guld jeg græder,
og ej for gode Klæder.

8. Jeg græder ikke Guld, jeg græder ikke Jord,
saa gjærne da gav jeg eder min Tro.

9. Jeg græder ikke Sadel, jeg græder ikke Hest,
alt med min Vilje have I mig fæst.

10. Mere græder jeg for mit gule Haar,
at det skal raadne i Vendelsaa.

11. Mere græder jeg for Blide,
som jeg skal over ride.

12. Jeg maa vel græde for Blide-Bro:
dèr sunke ned mine Søster to.

13. Dèr sunke ned mine Søster to,
den Tid de lode deres Bryllup bo.

14. Og det var mig spaat, meden jeg var Barn:
at jeg skulde drukne min Bry'lupsdag.«

15. »I skulle ikke græde for Blide-Bro:
den lader jeg al med Jærne slaa.

16. Jeg lader bygge den Bro saa bred,
hun koster mig tusend Gylden i Fæ.

17. I skulle ikke græde for Blide:
mine Svende skulle med eder ride.

18. Tolv ved hver eders Side,
selv holder jeg Bidsel og Mile.«

19. Hun lod lægge under Gangeren røde Guldsko,
og saa rider hun til Blide-Bro,

20. Men der hun kom dèr midt paa Bro,
da snaved hendes Ganger i fire Guldsko.

21. Hendes Ganger skrænted paa femten Guldsøm,
neder sank den Jomfru for striden Strøm.

22. Jomfruen rakte op sin hvide Hand:
»Vilmund! Vilmund! hjælp mig til Land!«

23. »Hjælp' dig saa sandt nu den Hellig-Aand,
som jeg dig ikke nu hjælpe kan!«

24. Hr. Vilmund taler til Smaadreng sin:
»Du hent mig flux Guldharpe min!«

25. Vilmund tager Harpe i Hande,
han ganger for Strømmen at stande.

26. Han slog Harpen saa saare,
det hørtes over alle de Gaarde.

27. Han slog Harpen over den By,
og Fuglen af den høje Sky.

28. Han slog Løv af Lindetræ
og Hornen af det levende Fæ.

29. Han slog Bark af Birke
og Knappen af Mari-Kirke.

30. Han slog mer end han skulde:
han slog de Lig af Mulde.

31. Han slog Harpen af ret Harm:
han slog sin Brud af Troldens Arm.

32. Op kom den Trold fra Bunde
med Hr. Vilmunds Mø ved Haande.

33. Og ikke hans Brud alene,
men baade hendes Søster væne.

34. »Vilmund! Vilmund! stil din Ljud!
her haver du igjen din unge Brud!

35. Vilmund! du stil din Runeslæt!
raade nu hver, som han haver Ret!

36. Vilmund! Vilmund! tag din Mø!
du lad mig volde mit Vand under Ø!«

37. »For vist skal jeg vinde min væne Mø,
men aldrig skalt du volde Vand under Ø.«

38. Vilmund han legte, den Trold til Men:
han sprak i de haarde Flintesten.

39. Hr. Vilmund han red sig op under Ø,
— *Strængen er af Guld.* —
saa drak han Bryllup med sin Mø.
Saa liflig legte han for sin Jomfru

11. NØKKENS SVIG.

Denne Nøkkevise (DgF. 39) foreligger i mange og meget afvigende Former. Tre danske Opskrifter haves fra 16de og 17de Aarh., og der er ogsaa fundet Spor til den i ny dansk Traditjon; islandsk haves den fra 17de, svensk fra 18de Aarh., og den synges endnu baade i Sverige og Finland, saa vel som i Norge, paa Færøerne og i Skotland, samt i flere Egne af Tyskland og hos nogle slaviske Folkeslag, ligesom en grundbeslægtet Vise synges af Bretagnes keltiske Indbyggere. Den her givne Text holder sig til de to ældste danske Opskrifter.

Der ganger Dans paa Kirkegaard,
— Under Lide. —
dèr danse Møer med udslagen Haar.
Mig tykkes, det er tungt at ride.

2. Der danse Møer med udslagen Haar,
Kongens Datter hun danser for.

3. Der danse Ridder' med dragen Sværd,
Kongens Datter hun for dem kvæ'r.

4. Stolt var den Jomfru, i Dansen traad,
det hørte han Nøkken, under Isen laa.

5. Op stod Nøkken, og klædte han sig:
»Mon ikke den stolt Jomfru vil have mig?«

6 Han skaber sig til en Ridder skjøn,
han kalder sig Alfast Kongens Søn.

7. Saa skaber han Hest af klareste Vand,
og Sadel og Bidsel af hvideste Sand.

8. Han skaber sin Hest baade sort og hvid,
i forgyldene Sadel saa rider han did.

9 Han bandt sin Hest ved Kirkekam,
og tøsser gik han Kirken avet om.

10. Nøkken han tren ad Kirkedøren ind,
og alle de Billeder vendtes omkring.

11. Det mælte den Præst, for Alteret stod:
»Og hvem er os denne Ridder god?«

12. Mælte det Præsten, for Alteret sang:
»Gud fri os fra denne fremmede Mand!«

13. »Jeg er ingen fremmede Mand,
jeg er Kongens Søn af Engelland.«

14. Kongens Datter hun smiler under Skind:
»Gud give den Ridder vare min!«

15. Han traad over Stole én og to:
»Hør I, stolt Jomfru! giver mig eders Tro!

16 Hør, du stolt Jomfru! lov du mig!
en Krone af Guld saa giver jeg dig.

17. Jeg giver eder de røde Guldbaand,
der kom aldrig slig paa eders Haand.«

18. »Min Fader er Konge over alt dette Land:
han gav mig aldrig slige Guldbaand.

19. Min Fader er Konge over alt dette Rige:
han gav mig aldrig Guldkrone slige.

20. Men hvor kommer jeg af Kirken med dig
der ere saa mange, der vogte paa mig.

21. Mig vogte Fader og Moder,
dertil otte Ridder' gode.

22. Mig vogter og min Fæstemand:
min største Sorrig er for ham.«

23. »Alt om dig vogte nu al din Æt,
alt skalt du mig følge, som du haver jæt.«

24. Nøkken lod det saa i Kirken ske,
at ingen kunde dennem se.

25. Og han slog over hende Skarlagen blaa,
saa monne de ud af Kirken gaa.

26. Og der de komme til Stætte,
Ganger og gylt Sadel dem mødte.

27. Saa væn da havde han Fole og spag,
han satte den Jomfru ved sin Bag.

28. Han red saa vidt over Hede,
som Vejret farer, hint vrede.

29. Han red lukt over Land og Strand
og midt ud paa det vilde Vand.

30. »Hør I, Hr. Alfast, min Fæstemand!
hvad vil I hos dette vilde Vand?«

31. »Jeg er ikke Alfast, din Fæstemand,
mit Hjem det er i dette Vand.«

32. »Herre Gud være med min Fader!
han agte mig aldrig slig Fare.

33. Herre Gud være med min Moder!
hun agte mig aldrig slig Vaade.

34. Herre Gud naade min Fæstemand!
saa mangen vild Sti nu rider han.«

35. »Det skulde du have tænkt førre,
da vare du ej kommen i min Vær'e.«

36. Og der de komme midt ud paa Sund,
dèr sunke de baade til Havsens Bund.

37. Det maatte man høre saa langt af Led,
— *Under Lide.* —
hvor Kongens Datter under Vandet skreg.
Mig tykkes, det er tungt at ride.

12. HAVFRUENS SPAADOM.

Kun i én ægte gammeldansk Opskrift fra 16de Aarh. er denne Vise (DgF. 42) kommen til os. Vedel udvidede den og henførte den til Dronning Dagmar. Dansk Nutids Traditjon grunder sig paa Vedels Tryk, om end med vakre Nydannelser. I Norge og Sverige synges samme Vise om en Spaakvinde, der forudsiger en Kong Erik hans Død.

1. Dankonning han lader en Havfru gribe,
— Den Havfru danser paa Tilje. —
og den lader han i Taarnet knibe.
For hun fremmed ikke hans Vilje.

2. Kongen vilde have den Havfrus Liv,
— Den Havfru danser paa Tilje. —
for hun havde sænket hans Snækker syv.
Da fremmed hun ikke hans Vilje.

3. Dronningen heder paa Svende to:
— Den Havfru danser paa Tilje. —
»I beder den Havfru ind for mig gaa!
For hun skal fremme min Vilje.«

4. Ind kom den Havfru, stedtes for Bord:
— Den Havfru danser paa Tilje. —
»Hvad vil I mig? Dronning! hvi send' I mig Ord?
Jeg kan ikke fremme eders Vilje.«

5. Dronning klapper paa Hynde blaa:
— Den Havfru danser paa Tilje. —
»Vilt du, Havfru! her hvile paa?
Alt skalt du fremme min Vilje.«

6. »Hvi ville I saa forraade mit Liv?
— Den Havfru danser paa Tilje. —
dèr ligger under den hvasse Kniv.
Hvor kunde jeg fremme eders Vilje!«

7. »Vidste du dette, saa vedst du mer,
— Den Havfru danser paa Tilje. —
du sig mig af min Skæbne fler!
Saa kanst du fremme min Vilje.«

8. »I er eder med de Sønner tre,
— Den Havfru danser paa Tilje. —
eders unge Liv lader I for de.
Nu haver jeg fremmet eders Vilje.

9. Den ene skal Konning i Danmark være,
— Den Havfru danser paa Tilje. —
den anden skal Kronen af røde Guld bære.
Nu haver jeg fremmet eders Vilje.

10. Den tredje skal vorde saa vís en Mand,
— Den Havfru danser paa Tilje. —
eders unge Liv lader I for ham.
Nu haver jeg fremmet eders Vilje.«

11. Hun klædte den Havfru i Skarlagen rød,
— *Den Havfru danser paa Tilje.* —
fulgte hende til Strande med alle sine Mø'r.
For hun havde fremmet hendes Vilje.

12. Den Havfru satte sig paa Bølgen blaa,
— *Den Havfru danser paa Tilje.* —
Dronningen fælded saa modige Taar.
For hun havde fremmet hendes Vilje.

13. »Du tørst ikke græde for mig:
— *Den Havfru danser paa Tilje.* —
Himmerigs Dør stander aaben for dig.
Nu haver jeg fremmet din Vilje.«

13. VARULVEN.

Af denne mærkelige Vise (DgF. 54) kjendes hidtil elleve Opskrifter: én dansk fra 16de, to fra 17de, to danske, fem svenske og én norsk fra 19de Aarhundrede. Det er en almindelig Folketro om Varulven, at den søger Fosteret i Moders Liv.

Ridderen og den stolte Jomfru
— *Der driver Dug, falder Rim.* —
de legte Guldtavel i deres Bur.
Saa raade Gud, naar vi findes!

2. Den første Tærning, paa Tavelbord rand,
Hr. Peder tabte, liden Kirstin vand.

3. Den anden Tærning, paa Tavelbord rand,
den Jomfru tabte, og Ridderen vand.

4. Han klapped hende ved hviden Kind:
»I mindes, liden Kirstin! nu ere I min!«

5. Han satte liden Kirstin paa sit Skjød,
saa gav han hende det Guld saa rød.

6 Liden Kirstin hun drager de røde Guldbaand,
end vrider den Jomfru sin hvide Haand.

7. »Hvad heller sørger I for Sadel eller Hest?
eller sørger I, for jeg haver eder fæst?«

8. »Selv haver jeg baade Sadel og Hest,
jeg sørger ikke for, I have mig fæst?«

9. Men det var mig spaat saa liden en Mø:
den vilde Varulv skulde blive min Død.«

10. »For den Varulv du bær ingen Fare!
selv skal jeg dig vogte og vare.«

11. Men det stod saa et Aar omkring:
liden Kirstin blev med saa liden en Kind.

12. »Hør du, liden Kirstin baade fager og fin!
en Elskovens Vise du kvæd for mig!«

13. »Jeg er mig saa trang for Brysten min:
jeg gider ikke sunget saa lystelig.«

14. »Est du saa trang for Brysten din,
du skynd dig snarlig af Bure min!«

15. »Jeg tør ikke saa silde gjennem Lunden fare,
den vilde Varulv tager paa mig Vare.«

16. »Da tag du mit gode Sværd ved Side!
saa frit maat du gjennem Lunden ride.«

17. Liden Kirstin ganger i Stalde,
hun skaader de Foler alle.«

18. Hun skaadde den brune, hun skaadde den graa,
den fejerste lagde hun Guldsadelen paa.

19. Men der hun kom i tykken Ris,
dèr blev hun Graaulven vís.

20. Og der hun kom til Stætte,
Graaulven dèr hende mødte.

21. »Min kjære Ulv! bid ikke mig!
min Silkelinde saa giver jeg dig.«

22. »Mig er ikke om din Silkelind:
jeg kommer snart sjælden i Kirken ind.«

23. »Graaulven! Graaulven! du bid ikke mig!
alt mit røde Guld giver jeg dig.«

24. »Min Moder hun var en Ulv saa graa:
hun bar end aldrig det røde Guld paa.«

25. »O, min kjære Ulv! du bid ikke mig!
min gode Gangere giver jeg dig.«

26. »Jeg passer ikke paa din Gangere god:
jeg drikker langt heller dit Hjærteblod.«

27. Liden Kirstin hun var saa snild i Sind:
hun red saa rask under grønne Lind.

28. Liden Kirstin klavred i Lindetop:
»Graaulv! her hinder du aldrig op!«

29. Graaulven tog til at tude,
det hørte de Ulve der ude.

30. Der sankedes sammen en Ulvehær,
de sankedes under det Lindetræ.

31. De Ulve kaste op Muld med Klo,
til de finge Linden op med Rod.

32. Liden Kirstin hun jamred saa saare,
det hørte Hr. Peder til Gaarde.

33. Liden Kirstin gav saa højt et Hvin,
det hørte Hr. Peder i Bure sin.

34. Hr. Peder sprang til Ganger rød,
han red saa fast som Fuglen fløg.

35. Saa fast han red og rendte,
sin gode Ganger han sprængte.

36. Men der han kom udi Rosenslund,
dèr møder han Ulven med Barnet i Mund.

37. Hr. Peder han sit Sværd uddrog,
den vilde Varulv han i sønder hóg.

38. Han fandt ikke af den væne Viv,
uden Silkesærk og blodigt Hviv.

39. Hr. Peder han var den Død vel værd:
han faldt neder paa sit eget Sværd.

40. Han satte sit Sværd imod den Jord,
— Der driver Dug, falder Rim. —
og Odden rørte hans Hjærterod.
Saa raade Gud, naar vi findes!

14. LINDORMEN.

Af denne Vise (DgF. 65) haves en dansk Opskrift fra 16de og en norsk fra 17de Aarh., foruden flere nye Optegnelser fra Danmark, Norge og Sverige. Samme Æmne er besunget i en slavisk Folkevise og er i Æventyrform kjendt baade i Norden og hos de fleste andre evropæiske Folk, samt paavislig i den gamle indiske Litteratur.

Stolt Ingelille sidder i Bure,
hun slaar Guldharpen prude.
Og de legte over Volde.

2. Hun slog Guldharpen under Skarlagenskind.
dèr kom den Lindorm skridendes ind.

3. »Ingelille! Ingelille! lov du mig!
den røde Guldkrone saa giver jeg dig.«

4. »Forbyde det Gud og vor Frove,
jeg skulde en Lindorm love!

5 Hvor skulde jeg love en Lindorm saa grum!
i Gaar bejled til mig en Kongesøn from.

6. Hvor skulde jeg love en Lindorm saa led!
i Gaar bejled til mig en Kongesøn blid.«

7. »Men jeg kan ikke mere af eder faa,
da minder mig! lader mig siden gaa!«

8 Saa lagde hun Lin imelle:
hun minded den Lindorm med Snilde.

9. Der hun havde mindet den Mund saa kold,
da havde over den Mø han Vold.

10 Lindormen neder ad Loftet skred,
efter gik Ingelille, sine Hænder hun vred.

11. Der hun kom paa Højeloftssvale,
dèr mødte hun sine syv Brøder i Skare.

12. »Hør du, stolt Ingelille, Søster kjær!
hvi est du nu kommen i Lindormefærd?«

13. »Fordi er jeg er kommen i Lindormeled,
for min Lykke mig ikke bedre blev.«

14. Mælte det Ormen, i Græsset skred:
»Forlagt er Lykke, som vel du véd.

15. Al din Lykke er skreven under Sky,
og ingen kan sin Skæbne fly.«

16. Og der de komme i grønnen Eng,
dèr stod opredt en Silkeseng.

17. »Ingelille! Ingelille! gak i Sengen med Harm!
der agter en Lindorm at hvile i din Arm.«

18. Om Aften lagde hun sig ved en Lindorm saa kold,
om Morgen hun vaagned ved en Kongesøn bold.

19. Han tog stolt Ingelille i sin Favn,
gav hende Guldkrone og Dronningenavn.

20. »Ingelille! tag nu den Krone af Guld!
alle mine Dage jeg bliver dig huld.«
Og de legte over Volde.

15. ELINE AF VILDENSKOV.

Denne Vise (DgF. 52) kjendes kun som dansk i fire Opskrifter fra 16de Aarhundrede. Et enkelt Vers af den, foresundet i Norge, stammer sagtens fra Vedels Tryk. Et lignende Æmne er behandlet i en skotsk Folkevise.

Der ligger en Ø i Vestersø,
dèr agter en Bonde at bygge;
han fører did baade Høg og Hund,
han bygger op Hus saa trygge.
De vildeste Dyr og Dyrene udi Skoven.

2. Han fører did baade Hund og Hane,
han agter dèr i Vinter at være;
de vilde Dyr udi vilden Skov
de give fast over hannem Kære.

3. Han hugger ned Eg, han fælder ned Bøg,
han bygger op Hus saa faste;
det mælte de Trolde, i Bjærget bo:
»Hvi monne den Bonde saa braske?«

4. Ud saa kom den mindste Trold,
han var ikke større end en Myre:
»Hvi monne den Kristenmand lade saa!
vi skulle ham visselig styre.«

5. De vare vel syv Hundrede Trolde,
de samled dennem i en Ring:
saa fore de til Bondens Gaard,
dèr vilde de sætte deres Ting.

6. Det da mælte den liden Trold,
han var baade led og ful:
»Og vi ville fare til Bondens Gaard
og holde med hannem vor Jul.«

7. Saa højt da gøde den gode Hund,
som Hyrden blæser i Horn;
og saa da galed den gode Hane,
der Bonden havde givet sit Korn.

8. Den Bonde han ud ad Vinduet saa',
han saa' de Trolde saa lede:
»Hjælp nu, Gud Fader i Himmerig!
jeg ræddes for de Trolde deres Vrede.«

9. Bonden gjorde Kors i hver en Vraa,
og mest over Stuedør:
somme fløj øster, og somme fløj vester,
og somme fløj langt i Nør.

10. Somme fløj øster, og somme fløj vester,
og somme til Norgelands Side,
foruden den allerledeste Trold,
han agted hos Bonden at bide.

11. Bonden han skikked sit Folk til Bords,
som han var van at gjøre:
Trolden han satte sig ovenfor,
de turde ikke Maden røre.

12. Først da taled den ledeste Trold,
og saa tog han opaa:
»Bonde! jeg vil din Hustru have,
det væneste, der du aa.«

13 Bonden han svared det bedste han turde:
»Lad mig min Hustru beholde!
og tag du siden baade Hus og Gaard!
det haver du vel i Volde.«

14. »Da skal jeg tage baade Elin og dig
og træde eder under min Fod;
saa vil jeg tage dit gode Gods
og sænke det neder i Flod.«

15 Den Bonde og hans gode Folk
de raadtes ved af stor Nød:
»Bedre er hun ene død og fortabt,
end vi blive alle for ød.«

16 Op da stod den uselig Bonde,
Herre Gud løse vel hans Vaande!
gav han Eline, Hustru sin,
den lede Trold udi Haande.

17. Det mælte Eline, Bondens Hustru,
hun fældte saa modige Taar:
»Herre Gud naade mig fattige Kvinde!
min Lykke er mig saa haard.«

18. Han tog hende listelig i sin Arm,
han minded hende for sin Mund:
og saa blev han den gjæveste Ridder,
der gange maatte paa Grund.

19. »Hav Tak, du ædelig Bondens Viv!
jeg priser dig, mens jeg maa leve;
vilt du nu have din Bonde eller mig?
jeg vil dig Kaaret give.

20. Hør det, Eline Bondens Hustru!
og vilt du vorde min Viv:
alt det Guld, i Engelland er,
og det vil jeg dig give.

21. Jeg var mig saa lidet et Barn,
der mig faldt Moder fraa:
min Stifmoder mig forskabte,
hun gjorde min Lykke saa haard.

22. Nu vil jeg give Bonde din
baade Guld og Gods og Ære;
saa Mænd véd, Eline Bondens Hustru!
du bliv min Hjærtenskjære!«

23. Mælte det Bondens væne Hustru,
hun mælte saa brat et Ord:
»Jeg haver mig saa god en Bonde,
som gange maa opaa Jord.

24. Du ædelig Ridder, du tak din Gud,
som dig haver frelst af Vaade!
og lov du dig en Ridders Barn!
saa leve vi i Freden baade.«

De vildeste Dyr og Dyrene udi Skoven.

16. VALRAVNEN.

I fem danske Opskrifter fra 16de Aarh. er denne mærkelige Omskabningsvise (DgF. 60) kommen til os. Paa fire af dem grundede Vedel sin Text 1590. Den ene, som han ikke kjendte, afviger meget fra de andre, og den er det, som her væsentlig er fulgt. Visen synges endnu i Jylland, vistnok paa Grundlag af Vedels Tryk, skjønt med adskillige gode Nydannelser. En ufuldstændig bevaret norsk Vise er rodbeslægtet med den, og Æmnet gjenfindes til Dels i et dansk Folkeæventyr.

Ravnen han flyver om Aften,
om Dagen han ikke maa:
den skal have de onde Lykke,
de gode kan ikke faa.
Men Ravnen han flyver om Aften.

2 Jomfruen stander i Højeloft,
og ser hun ud saa vide:
ser hun vilden Valravn,
han flyver for oven de Lide.

3. Alt fløj vilden Valravn
hen over de høje Mure;
da stod hun stolten Ermelin
saa sørgende i hendes Bure.

4 »Hør du, vilden Valravn!
og flyv du neder til mig!
alle mine lønlige Sorrig
den vil jeg sige for dig.

5 Alt er det min største Sorrig,
dertil min meste Harm:
min Fader haver lovet saa ledt et Trold,
han lægger det i sin Arm.

6. Hun forskabte dig, vilde Valravn!
at flyve med Angest og Traa:
hun bad dig aldrig at bide Bod,
alt før end jeg Daatter aa.

7. End gjorde hun dèr mere til
alt med sin ramme Gale:
hun bad dig aldrig bide Bod,
før end Barnet kunde tale.

8. Hun forskabte min Fæstemand,
han flyver for Vind og Vove:
Fjedrene af det hvide Sølv,
det røde Guld skin der over.

9. End gjorde hun dèr mere til
alt med sine ramme Ord:
hun bad hannem aldrig Bod at faa,
før han drukke mit Hjærteblod.

10. Nu haver hun mig hid udsendt
til denne samme Ø,
det jeg skulde vorde
hendes Søstersøns Fæstemø.

11. Delig da er den Fæstemand,
naar han i Gaarden gaar:
alt som det lede Smedestedt,
der i en Smedje staar.«

12. »Vilt du give mig det første Blomster,
der du til Verden bær:
da vil jeg føre dig til det Land,
der din Fæstemand paa er.«

13. Saa tog hun den Ravnefod,
lagde paa sin hvide Hand:
hun svor om sin kristelig Tro,
han skulde fange hendes første Barn.

14. »Alt giver jeg dig det første Blomster,
der jeg til Verden bær:
vilt du nu føre mig til det Land,
der min Fæstemand paa er.«

15. Det var vilden Valravn,
satte Jomfruen paa sin Bag:
»Du gjør det for den vældige Gud,
du sidde nu alt saa spag!«

16. Bort fløj vilden Valravn
saa vidt over Hav og By,
til han kom paa det samme Land,
hendes Fæstemand fløj ved Sky.

17 Det var Jomfruens Fæstemand,
det første han hende saa':
han slog ned med baade sin Ben,
slog hende i Lodder tvaa.

18. Han slog hende i Lodder to,
drak af hendes Hjærteblod:
saa blev han til en Ridder
alt baade stærk og stor.

19. Det var vilden Valravn,
lagde Jomfruen paa sin Bag:
saa fløj han til Helevaags Kilde
alt i sit gode Mag.

20. Det gjorde vilden Valravn,
døbte hende i Helevaags Flod:
stod hun op Jomfru Ermelin,
hun var i sin Hu saa mod.

21. Det var vilden Valravn,
han satte hende paa sin Bag:
end fløj han over vilden Hav,
sig selv til megen Umag.

22. Ned fløj vilden Valravn,
han satte hende paa de Tinde:
»Du glæd dig nu, Jomfru Ermelin!
her er din Fæstemand inde.«

23. Ud gik hendes Fæstemand
med Sølvkar paa hviden Hand:
»Værer velkommen, Jomfru Ermelin,
til disse fremmede Land!«

24. »Du hav Tak, vilden Valravn!
vel fanger du Lykken i Klo;
flyv nu bort i Jamling!
jeg holder saa vel min Tro.«

25. Bort fløj vilden Valravn,
han fløj saa højt ved Sky;
der den Jamling forleden var,
da kom han dèr paa ny.

26. Det var ikke derefter
Dage foruden tvaa:
Fru Ermelin ganger i Bure,
favren Daatter at faa.

27. »Tager I nu det lille Barn,
og svøber I det i Peld!
I faar det vilden Valravn!
I beder ham fostre't vel!«

28. Det var vilden Valravn,
lagde Barnet for sin Fod:
»Herre Gud give Lykken dertil,
at Barnet kunde tale tre Ord!«

29. Herre Gud gav dèr Lykken til,
at Barnet taled tre Ord:
saa blev han en Ridder
alt baade stærk og god.

30. »Tager I nu dette lille Barn,
og svøber I det i Lin!
bærer I det i Stenstuen
ind for Moder sin!

31. Fostrer I det i Vinter ni,
og fostrer I det vel!
naar de Aar forgangen ere,
da vil jeg have hende selv.«

32. Nu haver hin skjønne Fru Ermelin
forvunden baade Angest og Kvide:
nu haver hun baade Broder og Barn
og sover ved sin Fæstemands Side.

33. Nu haver hin skjønne Fru Ermelin
forvunden aaade Sorrig og Harm:
nu haver hun baade Broder og Barn
og sover i sin Fæstemands Arm.

Men Ravnen han flyver om Aften.

17. MØ I ULVEHAM.

Et dansk Haandskrift fra Midten af 16de Aarh. har denne Vise (DgF. 55) noget nær som her meddelt. En svensk Opskrift haves fra 17de Aarh, og Visen er funden levende i Nutids Traditjon baade i Danmark, Sverige og Norge.

eg var mig saa liden en Mø,
— *Til fulde.* —
min Moder hun monne i Barnseng dø.
Der de lagde min Moder under Mulde.

2. Jeg blev fød om Aftensmaal,
min Moder var død, før Hønsen gol.

3. Min Fader sad ene i otte Aar,
han vilde mig ingen Stifmoder faa.

4. De otte Aar forgangen vaare,
han tog til at længes saa saare.

5. Min Fader rider ud saa vide,
han fæste sig Jomfru blide.

6 Han fæste sig Jomfru blide,
hun blev mig Stifmoder stride.

7. Jeg stod i Lofte og børste mit Haar,
min Stifmoder kom der agend' i Gaard.

8 Jeg stak den Børste udi min Barm,
og saa løb jeg til hængende Karm.

9 Jeg klapped hende paa Skarlagenskind:
»I være velkommen, kjær Moder min!«

10. Hun stødte mig fra sig med sin Fod:
»Mon du skulde være mit første Mod!«

11 Hun skabte mig til en liden Sax,
bad, jeg skuld' vær' sløv og aldrig hvas.

12. En Sax var jeg med Ære:
Fruer og Jomfruer havde mig kjære.

13. Om Dagen skar jeg det hvide Lin,
om Natten sov jeg i Gyldenskrin.

14. Min Stifmoder det fortotte,
at jeg saa vel da maatte.

15. Hun skabte mig til saa godt et Sværd,
bad, jeg skulde fare i Ufreds Færd.

16. Sværdet var jeg med Ære:
Ridder' og Svende havde mig kjære.

17 Om Dagen ved Ridderens Side,
om Natten i Balgen den blide.

18. Det monne min Stifmoder fortykke,
jeg havde saa gode Lykke.

19. Hun skabte mig til en Varulv,
bad, jeg skulde løbe i Skov og Skjul.

20. Hun bad, jeg skuld' aldrig fange Bod,
før jeg drukke af min Broders Blod.

21. Hun agted mig aldrig at fange Bod,
for jeg havde hverken Søster eller Bro'r.

22. Det stod saa i otte Aar,
jeg maatte en Ulv paa Skoven gaa.

23. Det lidde fast ad det ni'nde:
min Stifmoder vord med Kinde.

24 Saa hellige vare de Tide,
hun skulde til Kirke ride.

25. Jeg lagde mig paa de Stie,
min Stifmoder skulde ride.

26. Jeg lagde mig for de Spange,
min Stifmoder skulde over gange.

27. Jeg greb hende i sin Kaabe blaa,
jeg rev hende neder fra Ganger graa.

28. Jeg tog hende i venstre Side,
jeg splitte hende alt saa vide.

29. Jeg tog ud min Broder saa spæd og smaa,
og saa lod jeg ad Skoven staa.

30. Jeg bed hannem i sin lille Taa,
for han skulde Daab og Kristendom faa.

31. Der jeg fik drukket af min Broders Blod,
jeg blev til en Jomfru, paa Jorden stod.

32 Selv jeg hannem til Daaben bar,
fik ham Fostermoder, at vogte og vare.

33. Siden monne jeg mig i Kloster give,
— *Til fulde.* —
at tjene Vor-Frue, men jeg er i Live.
Der de lagde min Moder under Mulde.

18. MØ I FUGLEHAM.

Denne med den foregaaende rodbeslægtede Vise (DgF. 56) er kommen til os i sex gamle danske Opskrifter, bevarede i Haandskrifter fra 16de og 17de Aarh. En enkelt svensk Optegnelse tilhører ogsaa 17de Aarh. Medens Visen hverken i Danmark eller i Sverige er funden levende i nyere Tid, er den derimod forefunden i færøsk og norsk Traditjon fra dette Aarhundrede, i Former, der yde vigtige Bidrag til Opredning og Udfyldning af den rette Sagnform, som her er søgt restitueret. Visen har i øvrigt ogsaa væsentlige Berøringspunkter med en gammel fransk Folkevise og med et baade i Frankrig og i Norden fundet Folkeæventyr.

eg véd, hvor en Skov han stander,
han stander dèr ude ved Fjord:
dèr gror inde de fejerste Træ,
der runde af Rode paa Jord.
Maatte jeg en med de allervæneste fange!

2. Dèr gror inde de fejerste Træ,
man kalder dem Siljer og Linde;
dèr spiller inde de ædelig Dyr,
man kalder dem Hjorte og Hinde.

3. Dèr spiller inde baade Hjort og Hind
og andre smaa Dyr saa skjønne;
dèr sjunger og liden Nattergal
udi de Lunde saa grønne.

4. Hr. Nilavs han tjener i Kongens Gaard,
han er en Ridder saa skjøn:
han sørger saa saare baade Dag og Nat,
den Sorrig bær han udi Løn.

5. Den liden Mø, der han haver kjær,
han kan hende ingen Steder finde:
hendes Stifmoder haver hende forskabt
paa Skov mellem Hjorte og Hinde.

6. Det var Nilavs Erlandsen,
som Dyren var van at bede:
han lader sin Ganger med røde Guld sko,
han rider i Lunden at lede.

7. Hr. Nilavs tager Buen i sin Haand,
han rider saa vide i Skove:
ser han dèr saa liden en Hind,
der Guld bær over sine Bove.

8. Han satte Snaren op til det Træ,
som Dyret var van at gange:
han sad dèr i Dage, han sad dèr i to,
han kunde det ikke fange.

9. Han satte Snarer i hver den Vraa,
som Hinden var van at fare;
den liden Hind var saa vár om sig,
hun vilde ikke lade sig snare.

10. Hr. Nilavs sad dèr i Dage to
den tredje ad Aftenstide;
saa red han sig saa sørgendes
op under de grønne Lide.

11. Der kom spillende saa liden en Hind
for Ridderens Sadelbue:
hun skød af sig sin Hindeham,
hun blev saa skjøn en Jomfrue.

12. Han tog hende listelig i sin Arm,
kalded hende sin Hjærtenskjære:
»Lovet være Gud Fader i Himmerig,
jeg haver eder fundet here!

13. I haver ingen Terne,
og jeg haver ingen Dreng:
bryde vi neder de Lindeløv,
vi rede vores Brudeseng!«

14. Det da var den skjønne Jomfru,
satte sig i Sengen ned;
men det var ham Nilavs Erlandsen,
han sovned saa brat derved.

15. I den samme første Søvn,
der Herre Nilavs fik,
det da var den skjønne Jomfru,
hun af hans Arme gik.

16. Det da mælte den skjønne Jomfru,
og hende rand Taar af Braa:
»Det da volder min Stifmoder,
hun kaste dig Søvnen paa.«

17. Hun lagde paa hans Hovedgærd
Ringen af Guld det røde:
»Raade Gud Fader i Himmerig,
naar du skalt mig atter møde!«

18. Hun lagde paa hans Hovedgærd
røde Guldringe tre:
»Raade Gud Fader i Himmerig,
naar du skalt mig atter se!«

19. Saa saare da græd den skjønne Jomfru,
alt for han Søvnen fik;
end græd hun halve mere,
da hun i Hindeham gik.

20 Ikke vaagned Nilavs Erlandsen,
før Solen sken over Lide:
borte da var den skjønne Jomfru,
som hvilede ved hans Side.

21. Det var ham Nilavs Erlandsen,
han vaagned og om sig saa':
borte da var den skjønne Jomfru,
som i hans Arme laa.

22. Fandt han paa sit Hovedgærd,
dèr laa Guldringene røde:
hver den Dag, han paa dem saa',
det var ham til Angest og Møde.

23 Mælte det Nilavs Erlandsen,
han stander for Strøm hin stride:
»Skal jeg nu sænke mig neder i Flod,
eller til min Moder ride?

24. Sænker jeg mig i salten Sø
og ganger ad Helved hen,
saa saare da sørger Moder min,
end spotte mig Kongens Mænd.«
Maatte jeg en med de allervæneste fange!

---

25. Det var i fulde Vinter fem,
han ligger i Helletraa;
det da var hans kjære Moder,
hun ganger hannem til og fraa.
Hvor vinder den Svend sin Jomfru?

26. Det da var hans kjære Moder,
hun ganger hannem til og fraa:
»Er der nogen i Verden til,
der din Hu leger paa?

27. Er der nogen i Verden til,
der din Hu leger paa:
vare det Kongens Datter selv,
vel skulde du hende faa.«

28. »Saa lidet agter jeg om Kongens Datter,
dog hun er væn til Skue;
alt var det fagrere Rosensblad,
jeg havde mig udi Hue.«

29. Ind da kom den liden Smaasvend,
og siger han Tidende fraa:
»Nu spiller den Hind i Rosenslund,
Hr. Nilavses Hu leger paa.«

30. Det var Nilavs Erlandsen,
lader sadle Ganger rød:
saa rider han i Rosenslund
alt faster' end Fuglen fløg.

31. Ser han dèr den vildene Hind,
der spiller med Guld over Bove;
efter rider Nilavs Erlandsen,
han løser sine Mynder af Tove.

32. Løste han sine Mynder syv,
selv red han den Hind saa nær:
den Hind vilde ikke for hannem fly,
for den havde Ridderen kjær.

33. De Hunde traadte den Hind saa nær,
hun maatte for dem hen fly:
saa fór hun sig i Fugleham,
hun fløj saa højt ved Sky.

34 Hun skød af sig den Hindeham,
hun skob sig i Fuglelige:
Hr. Nilavs han holdt og saa' derpaa,
saa saare monne han sig give.

35. Neder fløj favren liden Falk,
satte sig i Lindegren:
Hr. Nilavs han stod der neden fore,
hannem tykte det være stor Men.

36. Satte han Snare paa hver den Sti,
som Fuglen var van at gange:
den Falk var i sin Øjen saa snar,
han kunde hende ikke fange.

37. Satte han Snare i alle de Træ,
som Fuglen var van at være:
den Falk var i sin Øjen saa snar,
han maatte hende dog ombære.

38. Det var Nilavs Erlandsen,
saa saare da monne han lange:
dèr var han i Dage tre,
han kunde ikke Falken fange.

39. Han tog Øxen i sin Haand,
han vilde det Træ nedfælde:
dèr kom den Svend, der Skoven aatte,
han stak sit Skjold imelle.

40. »Hugger du neder min Fæderneskov,
og gjør du mig det Vælde:
jeg lover dig, Nilavs Erlandsen!
du skalt det saa dyre undgjælde.

41. Hugger du neder min Fæderneskov
og lægger mit Fæderne øde:
da skal jeg lade skrive dig det Brev,
som tvinge skal dig til Døde.«

42. »Jeg vil ikke hugge neder din Fæderneskov,
ikke lægge dit Fæderne øde;
du lad mig kun hugge det enlige Træ!
du lad mig have den Møde!

43. Du lad mig kun hugge den enlige Træ!
og gjør du mig for ingen Møde!
fanger jeg ikke den liden Fugl,
den Sorrig tvinger mig til Døde.«

44. »Sæt dig neder og tal med mig!
der bliver end bedre Raad:
du fanger ikke af vildene Fugl,
uden hun fanger blodige Braad.«

45. Han skar Braden af sit Bryst,
hængte den paa Lindekviste:
hun skaged med Vinger, hun lod vel om,
fuld nødig den Brad hun miste.

46. Ned fløj favren liden Falk,
og satte hun sig paa Tue:
der hun havde smagt den blodige Brad,
da stod hun en stolt Jomfrue.

47. Den Jomfru stander under Lindegren
i Silkesærken rød:
Hr. Nilavs tog hende i sin Arm,
de klaged hverandre deres Nød.

48. Jomfruen under Linden stod,
slog ud sit fagre Haar:
hendes syv Møer kom gangendes did,
som førre vare Ulve graa.

49. Saa glade vare alle hendes Møer,
de saa' den væne Mø:
»I takker hannem, Allerkjæreste min,
os alle haver frelst af Nød!

50. I haver Tak, Allerkjæreste min,
for eders vilde Brade!
alle de Dage, jeg leve maa,
jeg vil eder aldrig forlade.«

51. Den Ridder han tog den Jomfru i Arm,
klapped hende ved hviden Kind:
»Sig mig nu, Allerkjæreste min!
hvem voldte Sorrigen din?«

52. »Jeg var mig saa lidet et Barn,
min Moder hun faldt mig fraa;
min Fader han red sig op ad Land,
fæste sig en anden Jomfru.

53. Min Fader han red sig op ad Land,
at bede sig Brud saa bold;
det duer ikke Sanden at dølge:
han bad saa ledt et Trold.

54. Den første Nat, de sammen sov,
da var hun mig Moder blide;
den anden Dag, der efter kom,
hun var mig Stifmoder stride.

55. Jeg sad over min Faders Bord,
jeg legte med Rose og Lilje:
min Stifmoder bar dèr Avind ved,
det var ikke med hendes Vilje.

56. Jeg sad over min Faders Bord,
jeg legte med Rakke og Finde:
min Stifmoder kom dèr gangendes ind,
min Lykke vilde hun forvende.

57. Det fortrød min Stifmoder strid,
Gud gjorde mine Lykke saa blide:
hun skabte mig til saa skarpt et Sværd,
hun bad mig fare saa vide.

58. Hun skabte mig til saa skarpt et Sværd,
hun bad mig fare en Ufærd:
men Ridder og Svende de havde mig kjær,
den Ære var jeg vel værd.

50. Om Dagen hang jeg ved Ridderens Side,
jeg hang den Herre saa nær;
om Natten sov jeg under Ridderens Hoved,
for han havde mig saa kjær.

60. Det fortrød min Stifmoder strid,
Gud gjorde mine Lykke saa blide:
hun skabte mig til saa liden en Sax,
hun bad mig fare saa vide.

61. Om Dagen var jeg i Jomfruens Haand,
jeg skar det hvide Lin;
om Natten sov jeg i Jomfruens Bur
udi hendes forgyldene Skrin.

62 Det fortrød min Stifmoder strid,
Gud gjorde mine Lykke saa blide:
hun skabte mig til saa liden en Hind,
hun bad mig fare saa vide.

63. Saa skob hun mig til en liden Hind,
hun bad mig ad Skoven løbe;
og mine syv Møer i Ulvelige,
hun bad, de skulde mig rive.

64. Mine Møer havde mig alle saa kjær,
de vilde mig ikke slide;
min Stifmoder det saa saare fortrød,
at jeg havde Skæbne saa blide.

65. Der I havde fanget over mig Vold,
op under de grønne Lide,
end kaste hun eder da Søvnen paa,
os baade til Harm og Kvide.

66. Men haver nu Tak, Allerkjæreste min!
I have mig løst af Harm:
I skulle nu aldrig Søvnen sove,
uden i min hvide Arm.

67. I haver nu Tak, Allerkjæreste min!
I have mig løst af Kvide:
I skulle nu aldrig Søvnen sove,
uden ved min hvide Side.«

Saa vinder den Svend sin Jomfru.

19. MØ I ORMEHAM.

Kun i én gammel dansk Opskrift fra 16de Aarh. er denne Vise (DgF. 59) kommen til os. Æmnet er almindeligt i Folkeæventyr og behandlet i flere engelske Folkeviser.

er stod saa høvsk en Jomfru
for Herre Jennus' Seng:
hun bød hannem Guld og Gave
og dertil Sølvfade fem.
Den Rose vilde han love.

2. »Jeg giver eder de Sølvfade fem,
de ligge udi min Gjem:
den Tid min Broder skifte med mig,
han vidste slet intet af dem.

3. Jeg giver eder det Guld saa rød,
det ligger for inden min Kiste:
den Tid min Broder skifte med mig,
han dèr slet intet af vidste.

4. Jeg giver eder de Snækker tolv,
de ligge i salten Fjord:
Sejlene ere af Silke smaa,
forgyldene Master og Ror.

5 Jeg giver eder de Foler tolv,
de løbe for norden Skove:
vaare jeg en Svend, som I ere nu,
en Jomfru vilde jeg trolove.«

6. Det lidde fast ad Midnat,
og Hanen gol paa Bjælke:
»Saa Mænd véd, Herre Jennus!
det er skjøt Tid at hjælpe.«

7. Det lidde fast ad Midnat,
og Hanen slog sine Vinge:
saa blev hun til en liden Orm,
i Græsset monne hun springe.

8. Saa haardt sov Herre Jennus,
som han havde været graven i Mulde;
der han vaagned af Søvne op,
han vidste dog alt til fulde.

9. Det var Herre Jennus,
han taler til Svende tvaa:
»Lægger I nu min gylte Sadel
paa min Ganger graa!

10 Lægger I nu min gylte Sadel
paa graa Ganger min!
jeg vil ride i Rosenslund
før end Sol opskín.«

11. Det var Herre Jennus,
han rider ad grønnen Led:
dèr saa' han den liden Orm,
i Græsset som hun skred.

12. Det var Herre Jennus,
han bukker over Sadelbue:
saa minded han den liden Orm,
hun blev til saa høvsk en Jomfrue.

13 Det var Herre Jennus,
han gav den Jomfru sin Tro,
og saa lod han deres Bryllup gjøre,
dem baade til Glæde og Ro.
Den Rose vilde han love.

20. LINDEN.

Af tre danske Opskrifter fra 16de Aarh. følges her væsentlig den ældste. Visen (DgF. 66) lever endnu i Folkemunde i Danmark, Norge og Sverige. Nærmere og fjærnere beslægtede Viser findes i England, i Tyskland og hos Slaver og Littuer.

ongens Datter tager over sig Kaabe blaa,
udi Rosenslund saa monne hun gaa.
Imod saa blid en Sommer.

2. Hun skaadde Eg, og hun skaadde Bøg,
alt stod Linden saa grøn som Løg.

3. »Vel vorde dig, Linden! saa bold du stær!
forgylden er alle de Blad, du bær.«

4. »Du tørst ikke saa at rose mig,
halve bedre Lykke da under Gud dig.

5. Du sidder inde med varme Ben,
men jeg staar ude med frossen Gren.

6. Vi vare elleve Søskend smaa,
saa tidlig da faldt os Moder fraa.

7. Min Fader han red saa vide,
han fæste os Stifmoder stride.

8. Det første jeg min Stifmoder saa,
da forskabte hun alle min Søskend smaa.

9. Somme skabte hun til Hinde smaa,
og somme skabte hun til Falke graa.

10. Mig skabte hun til Linden saa bold,
hun bad mig stande paa grønnen Vold.

11. Hun bad mig aldrig komme, som Sommer var bold,
men altid stande, som Vinter var kold.

12. Hun bad mig saa stande og bide ikke Bod,
foruden en Kongens Søn minded min Rod.

13. Her haver jeg standet i Aarene fem:
ingen Kongesøn haver mig mindet i dem.

14. Her haver jeg standet i Aarene ni:
ingen Kongesøn haver mig mindet i di.

15. Her haver jeg standet i femten Aar:
ingen Kongesøn mig enten hørt' eller saa'.

16. I Morgen da kommer der Bejle til dig,
saa komme Tømmermænd, de hugge mig.

17. Dig bedes de Bejle af Skaane,
de Tømmermænd hugge mig i Spaane.

18. De hugge mig til et Skibsbord,
de skyde mig ud i salten Fjord.

19. De hugge mig til en Kirkedør,
for uden vaad, for inden tør.

20. De hugge mig til en Kirkekam:
jeg skjuler saa mangen syndefuld Mand.

21. De hugge mig til en Alterskrud:
jeg skjuler saa mangen syndefuld Brud.

22. De hugge mig til en Sengestok:
jeg hører saa megen lønlig Snak.«

23. »Stat du nu ude og tænk paa mig!
men jeg ganger hjem, beder godt for dig.«

24. Saa skrev hun de Breve med hviden Hand,
hun sendte sin Broder i fremmede Land.

25. Det første, den Herre de Breve saa':
»Nu raade Gud, hvor dette skal gaa!

26. Mit Maal maa gange, som Herre Gud vil:
alt skal jeg end lade mig sømme dertil.«

27. Han lod vinde op Sejl af Silke rød,
saa sejler han over salten Sø.

28. Den Herre slog over sig Skarlagen smaa,
og ud til Linden saa monne han gaa.

29. Selv minded han den Linderod,
saa blev hun til en Jomfru god.

30. Saa blev hun til en Jomfru klar,
den allervænest' i Verden var.

31. Den Jomfru gik under Eg at staa
med Rosenskind og udslagen Haar.

32. Den Herre slog over hende Skarlagenskind,
fulgte hende i Loft for Søster sin.

33. Hr. Hildebrand ind ad Døren tren,
hans Søster stander hannem op igjen.

34. »Her haver du nu den Liljevand,
du skrevt mig til om i fremmede Land.

35. Selv haver jeg den Jomfru frelst,
hvem vilt du nu unde hende allerhelst?«

36. »Hør du det, kjær Broder min!
du lad hende blive Allerkjæreste din!«

37. Den Herre og sin Søster de havde stor Gammen:
de lod gjøre begge deres Bryllup tilsammen.
Imod saa blid en Sommer.

21. BLAK OG RAVN HIN BRUNE.

Denne storslaaede Vise (DgF. 62) tilhører hele Norden. Foruden en gammel dansk Opskrift, i Haandskrift fra 16de Aarh., og to islandske Opskrifter fra 17de, have vi Optegnelser af den efter dette Aarhundredes Traditjon fra Danmark, Norge, Sverige, Island og Færøerne. Visen har et saa antikt Præg, at den vækker Formodning om at være en middelalderlig Omdigtning af et heroisk Oldsagn, som ikke i ældre Form er os bevaret.

ildebrand han sin Søster bortgav,
— Under Lide. —
han gav hende over saa bredt et Hav.
Jeg véd vel, hvor den Jomfru er, der mig tør bide.

2. Han gav hende bort saa langt af Land,
Torkild unge, Greven, til Hand.

3. Hun blev bortgiven over breden Hav,
hende til mangen modig Dag.

4. Hun blev bortgiven og ilde gift,
af al sin Glæde da blev hun skift.

5 Om Søndag sad hun saa høvsk en Brud,
om Mandag sad hun i mørke Hus.

6. Søndag styred hun Lande,
Mandag laa hun i Bande.

7. Søndag Brud hin bolde,
Mandag i Jærnet kolde.

8. »Hvad haver I mig at vide,
men I lade mig saa lide?«

9. »Det haver jeg at vide dig:
du ført' ikke Guld nok i Gaarde til mig.«

10. »Jeg førte i eders Bure
vel otte Kister fulde.

11. De to var fulde af Sabel og Maard,
de to var fulde af Dyreshorn.

12. De to var fulde af hviden Sølv,
de to var fulde af røden Guld.

13. End gav jeg eders Fader
graa Ganger og gyldte Sadel.

14. Jeg gav eders Moder
Skarlagen rød til Fode.

15. Jeg gav eders Broder
Snækken udi Flode.

16. Jeg gav eders Søster
røde Guld paa Bryste.

17. Jeg gav eders gode Hovmænd
Skjorter smaa, var hvide som Ben.

18. I havde aldrig saa liden en Maar:
jeg gav hende jo Silke til sit Haar. —

19. Hvad kunne I end paa finde?
og hvi lode I mig binde?«

20. »Det haver jeg at vide dig:
dine Brøder voge Fosterfader fra mig.«

21. »Jeg maatte dèr intet i volde,
det min' Brøder gjordes saa bolde. —

22. Hvad kunne I end paa finde?
og hvi lode I mig binde?«

23. »Det haver jeg at vide dig:
du komst ikke Mø i Bure til mig.«

24. »Saa hjælpe mig Gud af al min Nød,
som jeg kom i min Brudeseng Mø!

25. Saa hjælpe mig Gud og den Helligaand:
en Mø saa skær kom jeg eder til Haand!

26. Jeg svær paa Bog og Helgenskrin:
Mø kom jeg i Bure din!«

27. »Mæl du, som du vilt, i dit Maal!
i Morgen skalt du brænde paa Baal.

28. I Dag skalt du sidde inde,
i Morgen skalt du brinde.«

29. Hildeborg sidder i Jærn og Bolt,
som der var baade mørkt og koldt.

30. Ser hun op, og ser hun fram:
hun véd sig ingen Hjælpermand.

31. Dèr sad hun saa længe,
til hun hørte Ravnens Vinge.

32. Ser hun op til Glugge:
dèr hører hun Ravnen klukke.

33. »Hør du, Ravn hin brune!
vedst du Vej til Tune?«

34 »Ja, saa Mænd, jeg hannem vel kan:
jeg var saa liden, der jeg hannem nam.«

35. »Jeg giver dig det røde Guldband:
du bær mit Bud til Hildebrand!«

36. »Hvad skal jeg med Guld det røde!
giv mig heller min Ravneføde!

37. Lov du mig Lever og Lunge
af hannem Torkild unge!«

38. »Jeg lover dig alt, hvad jeg give maa,
om du siger Hildebrand af min Traa.

39. Jeg giver dig Torkild levend' og død,
om du siger Hildebrand af min Nød.«

40. Ravnen fløj saa vide,
alt som Skiben skride.

41. Han fløj saa vidt over Bølgen blaa,
dèr var intet Land at hvile paa.

42. Ravnen han flyver i Stuen ind,
som Hildebrand sidder og drikker Vin.

43. Ravnen sattes paa Gyldenstol,
skaged sin Vinge og tyktes mod.

44. »Her sidder du, Hildebrand, med Horn i Haand!
din Søster ligger bunden i haarde Baand.

45. Saa er hun blaa og blodig,
som aatte hun ingen Broder.

46. Du sidder her, drikker Vin af Skaal,
i Morgen brænder din Søster paa Baal.«

47. Hildebrand sprang over breden Bord,
den klare Vin paa Gulvet stod.

48. Hildebrand ganger i Stalde,
han skaader de Foler alle.

49. Han skaadde den brune, han skaadde den graa,
men Blak lagde han gyldt Sadel paa.

50. »Blaklille! vilt du bære mig,
torsken Hvede saa giver jeg dig.«

51. »Saa gjærne da vilde jeg bære dig,
om du vilde ikke nævne mig.«

52. Hildebrand sættes paa Blak sin Bag,
saa rendte han over det salte Hav.

53. Den Tid han kom dèr midt paa Sund,
da nævned han Blak i kranken Stund.

54. Blaklil svam til Lande,
men Hildebrand sank til Sande.

55. Blaklil svømmed og Blaklil vód,
men Hildebrand laa i salten Flod.

56. Hildeborg stander paa Tinge,
dèr hørte hun Blaklil skrønne.

57. »Nu hører jeg Blak i kranken Stund:
min Broder er sunken til Havsens Bund.

58. Det hører jeg paa Blaklils Røst,
at jeg er nu vorden broderløs.«

59. Blaklil var saa snar paa Fod,
han saa', hvor Hildeborg bunden stod.

60. Blaklil ind paa Tinget sprang,
der rømte for ham baade Kvinde og Mand.

61. Blaklil løfte op sin venstre Fod,
slog han Greven ved Hjærterod.

62. Blaklil slog, til han var mod,
han stod i hundred Mande Blod.

63. Dèr kom Ravn hin brune
flyvende did fra Tune.

64. Fik han Lever og Lunge
af hannem Torkild unge.

65. Stod han dèr en Kongesøn,
han var Hildeborgs Broder skjøn.

66. »Lovet være Gud Fader i Himmerig!
nu haver jeg atter Broder i dig.«

67 Blaklil ganger af Ting saa spag,
han bar stolt Hildeborg paa sin Bag.

68. Og der de komme til Strande,
Hildebrand stod paa Lande.

69. »Vel vorde mig alle mine Tide!
to Brøder haver jeg i Live.«

70. Mælte det Blaklil, som han stod:
»Du minder mig nu, min Søster god!«

71. Saa gladelig minded hun ham for sin Mund:
da blev han og frelst i samme Stund.

72. Hun minded Blaklil med Vilje god:
han blev hendes Broder, hos hende stod.

73. De tog hende alle i deres Arm:
forvunden er nu al Angest og Harm.

74. Forvunden er nu baade Angest og Ve:
— *Under Lide.* —
nu haver hun bolde Brøder tre.
Jeg véd vel, hvor den Jomfru er, der mig tør bide.

22. RIDDER I HJORTEHAM.

Denne kvikke lille Vise (DgF. 67) hører øjensynlig til den gamle Folkevisedigtnings yngre Lag; men dog skal det hænde sig saa, at den er den af alle Nordens gamle Folkeviser fra Middelalderen, som foreligger i den ældste — rigtignok ufuldstændige — Optegnelse, i et Haandskrift fra 1450; medens ellers de ældste danske Folkeviseoptegnelser ere et Hundred Aar yngre, de ældste svenske, norske, islandske og færøske endnu senere.

Visen kjendes fra i alt sex gamle danske Opskrifter; den er ikke funden udenfor Danmark og ikke i nyere Traditjon. Den kan kun meget uegentlig regnes mellem Tryllevisерne; men har dog heller ikke nogen anden Plads. Hamskiftet i den er langt fra saa alvorlig ment, som de Omskabelser med paafølgende Forløsning, som haves besungne i de otte foregaaende Viser (Nr. 14—21); Hjortehammen skyldes ikke en af onde Magter paatvungen Forvandling, men er kun en Forklædning, som den tryllekyndige Ridder vilkaarlig kan anlægge og aflægge. Det er egentlig en humoristisk Riddervise med Benyttelse af et overnaturligt Motiv.

vinder op Sejl af Silke!
I sejler isaa brat!
Drømt haver Svenden
om Jomfruen alle Nat.
Drømt haver Svenden om Jomfruen alle Nat.

2. I vinder op Sejl af Silke!
I sejler op under Ø!
Drømt haver Svenden alle Nat
om saa væn en Mø.
Drømt haver Svenden om Jomfruen alle Nat.

---

3. Det var Herre Peder,
han bor sig ude ved Aa:
han vil intet andet gjøre
end baade sejle og ro.
Drømt haver Svenden om Jomfruen alle Nat.

4. Han vil intet andet gjøre
end baade sejle og ro:
han lokker saa mangen skjøn Jomfru,
han giver hende løsen Tro.

5. Alle de Jomfruer, der han ser,
dem giver han løsen Tro,
foruden hende stolt Ursellille,
hende kunde han ikke faa.

6. Det var Herre Peder,
han taler til Svende tvaa:
»I skulle mig stolt Ursellille
med fagren Tale faa.«

7. Bort da ginge de Dannesvende,
alt som deres Herre dem bad:
de ginge til Jomfru Ursellille
og end den samme Dag.

8. Ind da komme de Dannesvende,
og stedes de for Bord:
de vare snilde i Tunge,
de kunde vel føje deres Ord.

9. »Hel sidder I, stolt Ursellille,
alt over eders brede Bord!
eders syv Brøder af Skaane
de have sendt eder Ord.

10. Eders syv Brøder af Skaane
de have sendt eder Ord:
I skulde dem i Aften finde
for inden deres Skibsbord.«

11. Svared det stolten Ursellille,
hun svared dertil et Ord:
»Det er ingen Jomfrusæd,
at gange til Snækkebord.

12. Det sømmer sig ingen stolt Jomfru,
at gange til Snækkebord:
hende følger hjem baade Last og Skam,
saa mangt et Hadingsord.«

13. Atter komme de Dannesvende
de sagde deres Herre ifraa:
»Ikke kunde vi stolt Ursellille
med fagren Tale faa.«

14. »Kunde I ikke stolt Ursellille
med fagren Tale faa:
da skal jeg hende svige,
det gaa siden, hvor det maa!

15. Finge I ikke stolt Ursellille
med eders fagre Ord:
da skal jeg fare i min Hjorteham,
saa fanger jeg vel hendes Tro.«

16. Saa fór han i sin Hjorteham,
med Takker af røden Guld;
spilled han saa for Jomfruens Bur,
han var saa svigefuld.

17 Aabent stod det Borgeled,
og Hjorten han løb ind:
alle da stunke de Rakker smaa
under Jomfruens Skarlagenskind.

18. Det da var den vilde Hjort,
han spiller ud med de Skove:
efter ganger hun stolt Ursellille
med hendes Rakker i Tove.

19. Han spilled op, og han spilled ned,
han spilled ned ad den Strand:
efter ganger hun stolt Ursellille,
hun lokker med hviden Hand.

20. Efter ganger hun stolt Ursellille
hun lokker med hviden Hand:
»Give't Gud Fader i Himmerig,
at, Hjorten, du varst tam!«

21. Efter ganger hun stolt Ursellille,
hun lokker med Finger sin:
»Give't Gud Fader i Himmerig,
at, Hjorten, du varst min!

22. Give't Gud Fader i Himmerig,
at, Hjorten, du varst min!
aldrig da skulde du drikke,
foruden den klare Vin.

23. Aldrig da skulde du drikke,
foruden den klare Vin;
og aldrig skulde du Søvnen sove,
foruden i Armen min.«

24. Det var Herre Peder,
han skød sin Hjorteham:
»Saa Mænd véd, stolten Ursellille!
og nu er Hjorten tam.

25. Ser I det, stolten Ursellille!
og nu er Hjorten tam:
I ere nu Allerkjæreste min
og følge mig neder til Strand.«

26. Det var hende stolt Ursellile,
og tænkte hun saa ved sig:
»Gud sende mig nu snilde Raad,
at skille mig snart ved dig!«

27. Svared det stolten Ursellille,
hun smiler under Skind:
»Og ville I, Herre Peder,
være Allerkjæreste min!

28. Havde jeg det førre vidst,
det I havde været saa væn:
aldrig skulde Fader min
have givet mig anden Svend.

29. Jeg var mig saa lidet et Barn
for inden min Faders Bord:
end kommer jeg det vel i Hu,
han satte det Guld i Jord.

30 Jeg var mig saa lidet et Barn,
min Fader grov Guld i Jord:
det er ikke uden Favne to
alt fra min Højeloftsbro.

31. Kunde vi faa det samme Guld,
den Stund der jeg var Mø:
alle de Børn, vi sammen finge,
de skulde aldrig fattig dø.

32. I kommer nu, Herre Peder!
jeg viser eder det paa Stand:
I og eders Dannesvende
skulle grave det Guld af Sand.«

33. For gik hun stolt Ursellille,
hendes Peld paa Jorden drog;
efter gik Herre Peder,
hans Hjærte i Brystet lo.

34 Han hug i den haarde Hald,
han grov i haarde Ler:
det er fuld ondt at finde Guld,
som Guld kom aldrig ner.

35. Det var hende stolt Ursellille,
og hun var ikke sen:
hun løb saa snart i sit eget Bur,
den Ridder stod dèr allen',

36. Stolt Ursellil stander i Højeloft,
saa hjærtelig der hun lo:
»Det samme Guld, I efter lede,
det er nu blevet til Jord.«

37. Mælte det stolten Ursellille,
hun var et Riddersbarn:
»Det samme Guld, I efter lede,
det er nu blevet til Skarn.«

38. Mælte det stolten Ursellille,
hun lukte den Loftsdør brat:
»Stat du ude, Herre Peder!
du hav fuld ond en Nat!«

Drømt haver Svenden om Jomfruen alle Nat.

23. HR. TIDEMANDS RUNER.

I to indbyrdes meget afvigende Former, begge i danske Haandskrifter fra 16de Aarhundrede, er denne Vise (DgF. 74) kommen til os. Medens i den her fulgte Opskrift Runerne ristes paa Roser, som kastes i Søen og drive i Land, har den anden:

Saa skrev han de ramme Runer,
han lagde dem paa de Spange,
alt som hun Jomfru Blidelil
skulde over gange.

Saa skrev han de ramme Runer,
han lagde dem paa de Stie,
alt som hun Jomfru Blidelil
skulde over til Kirke ride.

Det haver været af Arildstid,
det bliver, men Livet kan vinde:
at Elskoven tvinger saa mangen en,
baade Møer og høviske Kvinde.
Det dages op under Liden.

2. Det var Herre Tidemand,
han sidder over breden Bord:
taler han til sine Dannesvende
saa mangt et Gammensord.

3. »Kan jeg ikke Jomfru Blidelil faa
hverken med Gjerning eller Ord:
Da skal jeg skrive de ramme Runer,
lokke hende til Snækkebord.«

4. Saa skrev han de ramme Runer,
han kaste dem ud for Strande:
han bad dem flyde til Landet ind,
Jomfru Blidelil til Hande.

5. Det var Jomfru Blidelille,
hun ganger ud med den Strand:
fandt hun dèr de Roser to,
de fløde ind for det Land.

6. Tog hun op de Roser to,
stak dem i Ærmelin,
saa bar hun dem i Bure hjem,
lagde dem paa Sengen sin.

7. Det var Jomfru Blidelille,
hun vaagner om Midjenat:
sine stærke Drømme
dem talte hun saa brat.

8. »Jeg véd ej, hvi mig monne lange,
og hvi mig monne saa traa
alt efter hannem Hr. Tidemand,
jeg aldrig med Øjen saa'.«

9. Mælte det hendes Fostermoder
for inden den Fruerstove:
»Du ti kvær, liden Blidelille!
du læg dig neder at sove!

10. Breder I paa hende Silke,
og saa det Fløjel blaa,
at hun liden Blidelille
hun maatte end Søvnen faa!«

11. Op stod Jomfru Blidelille,
og klædte hun sig saa brat:
saa gik hun til Stranden neder
end den samme Nat.

12. Det var Jomfru Blidelille,
hun ind ad Skibsbord tren:
det var Herre Tidemand,
han stander hende op igjen.

13. »Værer velkommen, Jomfru Blidelille!
værer velkommen os til Hand!
var der ikke Ridder' og Svende
udi eders Faders Land?«

14. »Der var baade Ridder' og Svende
udi min Faders Land:
det gjorde I med de ramme Runer,
det jeg kom eder til Hand.«

15. Taaren randt af Øjenbraa,
hun vredtes ved de Ord:
saa gjorde hun Kors for Bølgen blaa,
sprang ud for Snækkebord.

16. Det var Jomfru Blidelille,
gjorde Kors for Bølgen blaa:
saa tog hun den liden grøn Sti,
til Havsens Bunde laa.

17. Længe stod Herre Tidemand,
og undrede han derpaa:
saa kaste han sin Kaabe,
skød sig for Bølgen blaa.

19. Ilde saa var den Rune skreven,
og ilde saa var hun skabt:
at slig to ædelig Kongens Børn
skulde blive saa ilde for tabt.

Det dages op under Liden.

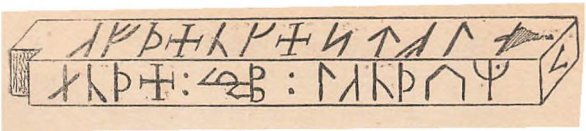

24. RUNETVANGEN.

Fire forskjellige, om end væsentlig overensstemmende Opskrifter af denne Vise (DgF. 75) ere komne til os i danske Haandskrifter fra 16de Aarhundrede. Den Opskrift, som her er lagt til Grund, foreligger i elleve gamle Haandskrifter.

I eg hørte en Herre Guldtavel lege
for inden den Jomfrus Bur:
Tærningen var af det røde Guld,
han giljed den Mø saa prud.
Og hendes Lige den véd jeg ej.

2. Tærningen var af det røde Guld,
den rand paa Sølverbord:
al den lange Sommersdag
giljed hende den Ridder god.

3. »Hører I, skjønne Jomfru!
og ville I være min Kjære:
hver en Finger paa eders Haand
den skal det røde Guld bære.

4. Hører I, skjønne Jomfru!
I giver mig eders Tro!
slide skulle I rød Skarlagen
og gange i røde Guldsko.

5 Slide skulle I rød Skarlagen
og gange i røde Guldsko;
I skulle gange paa Silke
og aldrig paa sorten Jord.«

6. »Jeg haver mig Vor-Frue
saa sandelig lovet min Ære:
at jeg skulde aldrig i Jorderig
hos nogen syndig Mand være.

7. Jeg haver mig Vor-Frue
saa sandelig lovet min Tro:
at jeg skulde aldrig i Jorderig
hos nogen syndig Mand bo.«

8. »Jeg kommer her i Morgen
med mine syv Brøder i Skare:
klæd du dig saa hæderlig vel,
som du vilt med mig fare!«

9 »Kommer I her i Morgen
med eders syv Brøder i Skare,
aldrig vil jeg mig klæde saa,
det jeg vil med eder fare.

10. Jeg takker min kjære Moder,
for mig taalte hun stor Nød:
hun skal aldrig for min Skyld
staa enten bleg eller rød.

11. Jeg haver syv Brøder i Kongens Gaard,
de ere baade raske og unge:
de skulle aldrig for min Skyld
drage i deres Brynjer tunge.«

12. Det gjorde rigen Ridder,
han ud af Døren løb:
saa skrev han de ramme Runer,
kaste dem i den Jomfrus Skjød.

13. Saa skrev han de ramme Runer
kaste dem i Jomfruens Skjød:
der sprunge de blodige Taare
ud af hendes Neglerod.

14. »Kommer du her i Morgen
med dine syv Brøder i Skare:
alt vil jeg mig klæde saa,
det jeg vil med dig fare.«

15. Aarlig om den Morgen,
det første Dagen var ljus,
da hulde der tredive raske Hovmænd
uden for den Jomfrues Hus.

16. Da vare der tredive raske Hovmænd,
og alle paa Gangere graa:
den Ganger var med røde Guld skot,
den Jomfru skulde ride paa.

17. Det da gjorde den skjønne Jomfru,
før end hun sad til Heste:
alt drak hun en Edderdrik,
for hendes Hjærte skulde briste.

18. De rede over de Bække
og over de dybe Aa:
»O ve!« da sagde den skjønne Jomfru,
»saa Hjærtens ilde jeg maa.«

19. De rede over de Enge
og over de dybe Sige:
»O ve!« da sagde den skjønne Jomfru,
»saa Hjærtens ilde mig lider.«

20. De rede over de Bjærge
og gjennem de dybe Dale:
»O ve!« da sagde den skjønne Jomfru,
»mit Hjærte lægges i Kvale.«

21. Der de kom til den Ridders Gaard,
alt som den Jomfru skulde være,
da var der Silke paa Jorden bredt,
med Guld og megen Ære.

22. »Hører I, skjønne Jomfru!
nu haver jeg holdet min Tro:
ganger I nu paa Silke
og ikke paa sorten Jord.«

23. »Nok er her baade Silke
og Guld og megen Ære:
end er der bedre i Himmerig
hos Jomfru Marie at være.

24. Vare jeg hos min Moder,
og maatte jeg med hende tale:
da kom mit Lig i Mariekirke,
ikke i disse dybe Dale.

25. Vare jeg hos min Moder
og taled med hende et Ord:
da kom mit Lig i Mariekirke,
og ikke i heden Jord.«

26. »Du kan ikke faa din Moder,
at tale med hende et Ord;
men jordes skalt du i Mariekirke,
og ikke i heden Jord.«

27. Saa fulgte de hende i Højeloft,
sloge over hende Skarlagen rød,
og det vil jeg for Sandingen sige:
hun monne en Jomfru dø.

28. Tak have rigen Ridder,
saa vel holdt han sin Tro:
han lod det Lig i Kloster føre
med femten byggede Bo.

29 Det var rigen Ridder,
han stod paa Jomfruens Grav:
tolv Mark af det røde Guld
han for hendes Sjæl udgav.

30. Mælte det rigen Ridder,
han stod paa grønnen Grav:
»Give't Gud Fader i Himmerig,
det jeg i Jorden var!«
Og hendes Lige den véd jeg ej.

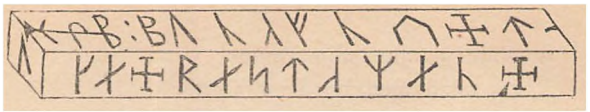

25. HR. PEDERS RUNER.

Tre Opskrifter af denne Vise (DgF. 78) ere bevarede i tolv danske Haandskrifter fra 16de og 17de Aarhundrede. En anden vidtløftigere og mere kunstfærdig Behandling af samme Æmne er Visen om Venderland-Grevens Søn (DgF. 77).

Herre Gud løse vel vor Angest
og Sorrigen af vort Bryst!
ihvem der haver en lønlig Sorrig,
hans Hjærte er ilde kryst.
Herre Gud løse vel vor Angest!

2. Hr. Peder han giljed stolt Mettelille
i fulde Vinter fem:
aldrig kunde han god Ansvar faa
i alle sammen dem.

3. »Hører I, stolten Mettelille!
og ville I være min Kjære:
alle de Dage, jeg leve maa
jeg vil eder elske og ære.«

4. »Ville I spørge min Fader ad,
og saa mine Frænder til Raade?
saa gjærne gjorde jeg Vilje din,
og helst, om de mig baade.«

5. »Jeg vil ikke spørge dine Frænder ad,
jeg haver ikke dertil Stunde;
men vilt du nu gjøre Viljen min,
du mød mig i grønne Lunde!«

6. »Ville I ikke spørge mine Frænder ad,
have I ikke dertil Stunde:
ret aldrig leve I saa god en Dag,
det jeg møder eder i Lunde.«

7. »Kan jeg nu ikke din Vilje faa,
men jeg beder dig saa gjærne:
skrive skal jeg de ramme Runer,
og spilde skal jeg din Ære.«

8. »Kaster I paa mig de ramme Runer
og skiller mig ved min Ære:
alle de Dage, jeg leve maa,
jeg skal eder for Herre Gud kære.«

9. Saa skrev han de ramme Runer,
kaste under hendes Skarlagenskind:
Blodet sprak udaf Neglerod,
og Taaren paa hviden Kind.

10. Kaste han de ramme Runer
under Jomfruens Skarlagen smaa:
saa sprang han til sin høje Hest,
saa snart red han der fraa.

11. Der han havde skrevet de ramme Runer,
stolt Mettelille til Hand,
saa skyder han ud sin Snække god,
sejler til sit eget Land.

12. Det stod saa i Dage,
og vel i Dage mange:
aldrig kunde nogen hende glader se,
saa monne hun efter hannem lange.

13. Stolt Mettelille vaagner om Midjenat,
og taler hun til sine Mø'r:
»Hvilken af eder vil stande med mig
baade i Lyst og Nød?«

14. Svared det liden Kirstin,
hun svared sin Jomfru først:
»Jeg vil med eder stande
baade i Nød og Lyst.

15. Saa hjælpe mig Gud for oven
baade af Angest og Nød:
alt før jeg skulde eder svige,
heller skulde jeg være død!«

16. Stolt Mettelil gik af sin Faders Gaard,
hende gik saa meget til Mene:
aabenhoved og barefod,
i Silkesærk alene.

17. Hun gik sig til Strande,
hun havde saa megen Uro:
hun satte sig selver til Styre,
liden Kirstin til Aaren at ro.

18. Sejled de saa den salte Sø
og baade i Kummer og Vaade,
til de komme til det samme Land,
som Herre Peder paa bode.

19. Mælte det stolten Mettelille,
hun fælded saa modige Taare:
»Herre Krist signe kjær Moder min!
hun sørger af Hjærtet saa saare.

20. Herre Krist signe kjær Moder min!
saa saare hun monne nu sørge:
nu er jeg gangen af min Moders Raad,
som onde Børn pleje at gjøre.«

21. Svared det liden Kirstin,
hun var sig en Mø saa bold:
»Det er end saa mangen stolt Jomfru,
sin Skæbne haver ikke i Vold.«

22. Kuren stander paa højen Værn,
og ser han ud i Vand:
ser han dèr stolten Mettelille,
hun styred sit Skib til Land.

23. Det da var den Kure,
tager over sig Kaaben blaa,
saa gaar han til det samme Loft,
som Hr. Peder inde laa.

24. »Her er kommen opaa vort Land
to saa høviske Kvinde:
aabenhoved og barefod,
i Silkesærk alene.«

25. Det var Herre Peder,
svøber han sig i Skind,
saa ganger han i Højeloft
for sin kjære Moder ind.

26 »Her sidder I, kjære Moder min!
I ere vel svøbt i Skind:
I hilsner vel stolten Mettelille!
hun er Allerkjæreste min.«

27. Hr. Peder han ganger i Gaarde,
han rækker hende hviden Hand:
»I værer velkommen, stolt Mettelille,
til disse fremmede Land!«

28. »Hører I det, Herre Peder!
hvi vilde I mig saa ilde?
I lokked mig af min Faders Gaard,
og saa min Ære at spilde.«

29 »Hører I det, stolt Mettelille!
I skulle hverken sørge eller kvide:
I skulle slide rød Skarlagen
og sove ved min Side.«

30. »End det jeg slider rød Skarlagen
og dertil Guld saa rød:
skal jeg bære det Slegfrednavn,
den Sorrig tvinger mig til Død.«

31. Hun lagde sit Hoved op til hans Bryst,
hun sukkede isaa saare:
»Her er jeg kommen i fremmede Land,
jeg lider til eders Naade.«

32. Det var Herre Peder,
han tog hende i sin Favn:
»Alt det Gods, jeg eje maa,
det gange os baade til Gavn!«

33. Tak have Herre Peder!
saa vel holdt han sin Tro:
det skete end før Maanedsdag,
han lod sit Bryllup bo.
Herre Gud løse vel vor Angest!

26. RIDDER STIG HVIDE.

Denne mærkelige gamle Vise (DgF. 76) er som en Helhed bevaret i to danske Opskrifter fra 16de Aarhundrede. Af fire andre danske Opskrifter fra samme Tid have de to alene Visens første Del: om Runekastningen, medens de to andre alene have dens anden Del: om Ridder Stigs Bryllup paa sin prægtige Gaard. En islandsk Optegnelse fra 17de og nogle norske fra dette Aarh. have kun Visens første Del, medens mange nye Optegnelser fra forskjellige Egne af Danmark, fra Færøerne og fra flere svenske Provinser kun have bevaret Mindet om den pragtfulde Gaard og det glade Bryllup, maaske fordi denne Visens sidste Del har været almindelig sungen ved Bryllupper.

Der er grundet Formodning om, at Visen oprindelig er sungen om den rige Stig Hvide, som var gift med en Søster til Kong Valdemar den store, og hvis Fald i Slaget ved Viborg Aar 1151 er besunget i en anden Vise (DgF. 117).

Ridder Stig og Find Lille de vare Brøder,
bedre Ridder var aldrig fødder.
Hvi tvinger I mig saa aarlig?

2. Find Lille faldt for Kvindemaal,
Ridder Stig tjener i Kongens Gaard.

3. Ridder Stig tjener i Kongens Gaard,
Fruer og Møer de kruse hans Haar.

4. Fruer og Møer de ynde hannem vel,
saa gjør og Danerdronning selv.

5. Ridder Stig stod for Kongens Bord,
hannem kom liden Kirstin saa hart i Hov.

6. I des mere han skjænked Vin,
des mere rand Huen paa liden Kirstin.

7. »Det er syv Aar, siden jeg Runer nam,
i Aften skal jeg prøve, om de due kan.«

8. Med højre Haand skjænked han Mjød og Vin,
med venstre kaste han Runer sin.

9. Han agte de Runer til hin liden Kirstin,
men de drev op under Frøken Régisses Skind.

10. Frøken Regisse rødmer som en Blod,
Ridder Stig sortner som en Jord.

11. Frøken Regisse daaned som hun sad,
Ridder Stig blev saa saare uglad.

12. Ridder Stig svøber sig Hoved i Skind,
han gaar i Loft for Fostermoder sin.

13. »Fostermoder! Fostermoder! kjender mig Raad!
mit Liv stander nu saa højlig i Vaad'.

14. Hvor kommer jeg levend' af Kongens Gaard
jeg haver kast Frøken Regisse Runer paa.

15 I Aften skjænked jeg Mjød og Vin,
saa kjær fik jeg hin liden Kirstin.

16. Jeg kaste de Runer til hin liden Kirstin,
men de drev op under Frøken Regisses Skind.«

17. »Hør du det, Sønne min fager og fin!
du gak i din Seng, luk Døren din!

18. Du gjør, alt som du haver gjort før:
du gak i din Seng, og luk din Dør!«

19. »Bedre Raad jeg da selver véd:
jeg sadler min Ganger, rider langt af Led.

20. Jeg vil sætte mig paa min Ganger graa,
saa snarlig vil jeg ride her fraa.«

21. »Det du kunde ride ad Valskland hen,
da søger hun Regiss' i Nat til din Seng.

22. Det du end rede til Verdsens Ende,
i denne Nat skulde hun dig finde.

23. Ridder Stig! du vær i gode Hove!
og gak nu hjem i din Seng at sove!

24. Men vare du aldrig saa ussel og arm:
dig gjæster i Nat det Kongens Barn.

25. Alt om hun kommer til Loftsdør din,
du ti kvær, Ridder Stig! lad hende ikke ind!

26. Alt om hun klapper din hvide Kind,
du lig saa stille, som du vare stind!

27. Og leger hun med din gule Lok,
du lig saa stille som Sten og Stok!

28. Alt om hun kysser din Mund saa rød,
du lig saa stille, som du vare død!

29. Alt om hun lægger dig i sin Arm,
du lig vel stille og lid den Harm!«

30. Ridder Stig lydde sin Fostermoders Raad,
saa monne han sig til Senge gaa.

31. Saa monne han sig til Senge gaa,
han lukte sin Dør med Laas og Slaa.

32. Sildig om Aften, Rim faldt paa,
Frøken Regiss' tager over sig Kaabe blaa.

33. Det Kongens Barn axler Kaabe blaa,
til Ridder Stigs Loft saa monne hun gaa.

34. Hun klapped paa Loftsdør med sit Skind:
»Du stat op, Ridder Stig! lad mig ind!«

35. Han laa saa stille, han tied saa kvær,
som vare han aldrig inde dèr.

36. Lidel da haver hun Finger smaa,
selv pilker hun de Nagler fraa.

37. Femten Nagler og end en Skraa,
saa monne Frøken Regiss' i Loftet gaa.

38. Femten Nagler og end en Pind,
saa gik hun i Loft til Ridder Stig ind.

39. Hun satte sig paa hans Sengestok,
hun legte fast med hans gule Lok.

40. Hun klapped ham ved hans Kind saa hvid:
alt laa Ridder Stig, som han vare Lig.

41. Hun minded ham for hans Mund saa rød:
alt laa Ridder Stig, som han vare død.

42. Hun tog hannem listelig i sin Arm:
han laa saa stille og lidde den Harm.

43. Frøken Regisse axler Kaabe blaa,
saa sørgende mon hun til Bure gaa.

44. »Ridder Stig Hvide! Krist give dig Skam!
mit Hjærte haver du lagt i Tvang.«

45. Saa sildig om Aften da var det gjort,
om Morgen blev det for Kongen ført.

46. Aarlig om Morgen, det var Dag,
da var det alt for Kongen sagt.

47. Dankonning heder paa Svende tvaa:
»I beder min Søster ind for mig gaa!«

48. Frøken Regisse axler Skarlagenskind,
saa ganger hun for Dankonning ind.

49. Ind kom Regisse, stedes for Bord:
»Hvad vil I, kjær Broder! hvi send' I mig Ord?«

50. »Hør du, Regisse, kjær Søster min!
og hvad haver du med Ridder Stig?

51. Er det sandt, som mig er sagt:
at du gjæste Ridder Stig i Nat?«

52. »Det er Guds Sanden, jeg til hannem gik;
men ingen Godvilje jeg af hannem fik.

53. Gloende Staal vil jeg paa min hvide Haand bære
og Ridder Stig Hvides Aarsag gjøre.

54. Kære det, hvo som kære maa
alt er han den, min Hu leger paa.«

55. Dankonning taler til liden Smaadreng:
»Du skalt hente mig Ridder Stig frem!«

56. Ind kom Ridder Stig, stedtes for Bord:
»Hvad ville I, min Herre! I sendte mig Ord?«

57. »Du svar det, Ridder Stig, skjøt og brat:
var min Søster hos dig i Nat?«

58. »Vel er det Sanden, hun til mig gik,
men ingen Uære hun af mig fik.

59. Vel er det Sanden, hun hos mig var,
men ingen Uære hun fra mig bar.«

60. Længe stod Kongen og tænkte derpaa:
»Jeg kan ikke min Søster bedre gifte end saa.«

61. Dandronning hun mælte et Ord med Ære:
»I lader de unge to tilsammen være!«

62. Der var Glæde i Dankongens Gaard:
Kongen han gav sin Søster bort.

63. Han gav hende bort med Guld og Skat,
den Lykke havde Ridder Stig sig ikke agt.

64. Der var Glæde og halv mere Gammen:
Dankonning han gav dem selv tilsammen.

65. Der var Glæde og halv større Ro:
Ridder Stig den Frøken med Æren tog.
Hvi tvinger I mig saa aarlig?

66. Ridder Stig lader et Gjæstebud gjøre,
aldrig var sligt i Danmark førre.
Jomfruer! I giver os Orlov!

67. Ridder Stig lader brygge og blande Vin,
han byder Dankonning hjem til sin.

68. Han byder hjem Kongen og alle hans Mænd,
vor danske Dronning skulde følge dem.

69. Han byder hjem Kongen og alle hans Folk,
vor danske Dronning skulde være deres Tolk.

70. Vor danske Dronning skulde Bruden rede,
og Danerkongen selv skulde hende frem lede.

71. Han byder Dandronning med alle hendes Mø'r,
og hende liden Kirstin op under Ø.

72. Det mælte Dronningen, som hun red:
»Det er stor Ære at have Tugt med sig.

73. »I Fjor red Stig min Herres Hest,
i Aar haver han hans Søster fæst.

74. I Fjor var Stig min Herres Dreng,
i Aar haver han hans Søster i Seng.«

75. Det mælte Dronningen, som hun red:
»Monne det være Ridder Stigs Gaard, vi se?«

76. Det da svared den liden Smaadreng:
»Ridder Stigs Gaard den er vel kjendt.

77. Den er for uden med hvidé Sølv hængt,
for inden er den med røde Guld rendt.«

78. Der de komme for Stig hans Gaard,
en løvgrøn Skov han stander dèr for.

79. For oven er han med Silje og Lind,
for neden spiller baade Hjort og Hind.

80. Dèr spiller inde baade Hjort og Raa
og alle de Dyr, der være maa.

81. Dèr spiller inde baade Hjort og Hare
og alle de Dyr, i Skoven fare.

82. Der de komme for Ridder Stigs Led,
to Hvidebjørne stod bundne dèr ved.

83. Og der de komme for Ridder Stigs Port,
Laasene var af det hvide Sølv gjort.

84. I Sølv da vare de Porte hængt,
med Sølverlænker tilsammen spændt.

85. Og der de komme til Ridder Stigs Stue,
hun skinner alt som brændende Lue.

86. Husen de vare takt med Tegl,
og Murene satte med klare Spejl.

87. Midt i Gaarden dèr stander en Hjø,
den er omsat med Guld saa rød.

88. Dèr stander under de Mollinger fem,
Silke-Haandklæder følger alle dem.

89. Væggene vare af Marmelsten,
Stolperne var af det hvide Hvalsben.

90. Loften de vare med Billeder udgraven,
Bjælkerne udskaarne i forgyldene Bogstave.

91. Bordfaden vare af røden Guld,
og Dugene vare af Ageruld.

92. De Herrer og Fruer de sattes til Bænk,
selv gik han Ridder Stig, bar for dem Skjænk.

93. Gulven de vare med Amber strød,
og Bænkene satte med høviske Mø'r.

94 Der ganger en Dans i Stig hans Stue,
dèr danser saa mangen stolt Jomfrue.

95. Der gange de Jomfruer udi Dans,
og hver med Sepel og Rosenkrans.

96. For ganger Ridder Stig, smal som en Vaand,
han haver et Guldkar i hver sin Haand.

97. Det ene med Mjød, det andet med Vin,
saa drikker han til Allerkjæreste sin.

98. Ridder Stig drikker sin unge Brud til,
»Det bliver end godt, naar Herre Gud vil.«

99. Ridder Stig drikker sin unge Brud til:
baade Skov og Mark de blomstres derved.

100. Der blomstres Skov, der løves Ris,
for alle Jomfruer bær hun Pris.

101. Sildig om Aften, Røg faldt paa,
den unge Brud skulde til Senge gaa.

102. De tændte op de høje Blus,
de fulgte den Brud til Brudehus.

103. De fulgte den Brud til Brudesenge,
og Ridder Stig dvalde ikke meget længe.

104. Nu haver Ridder Stig forvunden sin Harm:
han sover hver Nat i Kongens Søsters Arm.

105. Nu haver Frøken Regiss' forvunden sin Kvide:
hun sover hver Nat ved Ridder Stigs Side.

106. Og nu er Stig Hvides Vise ad Ende,
Gud give os Naade og Lykken sende!
Jomfruer! I giver os Orlov!

27. KONGESØNNENS RUNER.

Denne Vise (DgF. 79) kjendes kun paa Dansk og egentlig kun i den her gjengivne Form i Haandskrift fra 17de Aarh.

Den Kongens Søn ganger i Gaarde,
og leger han med sit Sværd:
»Give't Gud Fader i Himmerig,
stolt Margret! I havde mig kjær
Saa haver hun lagt hans Hjærte udi Tvang.

2. Give't Gud Fader i Himmerig,
I vare Allerkjæreste min!
aldrig da skulde I drikke,
foruden den klare Vin.

3. Ret aldrig da skulde I drikke,
foruden den klare Vin,
og aldrig skulde I Søvnen sove,
foruden i Armen min.«

4. »Lader det, ædelig Kongens Søn!
og spotter I ikke mig!
alligevel jeg er en fattig Mø,
dog er jeg ærerig.«

5. Den Kongens Søn rider i Skoven,
han skriver de Runer saa:
han vilde stolt Margrete svige
og hende for Hading faa.

6. Mælte det bolde Hr. Nilavs,
han var hans næste Svend:
»Det er stor Vaade for eders Liv,
halve mere for eders Sjæl.«

7. Svared det den Kongens Søn,
og svared han hannem saa:
»Slet intet passer jeg paa mit Liv,
maatte jeg den Jomfru faa.«

8. Det var den ædelig Kongens Søn,
han kaste hende Runer paa:
de stunke under hendes Kaabe
og under hendes Skarlagen smaa.

9. Det var hende stolt Margrete,
der hun havde fanget det Mèn:
gik hun sig af Gaarden ud,
satte sig paa jordfaste Sten.

10. I Nætter ni og Dage ni
sad hun paa jordfaste Sten:
til hun finge sendt den Kongens Søn
sine Runer ret igjen.

11. Det var den ædelig Kongens Søn,
hannem randt saa mangt udi Sinde:
»Længe haver jeg bedet stolt Margrete,
aldrig kunde jeg hende vinde.

12. Nu haver jeg bedet stolt Margrete
i fulde Vinter fem:
hvi skulde end en fattig Svend
bede en Mø udi dem!«

13. Det var den ædelig Kongens Søn,
hannem randt saa mangt udi Hue:
saa fór han til Landsting,
han fæste den skjønne Jomfrue.

14. »Hør I det, ædelig Kongens Søn!
og nu haver I mig faa't;
saa skulde I have førre gjort
og faret slet intet med Spot.«

Saa haver hun lagt hans Hjærte udi Tvang.

28. RIDDERENS RUNESLÆT.

Foruden i gamle danske Opskrifter fra 16de og 17de Aarh., er denne Vise (DgF. 73) ogsaa funden levende bevaret i Nutids Traditjon i Danmark, paa Færøerne og i Norge.

Hr. Peder og Hr. Oluf de sidder over Bord,
— Op under den Lind. —
de snakked saa mangt et Gammensord.
Op under den Lind dèr vaager Allerkjæresten min.

2. »Hør du, Hr. Oluf, Stalbroder min!
hvi fæster du dig ikke en Jomfru fin?«

3. »Hvad skulde jeg fæste mig Mø til Brud,
meden jeg haver min forgyldene Lud!

4. Hvi skulde jeg tage mig Viv til Ægt',
saa længe jeg kan min Runeslæt!

5. Den Kvinde er ikke i Verden til,
jeg kan hende jo daare, om jeg vil.«

6. Hr. Peder han slog sin Haand imod Bord:
»Hr. Oluf! du sig ret aldrig slig Ord!

7. End véd jeg mig saa væn en Viv:
hende daarer du aldrig i dit Liv.

8. Jeg haver mig fæst en Brud saa fin:
hende daarer du ej med Runer din'.

9. Jeg sætter i Væd baade Hus og Jord:
du lokker ej Fru Mettelil af min Gaard.«

10. »Dèr sætter jeg imod min Ganger graa:
i Aften skal Fru Mette hjem til mig gaa.

11. Dèr sætter jeg imod mit hvide Halsben:
at jeg skal vinde den Rose ren.«

12. Sildig om Aften, Røg faldt paa,
Hr. Oluf han leger, som vel han maa.

13. Han legte paa sin Guldharpe:
det hørte Fru Mette over Marke.

14. Han blæste i sin forgyldene Lur:
det hørte Fru Mette hjem til sit Bur.

15. Længe stod Fru Mette og lydde derpaa:
»Monne jeg skulde did i Aften gaa?«

16. Alt stod Fru Mette og tænkte ved sig:
»Ingen af mine Møer tør jeg tage med mig.«

17. Fru Mettelil og hendes liden Hund
saa ene gaa de gjennem Rosenslund.

18. Hun klapped paa Loftsdør med sit Skind:
»Stat op, Hr. Oluf! og lad mig ind!«

»Ingen da haver jeg Stævne sat,
og ingen lader jeg i Loft om Nat.«

»Stat op, Hr. Oluf! og lad mig ind!
saa ve er mig for Tale din.«

»Er dig end ve for Tale min,
i Aften kommer du ikke her ind.

Men gjærne da vilde jeg lade dig ind,
var det ikke for Hr. Peder, kjær Herre din.

Om du haver mig end i Hjærtet kjær,
Hr. Peder er os dog alt for nær.«

»Stat op, Hr. Oluf! og lad mig ind!
her driver Dug over mit Skarlagenskind.«

»Driver der nu Dug over Skarlagenskind,
da vend det ud, som før vendte ind!«

»Imen du vilt ikke lade mig ind,
lad nogen af din Svende følge mig hjem!«

»Natten er lys, og Maanen skín:
ene du finder vel Bure din.

Maanen han skín saa klar over Toft:
du gak dig ene hjem til dit Loft!«

Fru Mettelil og hendes liden Hund
saa ene gaa de gjennem Rosenslund.

Og der hun kom til Borgeled,
dèr stod Hr. Peder, han hviled sig ved.

»Velkommen, Fru Mette! min Brud saa blid!
hvor haver du været om Nattetid?«

32. »Jeg var mig gangendes ude ved Aa,
jeg skaadde de Blomster gule og blaa.

33 Jeg skaadde de Roser røde,
stande i deres fejerste Grøde.

34. Saa haver jeg ganget den Aften lang,
jeg lydde paa Nattergalesang.«

35. »Du lydde fast mere paa Lureklang,
end du lydde paa Fryd og Fuglesang.

36. Denne Nats Gang og anden slig
den daarer os baade saa visselig.

37. Denne Nats Gang vorde aldrig fler!
saa Mænd, Fru Mette! gjør det ikke mer!

38. Fru Mettelil, Allerkjæreste min!
du gak nu i Seng under hvide Lin!«

39. Den første Søvn, Hr. Peder fik,
Fru Mettelil af hans Arme gik.

40. »Skam faa Hr. Oluf hans forgyldene Lud!
den daarer saa mangen ærlig Brud.

41. Skam faa Hr. Olufs Guldharpe rød!
den daarer saa mangen ærlig Mø.«

42. Fru Mette drog Kniv af Ærme rød:
»Alt skal jeg endnu med Æren dø.«

43. Op vaagned Hr. Peder, og op han saa':
det røde Blod dèr under ham laa.

44 Op sprang Hr. Peder, og op han stod:
han svam i stolte Fru Mettelils Blod.

45 Saa satte han Hjaltet imod en Sten,
— Op under den Lind. —
og Odden den raadte hans Hjærte Men.
Op under den Lind dèr vaager Allerkjæresten min.

29. RIBOLD OG GULDBORG.

Denne Vise (DgF. 82) har fra gammel Tid indtil denne Dag været en af de mest yndede og udbredte nordiske Folkeviser. Af danske Opskrifter foreligge over 40, de 8 af dem i Kilder fra 16de eller 17de Aarhundrede. Ogsaa haves talrige svenske, norske og islandske, samt flere engelske Opskrifter af samme. Visens Grundlag er en Arv fra Nordens Oldtid: i Eddakvadene om Helge Hjørvardssøn og om Helge Hundingsbane have vi Oldtidens Besyngelse af samme Æmne.

Ribold han var en Ridder prud,
— Udi Løndom. —
det første han red til Jomfruens Bur.
Denne Mø var mig tinget i min Ungdom.

2. Ribold han var en Kongens Søn,
han giljed stolt Guldborg udi Løn.

3. »Guldborg! Guldborg! love du mig!
til et halv fejre Land saa fører jeg dig.

4. Jeg skal føre dig til det Land,
som dig kommer aldrig Sorg paa Hand.

5. Jeg skal føre dig paa den Ø,
som du skalt leve og aldrig dø.

6. Dèr gror ikke andet Græs end Løg,
dèr synger ikke anden Fugl end Gjøg.

7. Dèr rinder ikke andet Vand end Vin;
tro paa min Tale, Allerkjæreste min!«

8 »Alt maa jeg tro, hvad jeg skal tro,
end maa dog Græsset paa Jorden gro.

9. Du fører mig aldrig til det Land,
at Sorgen kommer mig jo til Hand.

10. Du fører mig aldrig paa den Ø,
jeg er jo Vor-Herre skyldig en Død.«

11. »Guldborg! Guldborg! følge du mig!
til mit Fæderneland saa fører jeg dig.«

12. »Saa gjærne jeg det gjorde,
om jeg for min Fader turde.

13. Men hvor kommer jeg af Gaarde med dig?
der holdes saa stærke Vagt paa mig.

14. Mig vogte min Fader og Moder,
min Søster og min Broder.

15. Mig vogter ogsaa min Fæstemand,
det meste, jeg frygter, det er for ham.«

16. »Det dig vogte end al din Æt,
du hold den Tro, du haver mig jæt!

17. Guldborg! du sammel dit Guld i Skrin,
imedens jeg sadler graa Ganger min!

18. Jeg svøber dig i min Kaabe blaa,
jeg sætter dig paa min Ganger graa.«

19. Saa væn da havde han Fole og spag,
han satte stolt Guldborg ved sin Bag.

20. Ribold han løfte stolt Guldborg til Hest,
saa red de af Gaarde, som de kunde bedst.

21. De rede saa listelig ud af den Gaard,
at ingen dem hørte, og ingen dem saa'.

22. Men der de komme paa Hede,
dèr mødte dem rigen Greve.

23. »Vel mødt! Ribold Kongesøn!
og har du nu giljet Mø i Løn?

24. Vel mødt, Ribold, under Ø!
hvort skalt du med din stjaalne Mø?«

25. »Det er ingen stjaalen Viv,
det er min Søster, det væne Liv.

26. Det er min yngste Søster,
jeg hente hende selv af Kloster.«

27. »Du lyver nu, Ribold, en Ridder saa rig!
jeg kjendte hende Guldborg, før jeg kjendte dig.

28. Kjender jeg ikke hendes Skarlagen-Skind,
fuld vel kjender jeg hendes Rosens-Kind.

29. Jeg kjender hende paa hendes fagre Haar:
jeg tjente hendes Fader i femten Aar.«

30. Hun tog en Guldring af sin Barm,
hun strøg den paa den Greves Arm.

31. »Du gode Greve! du dølg med mig!
maa jeg leve, vel lønner jeg dig.

32. Ihvor du kommer at drikke Vin,
du sige ingen af Færden min!

33. Ihvor du kommer i Kvælde,
du maa ikke om os melde.«

34. De rede gjennem den Tolvmile-Skov,
Guldborg hun baade legte og lo.

35. Men Greven red sig til Halle,
som Kæmperne drukke alle.

36. »Her sidder du, Konge! drikker Mjød og Vin:
Ribolt er rømt med Datter din.

37. Vel tage I Guldborg til Vaare:
Ribold red med hende af Gaarde.«

38. Kongen han raaber over al sin Gaard:
»Vel op, mine Mænd! drager Brynje paa!

39. I sætter op Hjælm foruden Fals!
Ribold han er saa haard en Hals.«

40. Somme til Heste rende,
og somme sine Buer spænde.

41. Guldborg saa' sig saa højt i Sky:
hun hørte saa meget af Hestegny.

42. Guldborg saa' sig atter aa Bag:
hun hørte saa meget af Brynjebrag.

43. Guldborg sig over Axel saa':
»Hist kommer min Fader, hvad bliver til Raad?

44. Jeg hører min Faders forgyldene Lud:
den lød ikke, siden min Möder stod Brud.

45. Jeg hører min Faders Gangere graa:
syv Aar, siden ham lagdes Sadel paa.

46. Jeg hører min Faders Bidsel ringe:
det er Tid, vi lade vor Ganger springe.

47. Nu ser jeg min Faders Brynje rød:
Ribold! jeg frygter, det bliver din Død.«

48. Ribold klapper hende ved hviden Kind:
»Du ti kvær, Guldborg, Allerkjæreste min!

49. Jeg lægger min Brynje paa Stene,
gaar i Slag i Skjorten ene.

50. Guldborg! lad dig dertil sømme:
du hold min Ganger i Tømme!

51. Du hold min Hest op under den Eg,
mens jeg gaar i saa skarp en Leg!

52. Hør du, Guldborg! ihvor det gaar,
du nævn mig ikke, mens Striden staar!

53. Ihvem du end ser at falde,
du maa ikke paa mig kalde.

54. End det du ser mig bløde,
du nævn mig ikke til Døde!«

55. Ribold vog i den første Hob
Guldborgs Fæstemand og hendes Maag.

56. Og han vog i den anden Flok
hendes sex Brøder med gulen Lok.

57. Han vog i den tredje Skare
hendes Morbroder og hendes Fader.

58. Hun saa' sin Fader falde,
saa højt da monne hun kalde.

59. »Stil dig! stil dig nu, Ribold!
du stil dig i Vor-Herres Vold!

60. Ribold, Ribold! du stil dit Sværd!
min gamle Fader var bedre værd.

61. Ribold, Ribold! du stil din Kiv!
du giv nu min yngste Broder Liv!

62. Du lad min yngste Broder være:
han maatte min Moder de Tidende bære!«

63. Af det samme Kvindeord
kom saa brat et Mandemord.

64. Ret som Ribold nævnet vord,
da fik han sit Banesaar.

65. Det var hendes yngste Broders Sværd,
det kom Hr. Ribolds Hjærte nær.

66. Ribold han ryste det blodige Sværd:
»Guldborg! Guldborg! dette varst du værd.

67. Vare det ej for Godvilje min,
ret nu skulde jeg set Hjærteblod din.

68. Hvad heller vilt du nu til din Moder hjem,
eller du vilt følge saa saar en Svend?«

69. »Jeg vil ikke hjem til Moder min,
jeg vil følge dig, Ribold! til Moder din.«

70. Ribold stinger Sværd i Skede:
»Kom, Guldborg! nu vil vi ride.«

71. De rede gjennem den Rosenslund:
der kom aldrig et Ord af Ribolds Mund.

72. »Hør du det, Ribold, min Hjærtenskjære!
hvi est du ej glad, som du varst førre?

73. Og hør det, Ribold! hvad jeg siger dig:
hvor er nu den Godvilje, du havde til mig?«

74. »Guldborg! du est ikkun et Barn,
du vedst saa lidet af Mandens Harm.

75. Gud naade dig, Guldborg! saa lidet du kanst:
dig er ét, mig er saa mangt.

76. Ét er, det jeg er træt og mod,
et andet er, det mig rinder Blod.

77. End gaar det mig allernæst:
Døden haver mit Hjærte fæst.

78. Døden den haver mit Hjærte fæst:
din Broders Sværd haver mit Hjærte gjæst.

79 Det er ikke Under, at jeg er tyst:
din yngste Broders Sværd mit Hjærte haver kryst.

80. Det tvinger mig end udaf stor Nød:
jeg fæste dig, Guldborg, saa væn en Mø.

81. Her rider du med dit Guld saa rød,
mens jeg rider med min haarde Død.

82. Her rider du med din udslagen Haar,
mens jeg rider med min dødelig Saar.«

83. Ribold han red i sin egen Gaard,
ude stander hans Moder, var svøbt i Maard.

84. »Velkommen, Ribold, kjær Sønne min!
hvor haver du fanget den væne Viv?«

85. »Blandt raske Mænd og vrede
kjøbte jeg hende paa Hede.«

86. »Da saa' jeg aldrig saa bleg en Brud,
der førtes saa langt under Gyldenskrud.«

87. »Det er ikke Under, at hun er bleg,
thi hun haver set saa haard en Leg.

88 Hun maa vel være bleg og ikke rød:
hun haver set Faders og Brødres Død.«

89. »Men hør du, Ribold, kjær Sønne min!
hvi rinder der Blod af Sadelbue din?«

90. »I løfter op min Kaabe blaa!
saa kunne I se min dybe Saar.

91. Drager I af min Skjorte god!
saa kunne I se mit Hjærteblod. —

92. Min kjær Broder! du tag min Hest!
og min kjær Moder! lader hente mig Præst!

93. Kjær Søster! du red min Soveseng!
og du, stolt Guldborg! følg mig til den!

94. Du bind mit Hoved i Silke rød!
du løs det paa Baaren, først jeg er død!

95. Min kjære Broder! du stander mig nær:
jeg giver dig Guldborg, jeg haver saa kjær.

96. Den Tid er kommen, der jeg skal dø,
thi giver jeg dig min Fæstemø.«

97. »Saa gjærne jeg det gjorde,
vidste jeg, hun Jomfru vaare.«

98. »Saa sandt hjælp' mig Gud i Himmerig:
saa visselig er hun Mø for mig.

99. Foruden én Gang mig lyste,
hendes Rosensmund jeg kyste.«

100. »Det sker aldrig, mens jeg er i Live,
at jeg to Brøder min Tro skal give.«

101. Duggen drev over Højeloftssvale,
Ribold hæn svalt i den samme Tale.

102. Guldborg drog Kniv af Ærme rød,
hun slog i sit Hjærte, det var stor Nød.

103. Det gjorde Guldborg udaf stor Harm:
hun faldt selv død udi Ribolds Arm.

104. Der komme af Ribolds Bure
tre Lig, de vare saa prude.

105. Ribold og saa hans Fæstemø,
— *Udi Løndom.* —
hans Moder, maatte af Sorgen dø.
Denne Mø var mig tinget i min Ungdom.

30. AAGE OG ELSE.

Denne berømte Vise (DgF. 90) gives her saaledes som den er bevaret i gamle danske Haandskrifter. Den er ogsaa funden levende i Nutids Traditjon i forskjellige Egne af Danmark og Sverige. Lignende Folkeviser haves engelsk, tysk, slavisk, romansk og bretonsk. Nærmest stammer vor Vise dog fra det i et Eddakvad besungne heroiske Oldsagn om Helge Hundingsbane og hans elskede Valkyrje Sigrun, som med sine Taarer kaldte Helten tilbage fra Valhal.

Der sidde tre Møer i Bure,
de to slynge Guld,
den tredje hun græder sin Fæstemand
under sorten Muld.
For hun haver den Ridder trolovet.

2 Det var Ridder Hr. Aage,
red sig under Ø,
fæste han Jomfu Elselille,
saa væn en Mø.

3. Fæste han Jomfru Elselille,
saa væn en Mø;
alt om deres Bryllupsaften
han maatte dø.

4. Saa saare græd Jomfru Elselille,
hun Hænder vred:
det hørte Ridder Hr. Aage
saa langt af Led.

5 Saa saare græd Jomfru Elselille,
hun Hænder slog:
det hørte Ridder Hr. Aage
under sorten Jord.

6. Op stander Ridder Hr. Aage,
tager Kiste paa Bag,
saa lakker han til sin Fæstemøs Bur
med megen Umag.

7. Han klapper paa Døren med Kiste,
han havde ej Skind:
»Du stat op, stolten Elselille!
luk din Fæstemand ind!«

8. Længe laa stolten Elselille,
hun tænkte ved sig:
»Monne det være Ridder Hr. Aage,
der kommer til mig?«

9. Det mælte Jomfru Elselille
med Taare paa Kind:
»Ja, kan I Jesu Navn nævne,
saa kommer I ind.«

10 »Du stat op, stolten Elselille!
luk op din Dør!
jeg kan saa vel Jesu Navn nævne,
som jeg kunde før.«

11. Op stod stolten Elselille
med Taare paa Kind,
saa lukked hun den døde Mand
i Buret ind.

12 Saa tog hun op en Guldkam,
hun redte hans Haar:
for hver en Lok, hun redte,
hun fælded Taar.

13. »Og hør du, Ridder Hr. Aage,
Allerkjæreste min!
hvordan er der under den sorte Jord,
i Graven din?«

14. »Saadan er der under den sorte Jord,
i Grav hos mig:
som i det frydelig Himmerig,
thi glæd du dig!«

15. »Og hør du, Ridder Hr. Aage,
Allerkjæreste min!
maa jeg dig følge i sorten Jord,
i Graven din?«

16. »Saadan er der under den sorte Jord,
i Grav hos mig:
som i det sorteste Helvede,
slaa Kors for dig!

17. For hver en Gang du græder for mig,
din Hu er mod:
da er min Kiste for inden fuld
med levret Blod.

18. For oven ved mit Hovedgjærd
staar Græsset grønt,
for neden ved mine Fødder
med Slanger omspændt.

19 Men hver en Gang du kvæder,
din Hu er glad:
da er min Grav for inden omhængt
med Rosensblad.

20. Nu galer Hanen den sorte
i mørken Vraa:
nu lukkes op alle Porte,
jeg bort nu maa.

21. Nu galer Hanen den hvide
i højen Hal:
til Jorden stunder alle de Lige,
jeg bort nu skal.

22 Nu galer Hanen den røde
i heden Sted:
til Jorden maa alle de Døde,
thi maa jeg med.«

23 Op stander Ridder Hr. Aage,
tager Kiste paa Bag,
saa lakker han sig til Kirkegaard
med megen Umag.

24 Det gjorde stolten Elselille
saa mod i Hov:
saa fulgte hun sin Fæstemand
gjennem mørken Skov.

25 Der de kom gjennem Skoven,
paa Kirkegaard,
da falmed Ridder Hr. Aage
hans gule Haar.

26. Og der de kom af Kirkegaard
i Kirken ind,
da falmed' Ridder Hr. Aage
hans Rosenskind.

27 »Og hør du, stolten Elselille,
Allerkjæreste min!
du græd nu aldrig mere
for Fæstemand din!

28 Du se dig op til Himmelen,
til Stjærner smaa!
saa ser du dig saa gladelig,
hvor Natten gaar.«

29 Saa' hun op til Himmelen,
til Stjærner smaa:
i Jorden slap den døde Mand,
hun ham ej saa'.

30. Saa snarlig slap den døde Mand
i Jorden hen;
saa sørgelig gik stolten Elselille,
til Bure igjen.

31. Saa saare græd stolten Elselille,
og Gud hun bad,
at hun maatte ikke leve end
i Aar og Dag.

32. Det var stolten Elselille,
blev syg og laa;
og det var inden Maanedsdag,
hun lagdes paa Baar.
For hun havde den Ridder trolovet.

31. MODEREN UNDER MULDE.

Af denne skjønne Vise (DgF. 89) kjendes ikke mindre end 75 nordiske Optegnelser (45 danske, 14 svenske, 11 norske, 4 islandske og 1 færøsk). Med al Enhed i det væsentlige, frembyde disse talrige ældre og yngre Opskrifter et ikke lidet Spil i Sagnformen og yde tilsammen en stor Mangfoldighed af smukke og ejendommelige Træk, som ikke alle vilde kunne rummes i én Folkevisetext. Her gives da alene, uændret og ublandet, den i og for sig fortrinlige ældste Optegnelse af Visen, som findes i et dansk Haandskrift fra midt i 16de Aarh. Tilsvarende Viser haves ogsaa paa Engelsk, Tysk, Flamsk, Fransk, Vendisk, Bømisk, Littuisk og Estisk.

r. Bjørn han rider sig under Ø,
fæste han sig saa væn en Mø.
Favre Ord fryde saa mangt et Hjærte.

2. Fæste han stolten Sølverlad,
hun var sørgende og sjælden glad.

3. De vare sammen i otte Aar,
otte Børn hun til Verden bar.

4. Saa kom der Døden paa det Land
og tog bort Sølverlad, den Liljevand.

5. Hr. Bjørn han rider saa vide,
saa fæste han Jomfru Blide.

6. Han fæste sig Jomfru blide,
hun blev dem Stifmoder stride.

7. De førte den Brud i Herre Bjørns Gaard,
hans smaa Børn gaa hende ud imod.

8. De klappe hende paa hendes Skarlagenskind:
»I vær velkommen, kjær Moder min!«

9. Hun stødte dem fra sig med sin Fod:
»Monne dette skal være min første Mod!«

10. Hr. Bjørn gav hende de Skarlagen blaa,
for hun skulde elske hans Børn saa smaa.

11. Han gav hende et Hovedguld,
for hun skulde være hans smaa Børn huld.

12. Han gav hende det Guld saa rød;
saa saare svalt hun hans smaa Børn for Brød.

13. Hun tog fra dennem de Bolstre blaa,
hun lagde hans Børn i bare Straa.

14. Saa saare da græd hans smaa Børn under Ø;
det hørte stolt Sølverlad, dog hun var død.

15. Det var om en Løverdag ad Kvælde,
hvile skulde da alle Sjæle.

16. Sølverlad gaar sig til Englevist,
hun bad sig Lov af Jesum Krist.

17. Hun bad, hun maatte til Middelhjem gaa,
at tale med sine Børn saa smaa.

18. »Ja, saa Mænd, da maat du saa,
men vær her ikke længe fraa!«

19. Stolt Sølverlad rejser sig af sin Grav,
saa tog hun Kisten paa sin Bag.

20. »Hun tog Kisten paa sin Bag,
saa gaar hun hjem med megen Umag.

21. Der hun kom til Borgeled,
hendes ældste Datter hun stod der ved.

22 »Her stander du, ældste Datter min!
hvor da lide kjær Søskend din?«

23 »Du est ikke Moder min,
mens du bær saa bleg en Kind.«

24. Hun gaar sig udi den Stove,
som hendes smaa Børn inde sove.

25. Stolt Sølverlad sattes paa Stole,
den ene børsted, den anden tode.

26. Hun satte den mindste paa sit Skjød,
saa saare hun græd, hendes Hjærte det blød.

27. Hun gik til Sengen, og i hun saa':
hendes Børn de laa i bare Straa.

28. »Sig mig her, ældste Datter min!
hvor er Herre Bjørn, Fader din?«

29. »Min Fader han sover i Højeloft,
saa strid en Stifmoder have vi faa't.«

30. Stolt Sølverlad gaar til Højeloft,
som Herre Bjørn han inde sov.

31. Hun stødte paa Døren med Kiste sin:
»Staar op, Hr. Bjørn, og lader mig ind!«

32. »Slet ingen haver jeg Stævne sat,
og ingen kommer i mit Loft om Nat.«

33. »Da vækker nu op stolt Blide!
hun er min smaa Børn Stifmoder stride.

34. Jeg lod hende mit Hovedguld,
for hun skulde være min smaa Børn huld.

35. Jeg lod hende mit Guld saa rød:
saa saare da svælte min Børn for Brød.

36. Jeg førte til dig de Bolstre blaa:
du maatte lade min Børn have Dynen graa.

37. Nu ligge min Børn i bare Straa;
saa ond en Lykke skal Blide faa.

38. Men skal jeg tiere hjem til dig gaa,
saa haard en Død skal Blidelil faa.

39. Naar du hører de Hunde bange,
da maat du vente den døde paa Gange.

40. Nu galer Hanen den sorte:
saa snarlig maa jeg borte.

41. Nu galer Hanen den røde:
til Grave stunde alle de døde.

42. Nu galer Hanen den hvide:
jeg maa nu ikke længer bide.«

43. Hun ikke snarer' i Mulde laa,
end hendes Børn var lagt paa Bolster blaa.

44. Blide dem børste, og hun dem flette,
og hun dem løfte, og hun dem lette.

45. Hun gav dem Vin, hun gav dem Brød,
ret aldrig da lidde de Børn mere Nød.

46. Hver Gang hun hørte de Hunde gø,
da lege de Børn med Guld saa rød.
Favre Ord fryde saa mangt et Hjærte.

32. HR. MORTEN AF FUGELSANG.

Kun én gammel dansk Opskrift af denne Vise (DgF. 92) er kommen til os i to Haandskrifter fra 16de Aarh., ligesom én nærliggende svensk Opskrift findes i et samtidigt Haandskrift; men Visen er desuden funden særdeles vel bevaret i vor Tids jyske Traditjon.

Det var rige Hr. Morten,
han rider i grønne Lund;
og dèr fik han sin Helsot
alt om en Morgenstund.
Død rider Hr. Morten af Fugelsang.

2 Til Kirken gav han det røde Guld,
til Klostret gav han sin Hest;
de lagde Hr. Mortens Lig i Muld,
som de kunde allerbedst.

3. Saa jorded de den ædelig Herre,
som de kunde allerbedst;
med det skete end før Midjenat,
at han sad til sin Hest.

4. Det var ham ungen Volmer Skytte,
han rider i Rosenslund:
dèr møder hannem Hr. Morten
alt i den samme Stund.

5. Det var ungen Volmer Skytte,
han rider over Bjærge og Dale;
efter rider Herre Morten,
han vilde gjærne med ham tale.

6. Sort da var hans Sadel,
og sort da var hans Hest,
og sorte saa vare de Rakker smaa,
der fulgte den Herre næst.

7. Sorte da vare hans Høge,
og sorte vare hans Hunde,
og sorte vare den Herres Folk,
hannem fulgte gjennem de Lunde.

8. Det var ungen Volmer Skytte,
og gjorde han Kors for sig:
»Herre Gud Fader i Himmerig!
vær du mellem ham og mig!«

9. »Hør du, ungen Volmer Skytte!
hvi gjør du Kors for dig?
imens jeg var i levende Live,
saa gjærne varst du hos mig.«

10. »Hør du, Herre Morten!
og hvi da rider du slig?
det er ikke længer siden i Gaar,
vi jorded dig for et Lig.«

11. »Jeg rider her ikke for Dele,
jeg rider her ikke for Dom:
men jeg rider her for en liden grøn Toft,
blev svoren til Fugelsang.

12. Jeg rider her ikke for Trætte,
og ikke for Hor eller Mord:
men jeg rider her for en liden grøn Toft
to faderløse Børn deres Jord.

13. Du bed hende skjønne Fru Mettelille,
først du kommer hjem til min:
at hun vil give den Toft igjen,
saa fanger min Sjæl god Hvil.

14. Du sig hende skjønne Fru Mettelille,
om hun vil dig ikke tro:
uden for min Loftesdør
dèr stande mine Nattesko.

15. Uden for hendes Højeloftsdør
dèr stande mine Nattesko:
det sker end før Midjenat,
da ere de fulde af Blod.«

16. »Rider bort, Herre Morten!
I hviler eders mødige Ben!
jeg svær eders paa min kristelig Tro,
den Toft skal gives igjen.«

17. Det var ungen Volmer Skytte,
han kom der ridende i Gaard:
ude stod skjønne Fru Mettelille,
hun var vel svøbt i Maard.

18. »Jeg red mig at bede Dyr
udi den grønne Lund:
der mødte mig Herre Morten
alt i den samme Stund.

19. Han rider dèr ikke for Dele,
han rider dèr ikke for Dom;
men han rider dèr for en liden grøn Toft,
blev svoren til Fugelsang.

20. Han rider dèr ikke for Trætte,
og ikke for Hor eller Mord;
men han rider dèr for en liden grøn Toft,
to faderløse Børn deres Jord.

21. Jeg skal eder bede, Fru Mettelille!
det I ere hannem saa tro,
at I ville give den Toft igjen;
saa fanger hans Sjæl god Ro.«

22. Det svared hun skjønne Fru Mettelille,
hun var saa dydefuld:
»Jeg skal give den Toft igjen,
vaare den end fuld af Guld.«

23. Tak have skjønne Fru Mettelille,
hun var sin Herre saa tro:
hun lagde den Toft tilbage igjen,
at give hans Sjæl god Ro.

24. Og det var skjønne Fru Mettelille,
hun vilde Herre Morten vel:
hun lod syvti Messer læse
for Herre Mortens Sjæl.

25. Og det var ungen Volmer Skytte,
han rider i Rosenslund:
dèr møder hannem Herre Morten
alt i den samme Stund.

26. Hvid da var hans Sadel,
og hvid da var hans Hest,
og hvide saa vare de Rakker smaa,
der fulgte den Herre næst.

27. Hvide da vare hans Høge,
og hvide vare hans Hunde,
og hvide vare den Herres Folk,
hannem fulgte gjennem de Lunde.

Død rider Hr. Morten af Fugelsang.

33. DEN TALENDE HARPE.

Denne Vidundervise (DgF. 95) er sikkert meget gammel. Den haves i en stor Mængde Opskrifter fra Danmark, Norge, Færøerne, Island, Sverige, Finland, England og Skotland. Disse Optegnelser ere dog ikke gamle; kun én islandsk og én engelsk ere fra 17de, én færøsk fra 18de, alle de andre først fra 19de Aarhundrede.

Visens Æmne er ikke begrænset til Norden og England, men gjenfindes, dels i Viseform, dels som Sagn eller Æventyr, hos Tyskere, Slaver, Littuer og Ester, Romaner og Kelter; ja, det lader sig forfølge baade til Kina og til Sydafrika, ligesom det ogsaa kan siges alt at være til Stede i et ægyptisk Æventyr fra det 14de Aarh. før Kristi Fødsel.

Der bode en Bonde for sønden Aa,
— Ved Strande. —
han havde sig de Døtter to.
Bølgen bar saa væn en Viv til Lande.

2. Den yngste hun var hvid som Lin,
den ældste var sort som Kjedelgrim.

3. Den yngste hun var klar som Sol,
den ældste hun var sort som Jord.

4. Den yngste hun kunde spinde,
den ældste kunde ikke tvinde.

5. Den yngste hun kunde spinde Lin,
den ældste kunde kun vogte Svin.

6 Den yngste hun kunde spinde Guld,
den ældste kunde kun karte Uld.

7. Den yngste kunde baade Bog og Læst,
den ældste huede Søvnen bedst.

8. Den yngste hun vævede Guld i Lad,
den ældste sov baade Nat og Dag.

9. Den yngste hun sad ved Væven og vov,
den ældste hun laa paa Bænken og sov.

10. Der komme Bejle i Bondens Gaard,
de bejled til den yngste Maar.

11. Alle den yngste baade,
den ældste de formaade.

12. Der var én saa dannis en Mand,
ham gav den yngste sin Tro med Hand.

13. Søster taled til Søster god:
»Vi skulle gange os neder til Flod.

14. Kom, min kjær Søster, og vær ej sen!
vi skulle gange til Tvættesten.«

15. »Hvad skulle ved Strande vi gjøre?
vi have intet at to eller tørre.«

16. »Og vi ville to os hvide,
at vi vorde Søster lige.«

17. »Om du end tvætter dig Nat og Dag,
du vorder ej hvider', end Gud dig gav.«

18. Den ældste tog den yngste ved Hande,
de ginge sig neder til Strande.

19. Den yngste gik for med udslaget Haar,
den ældste bag efter med falske Raad.

20. Den yngste tren for paa breden Sten,
den ældste skød hende ud med sit Ben.

21. Skjøn Jomfru rækker op sin hvide Hand:
»Søster! Søster! hjælp mig til Land!

22. O, Søsterlille! hjælp mig paa Bro!
saa giver jeg dig mine sølvspændte Sko.«

23. »Saa vel faar jeg dine sølvspændte Sko;
men aldrig kommer du op paa Bro.«

24. »O, Søster! Søster! du red mit Liv!
saa giver jeg dig mit guldslagne Skrin.«

25. »Dit guldslagne Skrin skal jeg vel faa;
men aldrig skalt du Landet naa.«

26. »O, Søster! Søster! hjælp mig af Nød!
saa giver jeg dig min Guldkrone rød.«

27. »Din Guldkrone rød skal jeg vel faa;
men aldrig skalt du paa grønne Jord gaa.

28. Aldrig saa redder jeg dig til Land,
uden du giver mig din Fæstemand.«

29. »Nej, før du skulde min Fæstemand faa,
før vil jeg synke i Bølgen den blaa.«

30 »Ja, synk og synk! kom aldrig til Land!
saa vel fanger jeg din Fæstemand.«

31. Der kom Vejr fra Sønden,
førte det Lig til Grunde.

32. Der kom østen Vejr og Vind,
og førte hende østen og vester ind.

33. Der kom østen Vejr og Vand,
og førte hende op paa hviden Sand.

34. Der ginge to Spillemænd ude ved Strand,
de funde det Lig, var drevet i Land.

35. Saa toge de Møens hvide Brystben,
deraf danned de en Harpe ren.

36. Saa toge de hendes Fingre fem,
og Harpeskruer gjorde de af dem.

37. Saa toge de hendes gule Haar,
deraf sno de Harpestrænge smaa.

38. »Nu lader os til den Gildesgaard gaa,
dèr, som det store Bryllup skal staa!«

39. Og der de komme til Gaarde,
da tog den Harpe til Orde.

40. Mælte det Strængen den første:
»Bruden hun er min Søster.«

41. Svared det Bruden, paa Bænke sad:
»Den Harpeslæt gjør os meget uglad.«

42. Mælte det Strængen den anden:
»Bruden hun var min Bane.«

43. Bruden hun rødmede som et Blod,
hun sprang over Bord, paa Gulvet og stod.

44. »Giver de Spillemænd deres Ret!
men lader dem stille den Harpeslæt!«

45. Mælte det Strængen den tredje:
»Baalet det stander til Rede.«

46. Om Middagen sad hun paa Brudebænk,
om Kvælden laa hun i Jærnet spændt.

47 Om Kvælden laa hun i Jærnet spændt,
om Morgenen laa hun paa Baalet brændt.

48. Om Søndag sad hun med Guldkrone rød,
— Ved Strande. —
om Mandagen laa hun paa Baal i Glød.
Bølgen bar saa væn en Viv til Lande.

III. LEGENDE-VISER.

1. MARISKJOLD.

Saaledes har denne Vise (DgF. 96) efter sit Omkvæd været kaldt før Reformatjonen, da Biskop Peder Palladius søgte at fortrænge den ved at digte en Salme paa dens Melodi med det ændrede Omkvæd: Saa vorde jo Jesus vort Skjold i hverende Vaade. — Paa Dansk er kun ét Vers af den gamle Vise blevet optegnet i det 17de, Resten i det 18de Aarh., og Dele af den ere endnu fundne i Nutids Traditjon. Ogsaa fra Sverige, Norge og Færøerne haves forskjellige nyere Optegnelser, og en tilsvarende engelsk Vise, som dog alene besynger St. Stefan, Stjærnen og den galende Hane paa Kong Herodes' Bord, er bevaret i Haandskrift fra omtrent 1400.

En Jomfru ren oprunden er,
en Rose over alle Kvinder;
hun er den vænest' i Verden til,
hun kaldes Himlens Kejserinde.
Saa vorde jo Mari vort Skjold
i hverende Vaade!

2 Hendes Hals var hvid som Hermelin,
hendes Kinder saa roselig røde;
for hun var saadan en Jomfru fin,
skulde hun Vor-Herre føde.

3. Gabriel Engel blev udsendt
til Jomfru Maria med Ære:
»Min Herre han haver mig til eder sendt,
I skulle Kristi Moder være.«

4. Maria svarede saa dertil,
som Gud skød hende i Sinde:
»Mig ske alt efter som Gud det vil!
jeg er Herren hans Tjenerinde.«

5. I to Snese Uger med Barnet hun gik,
foruden al Sorrig og Møde;
og det var om en Julenat,
Vor-Herre han lod sig føde.

6. Vor-Herre blev født om Julenat,
Herre Jesus lod han sig kalde;
da blev en Stjærne paa Himlen sat,
den lyste over Landene alle.

7. Sankt Stefan han rider de Foler i Vand,
han ser den lyse Stjærne:
»For vist er nu den Konge fød,
som frelse skal al Verden!«

8. Sankt Stefan han ganger for Herodes at staa,
sit Ærend vilde han fremføre:
»Nu er os sendt den sande Profet,
som frelser al Verden af Møde.«

9. »Ikke da tror jeg paa dine Ord,
ej heller din falske Tale:
foruden den Hane, staar stegt paa Bord,
slaar ud sine Vinger at gale.«

10. Den Hane slog ud sine Vinger og gol
i Vor-Herre hans Fødsels-Time:
Herodes faldt af sin kongelig Stol,
af Sorrig da monne han svime.

11. Kong Herodes bad sadle Ganger rød,
til Betlehem lyste ham at ride:
»Og dræbe skal jeg det lille Barn,
som agter mod mig at stride.«

12. Maria tog Barnet udi sin Arm,
og Josef gik ved hendes Side:
saa red hun sig bort til Ægyptiland,
foruden al Sorrig og Kvide.

13. Vel atten Hundrede Børn saa smaa
dem tog Kong Herodes af Live;
men Jesus var tredive Mile der fraa,
før end Solen den gik til Hvile.

Saa vorde jo Mari vort Skjold i hverende Vaade!

2. JESUS OG MARIA.

Af denne gamle Marievise (DgF. 97) haves to danske Opskrifter fra 18de, foruden mange fra 19de Aarh. Den er ogsaa almindelig i Sverige, samt i afvigende Former funden i Tyskland, Frankerig og flere Lande.

Der lyser en Stjærne i Østerland,
— Lovet være Jesu Navn!
den lyser over Land, den lyser over Vand.
Lovet være hun, Mari Mø hin milde!

2. Marie hun ganger til Betlehem ind,
der føder hun Jesus, Gudssønnen sin.

3. Hun fødte hannem uden Ve og Værk,
hun svøbte hannem i sin Jomfrusærk.

4. Saa lagde hun ham i Krybben ned,
alle Guds Engle de glædtes derved.

5. Og der kom Hyrder af Mark i Stad,
og hellig' tre Konger, det Barn tilbad.

6. Saa voxte han op i Ly og Løn,
den liden Guds og Marias Søn.

7. Jomfru Maria med Gudssønnen sin
de ginge sig til Jerusalem ind.

8. De ginge sig paa den Kirkegaard,
en Søvn saa sød faldt hende da paa.

9. Jomfru Maria hun vaagnede,
Gudssønnen Jesus hun savnede.

10. Hun tændte op Lys, hun tændte op Blus,
hun ledte i Kirker, hun ledte i Hus.

11 Maria hun ledte bag Kirkedør,
hvor Jesus plejed at gjemme sig før.

12. Maria hun ledte bag Altertræ,
hvor mangen Synder havde bøjet sit Knæ.

13. Maria hun ledte i Stole,
hvor stolte Jomfruer stode.

14. Maria hun blev saa sorrigfuld,
hun ledte efter Sønnen i Frost og Kuld.

15. Maria hun tager Stav i Hand,
saa gik hun sig gjennem Israels Land.

16. Maria hun gaar sig ad Vejen hen,
dèr møder hun Josef, sin kjæreste Ven.

17. »Hør du, Josef, kjær Vennen min!
saa' du ikke Jesus, Gudssønnen min?«

18. »Jeg haver ikke set ham, siden i Gaar,
da saa' jeg ham i vor Urtegaard.«

19 Maria hun ganger ad Urtegaarden ind,
dèr fandt hun Jesus, Gudssønnen sin.

20. »Og hør du, Jesus, min Søn saa blid!
hvor haver du været saa lang en Tid?

21 Jeg haver søgt dig med Lys og Blus,
jeg fandt dig hverken i Kirke eller Hus.

22 Jeg haver søgt dig saa vide;
hvi gjorde du mig den Kvide?«

23 Jesus han svarede Moder sin:
»Maa jeg ikke luge Blomster min!

24. Jeg luger de store, jeg luger de smaa,
dem, Torne bær, dem kaster jeg fraa.

25. Dem, Torne bær, dem kaster jeg fraa,
jeg kaster dem ud i mørken Vraa.

26. Maa jeg ikke være, hvor jeg vil!
baade Himmel og Jord skulle høre mig til.

27. Paa Jorden er jeg født til at lide stor Nød,
men i Himlen hos min Fader skal jeg have
mit Brød.

28. Paa Jorden skal jeg lade udrinde mit Blod,
men i Himlen skal jeg lade sætte din Stol.

29. Paa Jorden maa du og have Møde og Tvang,
— Lovet være Jesu Navn! —
men i Himlen skal du høre paa Englenes Sang.«
Lovet være hun, Mari Mø hin milde!

3. MARIA MAGDALENA.

Den ældste danske Opskrift, der haves af denne Vise (DgF. 98), findes paa et Flyveblad fra omtrent 1700. Mange Opskrifter efter Nutids Traditjon ere tagne i Danmark, Norge, Sverige, Finland og paa Færøerne; i 16de Aarh. blev Visen optegnet paa Island, i 17de i England; og den gjenfindes desuden hos slaviske, romanske og keltiske Folk.

Der stod en Kvinde og øste Vand,
— Jesus, Herren min! —
og dèr kom Jesus gangende fram.
Magdalena bad alt til Vor-Herre.

2. »Hør du, Maria! jeg siger dig saa:
kan jeg her noget at drikke faa?«

3. »Saa gjærne jeg dig at drikke gav,
havde jeg kun her mit Sølverkar.«

4. »Hør du, Maria saa fager og fin!
du giv mig at drikke af Spanden din

5. Vare du saa ren som du est bold,
da skulde jeg drukket af din bare Haand.«

6. Kvinden hun svor en Ed saa stor:
»Jeg véd mig ingen Synd have gjort.«

7. Kvinden hun svor saa dyr en Ed:
»Saa ren en Jomfru jeg mig véd.«

8. »Sværg ikke, sværg ikke, syndige Viv!
hvor er de tre, som jeg gav Liv?

9. Kvinde! du sværg ej Ed saa stor:
du haver tre Børn i sorten Jord.

10. Det første med din Fader,
det sænked du selv i Havet.

11. Det andet med din Broder,
det kasted du selv i Flode.

12. Det tredje med din Sognepræst,
og det var Synden allerværst.«

13. Maria faldt paa sine bare Knæ:
»Herre! Herre! skrift du mig her!

14. Imedens du kjender min Synd saa stor,
saa straf mig, medens jeg er paa Jord!«

15. »Ej anden Skrifte skalt du faa:
i syv Aar skalt du paa Skoven gaa.

16. Ej anden Føde skalt du faa,
end Græsset, som paa Marken staar.

17. Ej anden Drikke skalt du faa,
end Duggen, som paa Græsset staar.

18. Ej anden Hvile skalt du faa,
end paa de haarde Stene graa.

19 Barfod du gange med Hovedlin!
saa skalt du bøde Synden din.«

20. I syv Aar gik hun paa Skov til Bod;
Herren Jesus da for hende stod.

21. »Hør du, Maria fager og fin!
hvorlunde liger dig Fasten din?«

22. »Saa haver mig ligt Fasten min,
som aade jeg Brød og drukke jeg Vin.

23. Som drukke jeg hver Dag klaren Vin,
og sove paa hviden Hermelin.«

24. »Og ligte dig nu din Faste saa,
end større Naade skalt du faa.

25. Det vil jeg end gjøre for dig:
du faar mig følge til Himmerig.

26. Du skalt tjene Maria, Moder min,
syv Gange klarer' end Solen skín.

27. I Himmerig haver jeg sat din Stol,
det skalt du faa for din stærke Tro.«

28. For hvert et Fjed, Maria monne gaa,
— Jesus, Herren min! —
der voxte op Liljer baade gule og blaa.
Magdalena bad alt til Vor-Herre.

4. KORSET OG KRONEN.

Denne gamle katolske Folkevise kendes nu alene fra to danske Flyveblade fra 18de Aarhundrede.

Om Julenat lod Vor-Herre sig føde,
— Udi Jesu Navn. —
de Jøder pinte ham haardelig til Døde,
Gud unde os Himmerige alle!

2. De pinte ham med de hvasse Pigge,
han led det for fattige som for rige.

3. De hængte ham paa det hellige Kors,
denne bitre Død taalte Jesus for os.

4. Skærtorsdag skikked Jesus sit Englebrød,
Langfredag taalte han den haarde Død.

5. Jesus han tager sit Kors i Hande,
for Helvedes Port ganger han at stande.

6. Da raabte Johannes med højen Røst:
»Nu hør jeg den Herre, os haver forløst.

7. Jeg døbte hannem selv i Jordans Flod;
nu alle kristne Sjæle fange god Ro.«

8. Og Jesus han op fra Helvede gik,
saa dejlig en Skare han med sig fik.

9. Langfredag den Herre blev lagt i Jord,
Paaskemorgen han af Døde opstod.

10. Maria Magdalena med sit favre Guldhaar
hun tode Jesu Fødder i saa modige Taar.

11. Han tode Jesu Fødder i saa modige Taar,
hun tørred dem efter med sit favre Guldhaar.

12. »Hav Tak, Magdalena, alt for din Møde!
gak og sig min Moder, jeg stod op af Døde!«

13. Og Jesus han op til Himlen fór,
saa dejlig en Skare han med sig tog.

14. Nu haver Jesu Lidelse faaet Ende.
Herre Gud os sin Naade sende!

15. Nu ville vi her ende denne vor Sang,
— Udi Jesu Navn. —
Gud give os af Verden en salig Afgang!
Gud unde os Himmerige alle!

5. DEN BLINDE VED KORSET.

Denne ved sit Indhold meget mærkelige Legendevise (DgF. 99) er kun i denne vistnok meget ufuldstændige Skikkelse bevaret i et dansk Flyveblad fra 18de Aarhundrede.

eg haver en Vise baade hørt og spurgt,
den er lagt ud om Naade:
om vor Herre Jesum Krist
og Jomfru Maria baade.
Lovet være Vor-Herre for sin Naade!

2. Sønnen sidder paa Moderens Knæ
og siger ud sine Drømme:
»Mig haver drømt en Drøm i Nat,
at Jøderne ville mig dømme.«

3. Saa ledte de Jesum ad Gaderne frem,
saa mangen Mand til Sjune;
saa ledte de op baade Tidsel og Torn,
deraf gjorde Jesum en Krune.

4 Saa ledte de Jesum ad Korset hen,
de sloge hannem med Rode:
»Nu skal jeg lide den haarde Død
alt baade for onde og gode.«

5. Saa hængte de Jesum paa Korset op,
de sloge hannem til med Spiger:
»Nu skal jeg lide den haarde Død
alt baade for fattig' og rige.«

6. Saa ledte de frem den blinde Mand,
de finge hannem Spyd i Hænde:
han stak Jesum i Siden ind,
det hellige Blod udrende.

7. Saa toge de af det hellige Blod,
og strøge paa blinde Mands Øjen:
den blinde Mand fik sit Syn igjen,
og saa' paa Jesu hans Pine.

8. »Ak, Herre Gud naade mig fattige Mand,
for Gjerning, jeg nu gjorde!
og nu maa jeg fare ad fremmede Land,
alt baade fra Fader og Moder.

9. Ak, Herre Gud naade mig arme Mand,
for Gjerning, jeg nu ende!
og nu maa jeg fare ad fremmede Land,
alt baade fra Ven og fra Frænde!«
Lovet være Vor-Herre for sin Naade!

6. SANKT JAKOB.

Denne Vise (DgF. 100), er kjendt i Danmark, Norge og Sverige, samt paa Færøerne. Den ældste Opskrift af den findes paa et dansk Flyveblad fra 18de Aarhundrede.

Sankt Jeppe han sætter sig paa en Sten,
— Herre Gud hjælpe nu os! —
og hvile vilde han sine mødige Ben.
Den rige Krist han sende os af sin Naade!

2. Og dèr kom Jesus gangende fram:
»Nu skalt du sejle til hedenske Land.«

3. »Hvordan kan jeg sejle til hedenske Land?
jeg haver mig hverken Snække eller Pram.«

4. Jesus han stødte til Stenen med Stav,
den Sten tog til at skride paa Hav.

5. Stenen tog til at skride
vel hundrede valske Mile.

6. Den hedenske Konge paa Stranden monne gaa:
»Aldrig et større Under jeg saa'?

7 Ret aldrig jeg større Under saa':
end Stenen den flyder, og Manden sidder paa.

8. Hør du, Fremmedmand! jeg taler til dig:
hvad haver du at gjøre i Landet hos mig?«

9. »Derfor er jeg kommen i Land til din:
for min Gud er større end din.«

10. »Ikke er din Gud større end min:
min Gud drikker hver Dag Mjød og Vin.«

11. »End er min Gud større end din:
han kan at vende Vand til Vin.

12. Han kan at vende Sten til Brød,
han giver Liv den, længe var død.«

13. »Faa mig da atter Sønnen min!
saa vil jeg tro paa Guden din.

14. Fly mig ham atter med Huld og med Haar,
alt som han drukned for mig i Fjor!«

15. »Det er ingen Søn, som drukned i Fjor;
han haver været død i femten Aar.«

16. Sankt Jeppe tog Bogen udi sin Hand,
saa gik han sig til salten Vand.

17. Det ene han læste, det andet han sang,
til han kunde komme den døde paa Gang.

18. Sankt Jeppe han stod og saa' derpaa:
de sankes, de Ben, paa Bunden laa.

19. Den døde kom op baade hvid og rød,
som han havde aldrig været død.

20. »Velkommen! velkommen, Sønne min!
hvad Tidende har du fra Færden din?«

21. »Og jeg haver været for Himmerigs Dør:
dèr saa' jeg Glæde som aldrig før.

22. I Himmerig er stor Glæde og Ro,
men syndeløs Mand kun dèr maa bo.

23. Dèr sidder den, som har holdet Guds Bud,
han sidder i Himlen i herligt Skrud.

24. Dèr sidder den, som her lidde Nød,
han hviler i Himlen i Abrahams Skjød.

25. Og jeg haver været ved Helvedes Port:
dèr sidde de alle, som ondt have gjort.

26. Dèr sidder den Søn, som slog sin Fader,
i Helvede paa en gloende Sadel.

27. Dèr sidder den Datter, som banded sin Mo'r,
i Helvede paa en gloende Stol.

28. Dèr sidder den Moder, som myrde sit Barn,
hun sidder i Luer op til sin Arm.

29. Dèr sidde de, som dreve Hor og Mord,
de sidde i Ilden saa sorte som Jord.

30. Dèr sidder Krokonen med sin falske Pot,
hun haver i Helvede lidet godt.

31. Dèr sidder den Kjøbmand med sin falske Væt,
han sidder hel dybt i Helvede sæt.

32. Dèr rider den Foged med højen Hat,
han rider i Helved og kræver sin Skat.

33 Og dèr saa gaa de ulydige Børn,
de gange i Helved paa gloende Jærn.

34 Over dem hænger en Kaabe af Bly,
Gud naade den, som dèr er udi!

35 Ilden monne brænde, og Blyet monne rende,
og sent fanger Helvedes Pine Ende.«

36 »Og hør du nu det, du Kristenmand!
jeg lader mig kristne med alt mit Land.

37 Din Gud give mig sin Naade saa,
jeg lader dem kristne baade store og smaa!«

38 Nu raader jeg alle, paa Jorden gaa:
— Herre Gud hjælpe nu os! —
hvo Visen sjunger, give Agt opaa!
Den rige Krist han sende os af sin Naade!

7. HIMMELBRUDEN.

Talrige Optegnelser af denne gamle katolske Vise (DgF. 104) skyldes Nutids Traditjon i Danmark, Norge, Sverige og Finland. Det ældste Spor til den er et enkelt Vers af den i et svensk Skuespil, trykt 1601, det næste er et dansk Flyveblad i flere Tryk fra 18de Aarh. Beslægtede Viser haves fra Sydtyskland og Flandern.

Skjøn Jomfru hun ganger i Rosengaard,
— Gud raade! —
som alle de fagre Blomster staar.
Gud sende os af sin Naade!

2. Hun plukker de røde, hun plukker de blaa,
de Blomsters Mester tænker hun paa.

3. »Saa fager da er de Blomsters Pragt,
end fagrere han, som dem haver skabt.«

4. Skjøn Jomfrru hende gjordes i Hjærtet ve:
saa gjærne vilde hun den Mester se.

5. Vor-Herre han sidder i Himmerig,
han taler til Engelen saa mildelig:

6. »Og du skalt ned til Jorderig,
at hente den Jomfru hid til mig.«

7. Saa snart var ikke udtalt det Ord,
som Fuglen fløj, den Engel udfór.

8. Den Fugl han sattes paa Lindekvist,
han sang saa fagert om Jesum Krist.

9. Den Fugl han sattes paa Linderod,
han sang saa meget om Herre Gud god.

10. Skjøn Jomfru hørte den Fugl saa kvæde,
hun lydde derpaa med Hjærtens Glæde.

11. Frem gik skjøn Jomfru saa smal som Vaand,
hun lokked ad Fuglen med hviden Haand.

12. »Og Herre Krist give, den Fugl var min!
jeg skulde hannem sætte paa forgyldene Skrin.

13. Og Herre Krist give, den Fugl var tam!
jeg skulde hannem sætte paa forgyldene Stang.«

14. Og Fuglen han sjunger, han sjunger alt saa:
»Skjøn Jomfru! du ventes til Himmerig i Aar.«

15. »Hvor skulde jeg komme til Himmerig i Aar!
jeg véd mig hverken syg eller saar.«

16. Svared det Fuglen saa mildelig:
»I Morgen skalt du være i Himmerig.«

17. »Skal jeg i Morgen til Himmerig komme,
da faar jeg at se min Frelser den fromme.«

18. Ud gik skjøn Jomfru saa karsk og sund,
igjen kom hun ind med Helsot i Mund.

19. Og der hun kom til Borgeled,
ude stod hendes Moder og hviled sig ved.

20. »Og hør du det, kjær Datter min!
hvi falmer Roser i Kinder din'?«

21. »Fordi falme mine Kinder mig':
i Morgen skal jeg være i Himmerig.«

22. »Ak nej, min kjær Datter! du sig ikke saa!
alt mit røde Guld det skalt du faa.«

23. »Langt bedre er det i Himmerig at være,
end her paa Jorden det røde Guld bære.«

24. »Ak nej, min kjær Datter! dø ikke fra mig!
til dig haver bejlet en Ridder saa rig.«

25. »Den Ridder han er ret aldrig saa rig,
end er der dog bedre i Himmerig.

26. Den Ridder han er ret aldrig saa god,
det er jo dog bedre i Himmerig at bo.

27. Langt bedre er det at være Kristi Brud,
end her paa Jorden at bære Guldskrud.

28. Og hør, min kjær Søster! du red min Seng!
og I, min kjær Moder! I følger mig til den!

29. Og hør, min kjær Broder! du hente mig Præst!
og I, min kjær Fader! I stander mig næst!

30. Præsten han stod for Jomfruens Seng,
han gjorde saa vakker en Skriftebøn.

31. Imellem at Klokken var fire og fem,
de fulgte den Jomfru til hendes Seng.

32. Imellem at Klokken var otte og ni,
da døde den Jomfru saa mild og blid.

33. De lagde skjøn Jomfru paa Ligebaar,
og selve Jomfru Maria krused hendes Haar.

34. Jomfru Maria klædte selv det Lig,
Guds Engle bare Sjælen til Himmerig.

35. De bare det Lig ud af højen Hus,
for ginge Guds Engle med Fakler og Ljus.

36. De bare det Lig over Kirkevang,
alle Guds Engle ginge fore og sang.

37. De satte det Lig paa Kirkegulv,
da ringed de Himmerigs Klokker tolv.

38. De lagde den Jomfrus Lig udi Grav,
alle fagre Blomster grode op der af.

39. Guds Engel blæser lydt i forgyldene Lud,
han lader ind i Himlen saa fager en Brud.

40. Nu ganger skjøn Jomfru i Himmerig for vist,
hun haver trolovet den Herre Krist.

41. Der voxer en Lilje paa Jomfruens Grav,
— Gud raade! —
og dèr skal den stande til Dommedag.
Gud sende os af sin Naade!

8. FRU INGELILS DØTRE.

Denne gamle Vise kjendes alene saaledes, som den blev sungen for 25 Aar siden af to gamle Kvinder i Vendsyssel.

Fru Ingelil haver de Døtter tre,
til Himmerig komme alle de.
I Himmerig dèr er stor Glæde.

2. De maatte ej længer i Himmerig vær',
for deres kjær Moder hun efter dem græd.

3. De ginge dem ind for Vor-Herre at staa:
»Og maa vi gaa hjem én Nattes Maal?«

4. »Vel maa I gaa hjem én Nattes Maal:
I maa være her igjen, inden Hanen gaal.«

5. De ginge dem saa sagtelig igjennem den By,
alle de smaa Hunde de glamme op i Sky.

6. De klappe paa Døren alt med deres Skind:
»Stander op, vor kjær Moder! I lader os ind!«

7. Fru Ingelil stod op i hendes Silkesærk,
hun lukked dem ind med stor Hjærtens Værk.

8. Den ene skulde spinde, den anden skulde tvinde,
den tredje skulde tælle de Timer, som ginge.

9. »Og nu galer Hanen den røde:
nu stunde til Jorden de døde.

10. Og nu galer Hanen den sorte:
nu lukkes alle de Porte.

11. Og nu galer Hanen den hvide:
nu lukke de Himmeriges Rige.«

12. »O, mine kjær Døtter! I hos mig blive!
tre Riddere saa rige vil jeg eder give.«

13. »I give os aldrig tre Riddere saa rige,
der er jo langt bedre i Himmerige.

14. Det er langt bedre i Himmerig at bo,
end gange paa Jorden i røde Guldsko.

15. Det er langt bedre i Himmerig at være,
end her paa Jorden Guldkrone at bære.«

I Himmerig dèr er stor Glæde.

9. SYND OG NAADE.

Denne ægte katolske Vise kjendes paa Dansk alene fra nogle gamle Kvinders Sang i Vestjylland. Men der haves mange engelske, tyske og vendiske Optegnelser af den

Liden Kirstin hun var saa væn en Maar,
— Med Ære. —
saa ene ganger hun sig i Abildgaard.
De Liljer drage Skarlagens Klæder.

2. Liden Kirstin breder ud sin Kaabe blaa,
dèr paa føder hun to Tvillinger smaa.

3. Hun lagde dem under en Tørv saa grøn,
hun tænkte, de bleve vel dèr i Løn.

4. Hun lagde dem under saa bred en Sten,
hun bar for dem hverken Sorg eller Men.

5. Og det stod saa hen udi otte Aar,
da længtes de to Børn hjem til deres Mo'r.

6. De Tvillinger ginge for Vor-Herre at staa:
»Maa vi ikke hjem til vor Moder gaa?«

7. »Jo, vel maa I hjem til eders Moder gaa,
men ingen Mand I skade maa.«

8. De klapped paa Døren med deres Skind:
»Stander op, vor Moder! og lader os ind!«

9. Hun svor om sin haardeste Død:
hun havde aldrig Foster til Verden fød.

10. »Slet ingen Mand saa haver jeg haft,
og ingen Børn saa haver jeg faa't.«

11. »Holder op, kjær Moder! I sværger ej saa!
vi sige eder, hvor det monne til gaa.

12. I bredte ud eders Kaabe blaa,
der paa fødte I os to Tvillinger smaa.

13. I lagde os under en Tørv saa grøn,
I tænkte, vi bleve vel dèr i Løn.

14. I lagde os under saa bred en Sten,
I bare for os hverken Sorg eller Men.«

15. »O, mine kjære Børn! hos mig I blive!
og fire Tønder Guld vil jeg eder give.«

16. »I giver os fire, I giver os fem!
vi bliver ikke hjemme for alle dem.

17. I giver os otte, I giver os ni!
vi vil ikke miste Himmerig for alle di.

18. Vore Stole de stande i Himmerig rede,
vor Moders den stander i Helvede nede.

19. Vore Stole de stande i Himmerigs Sal,
vor Moders stander rede i Helvedes Kval.«

20. Liden Kirstin hun ganger i mørken Hus,
som der var hverken Ild eller Ljus.

21. Dèr sad hun inde i otte Aar,
dèr græd hun saa mangen modig Taar.

22. Liden Kirstin tog med sig de Sølvskaaler fem,
og fulde saa græd hun alle dem.

23. Der hun havde saa hendes Øjne væd't,
— Med Ære. —
da havde Gud alle hendes Synder udslet.
De Liljer drage Skarlagens Klæder.

10. DEN RIGE MANDS SJÆL.

Dansk kjendes denne Vise (DgF. 105) kun fra et Par Flyveblade fra 18de Aarh.; en lignende Vise er dog funden i Nutids Traditjon i Vendsyssel. Svensk haves den i Flyveblad fra 17de og i en Optegnelse efter som den er sungen i Småland i dette Aarh. Paa Engelsk og Tysk findes beslægtede Folkeviser.

Den rige Mand drager Guldkorset paa Bryst,
han tænker saa lidet paa Jesum Krist.
Tungen kan tale; men Sjælen skal svare
for Dommen.

2. Døden han gik til den rige Mands Gaard:
»Alt skalt du mig følge, før Solen opstaar.«

3. »O, Død! o, Død! du lad mig leve!
mit røde Guld vil jeg dig give.«

4. »Dit røde Guld passer jeg intet paa,
før Sol oprinder, du følge maa.«

5. Den rige Mand gjorde sit Skriftemaal,
drak Jesum til udi røde Guldskaal.

6 Aarle om Morgen, før Solen opstod,
død laa Kroppen, og Sjælen udfór.

7 Sjælen satte sig paa rige Mandens Mund,
da banded hun Kroppen i samme Stund.

8 Sjælen satte sig paa rige Mandens Bryst:
»Raade Gud Fader, hvor jeg finder Trøst!«

9 De førte den Sjæl gjennem mørken Skov,
som der var Gods, Guld og Penninge nog.

10 De satte den Sjæl paa Vægtskaal og vog:
»Nok har du syndet, jeg faar dig vel dog.«

11 Djævelen raabte med højen Røst:
»Nok har du syndet, du finder ej Trøst.

12 Fattige har du røvet, og Enker har du skjændt;
skyd neder Sjælen! hun har det vel fortjent.«

13 Sjælen hun vendte sig mod Himmeriges Dør:
»Hjælp, Herre Jesus! som mange du hjalp før!«

14 Jomfru Maria hun gik for Domstolen frem:
»Kjære Herre Jesus! vær ikke for stræng!

15 Lad du den Sjæl fange af dit Blod!
saa hun kan leve uden Jammer og Uro.«

16 Der kom tre Blodsdraaber paa Vægtskaalen ned,
saa alle Helveds Aander de gruede derved.

17 Den Tid den Sjæl havde Regnskab gjort,
da slap hun dog inden for Himmeriges Port.

Tungen kan tale; men Sjælen skal svare for Dommen.

11. BARNESJÆLEN.

Denne papistiske Vise (DgF. 107) kjendes dels fra Flyveblade fra 18de Aarh., dels fra Nutids Traditjon i en Del af Sæland: Sorø og Præstø Amter. En nærbeslægtet Vise er funden i Norge.

vor skulde Græsset paa Jorden kunne gro!
— Herre Jesus han løser og husvaler. —
to Søskende loved hinanden deres Tro.
Herren vor Gud han sendte sin Søn ned til Jorden.

2. To Søskend avled Barn i Synden saa stor,
de satte det Barn alt levendes i Jord.

3. Det Barn det græd saa jammerlig,
den Røst den hørtes i Himmerig.

4. Vor-Herre han taler til Engelen sin:
»Du hent det Barn i Himmerig ind!«

5. »Nu er jeg kommen her i Himmerig,
Gud lad mig nu blive her evindelig!«

6. End græd det Barn saa jammerlig,
den Røst hørtes over alt Himmerig.

7. Vor-Herre han taler til lille Barn saa:
»Hvad græder du end saa jammerlig for?

8. Hvi græder du end saa jammerlig?
nu est du jo kommen i Himmerig.«

9. »Jeg maa vel græde og jamre mig:
min Moder hun pines i Helvedes Ild.«

10. Vor-Herre han taler til Engelen sin:
»Du hent mig den Kvinde i Himmerig ind!«

11. »Nu ere vi begge i Himmerig,
Gud lad os her blive evindelig!«

12. End græd det Barn saa jammerlig,
den Røst hørtes over alt Himmerig.

13. Vor-Herre han taler til lille Barn saa:
»Hvad græder du end saa jammerlig for?

14. Hvi græder du end saa jammerlig?
nu er jo din Moder i Himmerig.«

15. »Jeg maa vel græde og jamre mig:
min Fader han pines i Helvedes Ild.«

16. Vor-Herre han taler til Engelen sin:
»Du hent mig den Mand i Himmerig ind!«

17. Det Barn det ler saa hjærtelig,
at Himmelens Engle fryde sig.

18. Vor-Herre han taler til lille Barn saa:
»Hvad ler du nu saa hjærtelig for?«

19. »Nu maa jeg vel le og fryde mig:
nu ere vi alle tre i Himmerig.

20. Nu ere vi alle tre i Himmerig,
Gud lad os blive her evindelig!«

21. Det Barn det græder ret aldrig mer,
— Herre Jesus han løser og husvaler. —
nu ere de samlede alle tre.
Herren vor Gud han sendte sin Søn ned til Jorden.

12. DE SØFARNE MÆND.

En eneste dansk Optegnelse af denne Legendevise er kommen til os i et unikt Flyvebladstryk. To islandske Opskrifter haves fra 17de Aarh. og én norsk efter Nutids Traditjon. Visen er gjenfundèn i Bretagne og i Portugal.

Der bode en Konning i Babylon,
— *De søfarne Mænd.* —
fire og tyve Sønner havde han.
De søfarne Mænd, i Lunden dèr
grode deres Aarer.

2. Somme vilde sejle, somme vilde ro,
ingen vilde hjemme hos Faderen bo.

3. De ginge dennem ned til Strand,
de glemte Gud Fader, Søn og Helligaand.

4. De lagde dennem ud at sejle til fuld,
de hissede deres Sejl med Silke og Guld.

5. »Nu ville vi sejle og fare,
ja, vel udi otte Aare.«

6 De sejle, de sejle paa Bølgen blaa,
de sejled op under et Skærv, som de laa.

7 Alle vare de Søskendebørn for Sand,
saa nær som den gamle Styremand.

8. De lagde dem ned at græde:
de havde slet intet at æde.

9. »I tørve ikke ved at græde:
I ville mig nu slet opæde.«

10 De toge og bunde ham ved Sejlestang,
de slagte ham som et andet Lam.

11. De toge og bunde ham ved Sejletræ,
de slagte ham, som Bønder slagte Fæ.

12. De skare ud Lever og Lunge,
de bare for Kongen unge.

13. »I salter det Kjød og gjemmer det vel!
før jeg æder deraf, jeg sulter ihjel.«

14. Da kom der en Due fra Himmelen ned,
den satte sig paa det Sejletræ.

15. Kongen han taled til liden Smaadreng:
»Du skyd den Due og kog mig den!«

16. »Jeg er ingen Due, at skyde hændt,
jeg er en Guds Engel, af Himlen sendt.«

17 »Est du en Guds Engel, som af gaar Sagn:
saa hjælp du os over i Jesu Navn!«

18 »Lægger eder hen at sove under Ø!
mens jeg sejler over den salte Sø.«

19. Saa vaagned op den første:
»Nu have vi Vinden den bedste!«

20 Saa vaagned op den anden:
»Nu ere vi komne til Landen!«

21. Nu er der Glæde over alle med Gammen:
— *De sefarne Mænd.* —
Fader og Sønner de komme tilsammen.
De sefarne Mænd, i Lunden dèr grode deres Aarer.

13. MØEN PAA BAALET.

Paa Dansk haves af denne Vise (DgF. 109) en Del Opskrifter efter Nutids Traditjon i Sæland og Jylland. Fra forskjellige svenske Landskaber kjendes ti nye Optegnelser, foruden en svensk fra 17de Aarh. Ogsaa fra Norge og Færøerne haves flere Optegnelser af den.

Her. Iver han svøber sig Hoved i Skind,
— *Fuglene synge i Skove.* —
han ganger i Loft for liden Kirstin ind.
Hun var saa skær en Jomfrove.

2 »Her sidder du, kjær Søster, saa favr og fin!
og nu skalt du fremme Viljen min.«

3 »Det véd Gud og Vor-Herre,
to Søskend maa ej sammen være.

4 Det véd Gud og Vor-Frove,
at Broder maa ej Søster love.«

5. »Og kan jeg nu ikke min Vilje faa,
saa led en Løgn skal jeg lægge dig paa.«

6. »Du lyv alt det, du vilt lyve,
saa baade din Øjen udflyve!

7. Lyv, mens du kan! og lyv, mens du vil!
du lukker dog ikke Himmerige til.«

8. Hr. Iver han ganger for Moder sin:
»Hvordan har I optugtet hin liden Kirstin?«

9 »Saa har jeg optugtet Søster din,
som jeg vil svare for Herre Gud min.

10 Jeg holdt hende til Tugt og Ære,
hun lever, som en Jomfru skal være.«

11. »Nej, hun driver Hor, og hun driver Mord,
hun føder smaa Børn, sætter levendes i Jord.«

12. »Ti stille, Hr. Iver! hvi lyver du saa?
hun er ej den første, du har løjet paa.«

13. Hr. Iver han ganger for Fader sin:
»Hvordan har I lært kjær Søster min?«

14. »Til Ære og Dyd haver jeg hende holdt,
hun lever jo som en Jomfru stolt.«

15. »Nej, hun driver Hor, og hun driver Mord,
hun føder smaa Børn, sætter levendes i Jord.«

16. Den Greve han slog sin Haand imod Bord:
»Ret aldrig da kan jeg tro slig Ord.«

17. »Hvor skulde Græsset paa Jorden kunne gro,
om Fader kan ikke Sønnen tro!«

18. »Hør du, Hr. Iver, Sønnen min!
hvad Dom siger du over Søster din?

19. Vilt du have hende i Galgen hængt?
eller vilt du have hende paa Baalet brændt?«

20. »Hun skal ikke i Galgen hænge,
men hun skal paa Baalet brænde.«

21. Den Greve heder paa Svende tre:
»I ganger i Skov og hugger Ved!

22 Hugger I Birk, og hugger I Bøg!
bygger saa op det Baal saa højt.

23. Hugger I Asp, og hugger I Eg!
deraf saa vorder Luen hed.«

24 De ledte liden Kirstin for oven By,
hun løfte sin Øjen højt i Sky.

25. De ledte liden Kirstin over en Eng:
»Og hisset ser jeg min Brudeseng!

26. Den Seng er rød og ikke hvid,
det er faa, som gifte sin Datter slig.

27. De Bolster ere røde, de Lagen ere blaa,
Gud trøste den, dèr skal hvile opaa!«

28 Hr. Iver hans Hjærte var haardt som Staal,
han satte selv sin Søster paa Baal.

29 Det mælte liden Kirstin, der Baalet brand:
»I giver mig at drikke i Jesu Navn!«

30. De rakte et Sølvkar op paa et Spjud:
Hr. Iver han slog al Drikken ud.

31. Luen den legte saa højt i Sky,
og Røgen drev over Land og By.

32. Det Baal var brændt og laa i Glød:
dèr laa liden Kirstin hvid og rød.

33 Og der det Baal var helt udbrændt,
da var end ej hendes Klæder skjændt.

34 Der kom flyvend' to Duer hvid',
de førte liden Kirstin til Himmerig

35. Der fløj to Duer fra Himlen ned,
der de fløj op, da vare de tre.

36. Der de fløj op, da vare de tre,
liden Kirstin hun var fejrest af de.

37. Og der kom flyvend' to Ravne sort',
de førte Hr. Iver til Helvedes Port.

38. Der fløj to Ravne fra Helvede op,
de vare tre, der de fløj bort.

39. Og der de fløj til Helvede ned,
Hr. Iver han var ledest af de.

40. Det maatte man høre saa langt af Land,
hvor liden Kirstin i Himmerig sang.

41. Det maatte man høre saa langt af Led,
hvor hendes Broder i Helvede skreg.

42. Liden Kirstin hun kom i Himmerig ind,
saa bad hun om Naade for Broder sin.

43. Hun bad for Fader og Moder,
allermest for Iver, sin Broder.

44. »Din Fader og Moder kan Naade faa,
— *Fuglen synger i Skove.* —
men Iver, din Broder, maa i Helvede gaa.«
Hun var saa skær en Jomfrove.

14. HELLIG OLAV.

Hellig Olav er den eneste nordiske Helgen, som haves besungen i en ægte Folkevise (DgF. 50), bevaret i tre gamle danske Texter fra 16de Aarh. Han var da ogsaa lige saa folkelig i Danmark og Sverige som i sit Hjemland Norge. Men at hans Vise er bleven bevaret, maa vi dog nok især takke Troldene for.

Sankt Olav Konning og hans Broder
de trætte om Norgeland baade.
Det er saa favrt i Trondhjem at hvile.

2. De trætte om Norge og Norges Skjær,
og hvilken først kunde komme dèr.

3. »Hvilken af os bedst sejle kan,
han skal være Konge i Norges Land.«

4 Svared det Harald Haarderaad:
»Hver Mand sejler, som han har Baad.

5. Og ikke da vil jeg sejle med dig,
uden du vilt skifte Skib med mig.

6. Hvort skulde jeg med Oxen fare,
mens du haver Ormen hin snare!

7. Ormen han er saa snar som Sky,
Oxen driver saa langsom til By.«

8. »Tag du da Orm hin snare!
jeg tager Oxe hin lade.

9. Først ville vi til Kirken fare,
før vi røre Sejl eller Aare.«

10. Sankt Olav ganger om Kirkegaard,
Guldgisel skinner af hans fagre Haar.

11. Brat kom Bud for Olav Konning ind:
»Nu sejler Harald, Broder din.«

12. »Lad dem sejle, der sejle vil!
Messen ville vi lyde til.

13. Lad dem sejle, der sejle maa!
Messen ville vi lyde paa.

14. Messen er Vor-Herres Ord;
Svende! tager Vand! vi gange til Bords!

15. Vi gaa til Bords og faa os Mad!
siden saa ville vi Stranden ad.«

16. Saa ginge de sig til Strande,
som Oxen laa for Lande.

17. De til Stranden udbaare
deres Anker og deres Aare.

18. Løse de deres Fæste,
løbe de ud af Nøste.

19. Sankt Olav ganger i Fremmerstavn:
»Fri frem, Oxe, i Jesu Navn!«

20. Han klapped Oxen ved hviden Horn:
»Gak nu, som du gik i Korn!«

21. Han klapped Oxen paa Side:
»Du maat end bedre frem skride.«

22. »Liden Dreng! løb op i Raa!
og se, om vi kunne Harald naa!«

23. »Jeg ser ikke mer af Verdsens Pris
end Toppen udaf Graneris.

24. Jeg ser op under Norges Land
Silkesejl med Guld i Rand.

25. Jeg ser under Norges Skjær,
hvor Ormen Silkesejlen bær.

26. Jeg ser nu Ormen skride
hart under Norgelands Side.«

27. Sankt Olav klapper Oxen paa Lænde:
»Bedre maat du frem rende.«

28. Han slog Oxen ved Yve:
»Bedre maat du ad Havet dryve.«

29 Oxen tog til at skride,
efter stod Bølgen hvide.

30. Oxen tog til at bisse saa,
de Baadsmænd kunde ikke paa Bunken staa.

31. Sankt Olav tog Reb og Line,
saa bandt han Baadsmænd sine.

32. Det da mælte den Styremand:
»Hvort da skulle vi sejle fram?«

33. »Styr du over Bjærge og Klippe,
den næste Vej, der du kanst hitte!«

34. Sankt Olav drog af sine Handske smaa,
og selv maattte han for Styret staa.

35. Han sejled over de Bjærge blaa:
ud da løbe de Trolde smaa.

36. Ud kom Kærling med Rok og Ten:
»Sankt Olav! hvi sejler du os til Men!

37. Sankt Olav med dit røde Skjæg!
hvi sejler du gjennem vor Stuevæg!«

38. »Stat, du Trold! du bliv til Sten!
aldrig gjøre du nogen Mand Men!«

39. Sankt Olav stander ved Sejletræ,
spænder han Buen for sit Knæ.

40. Han skød ud over Fremmerstavn:
Pilen faldt bag Oxen i Havn.

41. Saa hjalp Jesus Herre:
Sankt Olav kom tre Dage førre.

42. Harald han styred sin Snække for Land,
Sant Olav kom tre Dage før end han.
Det er saa favrt i Trondhjem at hvile.

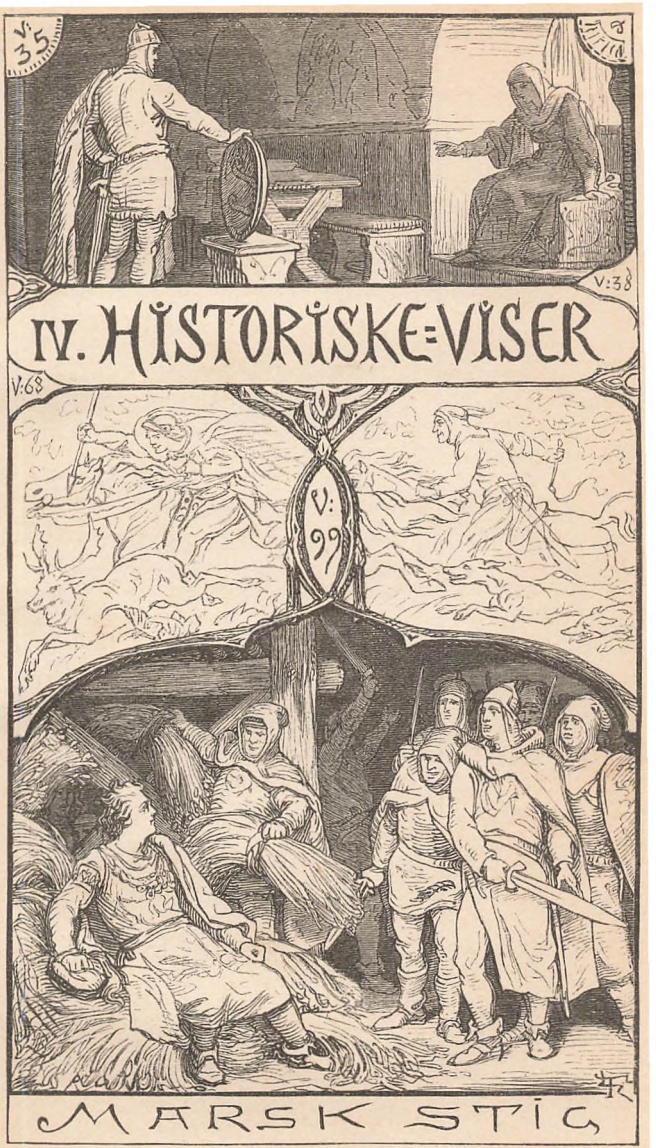
V: 35
V: 38
IV. HISTORISKE-VISER
V: 68
V: 99
MARSK STIG

1. ERIK EMUNS DRAB.

(1137).

Kun i et enkelt Haandskrift fra 16de Aarh, finde vi denne ældste dansk-historiske Vise (DgF. 116), som A. S. Vedel dog siger, paa hans Tid blev almindelig sungen i Jylland.

Tarle om Morgen, Lærken hun sang,
— Under saa grøn en Lide. —
Hr. Karl han klæder sig for sin Seng.
Kongen af Danmarks Krone han lader det hævne.

2. Han drog i sin Skjorte skjøn
og Silketrøje med Guld i Søm.

3. Bukkeskinds Støvler drog han paa Ben,
forgyldene Spore spændte han omkring.

4. Forgyldene Spore spændte han omkring,
saa rider Hr. Karl alene til Ting.

5. Hr. Karl han ganger ad Tinget fram,
der rømmer for hannem saa mangen Mand.

6. Dankonning heder paa Svende tre:
»I binder Hr. Karl! lader mig det se!«

7. Op da stode de Svende tre,
de bunde Hr. Karl, lode Kongen det se.

8. De førte Hr. Karl for oven By,
de lagde hannem paa en Stejle af ny.

9. Saa brat kom Bud for sorte Plog ind:
»Dankonning lader stejle Broder din.«

10. Hr. Plog han sprang over breden Bord,
den brune Mjød paa Gulvet stod.

11. Hr. Plog han sprang til Ganger rød,
han red alt faster' end Fuglen fløg.

12. Saa fast han red og rendte,
sin favre Fole han sprængte.

13. Hr. Plog han ganger ad Tinget frem,
Dankonning stander hannem op igjen.

14. »Havde jeg været her før i Dag,
da havde det været bedre i Lag.

15 Dyre skulle de det bøde,
der stejled min Broder uden Brøde.«

16. Det da mælte Dankonning saa strag:
»Din Broder er fældet for Ulivssag.

17. Maatte hver raade med Vold og Sværd,
var Loven ikke en Bønne værd.«

18. »Min Broder var dannis og dydefuld,
vi kunde hannem løst med Sølv og Guld.«

19. »Dit Sølv og Guld passe vi intet paa,
Retten sin Gang jo have maa.

20. Du maat end tale saa længe derom,
du kanst end fange den samme Dom.«

21. Dankonning heder paa Svende tre:
»I binder Hr. Plog! lader mig det se!«

22. »Est du, Dankonning! Mand for dig,
da bast og bind du selver mig!«

23. Dankonning drog af sit Harnisk hvid,
Hr. Plog han ryster med gyldne Spyd.

24. Først vog han fire, saa vog han fem,
saa vog han Dankonning og alle dem.

25. Vog han otte, og vog han ni,
han vog Dankonning og alle di.

26. Han vog Dankonning og alle hans Mænd,
— Under saa grøn en Lide. —
saa óg han selv sin Broder hjem.
Kongen af Danmarks Krone han lader det hævne.

2. SVEND GRADE.

(1157.)

Et eneste gammelt dansk Haandskrift har bevaret denne Vise (DgF. 118) om Svend Grades Svig og Fald. Vi vide fra Saxo, at før Slaget paa Gradehede red en Sanger frem og opflammede Kong Valdemars Krigsmænd ved at synge for dem en Vise om Svends Troløshed og Snigmordet i Roskilde paa Knud Magnussøn.

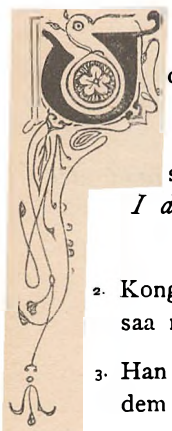

1. di Danmark er kommet Konger tre,
— Der Herre Knud lille blev vejen. —
saa megen Usemme hør maa fordi.
I drager eders forgyldene Sporer over de Veje!

2. Kong Svend han lader et Gjæstebud gjøre,
saa mangen skjøn Helt lader Livet dere.

3. Han byder Hr. Valdemar og Hr. Knud,
dem følger saa mangen Ridder prud.

4. Kong Svend han beder paa Svende tvaa:
»I beder ham Detlev ind for mig gaa!«

5. Ind kom han Detlev, han stedtes for Bord:
»Hvad ville I mig? Herre! hvi sendt' I mig Ord?«

6. »Detlev! vilt du Knud lille veje,
syv Mark Guld giver jeg dig i Eje.

7. Og vilt du, Detlev! Valdemar slaa,
syv hundrede Gaarde da skalt du faa.«

8. »Saa dyre kjøber jeg ikke Guld saa rød,
at jeg ligger i Morgen paa Stejler død.

9 Ikke haver jeg eders Gods saa kjær,
at jeg vil en Forrædere vær'.«

10. »Detlev! vilt du tage Knud lille af Live,
liden Soffi, hans Søster, vil jeg dig give.«

11 »Hør I, Kong Svend! I holder eders Ord!
for hende liden Soffi driver jeg det Mord.«

12 Silde om Aften, de Ridder sattes ind,
ingen maatte bære Sværd op under sit Skind.

13 Det mælte Hr. Sune, den haarde Hals:
»Detlev bær Sværd og Haanden falsk.«

14. Herre Kong Svend til Kronen løb,
han slukte ud Lyset med Kaabeskjød.

15. Detlev saa brat sit Sværd uddrog,
Knud lille han til Jorden hóg.

16. Nu ligger Knud lille, og hannem rinder Blod;
igjen lever Valdemar, af hellig Rod.

17. Hr. Valdemar lod sig ikke fortryde
ud af den Stenstuedør at bryde.

18. Den Stenstuedør den løb han fraa,
der monne vel tredive Drabanter fore staa.

19. Tredive Drabanter monnne fore staa,
han kom der fra, dog han blev saar.

20 Esbern snare var Valdemars fuldtro Mand,
han førte Hr. Valdemar til Jylland.

21. Hr. Valdemar med sine Ædeling'
de ride saa ofte til Stævne og Ting.

22. De klage fast paa det ynkelig' Mord,
Kong Svend han haver i Roskild gjort.

23. Kong Svend gjør Udbud saa strænge,
byder ud alle velbyrdige Svende.

24. Byder ud alle, der Hesten kan ride,
vil Hr. Valdemar af Landet drive.

25. Fordi vorde de Bønder hannem vrede,
de myrde hannem paa Gradehede.

26 Nu ligger Kong Svend, og han er Lig,
Valdemar er Konning over Danmarks Rig'.

27. Detlev han fik hverken Gods eller Mø:
— Der Herre Knud lille blev vejen. —
paa Stejler og Hjul saa blev han død.
I drager eders forgyldene Sporer over de Veje!

3. TOVELILLE.

(ved 1160).

At den Kong Valdemar, hvis Forhold til Tove saa ofte har været behandlet af nyere Digtere, var Valdemar den store og ikke hans Sønnesøns Sønnesøns Søn, Valdemar Atterdag, det er for en Menneskealder siden tilstrækkelig godtgjort.

Nærværende Vise (DgF. 121 og 122), som er Hovedkilden til alt, hvad der vides om dette Forhold, har været sungen over hele Norden. Fem danske Opskrifter, foruden to Brudstykker, fra 16de og 17de, to islandske fra 17de, to danske, en norsk, en færøsk og to svenske fra 19de Aarh. have bevaret denne mærkelige Vise i en Række af skiftende Former, paa hvilke — især dog paa de ældste af dem — denne Gjenfremstilling af Visen som saadan er grundet.

Tovelille hun var den væneste Mø,
— *Vaare jeg saa væn, som Tovelille var!* —
der nogen Tid fødtes paa Danmarks Ø.
Men Tove var Konningens Frille.

2. Tovelille staar i hendes Faders Gaard,
der staa to Møer og børste hendes Haar.

3. Der staa to Møer og børste hendes Haar,
to andre de sætte hende Hovedguld paa.

4. To de sætte hende Hovedguld paa,
to andre de holde hende Spejlet for.

5. To Møer slaa over hende Skarlagenskind,
to andre de følge hende ud og ind.

6. Dankonning han stod og saa' derpaa,
saa snarlig han til hende Godvilje faar.

7. Han sendte efter hende de Svende fem:
ikke vilde hun Tovelille følge dem.

8. Han sendte efter hende de Riddere ni:
ikke vilde hun Tovelille følge di.

9. Dankonning han lod sig ikke forsmaa:
selv lod han sin Ganger efter Tovelille gaa.

10. Selv kom han Dankonning med alle sine Mænd,
da maatte hun Tovelille følge dem.

11. Dankonning han klapper paa Hynde blaa:
»I kommer, stolt Tovelil, og hviler her paa!«

12. Alle rømmed de Ridder' af Stuen saa brat,
stolt Tovelille sov hos Kongen om Nat.

13. Aarle om Morgen, det dagede,
sin Morgengave hun kravede.

14. »Jeg skal give dig Hovedguld rød,
Skarlagen smaa til alle dine Mø'r.«

15. Saa vred blev Tove for liden Gave:
hun vilde end mere af Kongen have.

16. »Stat op, liden Tove! og vær ej vred!
jeg giver dig Ribe og Ringsted.«

17. Saa vred blev Tove for liden Gave:
hun vilde end mere af Kongen have.

18. »Stat op, stolt Tovelîl! bliv ej vred!
Lund i Skaane giver jeg dig med.«

19. Saa vred blev Tove for liden Gave:
hun vilde endda mere af Kongen have.

20. »Da skal jeg give dig gode Gave:
selve Dankonning, om du vilt hannem have.

21. Alle de Dage, mig vindes Liv,
du bliver, liden Tove! min Hjærtens Viv.«

22. »Haver Tak, Herre Konning, for rige Gave!
— Vaare jeg saa væn, som Tovelille var! —
det er den Løn, som jeg vil have.«
Men Tove var Konningens Frille.

---

23. Konning Valdemar vilde sig kvæne,
— Med Raade. —
han fæste hende Soffi hin væne.
Konning Valdemar han lover dennem baade.

24. Kong Valdemar lader sit Bryllup bo,
han lader sin Ganger med røde Guld sko.

25. Sender han Bud til Tove sin:
»Saa gjærne bedes jeg Tale din.«

26. Saa var hun Tovelille til Færden fus:
alle Nat klædte hun sig ved Kjærteljus.

27. Hun drog i sin Silkesærk,
var syv Jomfruer deres Sommers Værk.

28. Den Silkesærk hun først i drog,
en Skarlagens Kjortel hun over slog.

29. Hun gjorded sig med en Silkesnor,
satte røde Guldkrone over udslaget Haar.

30 Tovelille sattes til hviden Hest,
af alle Kvinder saa red hun bedst.

31. Med Sadel af Sølv og Bidsel af Guld,
saa spiller den Ganger saa frydefuld.

32 Tovelille hun kom til Borgeled,
Gunde Præst han stander dèr ude ved.

33. Tovelille taler til Gunde Præst:
»Og haver han Valdemar Viv nu fæst?«

34. »Saa visselig haver han fæst sig Mø:
hende Soffia af Odensø.«

35. Dankonning heder paa Svende tvaa:
»I beder Fru Tove ind for mig gaa!«

36 Axler hun over sig Skarlagenskind,
saa ganger hun for Dankonning ind.

37. Dankonning klapper paa Hynde blaa:
»Du kom, liden Tove! hvil dig her paa!

38. Og hør du det nu, Tovelille fin!
hvor vel under du Soffi, Dronning min?«

39 »Saa vel vil jeg unde Dronningen din,
som hannem Kristoffer, kjær Sønnen min.

40. Gangeren graa vil jeg hende give,
og Dronningenavn, mens hun er i Live.«

41. Dankonning han heder paa Svende tvaa:
»I beder Dronning Soffi ind for mig gaa!«

42. »Hør du, Soffi, baade fager og fin!
hvor vel under du hende Tovelille min?«

43. »Saa vel under jeg din Tove,
som glubende Ulv i Skove.

44. End giver jeg hende de Gaarde tre:
brænde hun kveg for alle de!

45. Guldringe fem giver jeg hende vist:
— Med Raade. --
brænde hun for dem baade her og hist!«
Konning Valdemar han lover dennem baade.

---

46. Det var om Valborgdag i Vaar,
— Under Lide. —
der ganger Dans i Kong Valdemars Gaard.
Springer ud Løv i Lunde alt saa vide.

47. Dèr ganger Dansen ude ved Aa,
dèr danse Dronning Soffis Jomfruer smaa.

48. Dèr danser saa mangt et Spejel klar,
dèr danser Fru Tovelil med udslaget Haar.

49. Dèr danse vel fire, dèr danse vel fem,
stolt var hun Tovelille, hun kvad for dem.

50. Dèr danse vel otte, dèr danse vel ni,
stolt var hun Tovelille, hun kvad for di.

51. Dronningen ud ad Vinduet saa',
dèr ser hun Tovelille i Dansen gaa.

52. Ser hun Tovelille i Dansen gaa,
hun lader Silke for Foden slaa.

53. »Og hør du, Tovelille, Lege min!
du tag op Silke for Foden din!«

54. »Og skal jeg i Dag en Dronning være,
jeg maa vel Silke under Foden træde.

55. Fuld ilde da maatte jeg Kongen love,
maatte jeg ikke Silke paa Jorden drage.«

56. »Du sig mig, Tovelille, Lege min!
og hvor fik Konningen Vilje din?«

57. »Fordi fik Konningen Vilje sin:
for hans Magt var mere end min.

58. Jeg var mig saa lidet et Barn,
der jeg stod i min Faders Gaard.

59. Jeg stod ude baade liden og væn,
Dankonning red frem med alle sine Mænd.

60. Han sendte efter mig de Svende fem:
ikke da vilde jeg følge dem.

61. Han sendte efter mig de Riddere ni:
og ikke da vilde jeg følge di.

62. Saa kom han selv Kongen med alle sine Mænd,
da maatte jeg Tovelille følge dem.«

63. »Du sig mig, Tovelille, Lege min!
hvad var da Morgengave din?«

64. »Han gav mig saa godt et Guldskrin,
slig et kom aldrig i Danmark ind.

65. Han gav mig Len, han gav mig Gods:
Ribe og Ringsted og Lund derhos.

66. End gav han mig dette Hovedguld,
han loved at være mig al Tid huld.

67. Siden bar jeg ofte saa blegen Kind:
alle hans Veje var ej efter mit Sind.«

68. Det svared Dronning Soffi udaf ret Harm:
»Alt var det nok for en Skjøgebarm.

69. Vil Herre Gud, at jeg leve maa,
halve mindre Gave da skalt du faa.»

70. Dronningen svøber sig Hoved i Skind,
hun ganger i Loft for Kong Valdemar ind.

71. »Hør det, min Herre! hvad jeg siger dig:
hvi haver du Tovelil kjærer' end mig?«

72. »Fordi har jeg Tovelil i Hjærtet saa kjær:
hun fødte mig to Sønner, de ride mig saa nær.

73. Den ene er Kristofer, den anden er Knud,
de følge mig snart i Leding ud.

74. Første jeg rider gjennem Flensborg By,
Kristoffer skal føre mit Banner i Sky.

75. Og første jeg rider gjennem Holsterland,
Knudlille skal føre mit Banner i Hand.«

76. »Hør det, min Herre! hvad jeg beder dig:
maa Tovelille gaa i Badstue med mig?«

77. »Saa gjærne giver jeg mit Minde dertil,
— Under Lide. —
alt om hun Tovelille selv saa vil.«
Springer ud Løv i Lunde alt saa vide.

---

78. Det var om en hellig Juledag,
— Vaare jeg saa væn, som Tovelille var! —
stolt Tovelil vilde til Kirke gaa.
Men Tove var Konningens Frille.

79. Tovelil ganger ad Gaden fram,
baade Silke og røde Guld efter hende svam.

80. Dronningen taler til Jomfruer to:
»I beder Fru Tovelil ind til mig gaa!«

81. Tovelille slog over sig Skarlagenskind,
saa gaar hun i Loft for Dronningen ind.

82. Dronningen klapper paa Hynde blaa:
»Du kom, stolt Tovelil, og hvil her paa!

83. Konningen han haver lovet dig,
det du maatte gaa i Badstue med mig.«

84. »Og er det Konningens Vilje saa,
gjærne vil jeg med eder i Badstue gaa.«

85. Dronning Soffi paa Svende hedde:
»I lader brat Badstue rede!

86. I gjører den Badstue hed som Glød!
dèr skal hun Tovelille inde dø.«

87. Tovelille skulde i Badstuen indgaa,
selv stod Dronningen og saa' derpaa.

88. Tovelille ind i Badstuen tren,
Dronningen lukker selv Døren igjen.

89. Saa var hun Dronningen haard i Sind:
selv skød hun Tovelille i Badstuen ind.

90. Der Tovelil ind i Badstuen kom,
da var der hverken Lud eller Vand.

91. Saa hede da vare de Stene,
hun brændtes til bare Bene.

92. »Her er ikke Vand, her er ikke Lud;
for al Guds Ære, I lader mig ud!«

93. Tovelille bad, de skulde Døren opslaa;
Dronningen bød dem gjøre Ild opaa.

94. Det maatte man høre saa langt ad Stræde,
hvor Tovelil monne i Badstuen græde.

95. Tovelille græd, og højt hun skreg;
det hørte Kristoffer, alt som han red.

96. Kristoffer til Badstuen rendte,
hans Moder der inde brændte.

97. Han stødte paa Døren med sit Ben,
alle de Nagler stunke hannem igjen.

98. Han stødte paa Døren med sin Fod,
han bar sin Moder af Badstuen ud.

99. Der Tovelille kom af Badstuen ud,
hun var som en Gaas, de stege om Jul.

100 Kristoffer bar sin Moder i Urtegaard,
dèr fik liden Tove en Død saa haard.

101. Med sorrigfuldt Hjærte og blegen Kind
Kristoffer han ganger for Dronningen ind.

102 »Hér sidder I, Dronning, i Skarlagen rød!
hvi skulde min Moder i Badstuen dø?«

103 »Fordi lod jeg brænde Moder din,
alt for hun lokkede Herre min.«

104. Kristoffer slog Dronningen ved sin Kind,
det Blodet stank over Skarlagenskind.

105. »Lever jeg og min Broder Hr. Knud,
vi skulle dig drive af Danmark ud.«

106. »Vil Gud, at jeg og min Herre maa leve,
— *Vaare jeg saa væn, som Tovelille var!* —
baade hannem og dig skal vi af Landet drive.«
Men Tove var Konningens Frille.

---

107. Det mælte Dankonning i Ridderskare:
— *Med Raade.* —
»Hvi mon ikke Tovelil til Aftensang fare?«
Konning Valdemar han loved dennem baade.

108. Svared det Soffi, rød som Blod:
»Hun Tovelil er vorden badstuemod.

109. Din Tove er vorden saa trang for sit Bryst,
du hører ej mer hendes fagre Røst.

110. Din Tove er vorden saa trang for sin Barm,
hun sover ej mere udi din Arm.«

111. Dankonning han sortned som en Jord:
»Soffi! du drevst det onde Mord.

112. Vaare du Mand, som du est Kvinde,
nu skulde dit Liv have Ende.

113. Vaare du saa sandt Mand, som du est Viv,
i Badstuen skulde du lade dit Liv.

114. Det skal jeg, Soffi! saa lønne dig:
aldrig mer haver du Mand i mig.

115. Bedre var hun Tove med en eneste Ko,
end du, Soffi! med dine femten Bo.

116. Bedre var hun Tove i Natsærk sin,
end du, Soffi! med al Rigdom din.«

117. Saa tog han hende ved Axelskrud,
saa stødte han hende af Gaarden ud.

118. Leden var lang, og Gaden var trang,
— *Med Raade.* —
selv gik Dankonning under Baarestang.
Konning Valdemar han loved dennem baade.

4. DRONNING DAGMAR.

(1205).

Af denne Vise (DgF. 132) haves tre danske Opskrifter fra 16de Aarhundrede. Desuden er den i dette Aarhundrede funden levende i Folkemunde i Danmark, Norge og Sverige, samt paa Færøerne.

Jeg saa' Sejl i Sunde fare,
saa mangen forgyldene Fløj:
det monne ham Herre Strange være,
dèr sejler han Junker Strange mod
Jomfru Dagmar.

:: Kongen og Strange de sad over Bord,
— Saa mangen forgyldene Fløj. —
de snakked saa mangt et Gammensord.
Dèr sejler han Junker Strange mod
Jomfru Dagmar.

3 »Hør du, Strange! hvad jeg siger dig:
du skalt nu fæste Mø til mig.

4 Du skalt sejle til Bejerland,
dèr skalt du fæste mig Brud til Hand.«

5. Saa snar var Strange til Svare:
»Da kan jeg ikke ene fare.

6. Skal jeg nu for eder bejle,
ene kan jeg ikke sejle.«

7. »Tag du Hr. Limbæk af Agershus,
dertil Oluf Lykke, en Svend saa fus!

8. Tag du med dig hin rige Peder Glob,
med Mjød i Bolle og Vin i Stob!

9. Bispen af Sæland, en Mand saa from,
og saa Hr. Albert af Eskeholm.

10. Han kan sine Ord vel føje;
saa kanst du vel lade dig nøje.«

11. »Tolv Ridder' lader end med mig være!
og tolv Sæt Klæder lader I mig skære!

12. Trøjerne skal være himmelblaa,
Kjortlerne alle af Silke smaa.

13. Ærmerne skal være af Ageruld,
og Kraverne alle af spundet Guld.«

14. Strange han ganger sig neder til Strand,
hannem fulgte Kong Valdemar med mangen Mand.

15. Silkesejl i forgyldene Raa,
saa sejled de til Bejerland i Maaneder tvaa.

16. De kaste deres Akker paa hviden Sand,
Strange han tren dèr først i Land.

17. Midt i Gaarde dèr axle de Skind,
saa gange de i Loft for Bejerkongen ind.

18. »Hel sidder I, Konning, over eders Bord!
Kongen af Danmark haver sendt eder Ord.

19. Han sender eder Ord og gode Gave:
han vil eders Datter til Dronning have.«

20. »Jeg haver ikke Datter foruden en:
hende giver jeg en rigere Svend.«

21. »Hvor vilde en rigere Svend I faa,
end som den Svend, al Danemark aa!

22. Min Herre han haver en Fiskedam,
den renter mer end alt Bejerkongens Land.

23. Min Herre han haver et Fiskedige:
det renter mer end alt Bejerkongens Rige.«

24. Bejerkonning raader med Dronning sin:
»Kongen af Danmark bedes Datter din.«

25 »Vil Kongen af Danmark vor Datter have,
vi give hannem hende med rige Gave!«

26. De klædte Jomfru Dagmar i røde Guld,
saa blev hun i Salen indfulgt.

27. »Hør I, Hr. Strange, en Ridder saa fin!
I leger Skaktavel med Datter min!«

28. De Tavel var af Guld hin rene,
han legte med den Jomfru alene.

29. »Siger mig, Hr. Strange! hvad jeg eder spør:
er Kongen af Danmark saa væn, som I er?«

30 Hr. Strange han ser sig op i Sky:
»Han er langt væner' end mine ti.«

31. Hr. Strange han ser sig op mod Sol:
»Han er fast skjønner' end mine tolv.«

32. De droge Tavel af røde Guld:
Hr. Strange vandt den Jomfru i Kong Valdemars Vold.

33. Saa snart blev Silke paa Jorden bredt,
Dagmar hun blev til Stranden udledt.

34. Saa vunde de Sejl i forgyldene Raa,
saa sejled de til Danmark i Maaneder tvaa.

35. Dagmar hun kom dèr sejlend' for Land,
Kong Valdemar render sin Ganger paa Sand.

36. »Siger mig, Strange! før jeg kommer i Land:
hvo er den skele Svend, der rider paa Sand?«

37. »Min naadige Frøken! I siger ikke saa!
det er den Herre, al Danmark aa.«

38. »Skam faa du, Strange, som du kanst lyve!
din Konge han haver ej uden ét Yve.«

39. »Min naadige Frøken! værer glad og fro!
I angrer aldrig, I gav ham eders Tro.«

40. Dankonning han tog hende i sin Favn,
gav Dagmar Guldkronen og Dronningenavn.

41. Dagmar hun kaste sine Handske mod Jord:
»Al Danemark vil jeg nu vorde god.

42 Men skal jeg Dronning i Danmark blive,
da skulle alle Fanger af Jærnet gives.

43. Skal jeg Dronning i Danmark være,
hverken fattig eller rig skal over mig kære.«

44. Før Dagmar tren paa det danske Land,
alle Fanger bleve løste af Band.

45. Saa drukke de Bryllup med Glæde og Ro,
— Saa mangen forgyldene Fløj. —
alle danske Mænd vare glade og fro.
Dèr sejler han Junker Strange med Jomfru Dagmar.

5. DRONNING DAGMARS DØD.

(1212.)

Denne skjønne Vise (DgF. 135) er kommen til os i tre danske Opskrifter fra 16de Aarh. Naar den endnu i dette Aarh. er funden i Folkemunde baade i Jylland og i Sverige, skyldes dette næppe umiddelbar Traditjon, men er en Eftervirkning af Vedels Text, der har været meget udbredt, ogsaa i særskilte Flyveblade. Derimod er Visen i gammel Tid vandret til Norge og dèr fra til Færøerne, henført til den norske Kong Erik Præstehaders skotske Dronning, som døde 1283.

Dronning Dagmar ligger i Ribe syg,
til Ringsted lader hun sig vente;
alle de Fruer for sønden Aa
dem lader hun til sig hente.
Udi Ringsted hviles Dronning Dagmar.

2 »I henter mig fire! I henter mig fem!
I henter mig af de vise!
I henter mig hende liden Kirstin,
Hr. Karl hans Søster af Rise!«

3. Ind kom hun liden Kirstin,
hendes Haar de skinned som Guld:
hun kunde ikke Lys i Kronen se,
hendes Øjen vare taarefuld.

4. Liden Kirstin ind ad Døren tren
med Tugt og favre Somme:
Dronning Dagmar sidder hende op igjen,
saa vel fagned hun hendes Komme.

5. »Kanstu læse, og kanstu skrive,
og kanstu løse min Pine:
da skalt du slide rød Skarlagen
og ride graa Gangere mine.

6. Kanstu læse, og kanstu skrive
og løse mig af min Møde:
da skal Kongen af Danemark
give dig de Borge saa røde.«

7. »Kunde jeg læse, og kunde jeg skrive,
jeg gjorde det jo saa gjærne;
det vil jeg for Sandingen sige,
eders Pine er haarder' end Jærne.«

8. Mælte det liden Kirstin,
satte sig for Dronningens Fod:
»Vaare her alle vise Mestere,
de raadte eder ikke Bod.«

9. Det var hende liden Kirstin,
tog Bogen og der udi saa':
hjælpe Gud Fader i Himmerig!
eders Pine er haarder' end Staal.«

10. Tog hun Sankte Mariæ Bog,
kun læste op alt det hun kunde;
men det vil jeg for Sandingen sige,
saa saare hendes Øjen de runde.

11. De fulgte hende ud, de fulgte hende ind,
det lidde jo længer jo værre:
»Imeden det kan ikke bedre vorde,
I sender Bud efter min Herre!

12. Imeden det kan ikke bedre vorde,
I sender Bud efter min Herre!
I sender Bud til Gurreborg!
I finde hannem ikke førre.«

13. Det da var den liden Smaadreng,
han lod ikke længe forlide:
han rykte Sadel af Bjælken neder,
han lagde'n paa Ørs hin hvide.

14. Han red Nætter og han red Dage,
som Gud gav hannem til Naade:
det var stort Under, at Hest og Mand
de styrte ikke døde baade.

15. Kongen han stander paa Højeloftsbro,
og ser han ud saa vide:
»Hisset ser jeg Dagmars liden Smaadreng,
saa sørgelig monne han kvide.

16. Hisset ser jeg Dagmars liden Smaadreng,
saa sørgelig monne han traa:
raade Gud Fader i Himmerig,
alt hvor hun Dagmar maa!«

17. Ind da kom den liden Smaadreng,
og stedtes han for Bord:
han var snild i Tunge sin,
han kunde vel føje sin Ord.

18. »Hel sidder I, Danerkongen!
I lege Guldtavel over Bord:
Dronning Dagmar haver mig til eder sendt,
I vider hende snarlig Ord!

19. Dronning Dagmar haver mig til eder sendt,
i Ribe ligger hun syg:
og det vil jeg for Sandingen sige,
hun ræddes alt for sit Liv.«

20. Dankonning slog det Tavelbord sammen,
at alle de Guldtavel de sung':
»Forbyde det Gud Fader i Himmerig,
at Dagmar skulde dø saa ung!«

21. De ledte ud de Gangere graa,
lagde paa forgyldene Mile:
end rede de til Roskild By,
før end de toge dennem Hvile.

22. Der Kongen han red af Gurreborg,
hannem fulgte vel hundred Mænd;
men der han kom til Ringsted,
hannem fulgte ikkun Dagmars Dreng.

23. Der Kongen red ud af Gurreborg,
hannem fulgte vel hundrede Svende;
men før han red over Riberbro,
da var han Mand alene.

24. Der var stor Ynk i Fruerstue,
der alle de Fruer græde:
Dronning Dagmar døde i liden Kirstins Arm,
der Kongen red op ad Stræde.

25. Dankonning rider ad Ribergade,
han hørte de Klokker ringe:
»Raade nu Gud for Dagmar dyre!
mig tykkes, mit Hjærte vil springe.«

26. Konningen ind ad Døren tren,
han saa' de Ligbaarer dèr stande:
»Herre Gud Fader i Himmerig
da bedre mig denne Vande!«

27. »Hører I, Danerkonning!
I maa hverken sørge eller kvide:
I have fanget en Søn i Dag,
er skaaren af Dagmars Side.«

28. »Jeg beder eder, Fruer og gode Møer!
jeg beder eder hver og alle:
I beder en Bøn for mig i Dag,
at Dagmar maatte med mig tale!

29. Jeg beder eder alle, Fruer og Møer
og saa hver gode Terne:
I beder den Bøn for mig i Dag!
jeg taled med Dagmar saa gjærne.«

30. Saa fulde de alle paa deres Knæ,
saa mange som dèr vare inde:
de bade til Gud og Jomfru Maria,
han maatte hende levende finde.

31. Dronning Dagmar sattes paa Baaren op,
hendes Øjen vare blodig' og røde:
»O vel o vel min ædelig Herre!
hvi gjorde I mig den Møde?

32. Her tør ingen Mand ræddes for mig,
dog jeg er i Kinder bleg:
jeg haver mig til Skrifte været,
og i fuld haard en Leg.

33. Ikke vilde jeg i Pinen have været
i denne samme Nat:
havde jeg ikke mine Ærmer om Søndag snørt,
og ikke Striger paa sat.

34. Den første Bøn, der jeg eder beder,
den vider I mig saa gjærne!
alle fredløse Mænd dem giver I Fred!
og lader alle Fanger af Jærne!

35. Den anden Bøn, der jeg eder beder,
den kommer eder selv til Fromme:
I lover ikke hende Bengerd!
hun er saa besk en Blomme.

36. Den tredje Bøn, der jeg eder beder,
den beder jeg for eders Ære:
I lader ikke Knud, vor yngste Søn,
Konning i Danmark være!

37. Lader I Knud, vor yngste Søn,
Konning i Danmark blive:
da skal Bengerd en anden føde,
og den skal min fordrive.«

38. Dronning Dagmar sig over Øjen strøg,
hendes Kinder gjordes meget hvide:
»Nu gange Himmerigs Klokker for mig,
jeg maa ikke længer bide.

39. Lever I vel, min ædelig Herre!
jeg maa ikke længer dvæle:
dèr sidde Guds Engle i Himmerig,
mig længes hen til de Sjæle.«

Udi Ringsted hviles Dronning Dagmar.

6. DRONNING BENGERD.

(1214—21.)

Foruden Vedels Text af denne Vise (DgF. 139), have vi en ældre dansk Optegnelse af den, tillige med Arild Hvitfelds Vidnesbyrd om, at den endnu i hans Dage lød i Folkemunde i Danmark. Desuden haves uafhængige Opskrifter af den fra flere svenske Landskaber, hvor den er kjendt endnu den Dag i Dag, rigtignok overgaaet til Skæmtevise, men dog med mange Levninger af gammel Traditjon.

arle om Morgen, langt før Dag,
— Gud glæde din Sjæl, Dronning Dagmar! —
Bengerd hun kravde sin Morgengav'.
Ve da vorde hende Bengerd! og Herre Gud være med Kongen!

2. »Herre! I giver mig Samsø!
og en Guldkrone af hver en Mø!«

3. Dankonning svared han Bengerd saa:
»Aldrig kan Danemark sligt formaa.

4. Der er saa mangen fattig Mø,
hun kan ikke svare det for sin Død.«

5. »Min Herre! I lader det saa være:
I lader ikke Fruer Skarlagen bære!«

6. »Kunne de det læste at kjøbe for sig,
fuld vel maa de det slide for mig.«

7. »Min kjære Herre! I lader det blive:
lader aldrig Bondesøn god Hest ride!«

8. »Kan han den læste at holde for sig,
fuld vel skal han den ride for mig.«

9. »Min kjære Herre! lader det saa gaa:
vi lade vore Lande i Jærnet slaa.

10. Uden Told komme ingen ud eller ind,
være sig enten Mand eller Kvind!«

11. »Hvor skulde jeg det Jærn vel faa,
jeg skulde lade mine Lande i slaa?«

12. »Vi ville fare til Ribe i Aar,
vi skulle vel Smede til Lande faa.

13. Bonde maa bruge Træ til Plov,
til Fælger og Hjul, som han har behov.

14. Hvad tør Bonde vel mere ved,
end Vænderdør og Flageled!

15. Hvad skal Bonde med mer i Bo,
end to Øxen og end en Ko!

16. Hvilken Bondekone, der Søn mon føde,
hun give mig en Øre af Guld det røde!«

17. »Vaare hver Dreng saa dyr en Skat,
hvor finge jeg da mine Stridsmænd fat!«

18. »Hvilken Bondekone, der Datter mon faa,
en Ørtug af Sølv hun mig give maa.«

19. »Vaare det saa dyrt at føde en Mø,
da maatte vel Danmark snart uddø.«

20. Den første Søvn, der Kongen fik,
Dronning Dagmar for hannem gik.

21. »Eder til saa liden Fromme
I finge nu den beske Blomme.

22. Drage I i Aar i Ledingsfærd,
lader ikke hjemme hende Bengerd!

23. Bliver hun Bengerd hjemme i Aar,
det ruer hvert Barn i Kongens Gaard.

24. Det ruer hvert Barn i Lande,
det siger jeg eder for Sande.«

25. Kongen vaagned, og op han saa':
Bengerd ved hans Side laa.

26. »Stat du nu op, og klæd du dig!
du skalt fare i Leding med mig.«

27. Den første Pil, i Leding var skudt,
den blev i Bengerds' Hjærte brudt.

28. Nu ligger Bengerd i sorten Muld:
de danske Mænd ere deres Konning huld.

29. Nu ligger Bengerd i sorten Jord:
end haver Bonden baade Oxe og Ko.

30. End kan Bonden i Landet sig nære,
og end maa Fruer Skarlagen bære.

31 End rider Bondesøn goden Hest,
— Gud glæde din Sjæl, Dronning Dagmar! —
og værger for Landet, som han kan bedst.
Ve da vorde hende Bengerd! og Herre Gud være med Kongen!

7. VALDEMAR SEJER FANGEN.

(1225.)

Denne Vise om Kong Valdemars Fangenskab hos Grev Henrik af Sverin i Aarene 1223—25 er bevaret i fem danske Texter fra 16de Aarh. (DgF. 141). At Danmarks Kvinder ydede Løsepengene for ham, som fordum for Svend Tveskjæg, er en Efterretning, som denne Folkevise er ene om.

Jeg vil eder en Vise kvæde,
den fejerste, I lyster at høre;
Herre Gud give, Landen maatte stande i Fred,
og Kongen hans Vilje at gjøre!
I rider ej!

2. Der raadte en Konning i Danemark,
han var baade mild og bold:
nok da havde han Borg og Fæste,
baade Land og Rige i Vold.

3. Vel syv Kongeriger tog han i Arv,
som jeg vil for eder nævne:
saa ilde gjorde sorte Greve Henrik,
ha skilte hannem ved sin Evne.

4. Det ene var Danmark, det andet Sverig,
det maatte den Herre ikke nyde;
det tredje var Holsten og Mekkelborg,
deres Tro saa monne de bryde.

5. Det fjerde var Venden op under Ø,
med Estland og Livland baade;
det femte var Engelland stort og stærkt,
det fik han dog ikke at raade.

6. Det sjette var Norge, det syvende Skotland,
det maatte den Herre ikke nyde;
toge de bort vor kronede Konning,
det maatte alle danske fortryde.

7. Toge de bort vor kronede Konning,
han hedde Konning Valdemar;
Landen de stande i Vaade stor
og vel udi otte Aar.

8 Det lidde fast ad det niende Aar,
den Herre tager til at lange:
sender han Bud til Danemark,
beder dem løse sig af Fange.

9 Sender han Bud til Danemark,
til kjæreste Sønner sine:
»Beder dem gjøre't for Æren sin,
at løse deres Fader af Pine!«

10. Saa tit rede de til Stævne
og saa til Herredsting:
de bade om Sølv, de bade om Guld,
at løse deres Fader ind.

11. Tak have Fruer og stolte Jomfruer!
de vare deres Herre saa huld:
de løste hannem ud af Fangetaarn
med alt deres Sølv og Guld.

12. Syv Tusend Mark Sølv saa vord der vejet,
syv Hundrede Ørs med ladde;
da takked Kongen alle Venner sine,
hannem baade laante og gave.

13. Saa glade vare alle de danske Hovmænd,
deres Herre var løst af Kvide:
de bare op en Vise og kvade,
Greve Henrik bad dem end bide.

14. Det var ham sorte Greve Henrik,
han havde saa ondt i Hove:
»Bider I end en liden Stund!
jeg vil alt med eder raade.

15. Bider I her en liden Stund!
det kan eder intet skade:
jeg haver en Tidend' for snimen spurgt,
vi ville derom med eder tale.«

16. Konningen stander i Fremmerstavn,
hans Øjen de runde saa saare:
»I danske Hovmænd! lægger Aarer for Bord!
vi ville til Danemark fare.«

17. Konningen stander i Fremmerstavn,
hans Øjen de runde i Strømme:
»I danske Hovmænd! giver Vand i Sejl!
tror ikke den Forræderes Drømme!«

18. Saa vunde de op deres Silkesejl
højt i forgyldene Raa,
saa sejled de hjem til Danemark
i mindre end Dage tvaa.

19. Saa glade vare alle de danske Mænd,
deres Herre var løst af Møde,
Som Englene vare om Paaskemorgen,
Vor-Herre stod op af Døde.
I rider ej!

8. MARSK STIG.

(1286.)

Denne storslaaede Vise (DgF. 145) er bevaret i mange gamle danske Opskrifter, dels som én Enhed, omfattende det hele Sagn, dels splittet ad i flere mindre Viser, der hver kun behandler et enkelt Led af det. Paa Grundlag af samtlige Kilder er denne Gjenfremstilling af Helheden bragt til Veje. Det tør med Vished siges, at i Besyngelsen af Marsk Stig have vi Udtrykket for det Højdepunkt af poetisk Kraft og primitiv Kunst, hvortil vor Folkevise nogen Sinde naade, sikkert ikke overgaaet af noget andet Lands Folkedigtning fra Middelalderen.

arstig han vaagner om Midjenat,
og taler han til sin Kjære:
»Mig haver drømt saa underlig,
Gud raade, hvad det monne sæde!
Min ædelig Herre, hin unge Hr. Marstig!

2. Mig drømte om mine Rakker smaa,
var vorden til vildene Svin:
og de var udi min Urtegaard
og kaste mine Urter omkring.

3. Mig drømte om mit store Skib,
var vorden en liden Baad:
alle de Aarer de laa for Borde,
der var ikke Styre opaa.

4. Mig tykte, det jeg og mine Mænd
red over saa bred en Bro:
min Ganger han slog mig under sig,
hand løb til vilden Stod.«

5. »Ligger I neder, min ædelig Herre!
I giver det intet i Gjem!
det volder: Bønder og Bomænd
ville føre os Skatten hjem.«

6. Ind kom Marstigs liden Smaadreng,
var klæd i Sabel og Maard:
»Her holder hin unge Konning Eriks Bud
for oven ved vor Gaard.«

7. Op stod unge Hr. Marstig,
han klæder sig for sin Seng:
saa gaar han i Gaarden ud,
at tale med Kongens Dreng.

8. »Hører I det, Herre Marstig!
jeg bær eder Bud saa brat:
I skulle ride til Kongens Gaard,
og end udi denne Nat.«

9. »Hør du det, du liden Smaadreng!
alt hvad jeg siger dig:
vedst du noget af Kongens Raad,
du dølg det ikke for mig!«

10. »Intet véd jeg af Kongens Raad,
før end I fange det at høre,
foruden: I skulle i Leding i Aar,
og Kongens Banner at føre.«

11. Hr. Marstig han ind ad Døren tren,
han var i Huen saa gram:
»Saa Mænd véd, skjønne Fru Ingeborg!
nu vil min Drøm gaa fram.

12. Det var ikke Bønder eller Bomænd,
vilde føre os Skatten hjem:
men jeg skal mig i Leding i Aar,
jeg kommer vel sent igjen.

13. Det mig drømte, min gode Hest
han løb til vilden Stod:
det volder, jeg bliver vejen i Strid,
min Ganger bliver tagen mig fraa.«

14. »Tier I kvær, min ædelig Herre!
og siger I ikke saa!
den rige Krist i Himmerige
han eder vel vogte maa.«

15. Det var unge Hr. Marstig,
han rider i Kongens Gaard:
ude stod Danerkongen,
han var vel svøbt i Maard.

16. »Hør du, unge Hr. Marstig!
og hvad jeg siger dig:
du skalt fare i Leding i Aar
og føre mit Banner for mig.«

17. »Skal jeg nu fare af Landet ud
og vove for Riget mit Liv:
da vogter mig skjønne Fru Ingeborg!
hun er saa væn en Viv.«

18. Det svared unge Konning Erik,
han smiler under Skind:
»Saa vel skal jeg hende vogte,
som hun vare Søster min.

19. Saa vel skal jeg hende vogte,
saa vel skal jeg hende gjemme:
hende skal ikke mere ad Skade blive,
end I vare selver hjemme.«
Min ædelig Herre, hin unge Hr. Marstig!

---

20. Det var Herre Marstig,
han ud i Ledingen fór:
igjen sad skjønne Fru Ingeborg
med Suk og sorrigfuld Mod.
Men Fruen hun sidder i Sæland, saa mangt dèr hun sørger.

21. Det var Konning Hr. Erik,
han beder lægge Sadel paa Heste:
»Vi ville ride os op ad Land,
saa væn en Frue at gjæste.«

22. »Hel sidder I, skjønne Fru Ingeborg!
og ville I være mig huld,
da syr I mig Skjorten af Silke,
og singler den med røden Guld!«

23. »Skulde jeg sy eder en Skjorte,
single den med røden Guld:
saa Mænd véd, Danerkongen!
da var jeg Hr. Marstig uhuld.«

24. »Hør I det, skjønne Fru Ingeborg!
og ville I være min Kjære?
hver en Finger paa eders Haand
den skal det røde Guld bære.«

25. »Hr. Marstig han giver mig Guldringe
og Kjæder om min Hals;
saa Mænd véd, Konning Hr. Erik!
jeg bliver hannem aldrig falsk.

26 Det loved I unge Hr. Marstig,
der han af Landet fór:
I skulde mig vogte og gjemme,
som jeg eders Søster vaar.«

27. »Hør du, stolte Fru Ingeborg!
du lad bort fare din Kvide!
Marstig han vord i Ledingen vejen,
derpaa saa maat du lide.«

28. De tændte op de hvide Voxlys,
satte dem i Bure at brænde:
saa saare græd skjønne Fru Ingeborg,
de fulgte hende med Kongen til Senge.

29. Det var Konning Hr. Erik,
slog over hende Skarlagenskind,
saa fulgte han hende saa listelig
i Højeloft og ind.

30. Det var skjønne Fru Ingeborg
hendes allerstørste Harm:
han red til hende baade aarle og silde,
han lagde hende i sin Arm.

Men Fruen hun sidder i Sæland, saa mangt dèr
hun sørger.

31. Marstig han ud af Landet fór,
han vandt baade Hæder og Ære;
hjemme sad unge Konning Erik,
voldtog hans Hjærtenskjære.
Men Fruen hun sidder i Sæland, saa mangt dèr hun sørger.

32. Det var unge Hr. Marstig,
han kom af Ledingen hjem:
saa stærke vare de Tidende,
der hannem ginge igjen.

33. Hjem kom unge Hr. Marstig,
red i sin egen Gaard:
ikke vilde skjønne Fru Ingeborg
gange hannem ud imod.

34. Det var unge Hr. Marstig,
han ind ad Døren tren:
ikke vilde skjønne Fru Ingeborg
stande hannem op igjen.

35. Længe stod Herre Marstig,
og tænkte han ved sig:
»Hvi monne ikke min væne Hustru
ville stande op imod mig?«

36. »Sidste Sinde I ud af Landet fór,
da havde jeg en Ridder til Mand:
nu er jeg bleven Dronning af Danmark,
saa ganges mig Lykken i Hand.

37. Den Tid I ud af Landet fór,
da var jeg en Ridders Frue:
nu er jeg bleven Dronning af Danmark,
det monne saa lidet due.«

38. Det var Herre Marstig,
og han tog til sin Kniv:
»Havde mig det en anden sagt,
det skulde guldet dit Liv!«

39. »Nu skulle I aldrig Søvnen sove
paa min hvide Arm,
før I faa vejet Konning Erik,
som mig haver gjort den Harm.

40. I skulle aldrig Søvnen sove
hos min hvide Side,
før I faa vejet Konning Erik,
som mig haver gjort den Kvide.«

41. Det var Herre Marstig,
han svared hende ikke et Ord;
saa red han til Landsting,
Konning Erik imod.

42. Hr. Marstig klæder sig og sine Mænd
I Brynje og haarde Jærn:
saa rider han til Landsting
og undsiger Kongen dèr.

43. Det var Herre Marstig,
han ganger ad Landsting fram:
hannem hilsed baade Ridder og Svend,
saa mangen ærlig Mand.

44. Op stod unge Konning Erik,
han bød hannem hviden Hand:
»Vær velkommen, Herre Marstig,
og hjem til Rige og Land!

45. Velkommen, Herre Marstig,
og vel af Ledingen hjem!
hvor haver dig ligt i Landen ude
alt med mine gode Mænd?«

46. Det svarede Herre Marstig,
han var udi Sind saa vred:
»Ilde haver jeg stedt min megen Møde,
der jeg af Landet red.«

47. Herre Marstig staar paa breden Ting,
og han tager til at kære:
»Min Husttu er med Volde tagen,
fordi er jeg kommen here.

48. Jeg var mig af Landet ude,
jeg vandt baade Revel og Rin:
hjemme sad I, Konning Erik!
voldtog kjære Hustru min.

49. Jeg var mig af Landet ude,
og voved for Riget mit Liv:
hjemme sad I, Konning Erik!
voldtog min væne Viv.«

50 Det svared unge Konning Erik,
han smiler under Skind:
»Hendes Ja og hendes Vilje
var lige saa god som min.«

51. Svared det unge Hr. Marstig,
han var ikke meget glad:
»Det plejer at være et gammelt Ord,
Spot og Skade vil følges ad.

52 I have voldtaget min væne Hustru
og gjort mig det til Møde:
I skulle det vide, Konning Erik!
for hendes Skyld skal I dø.«

53. Hr. Marstig gik af Tinget,
og løfte han ved sin Hat:
»I drages til Minde, hver Dannemand,
det jeg haver Kongen undsagt!«

54. »Hør du, unge Hr. Marstig!
du lad bort fare slig Ord!
jeg giver dig baade Borg og Fæste,
baade Guld og grønne Jord.«

55 »Jeg skjøtter ikke om eders Borge,
de komme ikke i min Hue;
jeg vilde, den Gjerning havde været ugjort
alt mod min skjønne Frue.«

56. »Marstig! du rider aldrig saa stærk,
jeg kan mig jo for dig vare;
og vilt du ingenlunde være min Ven,
jeg bær der lidet af Fare.«

57. »Ikke da rider jeg saa stærk,
I kunne jo være min Lige;
have I dog ikke førre hørt,
at Listen kan Magten svige?

58. Ikke da rider jeg saa stærk,
ikke er jeg heller saa stræng;
man finder dog tit en Mynde,
der beder baade Hjort og Hind.

59 Drages eder vel til Minde,
det jeg haver eder undsagt!
det kommer saa tit, en liden Tue
hun vælter saa stort et Las.«
Men Fruen hun sidder i Sæland, saa mangt
dèr hun sørger.

---

60 Fru Ingeborg haver en Søstersøn,
Rane saa er hans Navn:
han tjente unge Konning Erik,
det var ikke for hans Gavn.
Min ædelig Herre, hin unge Hr. Marstig!

61. Fru Ingeborg og ungen Rane
de raade sammen baade,
alt hvor de skulde Konning Erik,
hans unge Liv forraade.

62. Det var liden Rane,
han staar for Kongens Bord,
han siger Kongen af Hjorte og Hinde,
som spille udi den Skov.

63. »Jeg véd mig baade Hjorte og Hinde,
de spille udi den Lund;
tykkes eder saa, min ædelig Herre!
did ville vi ride en Stund.«

64. Det var unge Konning Erik,
beder sadle Gangere graa:
»Vi ville ride til Landsting
og se, hure Landen mon staa.

65. I rider nu frem, mine gode Mænd!
og steder mig Herberg dèr!
jeg vil ride med Rane,
om hans Ord de Sandingen er.«

66. Han bad alle sine gode Mænd
til Viborg om Herberg ride;
det kom saa lidet udi hans Hu,
at Rane vilde hannem svige.

67. Saa red Rane den lønlige Sti,
at Kongen det ikke vidste;
det vil jeg for Sandingen sige,
han gjorde det med stor Liste.

68. De hidsed efter Hjort og Hind
og lige saa efter Raa:
de dreve det saa længe,
at Dagen han monne forgaa.

69. Det mælte unge Konning Erik,
han var i Huen saa ve:
»Hjælp nu Gud Fader i Himmerig!
vi ere udaf vor Led.«

70. Dèr saa' han sig lidet omkring
udi de tykke Ris:
da blev han vár et lidet Hus,
der brændte baade Ild og Lys.

71. Han gik sig i Huset ind,
hannem var om Hjærtet ve:
dèr stod inde saa skjøn en Jomfru,
som nogen Mand vilde se.

72. Han tog hende listelig i sin Arm,
han taled til hende saa brat:
»Hør I det, min skjønne Jomfru!
jeg sover hos eders i Nat.«

73. Det da svared den skjønne Jomfru,
saa hjærtelig der hun lo:
»Svar du først, Konning Erik,
den Gjerning, du sidst haver gjort!«

74. »Min skjønne Jomfru! vide I det,
saa vide I ogsaa mere;
I siger mig det, min skjønne Jomfru!
hvor længe mit Liv skal være!«

75. Det da svared den skjønne Jomfru,
saa hjærtelig der hun lo:
»Spørg du ad den lidele Krog,
der dit Sværd hænger paa!

76. Vilt du vide paa dem visse Tal,
du tælle da paa dit Bælte!
du vogt dig for de Graamunkes Kapper!
de skjule saa raske Helte.«

77. Det var Konning Hr. Erik,
han efter den Jomfru tog:
hun blev borte imellem hans Hænder,
han hende aldrig mere saa'.

78. Den Stund den Jomfru hos hannem var,
da havde han Ild og Lys;
saa snart som hun var kommen hannem fra,
han stod i tykken Ris.

79 Det var ungen Rane,
og han gav saa for Svar:
»Herre, I rider nu af denne Skov,
men Maanen skinner saa klar!

80. Her ligger en By her lidet fra,
for uden den grønne Lund;
tykkes eder saa, min ædelig Herre!
did ville vi ride en Stund.

81. Did ville vi ride saa længe,
men Maanen han nu skin;
saa Mænd vèd, Konning Hr. Erik!
os sker dèr ingen Men.«

82 Saa rede de til Finderup,
og bades de dèr om Hus:
det var isaa silde,
slukt var baade Ild og Ljus.

83. Saa stalded de ind i Finderup-Lade,
og ingen Mand dennem kjende;
det var end ej udi Kongens Agt,
hannem skulde saa gaa i Hænde.

84. Mælte det unge Konning Erik,
og saa tog han opaa:
»Rane! du luk den Ladedør,
som jeg monne dig til tro!

85. Luk du vel den Ladedør,
som jeg monne dig til tro!
du tænk paa unge Hr. Marstig,
og tænk opaa hans Ord!«

86. »Marstig min Frænde er snar til Sinde
og underlig i sin Ord;
saa Mænd, min ædelig Herre!
I tør det intet tro.

87. Viben vil værge for hver den Sted,
som udi Marken mon staa:
kunde hun end værge den lidel Tue,
der hun skulde bygge paa!

88. Jeg satte her fore Pind og Stang,
og dertil Bjælke hin tykke:
ikke er den Mand af Kvinde fød,
den skal med Hænder op rykke.«

89 Det var ikke anden Pind eller Stang,
han monne for Døren slaa:
det vil jeg for Sandingen sige,
det var to Halmestraa.
Min ædelig Herre, hin unge Hr. Marstig!

---

90. De ere saa mange i Danemark,
ville alle Herrer være:
de ride dennem til Ribe
og lade sig Klæder skære.
Nu stander Landet i Vaade.

91. Alle lode de sig Klæder skære
udi Graamunkes Lige;
saa rede de sig op ad Land,
Konning Erik vilde de svige.

92. De vogte hannem tit, de vogte hannem ofte,
de vogte hannem alle Tide:
de vogte hannem ogsaa den liden Stund,
han monne til Finderup ride.

93. Saa rede de i den Bondes Gaard
med skarpe Spær i Hænde;
alle havde de graa Kolhætter paa,
at ingen Mand dennem kjende.

94. Saa stødte de paa den Ladedør
med Glavind og med Spjud:
»Du stat op, unge Konning Erik!
du gak hid til os ud!«

95. Det svared ungen Rane,
og saa tog han opaa:
»Ikke er unge Konning Erik her inde,
I tør det aldrig tro.«

96. Han kaste over hannem Hø,
og han kaste over hannem Straa;
det vil jeg for Sandingen sige,
han viste dem, hvor han laa.

97. Saa ginge de dem i Laden ind,
de stedtes paa den Lo:
vaagen laa den ædelig Herre,
han vilde det ikke tro.

98. De ginge dennem i Laden ind,
som Voxkjærter stod og brunde:
de ledte op den unge Konning,
saa ussel de hannem funde.

99. Marstig ind ad Døren tren
med Sværd i højre Hænde:
Kongen sidder hannem op igjen,
saa gjørlig han hannem kjende.

100. De slukte ud de Voxelys,
som over den Herre brunde:
alt da sade de lidel Smaadrenge,
saa saare deres Øjen de runde.

101. »Hør du, Rane Jonsen!
og vilt du værge mit Liv,
jeg giver dig min Søster
og halvt mit Rige i min Tid.«

102. Det var Rane Jonsen,
han hug i Borde og Balk;
det vil jeg for Sandingen sige,
han varde sin Herre som en Skalk.
Nu stander Landet i Vaade.

---

103 »Hvem vil nu ride til Viborg
og følge Konningens Lig?
hvem vil ride til Skanderborg,
sige Dronningen Tidende slig?«
Nu stander Landet i Vaade.

104. Ingen vilde ride til Viborg
og følge Konningens Lig;
en Dreng sendte de til Skanderborg,
at sige Dronningen Tidende slig.

105. Det da var den liden Smaadreng,
hans Herre havde lidt den Kvide:
han strøg Sadel af Ganger graa,
han lagde'n paa Ørs hin hvide.

106. Lagde han Sadel paa hviden Ørs,
dertil forgyldene Mile:
end kom han til Skanderborg,
før Solen gik til Hvile.

107. Dronningen sidder i Højeloft,
og ser hun ud saa vide:
»Nu ser jeg den lidel Smaadreng,
saa hastelig monne han ride.

108. Han rider nu min Herres Hest,
jeg ræddes for Sorg og Kvide:
raade Gud Fader i Himmerig,
hvor nu min Herre mon lide!«

109. Ind da kom den lidel Smaadreng,
og stedes han for Bord:
han var snild i Tunge sin,
han kunde vel føje sin Ord.

110. »Hel sidder I, Danerdronning!
ere klæd i Skarlagen rød:
vejen er unge Konning Erik,
i Finderup ligger han død.

111. Min Herre han er med Vaaben vejen,
Herre Gud hans Sjæl vel naade!
I vogter saa vel eders unge Søn,
al Danmark skal styre og raade!

112. De stunge hannem ind vèd højre Arm
og ud af venstre Side;
I vogter saa vel det lidele Barn,
al Danemark bær for Kvide!

113. De stunge hannem ind ved venstre Axel
og ud ved højre Arm;
I vogter saa vel det lidele Barn,
al Danemark bær for Harm!«

114. »Det skalt du have for Tidende,
enddog de er ikke gode:
Klæde og Føde udi min Gaard,
den Stund vi leve baade.«
Nu stander Landet i Vaade.

---

115. Marstig vog Kongen i Finderup,
han agted det isaa ringe;
saa rider han til Skanderborg,
han lader sin Gangere springe.
Min ædelig Herre, hin unge Hr. Marstig!

116. For rider unge Hr. Marstig,
han var udi Hu saa trøst;
efter rider alle hans gode Hovmænd,
og dennem skinner Guld paa Bryst.

117. Dronningen stander i Højeloft,
og ser hun ud derpaa:
»Hisset kommer ridend' Hr. Marstig
og Kongen for sønden Aa.«

118 Mælte det danske Dronning,
hun var i Sind saa vred:
»Hisset ser jeg den selvgjorte Konning,
han holder for Borgeled.«

119. »Tier I kvær, min naadige Frue!
I spotter mig ikke for Herre!
han heder Drost Hr. Ove,
der Kongens Navn skulde bære.

120. Ikke er jeg nogen selvgjort Konning,
fordi I sige nu saa;
men det var Drost Hr. Ove,
sidst i eders Arme laa.

121. Saa lidet agter I Konnig Eriks Død,
saa lidet agter I den Kvide,
men I have Drost Hr. Ove,
og I se hannem i Live.«

122. »Skam faa alle de Hellede haarde,
der mig det sige paa!
og saa faa du og alle dine,
mig voge min Herre fraa!«

123. Det mælte Hertug Kristoffer,
han stod i Skarlagen rød:
»Alt er dette fuld liden Bod
at have for Faders Død!«

124. Det da mælte det Kongens Barn,
og han tog til sin Kniv:
»Og du skalt enten af Lander rømme,
eller det skal koste dit Liv!«

125. Det mælte Hr. Erik Eriksen,
saa liden som han monne være:
»For vist skalt du af Danmark rømme,
om jeg skal Kronen bære!«

126. »Skal jeg ud af Landet rømme
og ligge i Skygge og Skjul:
alt skal jeg min Føde af Danmark hente
baade Vinter og Sommer og Jul.

127. Skal jeg end ud af Landet rømme,
dog vil jeg være fuld trøst:
alt skal jeg min Føde af Danmark hente
baade Vinter og Sommer og Høst.

128. Og skal jeg nu af Landet rømme
og ligge paa Vandet det kolde:
saa mange da skal jeg Enker gjøre,
og mest af Fruer hin' bolde.«

129 »Marstig han red fra Skanderborg,
han lod sin Gangere springe;
han red sig til Møllerup,
Fru Ingeborg dèr at finde.

130. Det var unge Hr. Marstig,
red i sin egen Gaard:
op stod skjønne Fru Ingeborg,
hun ganger hannem ud imod.

131. Mælte det unge Hr. Marstig,
han tog hende i sin Arm:
»Nu haver jeg vejet Konning Erik,
som dig haver gjort den Harm.

132 Hvad heller vilt du nu være en fattig Kvinde
og følge en fredløs Mand?
eller du vilt være en Slegfred
og bære det Haadingsnavn?«

131. »Langt heller vil jeg være en fattig Kvinde
og følge en fredløs Mand,
end jeg vil være en Slegfred
og bære det Haadingsnavn.«
Min ædelig Herre, hin unge Hr. Marstig!

---

134. De vare vel syv og syvsindstyve,
de mødtes paa den Hed:
»Hvad for et Raad skulle vi slaa paa,
nu, Kongen er vorden os vred?
Og vi ere drevne af Danmark!

135. Hvad for et Raad skulle vi slaa paa?
vi maa ej i Landet være;
og vi ville tage det bedste Raad
og søge de norske Skjære.«

136. Det svared hin unge Hr. Marstig,
han var saa meget usky:
»Før skal jeg lade mit unge Liv,
end jeg skal af Landet fly!

137. Vi ville bygge os et Hus paa Hjælm,
saa højt med Mur og Tinde:
vi ræddes ikke Kongen af Danmark selv,
han skal det ej af os vinde.«

138. Marstig han drog til Hjælm saa brat,
og saa tog han det ind:
det vil jeg for Sandingen sige,
derfor blegned mangen Kind.

139 Saa snart da blev det Hus opsat,
og det var isaa brat:
det vil jeg for Sandingen sige,
i to Dage og en Nat.

140 Saa lod han gjøre det Hus paa Hjælm,
han lod det gjøre saa fast:
de ræddes ikke for Bøsse eller Pil,
ej heller for Blidekast.

141 Marstig han bygged det Hus paa Hjælm,
han satte dèr Mur og Tinde:
Kongen drog der for med al sin Magt,
han kunde det ikke vinde.

142. Bonden gaar i Marken ud,
og saar han dèr sit Korn;
»Hjælp nu, Gud Fader i Himmerig!
haver Hjælm nu faaet Horn!

143. De store Ege, i Skoven staa,
naar de udi Storm ned falde,
da slaa de neder baade Hassel og Birk
og andre smaa Ymper med alle.«
Men de ere drevne af Danmark.

9. MARSK STIGS DØTRE.

(1296.)

Denne Vise foreligger i to Former fra 16de Aarh. Men der er det særegne ved den, at den egentlig er en Aflægger af en anden Vise: en ældre, over hele Norden udbredt Folkevise om to Kongedøtre, der som smaa ere stjaalne fra Hjemmet og, efter at have faret vide om Verden, omsider finde hjem igjen (DgF. 145). Denne Vise er i en Tid, da Marsk Stig endnu var i frisk Minde, altsaa vel først i 14de Aarh., bleven tagen i Brug til at berette om hans Døtre, om hvilke en anden dansk Folkevise melder, at da den svenske Prinsesse Ingeborg Aar 1296 ægtede Kong Erik Menved, da forlangte hun dem givne fri af Kongens Taarn, hvor de da sad fangne. I øvrigt har man været ganske uvidende om selve disse Døtres Tilværelse, indtil for nylig et i Vatikanet fundet Pavebrev fra 1290 har sikret deres Existens, uden dog at melde videre om deres Skæbne.

1. Marstig han haver de Døtter to,
saa trange Lykke da monne de faa.
Og de fore vide om Verden.

2. Den ældste Søster tog den yngste om Hand,
saa ginge de sig til Sveriges Land.

3. Kong Børge han kom fra Stævne hjem,
Marstigs Døtter ginge hannem igjen.

4. »Hvad for Kvindfolk monne I være?
og hvi stande I saa silde here?«

5. »Vi ere Marstigs Døtter baade,
vi bede saa gjærne om eders Naade.«

6. »I skynder eder snarlig ud af min Gaard!
eders Fader han vog min kongelig' Maag.«

7. »Ikke kunde vi for Konning Eriks Død,
vi fare saa vide alt om vort Brød.«

8. Den ældste Søster tog den yngste om Hand
saa ginge de sig ind til Norges Land.

9. Kong Erik han kom fra Tinge hjem,
Marstigs Døtter ginge hannem igjen.

10. »Hvad for Kvindfolk da monne I være?
hvad have I i mit Land at gjøre?«

11. »Og vi ere Marstigs Døtter baade,
vi bede saa gjærne om eders Naade.«

12. »Kunne I brygge? eller kunne I bage?
eller hvad for Gjerning da kunne I mage?«

13 »Vi kunne ikke brygge, vi kunne ikke bage,
men anden Gjerning saa kunne vi mage.

14. Vi kunne Guld spinde og væve i Rør,
saa vel som Dronningen og alle hendes Mø'r

15. Vi kunne Guld spinde og væve i Lad;
saa sjælden dog vorde vi i Hjærte glad.

16. Alt siden os Fader og Moder fra døde,
i fremmede Land maa vi søge vor Føde.«

17. Kong Erik slog over dem Skarlagenskind,
saa fulgte han dem i Fruerstuen ind.

18. Den ældste Søster Væven trende,
den yngste hun vov den ud til Ende.

19 De vove i den første List
Jomfru Mari og Jesum Krist.

20. De vove i den anden Rør
Norgelands Dronning med alle hendes Mø'r.

21. De vove Hjort, og de vove Hind,
de vove sig selv med blegen Kind.

22. De vove med Finger snare
Guds hellige Engles Skare.

23. Den ældste Søster den Væv af fælde,
den yngste den Norgelands Dronning sælde.

24. De fælded derved saa modige Taar:
»Give det Gud, I vor Moder vaar!

25. Vaare I nu vor Moder,
I gave os af eders gode.

26 Vaare I nu vor Søster,
I gave os af det bedste.«

27. Den ældste fik Sot, og syg hun laa,
den yngste ganger hende til og fraa.

28. Hun fik Sot, og bort hun døde,
efter lever liden Inge med Sorrig og Møde.

29. Kong Erik han var en Konning skjøn:
han gav liden Inge sin yngste Søn.
Der de havde faret vide om Verden.

10. NIELS EBBESEN.

(1340.)

Denne Vise (DgF. 156), der er kommen til os i sex danske Opskrifter fra 16de Aarh., men hvoraf mærkelig nok ikke det mindste Spor er fundet i Nutids Traditjon, er som bekjendt en Hovedkilde til vor Kundskab om den Daad, som den besynger.

reve Gert han drog i Danmark ind,
hannem fulgte saa faver en Skare:
fire Bannere og firesindstyve,
hvo turde imod hannem fare!

2 Greven vilde til Randers ride,
og did lod han sig raade:
det var hannem for langen spaat,
han skulde sit Liv dèr lade.

3 Ikke vilde han det lade fordi,
enddog vilde han det friste:
Ridder' og Svende, Bønder og Bomænd,
dem vilde han hjemme gjæste.

4. Han lagde dem alle under sig,
ihvor som han drog fram:
foruden hannem Niels Ebbesen,
vilde ikke gaa Greven til Hand.

5. Greven sendte Niels Ebbesen Bud,
han skulde til hannem ride:
han sagde hannem Fred og Felighed,
han maatte der vel paa lide.

6. Greven og Niels Ebbesen
de aatte dèr Stævne sammen;
fuld liden da var deres Skjæmt,
og end halve mindre Gammen.

7. Greven mødte Niels Ebbesen
ude ved Randers Strand:
»Du vær velkommen, Niels Ebbesen!
og hvor ganges dig i Hand?

8. Hør du det, Niels Ebbesen!
varst du for snimen hjemme?
hvor da liger de Nørrejyder
og saa dine rige Frænder?

9. Hør du det, Niels Ebbesen,
og kjære Sinde min!
hvor staar Huen i Nørrejylland?
og hvor leve Frænderne din'?«

10. »Vel stander Huen i Nørrejylland,
vel liger mine Frænder og Maage:
de skulle eders Naade til Rede være,
naar I ville det af dem have.«

11. »Niels Ebbesen! du est en kunstig Mand,
og dertil est du from:
hvor du kanst ikke over komme,
dèr rider du lang Vej om.

12. Hør du det, Niels Ebbesen!
vilt du mit Ærende bort ride?
mange Svende haver du med dig,
der du maat vel paa lide.«

13 »Alt haver jeg fyrretyve Karle med mig,
saadanne som de nu ere;
hvad heller de ere flere eller færre
de ere mig alle fuld kjære.«

14 »Haver du kun fyrretyve Karle med dig,
da er det vel til Maade:
i Gaar holdt du i Hr. Bugges Gaard
med hundrede Heste i Plade.«

15. Niels Ebbesen tren en Fod fra hannem,
han svared og ej længer tagde:
»Er her enten Ridder eller Svend,
der mig den Løgn paa sagde?

16. Er han enten Ridder eller Svend,
paa mig det sige vil:
jeg vil hannem aldrig en Fod fra gaa,
før jeg faar svaret dertil.«

17. »Hør du det, Niels Ebbesen!
vi vil ikke der mere om tale;
du skalt mit Ærend til Hr. Bugge ride,
om han vil mit Venskab have.«

18. »Skal jeg nu eders Ærende
til Hr. Bugge ride,
da giver I mig til Kjende først,
hvad jeg skal lade hannem vide!«

19 »Hr. Bugge han haver mig undsagt,
og saa hin unge Povel Glob;
Anders Frost er og en af dem
og fremmerst i eders Hob.

20. End flere jeg haver til Vilje været,
dog de mig nu forsmaa;
I lyde fast paa Hr. Bugges Raad,
ser til, hvor det vil gaa!«

21. »Hr. Bugges Raad véd jeg intet af,
ihvad som han vil gjøre;
Anders Frost haver været eders Tjener tro,
aldrig skulle I andet spørge.

22. Anders Frost haver været eders Tjener god,
alt om I ville det tro;
vilde han Orlov af eder have,
hvi maatte han det ikke faa?

23. Det er saa Sæd i Danemark,
haver været af gamle Dage:
naar en Svend ikke længer tjene vil,
da maa han Orlov tage.«

24. Det da svared hannem Greve Hr. Gert,
hannem lyste det ikke at høre:
»Ingen maa fra sin Herre fly,
meden han lyster hannem at føre.«

25. »Her er ingen sammen viet,
uden Munken og hans Kappe:
Hovmand rider, og Hovmand bider,
hvor han kan tjene til Takke.«

26. »Niels Ebbesen! du taler mig alt for nær,
og du snakker alt for længe:
enten skalt du af Danmark rømme,
eller jeg skal lade dig hænge.«

27. »Tyve maa I udi Galgen hænge
baade for Ulv og Ørn;
men jeg vil mig udi Danemark bo,
alt hos min Hustru og Børn.

28. Men skal jeg ud af Landet rømme
fra Hustru og Børn saa smaa:
usinde skulle I sige deraf,
det I mig nogen Tid saa'.«

29. »Rid du bort, Niels Ebbesen!
jeg vil dig intet høre,
eller jeg bryder min Lejde over dig,
som jeg tør fuldvel gjøre.«

30. »Aldrig saa' I mig saa ræd,
jeg turde jo fuldvel skjælve:
Greve Hr. Gert! I ser vel til
og mandelig vogter eder selve!«

31. »Niels Ebbesen! du snakker mig fast imod,
saa haver du gjort vel ti're:
dog skalt du felig for mig være,
til Solen ganger til Hvile.

32. Nok da haver du brudt dertil,
at ligge for Ulv og Ørn;
end vil jeg vide dig Syvnters Frist,
at tale med Hustru og Børn.«

33. »Syvnters Frist den er vel god
og kommer mig vel til Fromme;
men er jeg nogen Dannekvindes Søn,
da skal jeg førre komme.«

34. Heden da red Niels Ebbesen,
slog op med højre Hænde:
»I lader eder mindes det, Greve Gert!
jeg kommer fuld snart igjen!«

35. Niels Ebbesen red ad Vejen frem,
han tog sin Hest med Spore;
efter holdt Greven og alle hans Mænd,
og ingen efter hannem turde.

36. Det da var Niels Ebbesen,
red i sin egen Gaard:
ude saa stod hans væne Hustru,
han spurgte hende om Raad.

37. »Hør du det, min væne Hustru!
du kjende mig gode Raad!
Greve Gert han haver mig undsagt,
han lagde mig tvende Kaar.

38. Greve Gert han haver mig undsagt,
han lagde mig Kaarene tvende:
at jeg skal enten af Danmark rømme,
eller han vil lade mig hænge.«

39. »Hvad Raad skal jeg eder kjende!
jeg er en fattig Kvinde;
de værste Raad de ere nu bedst,
om vi kunne dem paa finde.

40. De værste Raad de ere nu bedst,
om vi kunne dem paa finde:
enten Greven ihjel at slaa,
eller hannem inde at brænde.

41. I lader eders Heste til Smedje gaa,
og lader dem vel beslaa!
alle Hagerne vender I frem!
det giver jeg eder for Raad.

42. Alle Hagerne vender I frem!
paa Sporet eder ingen skal kjende;
I lader det ingen Mand vide,
I toge det Raad af en Kvinde!«

43. Niels Ebbesen red til Bygholm,
han bød Knud Ebbesen ud:
»Greve Gert han haver mig undsagt,
kom her ud, hin stolte Hr. Knud!«

44. Ud da gik Knud Ebbesen,
var klæd i Skarlagen rød:
»Og haver nu Greven dig undsagt,
jeg frygter, det vorder din Død.

45. Men hør du det, kjære Broder min!
jeg vider dig Raadene gode:
Snækken med al sin Rede
hun ligger i salten Flode.

46. Rid du dig til Stranden neder,
og far du af Landet hen!
jeg vil ride til Stævne og Ting
og kjøbe dig Freden igjen.«

47. Det da mælte Niels Ebbesen,
han vord saa braad at svare:
»Bedre Raad jeg haver mig agt,
end jeg skulde af Landet fare.

48. Hør du det, hin stolte Hr. Knud!
du lad nu sadle Heste!
følg du mig med alle dine Mænd,
den kullede Greve at gjæste!

49. Gjæste vi hannem med List og Vold
i Morgen i Randers By:
da skal Sværd og hvasse Kniv
vel raade os Freden paa ny.«

50 Det saa svared Knud Ebbesen,
han tren da en Fod tilbage:
»Gal Mands Raad og gal Mands Daad
de monne mig ilde behage.

51. Rid du heden, Niels Ebbesen!
du stat din egen Fare!
men jeg vil blive paa Bygholm
og tage mit Gods til Vare.«

52. Mælte det Niels Ebbesen,
han var i Huen saa gram:
»Ræd Mands Raad og ræd Mands Daad
dem følger baade Last og Skam!«

53. Niels Ebbesen kaste sin Hest omkring,
han lod sig ikke forlænge:
end kom han til Nørringris,
før Folkene vare i Senge.

54. Det da var Niels Ebbesen,
han ganger i Borgestuen ind:
skjænker han for sine Dannesvende
baade Mjød og Vin.

55. »I æder og drikker, I Dannesvende!
og gjører eder fuld glade!
først denne Nat forgangen er,
da fange vi Dagen i Stade.

56. Dagen kommer ikke, før Solen skin,
da faa vi Tidende ny:
da vil jeg paa mine Svende se,
hvilken fra sin Herre vil fly.

57. Hvilke der mig ville følge,
de række mig Haand paa ny!
hvo som Orlov have vil,
han maa nu fra mig fly.«

58. Op da stode de Dannesvende,
de svared deres Herre saa fri:
»Vi ville med eder ride
og vove baade Gods og Liv.«

59. Saa rede de til Fruerlund,
dèr bunde de deres Heste;
saa ginge de ad Randers ind,
Greve Gert hannem vilde de gjæste.

60. Det da mælte Niels Ebbesen,
han kom til Randers Bro:
»Hvilken Svend mig ikke følge vil,
han tage sig Orlov nu!

61. I tager nu Orlov, I Dannesvende,
hvo ikke lyster mig at tjene!
og rider I til en anden Herre,
der kan eder bedre lønne!«

62. Det var alle de Dannesvende,
de toge dèr Tjeneste paa ny:
foruden Niels Ebbesens Søstersøn,
han vilde da fra hannem fly.

63. Frem gik Niels Ebbesens Søstersøn,
hannem trode han allerbedst:
»Herre, I giver mig Orlov,
og dertil Sadel og Hest!«

64. Bort da gik den liden Smaadreng,
de kaldede hannem Svend Trøst;
den samme Dag, førend Aften kom,
han tjente sin Herre allerbedst.

65. De ginge sig over Randers Bro
og op ad Randers Gade;
de vare vel fyrretyve Karle,
og de vare alle fuld glade.

66. Det da var Niels Ebbesen,
han klapper paa Dør med Skind:
»I stander op nu, Greve Hr. Gert,
og lader mig til eder ind!

67. I stander op nu, Greve Hr. Gert,
og lader mig til eder ind!
jeg er Hertug Henriks Bud,
han haver mig til eder sendt.«

68. »Est du Hertug Henriks Bud,
du lad dig ikke forlange:
du mød mig i Morgen i Brødrekirke,
mellem Messe og Ottesange!«

69. »Jeg bær eders Naade Bud og Brev,
dem haver eders Søn eder sendt:
Ribe haver han bestaaldet,
og Kolding haver han brændt.

70. Ribe den er bestaaldet,
og Kolding den er brændt;
og det vil jeg for Sandingen sige,
Niels Ebbesen han er hængt.«

71. »Og er det Sanden, du siger for mig,
da ere de Tidende gode:
Hest og Klæder udi min Gaard,
den Stund vi leve baade!«

72. Greven ud af Vinduet saa',
han saa' de blanke Spjude:
»Usæl jeg til Danemark kom,
Niels Ebbesen han er her ude!«

73. De stødte paa Dør med Skjold og Spjud,
de Nagler ginge alle i Stykke:
»Est du her inde, Greve Gert!
vi ville dig en Skaale til drikke.«

74. »Sid du neder, Niels Ebbesen!
vi ville os bedre forlige:
sende vi Bud efter Hertug Henrik
og Hr. Klavs Krummedige!«

75 »Ikke da sagde du saa i Gaar,
ude ved Randers Strand:
jeg skulde da enten hænge,
eller rømme af Land.«

76 Svared det den sorte Svend:
»I lader ej længer lide!
lægger I neder denne lange Tale
og lader Sværdene bide!«

77. Greve Gert han sættes i Sængen op,
hannem lyste da længer at leve:
»Hør du det, Niels Ebbesen!
jeg vil mig fangen give.«

78 »Ikke da haver jeg Borg eller Fæste,
at gjemme saa rig en Fange;
I sparer nu ikke de skarpe Sværd,
I lader dennem fast gange!«

79 Toge de Greve Herre Gert
udi hans gule Lok:
saa hugge de hannem Hoved fra
alt over den Sengestok.

80. Faaret bræger, og Gaasen kjæger,
og Hanen galer paa Hjalde:
Greven blev om Dagen vejen,
og ikke om Natten med alle.

81 Den Tid der Greven han var død,
og da sloge de paa Tromme;
det da var Niels Ebbesen,
han vilde af Byen komme.

82. Det da var Niels Ebbesen,
han vilde af Byen gange;
efter løbe de Grevens Mænd,
de vilde hannem gribe og fange.

83. Heden ganger Niels Ebbesen,
han vilde af Byen fly:
dèr mødte hannem Hr. Aage Has,
han vilde ham det forbyde.

84. »Hør du det, Hr. Aage Has!
lad mig min Vej bort fare!
du vedst, du est min Svoger,
du maat mig intet skade.«

85. »Alt er det Sanden, jeg haver din Frænke,
og vi burde Venner at være;
men du haver slaget min Herre ihjel,
jeg maa dig nu ikke spare.«

86. Faaret bræger, og Gaasen kjæger,
og Hanen galer paa Hjalde;
Hr. Aage Has blev Vejen trang,
ad de Holster monne han kalde.

87 Niels Ebbesen brugte sit gode Sværd,
han vilde hannem intet vige:
Hr. Aage Has med Tyske flere,
de maatte dèr lade deres Live.

88. Aage ligger for Randers Bro,
er huggen al i Stykke:
han var klæd i Silke,
saa onde da vare hans Lykke.

89. Det da var Niels Ebbesen,
han kom til Randers Bro:
dèr fandt han hin liden Svend Trøst,
som førre Orlov tog.

90. Niels Ebbesen drog over Randers Bro,
de løbe efter hannem saa faste:
efter gaar han liden Svend Trøst,
og Broen efter hannem kaste.

91. Tak have Niels Ebbesens Søstersøn!
han var hannem en Tjener tro:
han kaste op Fjælene for Grevens Mænd,
som vilde over Randers Bro.

92. Niels Ebbesen han tren til sin Hest,
til Nørringris vilde han ride;
og det vil jeg for Sandingen sige,
han havde hverken Angest eller Kvide.

93. Saa gjæsted han sig en Kærling,
hun havde ikke uden to Leve:
dem gav hun Niels Ebbesen,
for han vog den kullede Greve.

94. Tak have alle de Dannesvende,
der tjente deres Herre med Tro!
saa red han til kjære Hustru sin,
de fundes baade glade og fro.

95. Tak have Hr. Niels Ebbesen,
han slog den Greve ihjel!
saa glade vare alle danske Mænd,
at det gik hannem saa vel.

96. Gud glæde din Sjæl, Niels Ebbesen!
om du i Live vaar,
saa mangen Tysk i Danemark
den samme Vej skulde gaa!

97. Gud glæde din Sjæl, Niels Ebbesen!
du varst en dansker Helt;
saa gjærne havde du dit Fæderneland
ved fremmede Gjæster skilt.

98. Krist signe og hver god Dannesvend,
som baade med Mund og Hand,
uden Skæmt og Tant, med Flid og Tro
vil tjene sit Fæderneland!

11. DRONNING MARGRETE.

(1389.)

Denne danske Folkevise (DgF. 159) om Slaget i Falbygden d. 24de Februar 1389, som samlede Nordens tre Kroner paa den store Dronnings Hoved, foreligger i sex danske Opskrifter fra 16de Aarh. En svensk Text i Haandskrift fra samme Tid er kun en Oversættelse af en af de danske. I Norge er i vore Dage fundet Spor til Visen i folkelig Overlevering.

Det springer nu saa vide
over al Sveriges Krone:
Kong Albret og hans gode Mænd
de agte dem over til Skaane.
Fordi ligger Svenden udi Bojen.

2. De vilde hverken spare Kirker eller Kloster
eller noget, Gud tilhørte:
det maatte undgjælde saa mangen Mand,
som der kunde lidet til gjøre.

3. Konning Albret sidder paa Axelvold,
han lader de Lønnebrev skrive:
sender han dem til Helsingør,
Dronning Margret lader han dem give.

4. Sender han danske Dronning Brev,
dennem fulgte hverken Tugt eller Sømme:
»I skulle mig møde i standende Strid,
eller ogsaa Skaaneland rømme. —

5. Du síg hende Margrete Munkedeje:
alt om hun bliver min Fange,
da skal jeg give hende Vand og Brød,
to Munke skulle til hende gange.«

6. Det mælte Dronning Margrete,
der hun de Lønnebreve saa:
»Raade Gud Fader i Himmerig,
hvad Ende den Leg skal faa!

7. Det forbyde den øverste Gud,
den Sorrig skulde mig hænde!
men vil det Gud og de danske Mænd,
det faar vel en bedre Ende.«

8. Det var Dronning Margrete,
hun taler til Svende to:
»I beder hannem Hr. Lave Holk
i Stuen ind for mig gaa!«

9. Ind saa kom Hr. Lave Holk,
og stedes han for Bord:
»Hvad ville I mig? min naadige Frue!
hvi haver I sendt mig Ord?«

10. »Hør I det, Hr. Lave Holk!
hvad jeg fanger eder at gjøre:
I skulle fare til Sverig i Aar,
vort Banner skulle I føre.«

11. Det da svared Hr. Lave Holk,
for han var i Hjærtet falsk:
»Jeg vilde ikke fare til Sverig i Aar
for tredive Tusende Mark.«

12. Det svared Dronning Margrete,
hun blev saa vred i Hove:
»Leve vi baade i Danemark sammen,
fuld dyre skalt du det kjøbe.«

13. Det var Dronning Margrete,
hun lader de Lønnebrev skrive:
sender hun dennem til Skanderborg,
Hr. Iver Lykke at give.

14. Det var Herre Iver Lykke,
der han de Lønnebrev saa':
han skød fra sig det brede Bord,
bød sadle Gangere graa.

15. Sildig om den Aften
fik han de Brev udi Hænde:
den anden Dag ad Morgen
da monne han Dronningen finde.

16. Ind kom Hr. Iver Lykke,
og stedes han for Bord:
»Ville I mig noget? min naadige Frue!
jeg fik fra eder Ord.«

17. »Hør I det, Hr. Iver Lykke!
for eder klager jeg min Vande:
om I vil nu vise mig den Mand,
i Striden turde for mig stande.«

18. Det svared Hr. Iver Lykke,
han var en Mand saa fast:
»Jeg vil selv i Striden for eder staa,
skulde det end koste min Hals.«

19. »Ville I fare til Sverig i Aar,
i Striden for mig at stande?
Konning Albret haver mig Breve sendt,
han vil mig drive af Lande.«

20. Det svared Hr. Iver Lykke,
han var en Mand saa fin:
»Skulle vi i Aar til Sverige,
der blegner saa mangen Kind.«

21. Dronningen ganger i Raadstue,
med Rigens Raad at tale:
»Skriver Konning Albret snarlig til!
han skal os finde fuld glade.«

22. Saa skrev hun Konning Albret igjen,
som Gud gav hende til Raade:
»For Medelby i Vestergylland,
dèr skulle I finde vor Naade.«

23. Saa skrev hun Konning Albret til,
som Gud gav hende til Tykke:
»Den standende Strid i Vestergylland
befaler jeg Hr. Iver Lykke. —

24. I siger hannem Konning Hr. Albret:
alt om han vorder min Fange,
da skal jeg give hannem Flæsk og Brød,
to Jomfruer skulle til hannem gange.«

25. Kong Albret taler saa store Ord,
for Hovmænd klager han sin Vande:
»Den Munkedeje af Danemark,
hun vil os drive af Lande!«

26. Det mælte Konning Hr. Albret,
han agted, at hun skulde vinde:
»Det skal aldrig nogen Mand spørge,
jeg ræddes for en Kvinde.«

27. Kong Albret sidder paa Axelvold
over sit brede Bord:
han taler til sine gode Hovmænd
saa mangt et Skjæmtens Ord.

28. »Vi ville forlove vor Klædesæd,
og aldrig Hætten at bære,
førend vi faa vundet Danmark til Sverig,
de svenske Mænd til stor Ære.

29. Vi ville forlove vor Klædesæd,
og aldrig med Sværd udride,
førend vi faa vundet Danmark til Sverig
og sovet hos Dronningens Side.«

30. Det var om en signet Søndag,
og Messen var god at høre:
Dronningen fór til Øresund,
sit Folk lod hun over føre.

31. De danske droge ud fra Helsingborg,
det var saa faver en Skare:
Dronningen stod og saa' derpaa,
hun bad dennem alle vel fare.

32. Det mælte hun Dronning Margrete,
og hende rand Taar paa Kinde:
»Herre Gud Fader i Himmerig
unde mig den Sejer at vinde!«

33. De danske hørte alle Messe
og gave sig Gud i Vold;
saa toge de hver sit blanke Spær
og hver sit forgyldene Skjold.

34. Der fulgte dem ud af Byerne
baade Mand og Kvinde:
»Give't Gud Fader i Himmerig,
Dronning Margret hun maatte vinde!«

35. Kong Albret rider ud fra Axelvold
med atten Tusend i Skare;
de hørte ikke Messe den signed' Søndag,
thi maatte de ilde fare.

36. De rede ud af Axelvold
vare atten Tusende Heste:
de ræddes for ingen, i Verden var til,
uden Jorden skulde under dem briste.

37. De rede over de Dale
og over de grønne Enge:
Konning Albret og hans gode Hovmænd
de lode deres Gangere springe.

38. Mælte det gamle Fikke van Vitzen,
han saa' de danske komme:
»Stride vi mod den Hær i Dag,
det vorder os lidet til Fromme.«

39. Mælte det Fikke van Vitzen,
han ryste sine Haar saa graa:
»De danske vinde stor Pris i Dag,
de svenske stor Skade faa.«

40. Det svared Konning Hr. Albret,
han holdt under grønnen Lide:
»Est du saa ræd nu for dit Liv,
du rid bort over en Side!«

41. »Aldrig saa' I mig være saa ræd,
jeg turde jo fuldvel skjælve;
Kong Albret! I ser vel til i Dag
og mandelig varer eder selve!

42. Aldrig saa' I mig være saa ræd,
jeg turde jo fuldvel bide:
den fremmerste Mand den vil jeg være,
der først skal lade sine Live.«

43. Mælte det Hr. Iver Lykke,
han saa' den svenske Hær:
»Rider nu fast frem, I danske Hovmænd!
og spidser I eders Spær!«

44. De Pile de stunke saa vidt i Sky,
de Glavind sprunge i Stykke;
»I træder fast frem, I ædelig danske!«
saa raabte Hr. Iver Lykke.

45. Konning Albret han saa' sig op ved Sky,
han saa' sit Folk saa falde:
»Krist give, jeg vaare paa Stokholm,
og Porten vaare læst med alle!

46. Havde jeg det kun førre vidst,
de danske var saa haarde i Strid!
det se e Vor-Herre for kært,
at jeg skulde have kommet hid!«

47. Mælte det Konning Hr. Albret,
han holdt under grønnen Lide:
»Slaget det er nu tabt i Dag,
jeg vil mig fangen give.«

48. Fangen blev Konning Hr. Albret
udaf saa fattig en Svend;
sendte de hannem til Danemark,
Dronning Margrete igjen.

49. Grebe de Konning Hr. Albret,
de spændte hannem Bojen om Fod:
saa sendte de hannem til Helsingborg,
vor danske Dronning imod.

50. Det mælte Dronning Margrete,
første hun Konning Albret saa':
»Er det ikke andet for en Mand,
de store Ord ginge fraa!

51 I værer velkommen, Konning Albret!
mig haver fast efter eder langet;
I skulle være Fadder ad det Barn,
jeg haver ved Munken fanget.

52. I Fjor bød jeg eder til Barsel,
da vilde I ikke komme;
nu ere I kommen til Kirkegang,
eder selv til liden Fromme.

53. I kaldede mig en Munkedeje,
det gjør eder liden Ære:
det sømmed fuld ilde en fattig Kvinde,
end sider den, Kronen skal bære.

54. I have forlovet eders Klædesæd:
I skulde eders Hætte ikke bære,
før I havde vundet al Danemark,
de svenske til en stor Ære.

55. Den kongelig' Ed, som I have svoret,
den skulle I ingenlunde bryde:
hvert det Taarn, vi i Riget have,
det skulle I godt ad nyde.

56. I have forlovet eders Klædesæd:
vilde ikke med Sværd udride,
før I finge vundet Danmark til Sverig
og sovet hos vor Side.

57 Ret aldrig skulle I Danmark vinde,
det skal blive eder stor Kvide;
og aldrig leve I saa god en Dag,
det I sove hos vor Side.«

58. Svared det Konning Hr. Albret
med Suk og sorrigfuld Hue:
»Benaader mig Dronning Margrete!
saa liden er min Formue.«

59. »I henter ind femten Alen Vismer-Graa,
lader skære den Herre en Hætte!
saa sende vi den til Mekkelborg,
vi lade dèr Struden til sætte!«

60. Konning Albret ganger ad Kjøbenhavns Gade,
hannem times baade Pris og Ære:
femten af de svenske Ridder
de Struden efter hannem bære.

61. Mælte det Dronning Margrete,
hun var saa glad i Sinde:
»Jeg takker Gud og mine danske Mænd,
de lode hannem ikke vinde!

62. Lader føre den Herre til Skanderborg,
og til den Borg saa rød!
dèr skal I, Konning Hr. Albret!
fattes hverken Øl eller Brød.«
Fordi ligger Svenden udi Bojen.

12. KRISTJAN DEN FØRSTE I FRISLAND.

(1472.)

Denne lille Vise (DgF. 165) er bevaret i to danske Haandskrifter fra 16de Aarhundrede.

Konning Kristjern sidder i Ribe,
han sender Bud til de Frise:
»Ville de os den Skat udgive,
vi ville dem ære og prise.«
For oven de grønne Enge, for sønden ligge ved Aa.

2. »De Penninge ere end uslagne,
den Herre monne om bede:
beder hannem komme til Friseland!
hans Penge skulle ligge hannem rede.«

3. Konnigen udaf Danemark
og svor han deropaa:
»Saa vist skal jeg det hævne,
alt om jeg leve maa.«

4. Kongen skrev sine gode Mænd til,
baade af Slot og Fæste:
»Beder dem møde mig i Ribe!
de Friser ville vi gjæste.«

5. Og de rede ud af Ribe
og indtil Tønder By;
der lode de deres Heste beslaa,
deres Harniske fly af ny.

6. De rede ud af Tønder By
med blanke Spær i Hænde;
og der de komme til Friseland,
de baade skjænde og brænde.

7. Mælte det den gamle Fris,
han saa' de Røge opstande:
»Lægge vi neder vort stride Sind!
vi gange den Herre til Hande!«

8. Frem komme alle de Frisemænd,
de fulde Dankonning til Fod:
»Vi bede eder for den øverste Gud,
I værer os naadig og god!

9 Hører I det, vor ædelig Herre!
vi ville eder Skatten yde:
det vi eder have gjort imod,
det monne os saare fortryde.

10. Hører I det, vor ædelig Herre!
I tænker nu paa vort bedste!
vi give eder den yderste Penning,
der vi kunne nogen Tid læste.«

11. »Tolv Mark Penning af hver en Plov,
og mindre vil jeg ikke have:
vore Folk de ere os slagen fra,
vore Heste ere skudt i Grave.«

12. »Tolv Mark Penning af hver en Plov,
dem kunne vi aldrig læste,
uden vi skulle skatte baade Kirker og Kloster
og saa de rige Præste.«

13. »De Præster have os intet gjort,
af dem vil vi intet have;
men I have sendt os spodske Bud
og gjort os mødige Dage.«

14. Saa stilled de den Herre til Freds,
saa drog han hjem til Lande;
saa takked de den levende Gud,
der dem hjalp af den Vande.

For oven de grønne Enge, for sønden ligge ved Aa.

13. KONG HANS I DITMARSKEN.

(1500.)

Kun et eneste Haandskrift fra 1550 har bevaret denne lille Vise (DgF. 169) om Nederlaget i Ditmarsken.

onning Hans sidder i sin egen Stue,
saa ondt et Raad kom hannem i Hue.
De danske Hovmænd deres Liv
er alt forloret.

2. »Vi gjøre ud hver tiende Mand,
saa ride vi til Detmersken, til vort Land.«

3. Det svared liden Kirstin i Kjortel rød:
»Kommer I til Detmersken, det vorder eders Død.

4. Min Fader han var en velbyrdig Mand,
han ligger i Detmersken for Hunde og Ravn.«

5. Konning Hans han lader de Lønnebrev skrive,
ind til Detmersken lader han dem give.

6. De detmerske udi Brevene saa':
»Raade Gud Fader, hvor det vil gaa!«

7. De skreve den Konning et andet igjen:
»I beder hannem komme og være ej sen!

8. Vi ville vort Land for hannem saa vare,
som vi det kunne for Herre Gud svare.«

9. Konning Hans han lægger i Detmersken ind,
dèr blegned saa mangen Rosenskind.

10. Dèr blegned saa mangen Rosensblomme,
skulde aldrig mere til Danmark komme.

11 De detmerske lægge deres Bøsser i Ring,
de danske de vippe fast uden omkring.

12. De skøde dèr i den første Skare:
saa mangen stolt Ridder blev dèr slagen.

13. Saa skøde de i den anden Hob:
syv Tusend Mand fulde dèr i Grob.

14. De skøde end i den tredje Flok
saa mangen Ridder med gulen Lok.

15. Konning Hans han maatte dèr rømme med Hast,
det var fuld nær, hans Hjærte brast.

16 De detmerske toge de Ridderskjolde,
de bare dem ind for Jomfru Maria bolde.

17 »Og lovet være Jomfru Maria Mø,
Konning Hans haver ikke vort Land forød!«
De danske Hovmænd deres Liv er alt forloret.

14. KRISTJERN DEN ANDEN.

(1523.)

Denne Folkets Klagesang over Kong Kristjerns Uddrivelse (DgF. 173) er bevaret i to Haandskrifter fra 16de Aarh. Det er den ældste danske politiske Vise.

Alle smaa Fugle, i Skoven ere,
de give paa Høgen stor Klage:
han river af dem baade Fjer og Dun,
han vil dem af Skoven jage.
Men Ørnen han bygger i Fjældet ud.

2. Saa fløge de sammen i Egetop,
de lagde deres Raad paa ny:
hvorledes de kunde en Fuglekonning faa,
dennem kunde fra Høgen fri.

3. Frem da traadte den søllige Krage,
hun var saa sorrigfuld:
»Kejse vi os den gamle Ørn!
jeg haaber, han vorder os huld.«

4. Til svared alle de andre smaa Fugle,
de svaiede Ja dertil:
»Nu er Ørnen Fuglekonning,
saa længe som Gud han vil.«

5. Dertil da svared den stolte Høg:
»Vi stede det ingenlunde;
og skal den Ørn være Fuglekonning,
han lægger os øde i Grunde.«

6. Det da spurgte den gamle Ørn,
han blev saa vred udi Hov:
saa slog han til den stolte Høg
alt med sin skarpe Klo.

7. Derved da glædtes de andre smaa Fugle,
og sunge hver med sin Stemme;
i Lunden var Fryd og Fuglesang,
alt dèr, som Ørnen var hjemme.

8. Sammen da sankes de Høgehære,
de skjule baade Skov og Kjær:
»Vi ville os til Lunden fare
og gjøre den Ørn et Blær.«

9. Det da hørte den simple Due,
hun fløj til Ørnen og sa'de:
»Nu da komme de Høgehære,
de agte at gjøre dig Skade.«

10. Det da svared den gamle Ørn,
saa baade hans Øjen de runde:
»Saa mange Mus de bide en Kat,
thi maa jeg rømme af Lunde.«

11. Bort da fløj den gamle Ørn
alt med sine Unger smaa;
de andre smaa Fugle de bleve da vilde,
de vidste dennem ingen Raad.

12. Nu sidder Høgen i Egetop
og breder ud med sine Vinge:
de andre smaa Fugle, i Skoven ere,
han monne saa jammerlig tvinge.

13. Nu sidder Kragen paa bare Kvist,
og svælter hun over sin Klo;
Uglen skjuler sig i Elletrunte,
jeg venter, hun haver Uro.

14. Viben hun løber i Agerren
alt med sin høje Top:
Høgen han kommer der flyvende frem,
han tager og æder hende op.

15. Nu sidde alle de andre smaa Fugle,
de tie saa kvær som Sten;
de have nu mist deres dejlige Sang,
naar Gud vil, fange de den igjen.

16. Nu er der Sorrig udi Lunde,
som før var Fuglesang;
de fattig' smaa Fugle, dennem ynkes mig,
for Tiden gjøres dennem saa lang,

17. Hunden ligger under Bordet og sover,
og Ræven i Gaasesti;
naar Herre Gud vil, da vaagner han op,
sine fattige Gæs at fri.

18. Katten han ligger i Gaarden syg,
og hver Mand vil hannem hade;
Musen raader selv i fattig Kones Pose,
han gjør hende fuld stor Skade.

19. Gud han da hjælpe den fattige Ørn,
som flyver over vilden Hede!
han véd sig hverken Led eller Ly,
hvor han tør bygge sin Rede.
Men Ørnen han bygger i Fjældel ud.

15. FREDERIK DEN ANDEN I DITMARSKEN.

(1559)

Denne yngste dansk-historiske Vise i gammel Stil (DgF. 175) haves i et Haandskrift fra c. 1600 og i et Tryk fra det 17de Aarh., men har desuden holdt sig særdeles frisk og levende i Folkets Traditjon i alle Egne af Danmark lige til denne Dag.

Konning Frederik sidder paa Koldinghus,
med Ridder og Svende drikker han godt Rus.
De detmerske Herrer de have deres
Liv og Land forloret.

2. Kong Frederik han lader sig Klæder skære,
alt som han vilde en Kjøbmand være.

3. Kong Frederik lader skære sig Kappen den graa,
han faled de Øxen baade store og smaa.

4. Konning Frederik han rider i Detmersken ind
med højen Hat og Rosenskind.

5. Han kjøbte Stude og han kjøbte Heste,
og altid gav han en Daler i Fæste.

6. Dèr var han udi Dagene fem,
baade Volde og Veje skaadde han i dem.

7. Og dèr var han udi Dagene ti,
baade Skanser og Slotte skaadde han i di.

8. Der kom Bud for Borgemester paa Stand:
»I vogter eder vel for den rige Kjøbmand!

9. Det er ikke anden Hestekjøbmand,
end det er Kong Frederik af Danemarks Land.«

10. »Og er det Kong Frederik af Danemark,
da vil vi hannem fange i Nat.«

11. De detmerske Herrer de lagde op Raad,
alt hvor de skulde Kong Frederik faa.

12. De tænkte, de vare ene i Raad,
der stod en liden Pige og lydde derpaa.

13. Sildig om Aften, der Dug faldt paa,
Pigelille tager over sig Kaaben blaa.

14. Pigelille tager over sig Kaaben blaa,
til Kong Frederiks Loft saa monne hun gaa.

15. »Og ere I Konningen af Danemark,
da bliver I fangen i denne Nat.«

16. »Jeg er ikke Konningen af Danemark,
jeg er en Kjøbmand, som jeg haver sagt.«

17. »I ere Konning Frederik af Danemark:
eders sølvslagne Knive paa Bordet var lagt.

18. Eders Kniv og Gaffel paa Bordet laa:
Konning Frederiks Navn saa stod derpaa.«

19. Kong Frederik ud af Sengen sprang,
han drog de Laase baade atter og fram.

20. »Og hør du liden Pige! du vær mig huld!
saa giver jeg dig ti Tønder Guld.«

21. »Jeg vil ikke eje eders Guld saa rød,
men jeg vil eder fri fra den haarde Død.«

22 »Bliver jeg ikke fangen i denne Nat,
saa skalt du mig følge til Danemark.

23. Og hør du nu, Pigelil! du kjende mig Raad,
hvor jeg kommer levende her af Gaard!«

24. »I sadler eders Ganger, og værer ej sen!
jeg binder mine Klæder om Hestens Ben.«

25. Pigelille hun var baade snild og tro:
hun bandt sine Klæder om Hestens Fod.

26. De rede saa sagtelig ad den Gade,
man hørte hverken til Hest eller Plade.

27. De rede saa sagtelig over den Bro,
man hørte hverken Hest eller Hestesko.

28. Og der de komme ned til den Strand,
da laa den Færge paa hviden Sand.

29. Konning Frederik tæller op de Dalere fem:
»Færgemand! sæt du os over for dem!«

30. »Ikke jeg tør, og ikke jeg maa,
før jeg faar Bud fra Borgemester og Raad.«

31. Konning Frederik tæller op de Dalere ti:
»Færgemand! sæt du os over for di!«

32. »Nej, hverken jeg kan, ikke heller jeg vil,
før Borgemester og Raad give Minde dertil.«

33. Konning Frederik han sit Sværd uddrog,
den Færgemand han af Live tog.

34. Konning Frederik drog af sine Handske smaa,
og selv maatte han for Styret staa.

35. Selv maatte Kongen for Styret staa,
den Pigelil hissede Sejl i Raa.

36. Og der de kom ud paa Bølgen blaa,
da hørte de Detmerskens Trommer gaa.

37 Og der de komme lidt ud paa det Vand,
da hørte de Kuglerne, om dem sang.

38. Konning Frederik han vifter med sin Hat:
»I detmerske Herrer! I haver god Nat!

39. I haver god Nat, I gode Mænd!
til Sommer skal jeg komme til eder igjen.

40. Paa eders Bord har jeg glemt min Kniv:
jeg henter den, om mig vindes Liv.«

41. Det svared de detmerske Herrer paa Strand:
»Ret aldrig vinder du Detmerskens Land.

42. Før end du skulde Detmersken vinde,
før skulde du lære en Ko at spinde.«

43. Konning Frederik sejled ad Danmark hjem,
saa glade vare alle de Kongens Mænd.

44. Konning Frederik han styrer sin Baad for Land,
han løfte den Pigelil først paa Sand,

45. »Og hør, du liden Pige! du hav stor Tak!
nu ere vi baade i Danemark.

46. Krist give, du vare af Adels Blod!
da skulde du været min Dronning god.

47. Men jeg vil give dig saa dannis en Mand,
baade Borg og Fæste, baade Gods og Land.«

48. Konning Frederik han var den Pige saa tro:
han gav hende baade Guld og Jord.

De detmerske Herrer de have deres Liv og Land forloret.

ORDTYDNINGER.

Dersom nogen vilde sige: *„De gamle Viser ville vi nok have, og de kunne ogsaa nok trænge til en lille Afstøvning; men saa skal den ogsaa føres igjennem: vi forstaa ikke dette gamle Sprog; for at kunne nydes og paaskjønnes af Nutiden, maa de gamle Viser lære at tale Nutidens Sprog;* — saa vilde denne Anke indeholde en dobbelt Fejltagelse.

For det første forstaar enhver dansk Læser strax de ni Tiendedele af Viserne, fordi Sproget i dem er rent og godt Dansk, om end lidt gammeldags. Sætningsbygning og Ordform ere i det hele taget, som de bruges den Dag i Dag, i alt Fald i Poesi, og Ordforraadet er aldeles overvejende almindelig bekjendt. Findes der end iblandt enkelte Ord, Ordformer og Betydninger, som nu ere gaaede af Brug — i alt Fald i Rigssproget, mens mange af dem endnu leve i Landskabsmaal —, saa koster det dog kun en meget ringe Ulejlighed at gjøre sig bekjendt med, hvad der nu er forældet i Viesrnes Sprog; og det er en i alle Henseender nyttig og fornøjelig Kundskab, her er at vinde for godt Kjøb, da det er ægte, gode, korte, klangfulde Kjærneord, som et dansk Øre let vil nemme og nemt vil gjemme, naar Betydningen først kjendes.

For det andet kunne disse gamle Viser ikke fuldt nydes og paaskjønnes, uden netop i den Sprogform, hvori de ere komne til os. De leve og aande i den og kunne ikke afklædes deres gamle Dragt, uden at tabe baade „Duft" og „Farve". Oversatte i Nutidens Sprog, blive de til sørgelige Misfostre, hverken Fugl eller Fisk. Vil man have de gamle Viser — som uimodsagt ere en Skat og en Ære for vort Folk, og i Virkeligheden den faste, hjemlige Grund, hvorpaa hele vor poetiske Litteratur hviler, den dybe, frugtbare Jordbund, hvoraf den stadig har draget Næring —, vil man have dem og umiddelbart paavirkes af dem, saa maa man ogsaa have Øre, eller ved en ganske lille Anstrængelse aabne sit Øre, for den Klang, de Ord, de Ordlag, de Rytmer, gjennem hvilke den gamle Digtning alene kan virke levende paa os.

en *Aa*: „for sønden Aa“: i Sønderjylland.
jeg *aa*, jeg *aatte*: ejer, ejede.
aahenhoved: barhovedet.
et *Aftensmaal*: en Aftenstund.
at *agte*: antage, formode; *a.* en noget: tiltænke.
et *Akker*: et Anker.
alle: „med alle“: gånske, aldeles.
Amber: Rav (brugt som Røgelse).
et *Ansvar*: et Svar.
atter: tilbage. „*a.* aa Bag“, „*a.* og fram“.
baade: begge.
baard: slagen (af at bærje).
badstuemod: træt af Badet.
en *Bag*: „atter aa Bag“: tilbage.
at *bange*: støjo.
et *Banner*: et Kompani, 120 Mand.
en *Barnseng*: Barselseng.
at *bede*: jage, fælde paa Jagten.
at *bedes* noget: bede om, udbede sig.
Bejerland: Bømen.
en *Bejle* (Ft. d. s.): Bejler.
at *bestaalde*: belejre.
at *bide* (= bie): „at *b.* en“: egl. oppebie ham, holde Stand imod ham; at *b. Bød*: at opnaa, faa Bod; „Roen bide“: at faa Ro.
at *bie* sin Skæbne: maatte finde sig i den.
bjært: blank, skinnende.
et *Blomster*: en Blomst.
at *blænde* = blande.
et *Blær*: Ufred (egl. Storm).
blød = blødte.
at *bode*: bebude, varsle.
en *Bove* = en Bue.
en *Braad*, *Brad*: en Steg.
braad, *brad*: hastig, opfarende.
en *Brand*: 1) et Sværd (den brune. *B.*); 2) en opstaaende Stolpe ved Husdør (Burebrand) og paa Skib.
brand = brændte (intrans.), F. *brunde*.
brun i „den brune Brand“: skarp.
en *Burebrand*, se *Brand*.
en *Bunk*: Skibsdæk.
at *bære* op: 1) løfte; 2) begynde.
at *bærje*, Fortid *baarde*: at slaa.
en *Dele*: Retstrætte, Retssag.
delig: saadan, slig.
din, *min*, *sin*, som Ejeformer af de personlige Stedord, styrede af til = til dig, mig, sig.
at *drages* til Minde: komme i Hu.
at *dryve* = drive.
en *Dumme*: en stum Person.
dvalde, Fortid af at dvæle.
dyre (Biord) = dyrt.
e: bestandig, altid.
en *Elv*, Ft. *Elver*: Alf, Elvevæsen.
en *Englevist*: Englebolig.
at *faa* en noget: give, overgive.
at *fagne*, *favne* ens Komme: glæde sig ved.
en *Fare*: „at bære F. af“: frygte for.
fejre, højere Grad, *fejerst*, højeste Grad af *fager* (faver, favr).
felig: sikker. *Felighed*: Sikkerhed (om givet Lejde).
at *fjgte*: fægte, kæmpe.
at *findes*: mødes, træffes.
en *Finde*: Brik i Brætspil.
et *Flageled*: Led af Siv (Flæg).
at *fly* (af ny): gjøre i Stand.
fordi: derfor.
en *Fore*: Færd, Adfærd.
forlagt: forud bestemt.
at *forlange*, *forlænge*: forsinke.
at *forlide* (lade sig *f.*): forsinke.
at *fortykke* (Fortid *fortykte* og *fortatte*): at synes ilde om, tage ilde op, misunde.
fraa: spurgte; Fortid af at *fregne*.
fram: frem. at gaa f.: gaa i Opfyldelse.
at *friste*: prøve, forsøge.
from: tapper.

en *Fromme*: Gavn, Fordel.
en *Frove* = Frue.
fulde, Ft. af faldt.
funde, Ft. af fandt.
fus: ivrig, hidsig.
et *Fæ*: Gods, Penge.
en *Fæld*: Mark.
at *fælde*: lade falde (*f.* sin Sang; *f.* Lød og Lyd: tabe baade Næse og Mund, egl. Farve og Røst).
første: saa snart som.
en *Gam*: Grib.
at *gilje*: bejle.
en *Gisel* (Guldgisel): Straale, Glorie.
et *Gjem*: at give i *G.* ɔ: give Agt paa.
at *gjemme* Fæ: at vogte Kvæg.
at *gjælde*: give Lyd, Klang.
et *Gjæste*: Gjæsteri.
gjørlig: tydelig.
en *Godvilje*: Kjærlighed.
Gram: Satan.
en *Grob*: Grøft.
guldet (af at gjælde) = gjældt.
en *Gøben*: en Haandfuld.
et *Gøm* = Gjem.
et *Haad*, *Had*: Spot, Haan.
en *Haading*, *Hading*: Forhaanelse. at faa en Kvinde for *H.* ɔ: til Frille; deraf *Haadings-(Hadings)ord*.
Haand: at tage paa *H.*, tage sig for.
en *Hald*: Klippe, stor Sten.
halve mere, bedre osv.: langt mere osv.
en *Hammer*: en Klippe.
en *Harm*: Sorg, Modgang.
at *hede* paa: kalde paa.
en *Helevaag*: Sundhedsbrønd.
en *Helled*: Kæmpe, Helt.
en *Helletraa*: dødelig Sygdom.
at *hilsne*: hilse, byde velkommen.
en *Hjald*: Stænge, Rane.
en *Hjø*: et Springvand.
en *Hov*, *i Hove* = en Hu, i Hu.
et *Hov*: Møde, Ting.
en *Hu*: hvor stander Huen: hvordan er Sindelaget; *Huen leger paa* noget: Sindet staar dertil.
hulde, Ft. af holdt.
hveden: hvorfra.
et *Hviv*: Hovedklæde.
hvor: hvorledes.
hvort: hvor hen.
et *Hæld*: Bakkehæld.
en *Hænding*: Haandfang.
hændt: nemt, let.
en *Hærjenson* (Ukvemsord), egl. Odinssøn, Hedning.
at *høde*: at true.
høvsk, *høvisk*: dannet, velopdragen.
igjen: imod (at gaa en *i.*, at stande en op *i.*).
en *Jamling*: et Helaar.
en *Jomfrove*: Jomfru.
at *jætte*: love.
kaad: glad, stolt, kry.
en *Karm*: en Vogn.
en *Kavle*: Sværdskede.
en *Kind*: et Barn.
en *Kjedelgrim*: Sod.
at *kjende* en noget: lære.
en *Klove*: Lysehank.
en *Knar*: et Skib.
at *kny*: bevæge. at lade efter *k.* sætte efter, forfølge.
en *Kolhætte*: et Hætteslag.
Kraaser (Ft.): Lækkerbeder.
kravde, *kravede* = krævede.
kveg: levende.
at *kvide* noget: sørge over, fortryde.
at *kvæle*, *kvalde*: dræbe.
at *kvæne sig*: gifte sig.
at *kære*: klage.
en *Kære*: en Klage.
at *lade*: 1) efterlade (jeg *lod* dig baade Guld og Sølv); 2) optræde paa en vis Maade: *lade vel om*: vise Glæde.

at *lange*: længes.
for *langen*: for længe siden.
en *Léd*: Vej, Retning.
en *Lege*: Veninde, Legesøster.
en *Lev*: et Brød, Fladbrød.
lidde, Fortid af at lide.
en *Lide*: en Bjærgside, Bakkeskraaning.
at *lide* vel el. ilde: befinde sig.
at *lige*, *ligte*, *ligt*, ogsaa: *liges*, *ligtes*, *ligt* og *ligtes*: behage, egl. passe for.
en *Linde*: et Bælte.
en *Ljud* = *Lyd*, *Lud*, Lur.
Lodder (Ft. af en Lod): Stykker.
en *Love*: et Løfte.
at *love* en: trolove, elske.
en *Lud* = Lur (Blæsehorn).
en *Lyd* (forgyldene *L.*) = Lur.
at *lyde* paa, Fortid *lydde*: lytte, høre.
æst = laaset (*l.* i Sadel dyre).
en *Læst*: Læsning.
at *læste*: formaa, kunne udrede.
lød, Fortid af at *lude*: bøje sig.
jeg *maa*, *maatte*: kan, kunde.
en *Maag*, Fl. *Maage*: Svoger.
et *Maal*: 1) en Sag; 2) en Tid (Nattes *M.*, Aftensmaal).
en *Maar*: Mø.
en *Maard* = Maardskind.
at *mage*: gjøre, lave.
et *Mandetykke*: Menneskeforstand.
Middelhjem: Verden.
minde = mindre.
at *minde*: kysse.
en *Mod*: et Sind.
et *Mød*: et Møde.
mod (Tillo.), *modig*: 1) træt, mødig; 2) sørgmodig.
en *Mold* = Muld.
en *Molling*: et Vaskefad.
et *Mon*: et Maal.
en *Munkedøje*: Munkefrille, Konkubine (egl. Husholderske).
en *Møde*: Møje, Sorg, Ulykke.
møgel = megen.
et *Nap*: et spædt Barn, Nor.
at *nede* sig: sænke sig.
neder, *ner* = ned.
nog = nok.
at *næste*: sy.
et *Næst*: Skibsleje.
en *Nøve* = Næve.
óg: Fortid af at age.
at *ombære*: undvære.
en *Otte*: tidlig Morgen.
en *Ottesang*: Fropræken.
Peld: en Slags kostbart Tøj.
at *pilke*: smaapille.
et *Pund* (15 *P.* i Sv. Feldings Vise) = et P. Korn o: 4 Tønder.
Raa: de høje R.: Ligbaarer med Himmel (Baldakin) over = *Rue*.
at *raade*: 1) at raadslaa; 2) at sætte i Værk: at *r.* en Men: gjøre ham Ulykke.
en *Rakke*: en Hund.
ram: stærk, tryllekraftig.
et *Rev*: et Ribben.
Revel og *Rin*: Reval og Riga.
en *Ro*: Glæde.
en *Rode*: Svøbe
Rue (Ft.) = *Raa* ovenfor.
at *rue*: angre.
runde, Ft. af randt.
en *Runeslat*: Runeslag.
at *ryve*: bryde Hul paa, sønderrive.
en *Røg*: Dug.
Sabel: Sobelskind.
se (Nutids Ønskemaade af at være): det *se* e Vor-Herre for kært: det være altid klaget for Gud!
en *Sejlestang*: Skibsraa.
et *Sejletræ*: Skibsmast.
en *Selle*: Stalbroder.
en *Sepel*: Krans.
end *sider*: end mindre (endsige).
at *single*: bræmme, baldyre.
at *skaade*, Fortid *skaadde*: bese, tage i Øjesyn.

at *skage*: ryste.
skel: skeløjet (enøjet).
skén, Fortid af skinne (skine).
skin, Nutid af skinne.
at *skifte*: „af al sin Glæde da blev hun *skift*“ ɔ: hun blev skilt ved den.
at *skjede*: agte paa, skjøtte om
skjøt: snart, strax.
skob: Fortid af at skabe.
en *Skraa*: Dørslag.
at *skrænte*: skride ud, snuble.
at *skrønne*: vrinske.
at *skære* ilde ved: give sig, vise Sorg og Grædmelse.
et *Skærv*: en Klippe.
at *slaa* paa: begynde, gribe til.
en *Slag*: Kløft i Jorden.
at *slykke* = slukke.
en *Slægd*, Ft. *Slægder*: kvindelige Kunstfærdigheder.
en *Smedestet*: en Ambolt.
at *snave*: snuble.
snel, *snild*, *snjal*: tapper.
for *snimen*: for nylig.
en *Somme*, *Sømme*: Anstand, Sømmelighed.
at *sovne*: indslumre.
stank, Ft. *stunke*, Fortid af at stænke: springe, fare.
at *stede*: 1) leje, fæste, 2) tilstede.
stind: stiv.
en *Stove* = Stue.
Striger (Ft.): Striber, Bræmmer.
en *Strud*: Top, Kvast i en Hue.
stunge, Ft. af stak.
et *Styre*: et Ror.
en *Stætte* = Stænte.
summe (Biord): tavst, mut.
svam, Fortid af svømme.
en *Svik*: letfærdig Kvinde.
at *svælte*, Fortid *svalt*: 1) sulte; 2) dø.
en *Synt*: en Uge. (*Syntens Frist*: en Uges Frist.)
syvsindstyve: halvfjerds.
at *sæde*: varsle, betyde.
sælde, Fortid af sælge i Bet. af give, overgive.
sællig: stakkels.
en *Sømme*, se *Somme*.
at lade sig *sømme* til noget: bekvemme sig til, finde det passende for sig at gjøre.
tagde, *tavde*, *tavede* = tav.
en *Tige*: en Tævehund.
at *tigge*: modtage.
en *Tilje*: Planke i Gulv, paa Dæk.
totte, Fortid af at tykkes.
Tove: i „Rakker og T.“, Ft. af et Tov.
at *traa*: længes.
en *Traa*: Attraa, Længsel.
traad, Fortid af at træde.
trend (lid. Tillf.): kantet, forsynet med Frynser.
trevst = trivedes.
en *Tved*, Ft. *Tvede*: Landstykke. Mark.
tørst = tørstig.
at *tørve*, *t.* ved (jeg tør, turde) at behøve.
tøsser: to Gange.
ud: at gjøre *ud*: at udskrive.
et *Udlud*: en Udskrivning.
ude: at sidde ude (i Svend Vonveds Vise, V. 47—48): at øve Sejd og Trolddom.
en *Usemme*: Tvist, Uenighed.
usky: uræd, forvoven.
ussen (Biord): til Ulykke, i en ulykkelig Stund.
at *vaage* op: vaagne.
at *vaarde*: forsvare.
varde, *vaarde*, Fortid at at værge.
veder = ved.
at *vide*: yde, give (*v.* en Ord, *v* Ansvar).
at *vide*: beskylde, paasige.
et *Vigskaar*: Skydeskaar.
vís: at blive noget *v.*: blive det vár.
vód, Fortid af at vade.

en *Vold*: Slette.
volde (best. Tillo.): den *v.* Gud: den vældige, almægtige Gud.
at *volde*: beherske, raade for, eje, besidde; at *v.* i noget: have Lod og Del i.
vord, Fortid af at vorde.
vóv, Fortid af at væve.
at *vurde*: agte, skatte, vurdere.
en *Vænderdør*: Dør af Vænder (Ft. af en Vaand): flettede Ris.
en *Væt* (sin falske *Væt*) = Vægt.
at *yppe*: begynde. (*y.* en Hov, en Vise.)
et *Yve* = Øje.
et *Ørs*: en Hest.
et *Øve*. Ft. *Øven* = Øje, Øjne.